

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

C 12

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

58ο έτος

15 Ιανουαρίου 2015

Περιεχόμενα

I Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

502η σύνοδος ολομέλειας της ΕΟΚΕ της 15ης και 16ης Οκτωβρίου 2014

2015/C 012/01	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η ευπάθεια των καταναλωτών στις επιχειρηματικές πρακτικές στην ενιαία αγορά» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας).	1
2015/C 012/02	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Γυναίκες και επιστήμη» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας).	10
2015/C 012/03	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανάπτυξη των υπηρεσιών προς την οικογένεια για την αύξηση των ποσοστών απασχόλησης και την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών στην εργασία» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας).	16
2015/C 012/04	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ο αντίκτυπος των επιχειρηματικών υπηρεσιών στη βιομηχανία» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας).	23
2015/C 012/05	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής για την πρωτοβουλία ευρωπαίων πολιτών “Η ύδρευση και η αποχέτευση είναι ανθρώπινο δικαίωμα! Το νερό είναι δημόσιο αγαθό, όχι εμπόρευμα”» [COM(2014) 177 final] (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας).	33
2015/C 012/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στη συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών ΕΕ-Ιαπωνίας» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας).	39
2015/C 012/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η κατάσταση της ουκρανικής κοινωνίας πολιτών στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών φιλοδοξιών της Ουκρανίας» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας).	48

EL

III Προπαρασκευαστικές πράξεις

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

502η σύνοδος ολομέλειας της ΕΟΚΕ της 15ης και 16ης Οκτωβρίου 2014

2015/C 012/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού 2013» COM(2014) 249 final	54
2015/C 012/09	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διάδοση γεωσκοπικών δορυφορικών δεδομένων για εμπορικούς σκοπούς» COM(2014) 344 final — 2014/0176 (COD).	60
2015/C 012/10	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με τη διακυβέρνηση των μακροπεριφερειακών στρατηγικών» COM(2014) 284 final	64
2015/C 012/11	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 604/2013 όσον αφορά τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας ασυνόδευτων ανηλίκων των οποίων κανένα μέλος της οικογένειας, αδελφός ή συγγενής δεν βρίσκεται νόμιμα σε κράτος μέλος» [COM(2014) 382 final — 2014/0202 (COD)].	69
2015/C 012/12	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. XXX/XXX του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (κανονισμός για τους επίσημους ελέγχους) και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου» [COM(2014) 180 final — 2014/0100 (COD)].	75
2015/C 012/13	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής: Χάρτης πορείας σχετικά με τη δημιουργία υπηρεσιών ενωσιακού επιπέδου για την παροχή πληροφοριών, τον προγραμματισμό και την έκδοση εισιτηρίων στον τομέα των πολυτροπικών μετακινήσεων» [SWD(2014) 194 final]	81
2015/C 012/14	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο — Μια νέα εποχή για την αεροπορία — Άνοιγμα της αγοράς αερομεταφορών στην πολιτική χρήση των συστημάτων τηλεχειριζόμενων αεροσκαφών με ασφαλή και βιώσιμο τρόπο» [COM(2014) 207 final].	87
2015/C 012/15	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Καινοτομία στο πλαίσιο της γαλάζιας οικονομίας: Αξιοποίηση του δυναμικού των θαλασσών και των ωκεανών μας με στόχο την προώθηση της απασχόλησης και της μεγέθυνσης» [COM(2014) 254 final/2].	93
2015/C 012/16	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση προγράμματος σχετικά με λύσεις διαλειτουργικότητας για τις ευρωπαϊκές δημόσιες διοικήσεις, τις επιχειρήσεις και τους πολίτες (ISA ²): Η διαλειτουργικότητα ως μέσο εκσυγχρονισμού του δημόσιου τομέα» [COM(2014) 367 final — 2014/0185 (COD)].	99
2015/C 012/17	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Απολογισμός της στρατηγικής “Ευρώπη 2020” για μια έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη» [COM(2014) 130 final].	105
2015/C 012/18	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διευκόλυνση της διασυνοριακής ανταλλαγής πληροφοριών για τροχιαίες παραβάσεις σχετικές με την οδική ασφάλεια» [COM(2014) 476 final — 2014/0218 (COD)].	115

2015/C 012/19	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1343/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με ορισμένες διατάξεις περί αλιείας στην περιοχή της συμφωνίας της ΓΕΑΜ (Γενική Επιτροπή Αλιείας για τη Μεσόγειο)» [COM(2014) 457 final — 2014/0213 COD] 116
2015/C 012/20	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη μείωση της περιεκτικότητας ορισμένων υγρών καυσίμων σε θείο (κωδικοποιημένο κείμενο)» [COM(2014) 466 final — 2014/0216 COD] 117

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

502Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ ΤΗΣ 15ΗΣ ΚΑΙ 16ΗΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2014

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η ευπάθεια των καταναλωτών στις επιχειρηματικές πρακτικές στην ενιαία αγορά»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2015/C 012/01)

εισηγητής: ο κ. **Bernardo Hernández Bataller**

Στις 22 Ιανουαρίου 2014, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

Η ευπάθεια των καταναλωτών στις επιχειρηματικές πρακτικές στην ενιαία αγορά

Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 23 Σεπτεμβρίου 2014.

Κατά την 502^η σύνοδο ολομέλειας, της 15ης και 16ης Οκτωβρίου 2014 (συνεδρίαση της 15ης Οκτωβρίου 2014) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 92 ψήφους υπέρ, 37 κατά και 5 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Τόσο η σταδιακή συρρίκνωση της αγοραστικής δύναμης της μεσαίας τάξης, του σημαντικότερου δηλαδή τμήματος των καταναλωτών και γενικότερα της αγοράς της κατανάλωσης, όσο και η οικονομική δυσπραγία των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) και η δυσκολία τους να επιβιώσουν — δεδομένων των ισχνών κερδών των επιχειρήσεων σήμερα — έχουν προκαλέσει τη μεταβολή πολλών συναλλακτικών ηθών στην αγορά.

1.2 Μία από τις συνέπειες αυτών των στρεβλώσεων που προκαλούν οι αθέμιτες πρακτικές στην αγορά είναι η επιφυλακτικότητα πολλών καταναλωτών εξαιτίας της οικονομικής τους κατάστασης: μια επιφυλακτικότητα που χαρακτηρίζεται από την αδυναμία λήψης αυτόνομων αποφάσεων και τη δυσκολία προάσπισης των σχετικών δικαιωμάτων τους. Οι καταναλωτές αυτοί χρήζουν επίσης προστασίας από αυτές τις πολιτικές, για να μην βρεθούν αποκλεισμένοι.

1.3 Συν τοις άλλοις, εξαιτίας της οικονομικής κρίσης παρατηρείται μια γενική και συνεχής τάση βαθμιαίας αποδυνάμωσης των εν δυνάμει καταναλωτών, με αποτέλεσμα να αναμένεται ότι θα διευρυνθεί περαιτέρω αυτό το χάσμα στην κατανάλωση. Μέχρι σήμερα, οι δημόσιες αρχές δεν έχουν προτείνει κάποιο συστημικό μέτρο για την αποτροπή αυτής της διολίσθησης των καταναλωτών και για την προστασία τους.

1.4 Εξάλλου, η διόρθωση αυτών των ανισορροπιών θα βελτιώνει τη θέση των παραγωγών και των ΜΜΕ, στο μέτρο που το καθεστώς διαφάνειας και ελεύθερου ανταγωνισμού θα τους απήλλαξε από ένα μέρος της πίεσης που υφίστανται (φθίνουσα ζήτηση, εξοντωτικές τιμές κάτω του κόστους κ.λπ.), η οποία επιτείνει τη δυσλειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

1.5 Πρέπει να ληφθούν μέτρα πρόληψης, προστασίας, μετριασμού και αποκατάστασης, τα οποία, με την επιφύλαξη των προτάσεων που περιλαμβάνονται στη γνωμοδότηση, θα συνίστανται τουλάχιστον στα εξής:

A. Από την πλευρά των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, πρέπει να ληφθούν μέτρα με στόχο:

- 1) να ληφθεί μέριμνα για την καλύτερη εφαρμογή των κανόνων της ενιαίας αγοράς και δη όσων αφορούν την ασφάλεια των προϊόντων και την εποπτεία της αγοράς, την οδηγία για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές και τον κανονισμό για τη συνεργασία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τις αρχές προστασίας του καταναλωτή·
- 2) να στηριχθούν, να συμπληρωθούν και να παρακολουθούνται οι πολιτικές των κρατών μελών όσον αφορά την προστασία των καταναλωτών·
- 3) να παρακολουθούνται τα νέα εμπόδια που ανακύπτουν και τα οποία δυσχεραίνουν τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς (π. χ. οι ασκούμενες οικονομικές πιέσεις στη σύναψη συμβολαίων με τους καταναλωτές) με τη λήψη μέτρων υπέρ της ορθής απαλοιφής τους.

B. Από την πλευρά των κρατών μελών πρέπει:

- 1) να επιδοτηθούν καταλλήλως οι ενώσεις καταναλωτών, έτσι ώστε να μπορούν να επιτελούν το καθήκον της προστασίας των δικαιωμάτων όλων των καταναλωτών. Πρέπει να εξεταστεί η λύση της σύστασης ενός ταμείου, χρηματοδοτούμενου από τα πρόστιμα που επιβάλλονται για παραβάσεις σε θέματα κατανάλωσης, με σκοπό την εκπόνηση και εφαρμογή πολιτικών προστασίας των καταναλωτών και ιδίως τη λήψη μέτρων γενικού συμφέροντος και υπέρ του συνόλου των καταναλωτών. Πριν συσταθεί και τεθεί σε λειτουργία το εν λόγω ταμείο — σύμφωνα με την οικεία νομοθεσία κάθε κράτους μέλους —, θα ήταν σκόπιμο να πραγματοποιηθεί σχετική μελέτη βάσει των εμπειριών από κράτη μέλη, στα οποία υφίστανται ήδη τέτοια ταμεία·
- 2) να ληφθούν μέτρα — υπό τα εθνικά συστήματα κοινωνικής προστασίας — προς αποφυγή του κοινωνικού αποκλεισμού των καταναλωτών και εν γένει των πολιτών, που υπερβαίνει το 30 % των δεικτών πολυδιάστατης φτώχειας, ιδίως όσον αφορά την παροχή απαραίτητων βασικών υπηρεσιών και την πρόσβαση σε αυτές. Προς τούτο, το κάθε κράτος μέλος πρέπει να συμβάλει ανάλογα με τις ανάγκες του, καταρτίζοντας και εφαρμόζοντας ένα «σχέδιο διάσωσης των πολιτών», που θα συμβάλει στην αναθέρμανση της οικογενειακής οικονομίας και θα ενισχύσει την αγοραστική δύναμη των καταναλωτών.

1.6 Πρέπει όλες οι ενωσιακές πολιτικές να είναι σύμφυτες με το συμφέρον των καταναλωτών. Συνεπώς, πρέπει μέρος των συναφών ενωσιακών προγραμμάτων να αποβλέπει ειδικά στην υποστήριξη των ενώσεων προστασίας του καταναλωτή μέσω μέτρων γενικής εμβέλειας και με σκοπό την ενσωμάτωση των καταναλωτών που είναι οικονομικά αδύναμοι λόγω αναπάντεχων περιστάσεων.

2. Εισαγωγή

2.1 Η διάρκεια και η οξύτητα της τρέχουσας οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης, καθώς και τα μέτρα που έλαβαν οκτώ ολιγές κυβερνήσεις κρατών μελών της ΕΕ είχαν παρενέργειες στην προσφορά και στη ζήτηση αγαθών και υπηρεσιών σχετικές με τη μείωση της αγοραστικής δύναμης που υπέστη η πλειονότητα των καταναλωτών, με αποτέλεσμα τον κατακερματισμό του κοινωνικού συνόλου.

2.2 Οι περικοπές των μισθών οδήγησαν στην τροποποίηση των καταναλωτικών ηθών των πολιτών, στην προσπάθεια των τελευταίων να προσαρμόσουν τα οικονομικά του νοικοκυριού στις νέες οικονομικές τους δυνατότητες.

2.3 Η απώλεια πηγών εισοδήματος — ακόμα και αν συνυπολογιστεί σε ορισμένες περιπτώσεις η αρωγή των οικογενειακών δικτύων — και η αυξανόμενη αποκεφαλαιοποίηση πολλαπλασίασαν τους οικονομικά αδύναμους καταναλωτές που είναι αντιμέτωποι με το φάσμα του κοινωνικού αποκλεισμού, κυρίως δε όσον αφορά ορισμένα βασικά προϊόντα, υπηρεσίες και λοιπές παροχές, οδηγώντας τους σε μια κατάσταση, η οποία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί συγκυριακή αδυναμία.

2.4 Επίσης, η υποβάθμιση τμήματος των καταναλωτών στις κατηγορίες με τη μειωμένη αγοραστική δύναμη, σε συνδυασμό με τον οικονομικό αποκλεισμό και την ανεργία, περιόρισαν περαιτέρω την ευκολία πρόσβασης στις συμβατικές αγορές αγαθών και υπηρεσιών και οδήγησαν στην ανάδειξη εναλλακτικών πεδίων και δικτύων εμπορίας, τα οποία ενίοτε προκαλούν τη δυσλειτουργία της αγοράς.

2.5 Για στατιστικούς λόγους είναι σημαντικό να γίνεται χρήση του δείκτη πολυδιάστατης φτώχειας (στα αγγλικά MPI) ⁽¹⁾ για τη στάθμιση και τη λήψη αποφάσεων κατά του κοινωνικού αποκλεισμού. Με τον εν λόγω δείκτη εξετάζονται διάφορες βασικές παράμετροι, όπως η εκπαίδευση, η υγεία και οι συνθήκες διαβίωσης, βάσει 10 επιμέρους δεικτών (σχετικών με την ποιότητα ζωής και την κοινωνική ευημερία)· βάσει αυτών, φτωχοί θεωρούνται όσοι υφίστανται ελλείψεις τουλάχιστον στο 30 % των εξεταζόμενων δεικτών. Συνεπώς, είναι σημαντικό να υιοθετήσουν τα κράτη μέλη μέτρα με στόχο να μην ξεπερνιέται το όριο αυτό.

2.6 Επιπροσθέτως, η οικονομική δυσπραγία των καταναλωτών εξαιτίας της κρίσης τούς αποστέρει από ορισμένα απαραίτητα μέσα για τη χρήση του ηλεκτρονικού εμπορίου, με αποτέλεσμα να έχουν περιορισμένη πρόσβαση σε πιο συμφέρουσες αγορές αγαθών και υπηρεσιών. Έτσι, το ψηφιακό χάσμα προκαλεί συνακόλουθα διεύρυνση του κοινωνικού, καθότι δυσχεραίνεται η προστασία των καταναλωτών από κινδύνους σχετικούς με την οικονομική κρίση και την πολυπλοκότητα των ψηφιακών αγορών.

2.7 Συν τοις άλλοις, οι λόγω κρίσης οικονομικά ασθενείς καταναλωτές έχουν ελλιπή ενημέρωση και προστασία των οικονομικών τους συμφερόντων κατά τις συναλλαγές τους σε τμήματα της αγοράς που μοιάζουν να απευθύνονται ολοένα και περισσότερο σε αυτούς.

2.8 Τέλος, ο περιορισμός των μέσων που θέτει στη διάθεση του καταναλωτή το κράτος, λόγω των πολιτικών λιτότητας που ακολουθούνται τα τελευταία χρόνια, πλήττει σοβαρά ιδίως την αποτελεσματικότητα του ελέγχου και της εποπτείας της αγοράς. Επίσης, όπως έχει ήδη επισημάνει η ΕΟΚΕ ⁽²⁾, η ΕΕ έχει προβεί σε μείωση για την περίοδο 2014-2020 των κονδυλίων υπέρ του πολυετούς προγράμματος για τους καταναλωτές ⁽³⁾.

3. Συναλλακτικά ήθη που ενδέχεται να πλήττουν την προστασία των καταναλωτών εξαιτίας της οικονομικής κρίσης

3.1 Εξαιτίας των ποικίλων χαρακτηριστικών και του αντικτύπου των διαφόρων συναλλακτικών ηθών που επικρατούν στην αγορά, οι οικονομικά ασθενέστεροι — λόγω της οικονομικής κρίσης — καταναλωτές δυσκολεύονται ακόμα περισσότερο να ικανοποιήσουν τις πιο βασικές τους ανάγκες.

3.2 Η ικανοποίηση των προδιαγραφών υγείας και ασφάλειας των καταναλωτών και των χρηστών δεν μπορεί να τεθεί σε διαπραγμάτευση με τους παρόχους των αγαθών και υπηρεσιών· πρέπει να προστατεύονται οι καταναλωτές έναντι οποιουδήποτε σχετικού κινδύνου και πρέπει να απαγορεύεται — κατ' εφαρμογή της αρχής της πρόληψης (υπό την έννοια της ανακοίνωσης της Επιτροπής της 2ας Φεβρουαρίου 2000) — η εμπορία όσων προϊόντων, αγαθών και υπηρεσιών θέτουν σε κίνδυνο τη σωματική τους ακεραιότητα ή την ψυχική τους υγεία ή πλήττουν τα έννομα οικονομικά τους συμφέροντα, με την επιφύλαξη της γενικής υποχρέωσης ασφάλειας, η οποία ισχύει για οποιοδήποτε προϊόν απευθύνεται στους καταναλωτές ή ενδέχεται να χρησιμοποιηθεί από τους καταναλωτές, συμπεριλαμβανομένων των προϊόντων που χρησιμοποιούνται από τους καταναλωτές κατά την παροχή υπηρεσίας.

3.3 Οι βασικές ανάγκες της διατροφής ενός καταναλωτή, όχι μόνο δεν μπορούν να ικανοποιηθούν καταλλήλως σε περιπτώσεις οικονομικής δυσπραγίας, αλλά ενδέχεται να μεταβληθούν δραστικά από την προσφορά φθηνότερων και άρα λιγότερο θρεπτικών ειδών διατροφής.

3.4 Εξάλλου, το ίδιο ισχύει και για τις συνθήκες συντήρησης και πώλησης των ευπαθών προϊόντων με ημερομηνία λήξης.

3.5 Συν τοις άλλοις, υφίστανται περιπτώσεις στις οποίες — για λόγους μείωσης της τιμής — πωλούνται προϊόντα ή παρέχονται υπηρεσίες, που δεν πληρούν τις προδιαγραφές εμπορίας τους. Γι' αυτόν τον λόγο, πρέπει να λαμβάνονται όλα τα αναγκαία μέτρα για τη μη διάθεση τέτοιων προϊόντων, με την ενεργό παρέμβαση και την επαγρύπνηση των αρχών κάθε κράτους μέλους. Όπως έχει ήδη υποδείξει η ΕΟΚΕ ⁽⁴⁾, πρέπει να ενισχυθεί η συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων εθνικών αρχών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, να εγκριθεί η αναθεώρηση της νομοθεσίας για την ασφάλεια των προϊόντων και εν συνεχεία να τεθεί αμέσως σε ισχύ.

⁽¹⁾ Στατιστικός δείκτης που δημιούργησαν το 2010 ο ΟΗΕ και το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης με σκοπό τον υπολογισμό της φύσης και της έντασης της φτώχειας.

⁽²⁾ ΕΕ L 181 της 21.6.2012, σ. 89.

⁽³⁾ ΕΕ L 84 της 20.3.2014, σ. 42.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 271 της 19.9.2013, σ. 86.

3.6 Υπό αυτήν την έννοια, πρέπει επίσης να εξεταστεί η εσκεμμένη χρήση παραπλανητικών όρων και ονομασιών ως προς τα χαρακτηριστικά του προϊόντος με το προκάλυμμα της ειδικής προσφοράς ή της έκπτωσης στην τιμή. Όσον αφορά την παραπλανητική διαφήμιση, τόσο ως προς τις εκστρατείες προώθησης προϊόντων με υποτιθέμενο ηθικό χαρακτήρα που ωθούν τον καταναλωτή να αγοράσει το προϊόν με την ψευδαισθητική πράξη αλληλεγγύης, όσο και στην περίπτωση των παραπλανητικών επισημάνσεων σχετικά με το περιβάλλον, είναι συχνά δύσκολο να επαληθευτεί το αληθές των εν λόγω ισχυρισμών.

3.7 Επίσης, πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στην εμπορία προϊόντων γενικής ονομασίας με «ιδιωτική ετικέτα» έτσι ώστε να εφαρμόζονται ομοίως οι ισχύουσες προδιαγραφές και οι απαιτήσεις εμπορίας.

3.8 Ομοίως, στον διατροφικό τομέα ιδιαίτερη ανησυχία γεννά η διάδοση εναλλακτικών δικτύων εμπορίας που δεν υπόκεινται στον σχετικό διοικητικό έλεγχο. Τέτοια περίπτωση είναι αυτή της λεγόμενης «διατροφικής απάτης»⁽⁵⁾, η οποία συνίσταται στην παραποίηση βασικών προϊόντων, στην παράνομη εμπορία ειδών διατροφής, στην εκ νέου διάθεση προϊόντων που έχουν κριθεί ακατάλληλα προς ανθρώπινη κατανάλωση κ.λπ. Το ίδιο ισχύει και για την εμπορία χωρίς συνταγογραφία φαρμακευτικών προϊόντων τα οποία δεν είναι ΜΥΣΥΦΑ⁽⁶⁾ και παρασκευάζονται χωρίς εγγυήσεις, συνιστώντας απομίμηση του αυθεντικού και εγκεκριμένου φαρμακευτικού προϊόντος, καθώς και σοβαρή απειλή για τη δημόσια υγεία.

3.9 Από την άλλη πλευρά, ορισμένα προϊόντα είναι κατασκευασμένα σύμφωνα με την αρχή της προγραμματισμένης απαρχαίωσης· τούτο σημαίνει ότι έχουν εσκεμμένα μικρότερη διάρκεια ζωής, με συνέπεια να καθίσταται υποχρεωτική η αγορά νέου, σε αντίθεση με τα κριτήρια της βιωσιμότητας και των αποδοτικών δαπανών του καταναλωτή, όπως αναλύεται και στη σχετική γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ⁽⁷⁾.

3.10 Γενικά, η προσφορά προϊόντων μη τυποποιημένης εμπορίας (συμπεριλαμβανομένου του ηλεκτρονικού εμπορίου) γεννά στους οικονομικά πιο αδύναμους καταναλωτές μια αβεβαιότητα όσον αφορά την ικανότητα διαφοροποίησής τους. Μάλιστα, σε πολλές περιπτώσεις, με την εν λόγω μορφή εμπορίας επιδιώκεται η αυτοτέλεια της ζήτησης από αυτή τη μερίδα καταναλωτών μέσω παραπλανητικών μηνυμάτων ως προς την τιμή, τις ευκολίες πληρωμής, τις εικονικές εκπτώσεις στην τιμή (ενίοτε μέσω των λεγόμενων «δυναμικών τιμών»⁽⁸⁾), οι οποίες θα έπρεπε να απαγορευτούν ρητώς, τα κουπόνια ή τις δωροεπιταγές, που, όχι σπάνια, προτρέπουν στην αγορά, βάσει της ασύμμετρης θέσης όσων παρεμβάλλονται στην εμπορική συναλλαγή. Εξάλλου, αρκετά συχνά, σε ιστοτόπους με συγκρίσεις τιμών δεν διευκρινίζεται η ιδιότητα του εμπόρου-διαχειριστή τους, ούτε αν πρόκειται για πληρωμένες καταχωρίσεις προϊόντων ή υπηρεσιών.

3.11 Ωστόσο, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η πλήρης αξιοποίηση των δυνατοτήτων των νέων τεχνολογιών παρέχει την ευκαιρία στους οικονομικά αδύναμους καταναλωτές να διευρύνουν το φάσμα με τις διαθέσιμες προσφορές προϊόντων και να ενισχύσουν τον ανταγωνισμό των επιχειρήσεων, χαμηλώνοντας έτσι το κόστος διανομής που δεν αφορά άμεσα το εκάστοτε προϊόν.

3.12 Γενικά, μια εμπορική συναλλαγή που συνοδεύεται από περιορισμούς στις εγγυήσεις που δικαιούται ο καταναλωτής ως αντιστάθμισμα της μειωμένης τιμής του προσφερόμενου προϊόντος ή υπηρεσίας συνεπάγεται μικρότερη κατοχύρωση των οικονομικών του συμφερόντων και δικαιωμάτων. Συνέπεια αυτού είναι η αύξηση της ευπάθειας που ευνοεί την εκδήλωση αρνητικών αναδράσεων που μπορούν με τη σειρά τους να προξενήσουν νέα προβλήματα στον οικονομικά αδύναμο καταναλωτή.

3.13 Ιδιαίτερο αντίκτυπο στην υγεία των ευρισκόμενων σε οικονομική στενότητα καταναλωτών έχει ολοένα και περισσότερο το φαινόμενο της ενεργειακής πείνας σε όσες περιοχές της ΕΕ οι κλιματολογικές συνθήκες έχουν σημαντική επίδραση. Γι' αυτόν τον λόγο πρέπει να εξετάζεται η εφαρμογή του μέτρου της «χειμερινής ανάπαυλας» ή οποιουδήποτε άλλου μπορεί να ληφθεί από τους ενεργειακούς παρόχους σε περιπτώσεις κινδύνου εξαιτίας της διακοπής της παροχής λόγω αδυναμίας — και δη αναπάντεχης — του συνδρομητή να πληρώσει τον λογαριασμό.

3.14 Επίσης, στα ανωτέρω πρέπει να προστεθούν οι επιζήμιες μέθοδοι που ακολουθούν ορισμένες εταιρείες, προκαλώντας ενίοτε μη αναστρέψιμες ζημιές στα ήδη επιβαρυνόμενα οικονομικά ορισμένων νοικοκυριών. Αυτές οι μέθοδοι αφορούν ιδίως καταθέσεις, λογαριασμούς ταμειυτηρίου και χρηματοπιστωτικά προϊόντα που διατίθενται με ανακριβή ενημέρωση και χωρίς τις απαραίτητες εγγυήσεις, όπως π.χ. στην περίπτωση των καταναλωτικών δανείων με ιδιαίτερα υψηλό ετήσιο επιτόκιο. Τούτο συνιστά για πολλούς καταναλωτές την «κρίση της κρίσης» ή την εξανέμιση των ελπίδων τους για το μέλλον λόγω της υπερχρέωσης του νοικοκυριού ή, ακόμα και της απόλυτης χρεωκοπίας όλης της οικογένειας.

⁽⁵⁾ Τη δράση αυτών των δικτύων ερευνά η μονάδα Διακίνησης Παράνομων Προϊόντων της Ιντερπόλ (επιχείρηση Orpson).

⁽⁶⁾ Μη υποχρεωτικώς συνταγογραφούμενα φάρμακα.

⁽⁷⁾ ΕΕ C 67 της 6.3.2009, σελ. 23.

⁽⁸⁾ Μέσο προώθησης προϊόντων που συνίσταται σε ένα ελαστικό σύστημα καθορισμού τιμών — αναλόγως με την προσφορά και τη ζήτηση — σε δεδομένη χρονική στιγμή και το οποίο δίνει την ψευδαισθητική στον καταναλωτή ότι πρόκειται για έκπτωση.

3.15 Οι περιπτώσεις που περιγράφονται στο προηγούμενο σημείο κατ' επέκταση αφορούν και πιο ειδικά πεδία όπως η κρίση των ενυπόθηκων δανείων, τα «υποτιμημένα ασφαλιστήρια» κ.λπ. που αυξάνουν και παρατείνουν την επισφάλεια όσων καταναλωτών βρίσκονται σε αυτήν την κατάσταση. Ιδιαίτερη μνεία αξίζει η καταχρηστική εισπραξη προμηθειών, που συχνά συνδέεται με την απουσία διαφάνειας στις τραπεζικές συναλλαγές, και η οποία οδηγεί ακόμη και σε εξαπάτηση όχι μόνο των μικροεπενδυτών, αλλά και των ιδιωτών επενδυτών, σε σχέση με συναλλαγές αξιών στις οποίες εισάγονται από τα ίδια χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ή από άλλα, που δραστηριοποιούνται στον κλάδο χωρίς όμως να έχουν άδεια λειτουργίας.

3.16 Όσον αφορά τις συναλλαγές πέραν των εθνικών συνόρων, η ανόμοια μεταφορά και εφαρμογή της οδηγίας 2005/29/ΕΚ με θέμα τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές των επιχειρήσεων⁽⁹⁾ ενέχει τον κίνδυνο περιορισμού της εμβέλειάς της, με αποτέλεσμα να μην παρέχεται η μέγιστη ασφάλεια δικαίου στις επιχειρήσεις. Η καλύτερη μεταφορά των διατάξεων της οδηγίας θα ενίσχυε την προστασία των καταναλωτών. Συνεπώς, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλείται να μεριμνήσει για την ορθή εφαρμογή της σε όλα τα κράτη μέλη και προς τούτο θα ήταν σκόπιμη η ταχεία έγκριση ορισμένων κατευθυντήριων γραμμών εν είδει διευκρινίσεων του περιεχομένου της οδηγίας, σύμφωνα με την πρακτική της αποτελεσματικότητα.

3.17 Όσον αφορά τις αθέμιτες εμπορικές μεθόδους, πρέπει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να επιβλέπει τα μέτρα που οφείλουν να θεσπίσουν τα κράτη μέλη για περιπτώσεις μη συμμόρφωσης με τις διατάξεις της οδηγίας. Τα πρόστιμα που θα πρέπει να επιβάλλονται — κατά γενικό κανόνα — δεν πρέπει να είναι μικρότερα από τα κέρδη που αποκομίζει κάποιος εφαρμόζοντας μια μέθοδο που θεωρείται αθέμιτη ή παραπλανητική. Επίσης, οι διαδικασίες — συμπεριλαμβανομένων των δικαστικών — πρέπει να είναι κατάλληλες και αποτελεσματικές για την εκπλήρωση των σκοπών της οδηγίας.

3.18 Στο μέλλον, και για λόγους μεγαλύτερης συνέπειας του ενωσιακού Δικαίου, θα πρέπει να αναθεωρηθούν ταυτόχρονα και συγχρονισμένα η οδηγία για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές και η οδηγία για την παραπλανητική και τη συγκριτική διαφήμιση, όπως άλλωστε έχει ήδη εισηγηθεί η ΕΟΚΕ⁽¹⁰⁾.

3.19 Ουσιαστικά, το ζητούμενο είναι να αποφευχθεί η μετατροπή μιας ενιαίας αγοράς σε διπολική, η λιγότερο προσφιλής πλευρά της οποίας θα υπάρχει για τους μη έχοντες και όσους χρήζουν μεγαλύτερης βοήθειας. Ιδίως όσον αφορά αυτούς τους αδυνάστερους οικονομικά καταναλωτές, πρέπει τα συναλλακτικά ήθη να διέπονται από αυστηρές αρχές. Πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες των καταναλωτών ως προς την πρόσβαση στα βασικά προϊόντα, υπηρεσίες και λοιπές παροχές σε επαρκείς ποσότητες και με συνεχή ροή, έτσι ώστε να μπορούν να διαβιούν με αξιοπρέπεια και γι' αυτό οφείλουν να μεριμνούν οι αρμόδιες δημόσιες αρχές.

4. Προτάσεις θεσμικής δράσης για την καταπολέμηση της αναπάντεχης οικονομικής αδυναμίας των καταναλωτών

4.1 Η ΕΟΚΕ καλεί τις καθ' ύλην αρμόδιες αρχές να λάβουν αποτελεσματικά μέτρα αφ' ενός μεν για τη διασφάλιση της απρόσκοπτης πρόσβασης σε βασικά προϊόντα και υπηρεσίες, αφ' ετέρου δε για τη ρητή και ουσιαστική προστασία των δικαιωμάτων όσων καταναλωτών και χρηστών έχουν πληγεί περισσότερο από την οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση, λόγω αναπάντεχων περιστάσεων. Το ζητούμενο είναι να αποφευχθεί η κοινωνική περιθωριοποίηση αυτών των ατόμων και προς τούτο, όπως έχει ήδη εισηγηθεί η ΕΟΚΕ, πρέπει να εφαρμοστούν μέτρα όπως η ρύθμιση της υπερχρέωσης των νοικοκυριών⁽¹¹⁾, έτσι ώστε να μετριαστεί η υψηλή πίεση που δέχονται τα οικονομικά ορισμένης μερίδας του πληθυσμού.

4.2 Συν τοις άλλοις, η ειδική προάσπιση των δικαιωμάτων των — για αναπάντεχους λόγους — οικονομικά αδύναμων καταναλωτών, και δη η μέριμνα για την πρόσβασή τους κατά τρόπο αξιοπρεπή στην αγορά βασικών προϊόντων και υπηρεσιών, πρέπει να αποτελέσει πρωταρχικό μέλημα των δημόσιων πολιτικών στην ΕΕ για την προστασία του καταναλωτή και την εφαρμογή της συναφούς νομοθεσίας.

4.3 Τα διάφορα αυτά μέτρα μπορούν να διακριθούν σε τέσσερις κατηγορίες: α) πρόληψης, β) προστασίας, γ) μετριασμού και δ) αποκατάστασης.

4.4 Η εκπόνηση ενός σχεδίου δράσης πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον μέτρα με γνώμονα αυτές τις κατηγορίες.

⁽⁹⁾ ΕΕ L 149 της 11.06.2005, σ. 22.

⁽¹⁰⁾ ΕΕ C 271 της 19.09.2013, σ. 61.

⁽¹¹⁾ ΕΕ C 311 της 19.9.2013, σ. 38.

4.5 Πρωτίστως, πρέπει να συσταθεί ένα ταμείο, χρηματοδοτούμενο από τα πρόστιμα που επιβάλλονται για παραβάσεις σε θέματα κατανάλωσης, με σκοπό την υποστήριξη πολιτικών προστασίας των καταναλωτών και ιδίως μέτρων γενικού συμφέροντος υπέρ του συνόλου του πληθυσμού, μέσω του μηχανισμού των συλλογικών αγωγών. Τα μέτρα αυτά θα λαμβάνουν οι ενώσεις καταναλωτών, οι δημόσιες αρχές και λοιποί καθ' ύλην αρμόδιοι φορείς, σύμφωνα με τα όσα ισχύουν σε κάθε κράτος μέλος.

4.6 Σε περιπτώσεις σοβαρών παραβάσεων που θέτουν σε κίνδυνο ή βλάπτουν τη δημόσια υγεία και ασφάλεια, πρέπει να ενισχυθεί η δικαιοδοσία των αρμόδιων αρχών να επιβάλλουν κυρώσεις, με δυνατότητα ακόμη και να αποφασίζουν την κατάχωση ή/και δήμευση των χρησιμοποιούμενων εργαλείων και αγαθών, καθώς και την αναστολή της λειτουργίας της επιχείρησης, σε πλήρη συμμόρφωση με τις εγγυήσεις που παρέχει το κράτος δικαίου.

4.7 Τα μέτρα προληπτικού χαρακτήρα είναι αυτά που θα στοχεύουν στους διάφορους εξωτερικούς παράγοντες που προκαλούν την αύξηση του αριθμού των — για λόγους αναπάντεχους και πάντως συναφείς με την κρίση — οικονομικά αδύναμων καταναλωτών, καθώς και στην εκδήλωση φαινομένων και μεθόδων που ενδέχεται να επηρεάσουν κατά τρόπο διαφοροποιημένο τη συγκεκριμένη μερίδα καταναλωτών.

4.8 Συμπληρωματικά προς τους εξωτερικούς παράγοντες, πρέπει να ληφθούν αυστηρά μέτρα τόσο για την ενίσχυση της θέσης των εκπροσώπων των καταναλωτών στον οικονομικό και κοινωνικό διάλογο, όσο και για την ενθάρρυνσή τους να λάβουν μέρος, μεταξύ άλλων, σε συνεργατικά εγχειρήματα, αγορές από κοινού ή αγορές βάσει της συνεργατικής οικονομίας.

4.9 Ομοίως, ένα βασικό μέτρο προληπτικού χαρακτήρα είναι η σύσταση παρατηρητηρίου, το οποίο θα παρακολουθεί τις στρατηγικές πολιτικές που υιοθετούνται στους κρίσιμους κλάδους — όπως είναι οι υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, τα οπτικοακουστικά μέσα, τα καύσιμα, ο χρηματοπιστωτικός κλάδος, τα ολιγοπώλια της ενέργειας, η στέγαση κ.λπ.— και οι οποίες ενδέχεται να αντιπροσωπεύουν κίνδυνο στον οποίο είναι πιο ευάλωτοι οι πλέον αδύναμοι καταναλωτές.

4.10 Εν τέλει, το ζητούμενο είναι να γίνουν ενέργειες συνδεδεμένες με τον κόσμο της οικονομίας, των χρηματοοικονομικών και της εργασίας, καθώς και με πεδία συναφή με τον αρνητικό αντίκτυπο που έχουν ενίοτε οι νέες τεχνολογίες στην πρόσβαση των ατόμων στις αγορές υλικών αγαθών και υπηρεσιών και με γνώμονα την προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών και των χρηστών. Σε αυτό το εγχείρημα πρέπει να συμπεριληφθούν και όσες διαφημιστικές δραστηριότητες και εκστρατείες προώθησης προϊόντων μπορούν να προκαλέσουν αποφάσεις δυσμενείς για την κατάσταση αυτών των ατόμων ή να διαστρεβλώσουν τα κριτήρια βάσει των οποίων πραγματοποιούν τις αγορές τους.

4.11 Τα δε προστατευτικά μέτρα θα αποσκοπούν στην ενίσχυση των μηχανισμών άμυνας των ευρισκόμενων σε μειονεκτική ή εξαρτημένη θέση καταναλωτών και χρηστών, και δη όταν πρόκειται για τη δυνατότητα παροχής τεχνικής και νομικής προστασίας, καθώς και για την αποζημίωση ή αποκατάσταση προκληθείσας ζημίας με γνώμονα την ειδική κατάσταση των — για αναπάντεχους λόγους — οικονομικά αδύναμων καταναλωτών.

4.12 Πρέπει να συσφιχθεί η συνεργασία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τις αρμόδιες εθνικές αρχές και να αναλυθεί εις βάθος το πεδίο εφαρμογής με την προσθήκη παρόμοιων μηχανισμών επαλήθευσης. Επίσης, πρέπει να υπάρξει περαιτέρω εναρμόνιση των κυρώσεων, της αποτελεσματικότητας και των μηχανισμών λειτουργίας του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2006/2004 για τη συνεργασία όσον αφορά την προστασία των καταναλωτών. Επιπλέον, πρέπει οι καταναλωτές να μπορούν να επιλέγουν ασφαλή προϊόντα και υπηρεσίες, στοιχείο που προϋποθέτει την αποτελεσματική εποπτεία των αγορών. Γ' αυτόν τον λόγο, η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι θα εγκριθεί η αναθεώρηση της σχετικής με την ασφάλεια των προϊόντων νομοθεσίας.

4.13 Όσον αφορά τα μέτρα μετριασμού, αυτά αφορούν παρεμβάσεις υπέρ όσων καταναλωτών έχουν ήδη περιέλθει σε άσχημη οικονομική κατάσταση εξαιτίας της οικονομικής κρίσης. Σκοπός των λόγω μέτρων είναι η αρωγή των πληγέντων έτσι ώστε να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν αυτές τις καταστάσεις, στο μέτρο που θα μπορούν να ικανοποιούν στο μέλλον τις βασικές τους ανάγκες με όρους αξιοπρεπούς διαβίωσης.

4.14 Τόσο σε αυτή την κατηγορία μέτρων όσο και στα μέτρα αποκατάστασης που μπορούν να υιοθετήσουν τα κράτη μέλη είναι σημαντικό να εξεταστεί η λύση της συνδρομής εκ μέρους των οικογενειακών και κοινωνικών δικτύων· από την πλευρά τους, τα δίκτυα αυτά πρέπει να υποστηρίζονται θεσμικά από τις αρμόδιες υπηρεσίες έτσι ώστε να μπορούν να επιτελούν αυτή τη λειτουργία. Στη σύσταση αυτών των ταμείων αλληλεγγύης θα μπορούσαν να συντελέσουν και πόροι από τα Διαρθρωτικά Ταμεία, προς αποφυγή φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού, μέσω της εκπλήρωσης των σκοπών τους.

4.15 Στα μέτρα αποκατάστασης συμπεριλαμβάνονται όλα όσα προωθούν εναλλακτικές λύσεις για την απεμπλοκή του ατόμου από το οικονομικό τέλμα κατά τρόπο πραγματικά βιώσιμο. Επί του προκειμένου, συνιστάται η κατάρτιση και εφαρμογή ενός «σχεδίου διάσωσης των πολιτών», που θα συμβάλει στην αναθέρμανση της οικογενειακής οικονομίας μέσω της ανάκτησης της αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών, θα αντισταθμίζει τις απώλειες και περικοπές που υπέστησαν κατά την οικονομική κρίση και θα αντιστοιχεί κατά ισότιμο τρόπο στα μέτρα που προβλέφθηκαν για τη διάσωση των τραπεζών, από τα οποία επωφεληθήκαν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Τούτο είναι περισσότερο σύμφωνο με το σημείο 5 των κατευθυντήριων γραμμών που εξέδωσε το 1999 ο ΟΗΕ για την προστασία του καταναλωτή: «Οι πολιτικές προαγωγής της βιώσιμης κατανάλωσης πρέπει να αποσκοπούν στην απαλοιφή της φτώχειας, στην ικανοποίηση των βασικών αναγκών όλων των μελών της κοινωνίας και στον περιορισμό των ανισοτήτων, τόσο σε εθνική όσο και σε διακρατική κλίμακα».

4.16 Επίσης το άρθρο 34 παράγραφος 3 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, και για λόγους καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, παρέχει τη δυνατότητα στην ΕΕ και στα κράτη μέλη να εγκαθιδρύουν μηχανισμούς που θα εγγυώνται μια αξιοπρεπή διαβίωση σε όσους δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους.

4.17 Τέλος, θα ήταν ενδιαφέρουσα η διεξαγωγή ερευνών και μελετών με θέμα τα αίτια που προκαλούν τη δημιουργία και τη διάδοση της οικονομικής δυσπραγίας των καταναλωτών.

4.18 Μεταξύ των παραγόντων που μπορούν να παρακωλύσουν τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς περιλαμβάνονται οι οικονομικές πιέσεις που ασκούνται εις βάρος του καταναλωτή κατά την εμπορική συναλλαγή, εξαιτίας της άνησης και εξαρτημένης θέσης στην οποία βρίσκεται. Αυτή η θέση ενδέχεται να επηρεάσει τη θέλησή του και να αποτελέσει ελάττωμα βουλήσεως κατά την αποδοχή της συναλλαγής. Σε αυτές τις περιπτώσεις επιβάλλονται στους καταναλωτές είτε συμβάσεις, τις οποίες δεν θα είχαν κανονικά υπογράψει ή αποδεχθεί, είτε δυσανάλογες ρήτρες, τις οποίες επίσης δεν θα είχαν κάνει δεκτές οικειοθελώς.

4.19 Η ΕΟΚΕ οφείλει να αναλύσει τόσο αυτό το ελάττωμα που επηρεάζει την αποδοχή της σύμβασης από την πλευρά του καταναλωτή, όσο και τη στρέβλωση που προκαλεί στον ανταγωνισμό η δυσλειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Τα δε υπόλοιπα θεσμικά όργανα της ΕΕ οφείλουν να αποδώσουν στο εν λόγω ζήτημα τη δέουσα σημασία, λαμβάνοντας τα απαραίτητα μέτρα για την αποτροπή φαινομένων άσκησης οικονομικών πιέσεων στις εμπορικές συναλλαγές όσων καταναλωτών βρίσκονται σε δυσχερή οικονομική θέση.

Βρυξέλλες, 15 Οκτωβρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Οι ακόλουθες τροπολογίες συγκέντρωσε άνω του ενός τετάρτου των ψήφων, αλλά απορρίφθηκαν κατά τη συζήτηση (Άρθρο 54(3) του Εσωτερικού Κανονισμού):

α) Σημείο 1.3

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Συν τοις άλλοις, εξαιτίας της οικονομικής κρίσης παρατηρείται μια γενική και συνεχής τάση βαθμιαίας αποδυνάμωσης της οικονομικής κατάστασης των εν δυνάμει καταναλωτών, με αποτέλεσμα να αναμένεται ότι θα διευρυνθεί περαιτέρω αυτό το χάσμα στην κατανάλωση. Μέχρι σήμερα, οι δημόσιες αρχές δεν έχουν προτείνει κάποιο συστημικό μέτρο για την αποτροπή αυτής της διολίσθησης των καταναλωτών και για την προστασία τους.

Αιτιολογία

Πρέπει να εξηγηθεί τι αποδυναμώνεται.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 49

Κατά: 86

Αποχές: 3

β) Σημείο 3.5

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Συν τοις άλλοις, υφίστανται περιπτώσεις στις οποίες — για λόγους μείωσης της τιμής — πωλούνται καταχρηστικά προϊόντα ή παρέχονται υπηρεσίες, που δεν πληρούν τις προδιαγραφές εμπορίας τους. Γι' αυτόν τον λόγο, πρέπει να λαμβάνονται όλα τα αναγκαία μέτρα για τη μη διάθεση τέτοιων προϊόντων παράνομα, με την ενεργό παρέμβαση και την επαγρύπνηση των αρχών κάθε κράτους μέλους. Όπως έχει ήδη υποδείξει η ΕΟΚΕ⁽¹⁾, πρέπει να ενισχυθεί η συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων εθνικών αρχών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, να εγκριθεί η αναθεώρηση της νομοθεσίας για την ασφάλεια των προϊόντων και εν συνεχεία να τεθεί αμέσως σε ισχύ.

Αιτιολογία

Αγαθά/υπηρεσίες που δεν πληρούν τις προδιαγραφές εμπορίας τους δεν μπορούν να πωληθούν, κατά συνέπεια κάθε διάθεση τέτοιων αγαθών/υπηρεσιών είναι παράνομη.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 42

Κατά: 77

Αποχές: 14

Τα ακόλουθα σημεία της γνωμοδότησης του τμήματος τροποποιήθηκαν κατά την έγκριση των αντίστοιχων τροπολογιών στη σύνοδο ολομέλειας, αλλά συγκέντρωσαν περισσότερο από το ένα τέταρτο των ψήφων (άρθρο 54, παράγραφος 4, του ΕΚ):

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα την εποπτεία της αγοράς προϊόντων (ΕΕ C 271 της 19.9.2013, σ. 86).

γ) Νέο σημείο 4.9

Ομοίως, ένα βασικό μέτρο προληπτικού χαρακτήρα είναι η σύσταση παρατηρητηρίου, το οποίο θα παρακολουθεί τις στρατηγικές πολιτικές που υιοθετούνται στους κρίσιμους κλάδους — όπως είναι οι υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, τα οπτικοακουστικά μέσα, τα καύσιμα, ο χρηματοπιστωτικός κλάδος, τα ολιγοπώλια της ενέργειας, η στέγαση κ.λπ. — και οι οποίες ενδέχεται να αντιπροσωπεύουν κίνδυνο στον οποίο είναι πιο ευάλωτοι οι πλέον αδύναμοι καταναλωτές.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 60

Κατά: 58

Αποχές: 9

δ) Σημείο 4.14 (νέο σημείο 4.15)

Στα μέτρα αποκατάστασης συμπεριλαμβάνονται όλα όσα προωθούν εναλλακτικές λύσεις για την απεμπλοκή του ατόμου από το οικονομικό τέλμα κατά τρόπο πραγματικά βιώσιμο. Επί του προκειμένου, συνιστάται η κατάρτιση και εφαρμογή ενός «σχεδίου διάσωσης των πολιτών», που θα συμβάλει στην αναθέρμανση της οικογενειακής οικονομίας μέσω της ανάκτησης της αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών, θα αντισταθμίζει τις απώλειες και περικοπές που υπέστησαν κατά την οικονομική κρίση και θα αντιστοιχεί κατά ισότιμο τρόπο στα μέτρα που προβλέφθηκαν για τη διάσωση των τραπεζών, από τα οποία επωφελήθηκαν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Τούτο είναι περισσότερο σύμφωνο με το σημείο 5 των κατευθυντήριων γραμμών που εξέδωσε το 1999 ο ΟΗΕ για την προστασία του καταναλωτή: «Οι πολιτικές προαγωγής της βιώσιμης κατανάλωσης πρέπει να αποσκοπούν στην απαλοιφή της φτώχειας, στην ικανοποίηση των βασικών αναγκών όλων των μελών της κοινωνίας και στον περιορισμό των ανισοτήτων, τόσο σε εθνική όσο και σε διακρατική κλίμακα».

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 66

Κατά: 63

Αποχές: 11

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Γυναίκες και επιστήμη»**(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)**

(2015/C 012/02)

Εισηγήτρια: η κ. **Vareikytė**

Στις 22 Ιανουαρίου 2014, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

Γυναίκες και επιστήμη

Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας.

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 30 Σεπτεμβρίου 2014.

Κατά την 502η σύνοδο ολομέλειας, της 15ης και 16ης Οκτωβρίου 2014 (συνεδρίαση της 15 Οκτωβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 169 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 4 αποχή (αποχές).

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξαρτάται από την έρευνα και την καινοτομία. Η Ευρώπη χρειάζεται ακόμη 1 εκατομμύριο ερευνητές έως το 2020 προκειμένου να παραμείνει ανταγωνιστική σε παγκόσμιο επίπεδο. Η έρευνα θα δημιουργήσει επίσης 3,7 εκατομμύρια θέσεις εργασίας και θα αυξήσει το ετήσιο ΑΕγχΠ της ΕΕ κατά 795 δισεκατομμύρια ευρώ έως το 2025, εάν επιτευχθεί ο στόχος της επένδυσης 3 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ στην Ε&Α έως το 2020 ⁽¹⁾.

1.2 Η προώθηση της ισότητας των φύλων και των ίσων ευκαιριών για γυναίκες και άνδρες αποτελεί δέσμευση της ΕΕ σε όλους τους τομείς πολιτικής, συμπεριλαμβανομένης της έρευνας και της καινοτομίας (E+K). Τα διαθέσιμα στοιχεία σε ευρωπαϊκό επίπεδο δείχνουν εμφανέστατη ανισορροπία μεταξύ γυναικών και ανδρών στον ευρωπαϊκό ερευνητικό τομέα ⁽²⁾.

1.3 Η επίτευξη ισορροπίας μεταξύ των φύλων είναι ζωτικής σημασίας για ένα αποτελεσματικό σύστημα έρευνας. Για την επίτευξη των πολιτικών στόχων της έρευνας, τα κράτη μέλη και η ΕΕ στο σύνολό της πρέπει να αξιοποιήσουν όλο το διαθέσιμο ανθρώπινο κεφάλαιο.

Προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή:

1.4 Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να υποβάλει πρόταση σύστασης προς τα κράτη μέλη που θα περιλαμβάνει κοινές κατευθύνσεις για θεσμικές αλλαγές που θα προωθήσουν την ισότητα των φύλων στα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά ιδρύματα, όπως αναφερόταν στην ανακοίνωση του 2012 για τον Ευρωπαϊκό χώρο έρευνας.

1.5 Η σύσταση θα πρέπει να ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να εξαλείψουν τους νομικούς και άλλους φραγμούς στην πρόσληψη, τη διατήρηση και την επαγγελματική πρόοδο των ερευνητριών, να αντιμετωπίζει τις ανισορροπίες μεταξύ των φύλων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και να ενισχύει τη διάσταση των φύλων στα ερευνητικά προγράμματα.

1.6 Η ΕΟΚΕ καλεί επίσης την Επιτροπή να συνεχίσει την ανάπτυξη και υλοποίηση προγραμμάτων ευαισθητοποίησης για την προσέλκυση περισσότερων γυναικών στους τομείς ETMM (επιστήμη, τεχνολογία, μηχανική και μαθηματικά) και στην έρευνα.

1.7 Θα πρέπει να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων διεθνών οργανισμών της Επιτροπής (ΓΔ Εκπαίδευση και πολιτισμός και ΓΔ Έρευνα και καινοτομία).

⁽¹⁾ P. Zagamé, L. Soete, «Το κόστος μιας μη καινοτόμου Ευρώπης», 2010.

⁽²⁾ Επισκόπηση της παρούσας κατάστασης παρατίθεται στο δεύτερο μέρος του εγγράφου.

1.8 Η ΕΟΚΕ συνιστά επίσης τη συλλογή και διάδοση χωριστών δεδομένων ανά φύλο σχετικά με την έρευνα και την καινοτομία στο πλαίσιο της Eurostat.

Προς τα κράτη μέλη:

1.9 Τα κράτη μέλη πρέπει να επιδιώξουν τη βελτίωση του νομικού και πολιτικού τους πλαισίου για την ισότητα των φύλων στην έρευνα, βάσει των συστάσεων της ανακοίνωσης ΕΧΕ και του προγράμματος «Ορίζων 2020».

1.10 Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να εγγυηθούν τη δαπάνη 3 % του ΑΕγχΠ στην έρευνα και την ανάπτυξη, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στη στρατηγική «Ευρώπη 2020».

1.11 Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να καταστήσουν τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία και τους υπόλοιπους μηχανισμούς χρηματοδότησης διαθέσιμα σε πρωτοβουλίες θεσμικών αλλαγών, σύμφωνα με την ανακοίνωση ΕΧΕ.

1.12 Η αξιολόγηση, πιστοποίηση και χρηματοδότηση των ερευνητικών ιδρυμάτων και οργανισμών θα πρέπει να συνδέεται με τις επιδόσεις τους στην ισότητα των φύλων.

1.13 Τα κράτη μέλη, από κοινού με τα δημόσια/εθνικά ερευνητικά ιδρύματα και τους κοινωνικούς εταίρους, θα πρέπει να διερευνήσουν τρόπους διασφάλισης ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, μέσω της ανάπτυξης και της υλοποίησης φιλικών προς τις οικογένειες πολιτικών, τόσο για τις ερευνήτριες όσο για τους ερευνητές.

1.14 Τα κράτη μέλη θα πρέπει να στηρίξουν και να ενισχύσουν το διάλογο μεταξύ ερευνητικών ιδρυμάτων, επιχειρήσεων και σχετικών κοινωνικών εταίρων.

Προς τους ερευνητικούς φορείς:

1.15 Η ΕΟΚΕ καλεί τα ερευνητικά και πανεπιστημιακά ιδρύματα να εξασφαλίσουν ισορροπία των φύλων στους τομείς της λήψης αποφάσεων, της επιλογής και άλλους κρίσιμους τομείς.

1.16 Οι προσπάθειες για ισότητα των φύλων θα πρέπει να ενσωματωθούν στις διαδικασίες προγραμματισμού των ερευνητικών ιδρυμάτων και των πανεπιστημίων και στα αντίστοιχα τμήματά τους.

1.17 Η ΕΟΚΕ ζητεί περισσότερο διάλογο με τους εκδότες και τους συντάκτες επιστημονικών δημοσιεύσεων, προκειμένου να εξαλειφθεί η μεροληψία για λόγους φύλου και να αυξηθεί η συμμετοχή γυναικών επιστημόνων σε επιστημονικές δημοσιεύσεις, εκδοτικά σημειώματα, αξιολογήσεις και ερευνητικά άρθρα.

2. Επισκόπηση της παρούσας κατάστασης ⁽³⁾

2.1 Το 2005, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έθεσε στόχο οι γυναίκες να καταλαμβάνουν 25 % των ηγετικών ερευνητικών θέσεων του δημοσίου τομέα. Ωστόσο, η ανισορροπία των φύλων στη λήψη αποφάσεων παραμένει: το 2010, μόλις 15,5 % των επικεφαλής ιδρυμάτων και 10 % των πρυτάνεων ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ήταν γυναίκες.

2.2 Η οριζόντια διακριτική μεταχείριση παραμένει σε πολυάριθμους οικονομικούς και ερευνητικούς τομείς. Το ποσοστό των γυναικών μεταξύ των ερευνητών είναι υψηλότερο στους τομείς της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της δημόσιας διοίκησης από ό,τι στον τομέα των ιδιωτικών επιχειρήσεων. Σε όλη την Ευρώπη, το ποσοστό γυναικών μεταξύ των καθηγητών (1ης βαθμίδας) είναι υψηλότερο στους τομείς των ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών (28,4 % και 19,4 % αντίστοιχως) και χαμηλότερο στη μηχανική και την τεχνολογία (7,9 %).

2.3 Οι πανεπιστημιακές σταδιοδρομίες των γυναικών υφίστανται επίσης σημαντική κάθετη διακριτική μεταχείριση. Το 2010, το ποσοστό γυναικών μεταξύ των φοιτητών (55 %) και των αποφοίτων (59 %) υπερέβαινε αυτό των ανδρών, ωστόσο οι άνδρες υπερτερούσαν των γυναικών μεταξύ των κατόχων διδακτορικών τίτλων (το ποσοστό των γυναικών μεταξύ των φοιτητών έφτανε το 49 % και μεταξύ των Διδασκόντων το 46 %). Επιπλέον, οι γυναίκες αποτελούσαν 44 % του πανεπιστημιακού προσωπικού 3ης βαθμίδας, 37 % του 2ης βαθμίδας και μόλις 20 % του προσωπικού 1ης βαθμίδας. Η υποεκπροσώπηση των γυναικών είναι ακόμα πιο εμφανής στην επιστήμη και τη μηχανική, όπου αποτελούν μόλις 33 % του πανεπιστημιακού προσωπικού 3ης βαθμίδας, 23 % του 2ης βαθμίδας και μόλις 11 % του προσωπικού 1ης βαθμίδας ⁽⁴⁾.

⁽³⁾ Πηγή των στατιστικών στοιχείων του 2ου μέρους: «She Figures (στοιχεία για τις γυναίκες) 2012: Το φύλο στην έρευνα και την καινοτομία» Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2013.

⁽⁴⁾ Η 1η, η 2η και η 3η βαθμίδα αντιπροσωπεύουν το επίπεδο της θέσης στο ίδρυμα: υψηλό, μέσο και χαμηλό αντίστοιχως.

2.4 Η επίτευξη πραγματικής ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής αποτελεί βασικό παράγοντα για την επίτευξη ισότητας των φύλων. Η σταδιοδρομία των ερευνητριών δεν εμποδίζεται μόνο από άορατους φραγμούς, την λεγόμενη «γυάλινη οροφή» αλλά και από «τον φραγμό» της μητρότητας, καθώς οι γυναίκες εξακολουθούν να ερωμίζονται τα περισσότερα βάρη της φροντίδας και των οικιακών εργασιών.

2.5 Άλλοι σημαντικοί φραγμοί και περιορισμοί στην πρόσληψη, τη διατήρηση και την πρόοδο των γυναικών στο ευρωπαϊκό επιστημονικό σύστημα περιλαμβάνουν: την έλλειψη δημοκρατικότητας και διαφάνειας στις διαδικασίες πρόληψης και προαγωγής, τη μεροληψία ανά φύλο κατά την αξιολόγηση των επιδόσεων, την αδιαφάνεια στους φορείς λήψης αποφάσεων και τη διατήρηση στερεοτύπων σχετικά με τις γυναίκες και την επιστήμη. Τα ευρωπαϊκά ερευνητικά ιδρύματα συνεχίζουν να χρησιμοποιούν ουσιαστικού εκσυγχρονισμού προκειμένου να παρέχουν τις διαρθρωτικές συνθήκες που θα επιτρέπουν ίσες ευκαιρίες για γυναίκες και άνδρες.

3. Πλεονεκτήματα της ισότητας των φύλων στην έρευνα και την καινοτομία

3.1 Η Ε+Κ αποτελούν βασικούς μοχλούς της ευρωπαϊκής οικονομικής ανάπτυξης. Η Ευρώπη χρειάζεται ακόμη 1 εκατομμύριο ερευνητές έως το 2020 προκειμένου να παραμείνει ανταγωνιστική σε παγκόσμιο επίπεδο. Η έρευνα και η καινοτομία δεν αποτελούν απλώς προαπαιτούμενα για να καταστεί η ΕΕ κοινωνία γνώσης, αλλά θα δημιουργήσουν επίσης 3,7 εκατομμύρια θέσεις εργασίας και θα αυξήσουν το ετήσιο ΑΕγχΠ της ΕΕ κατά 795 δισεκατομμύρια ευρώ έως το 2025, εάν επιτευχθεί ο στόχος της επένδυσης 4 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ στην Ε&Α έως το 2020 ⁽⁵⁾.

3.2 Η ισότητα των φύλων είναι ζωτικής σημασίας για ένα αποτελεσματικό σύστημα έρευνας. Για την επίτευξη των πολιτικών στόχων της έρευνας, τα κράτη μέλη και η ΕΕ στο σύνολό της πρέπει να αξιοποιήσουν όλο το διαθέσιμο ανθρώπινο κεφάλαιο, όσον αφορά ταλέντα και πόρους. Η πλήρης αξιοποίηση του δυναμικού των δεξιοτήτων, των γνώσεων και των προσόντων των γυναικών θα συμβάλει στην ενίσχυση της ανάπτυξης, της απασχόλησης και της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης, ζωτικής σημασίας παραγόντων για μια ευημερούσα οικονομία.

3.3 Για να έχει σημασία στην κοινωνία η υψηλής ποιότητας έρευνα, πρέπει να εξεταστούν πολλές διαφορετικές επιλογές. Αυτό επιτυγχάνεται καλύτερα όταν οι ερευνητικές κοινότητες χαρακτηρίζονται από πολυμορφία, και είναι ικανές να συνεργαστούν εντός και μεταξύ διαφορετικών πεδίων. Η έρευνα και η εκπαίδευση είναι αναπόσπαστα στοιχεία της χάραξης πολιτικής και της δημόσιας διοίκησης και συμβάλλουν σε έναν πιο πολύμορφο και πιο ανοιχτό δημόσιο διάλογο με μεγαλύτερο κριτικό πνεύμα ⁽⁶⁾.

3.4 Η πρόσληψη περισσότερων γυναικών στον τομέα της έρευνας θα ενισχύσει το γνωσιολογικό δυναμικό, θα βελτιώσει την ποιότητα της παραγόμενης γνώσης και θα καταστήσει τον τομέα πιο ισχυρό και ανταγωνιστικό. Μελέτες καταδεικνύουν πως οι ετερογενείς ερευνητικές ομάδες είναι πιο στιβαρές και καινοτόμες από τις ομοιογενείς ⁽⁷⁾ και πως η πολυμορφία της γνώσης και του κοινωνικού κεφαλαίου στις ομάδες είναι σημαντική για την παραγωγή νέων ιδεών ⁽⁸⁾. Επίσης, οι καινοτομίες των φύλων στην επιστήμη, την ιατρική, τη μηχανική και το περιβάλλον χρησιμοποιούν το φύλο και την ανάλυση των φύλων ως μέσο ενθάρρυνσης νέων ιδεών, υπηρεσιών και τεχνολογιών ⁽⁹⁾.

3.5 Η σύγκριση των δεικτών φύλου των κρατών μελών οδηγεί στο συμπέρασμα πως οι χώρες με τον υψηλότερο Δείκτη ισότητας των φύλων (ΔΙΦ) τείνουν να δαπανούν μεγαλύτερο ποσοστό του ΑΕγχΠ τους στην έρευνα και την ανάπτυξη, καθώς και να επιτυγχάνουν καλύτερα αποτελέσματα στην καινοτομία.

3.6 Η ενσωμάτωση ανάλυσης ανά φύλο στον τομέα της Ε+Κ εγγυάται πως η έρευνα, καθώς και οι σημερινές καινοτομίες, θα λαμβάνουν επαρκώς υπόψη τις ανάγκες, στάσεις και συμπεριφορές γυναικών και ανδρών. Οι μελέτες δείχνουν πως η ενσωμάτωση ανάλυσης ανά φύλο ενισχύει τη σημασία και την ποιότητα της έρευνας και της καινοτομίας. Προσδίδει επίσης αξία στην κοινωνία και τις επιχειρήσεις, επιτρέποντας στην έρευνα να ανταποκριθεί σε ευρεία και ποικίλη βάση χρηστών και δημιουργώντας διαδικασίες καινοτομίας με λιγότερους αποκλεισμούς, όπως αποδεικνύει το έργο «Καινοτομία μέσω φύλου» ⁽¹⁰⁾.

4. Ευρωπαϊκές πολιτικές δράσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να υποβάλει πρόταση σύστασης προς τα κράτη μέλη που θα περιλαμβάνει κοινές κατευθύνσεις για θεσμικές αλλαγές που θα προωθήσουν την ισότητα των φύλων στα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά ιδρύματα, όπως αναφέρθηκε στην ανακοίνωση του 2012 για τον Ευρωπαϊκό χώρο έρευνας. Η σύσταση θα πρέπει να ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να εξαλείψουν τους νομικούς και άλλους φραγμούς στην πρόσληψη, τη διατήρηση και την επαγγελματική πρόοδο των ερευνητριών, να αντιμετωπίζει τις ανισορροπίες μεταξύ των φύλων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και να ενισχύει τη διάσταση των φύλων στα ερευνητικά προγράμματα. Θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει ολοκληρωμένο κατάλογο των αποτελεσματικότερων παραδειγμάτων στις χώρες του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (ΕΧΕ).

⁽⁵⁾ P. Zagamé, L. Soete, «Το κόστος μιας μη καινοτόμου Ευρώπης», 2010.

⁽⁶⁾ Γυναίκες και επιστήμη, Νορβηγία, 2010.

⁽⁷⁾ Campbell LG, Mehtani S, Dozier ME, Rinehart J, «Gender-Heterogeneous Working Groups Produce Higher Quality Science», 2013.

⁽⁸⁾ <http://www.genderinscience.org.uk/index.php/consensus-seminars/recommendations-report>

⁽⁹⁾ Έκθεση της ομάδας εμπειρογνομόνων «Καινοτομία μέσω του φύλου», Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2013.

⁽¹⁰⁾ Έκθεση της ομάδας εμπειρογνομόνων «Καινοτομία μέσω φύλου», Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2013.

4.2 Η ΕΟΚΕ καλεί επίσης την Επιτροπή να συνεχίσει την ανάπτυξη και υλοποίηση προγραμμάτων ευαισθητοποίησης για την προσέλκυση περισσότερων γυναικών στους τομείς ΕΤΜΜ (επιστήμη, τεχνολογία, μηχανική και μαθηματικά) και στην έρευνα, καθώς και ειδικών προγραμμάτων επαγγελματικού προσανατολισμού και συνδρομής. Προς τούτο, θα πρέπει να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων διευθύνσεων της Επιτροπής (ΓΔ Εκπαίδευση και πολιτισμός και ΓΔ Έρευνα και καινοτομία). Αυτή η συνεργασία θα επιτρέψει κοινές προσπάθειες για την εξασφάλιση καλύτερων αποτελεσμάτων όσον αφορά την ισότητα των φύλων, την έρευνα και την εκπαίδευση συνολικά.

4.3 Η Επιτροπή πρέπει να εξασφαλίσει ισορροπία των φύλων στα προγράμματα εκπαιδευτικής και ερευνητικής κινητικότητας της ΕΕ.

4.4 Η ΕΟΚΕ συνιστά επίσης τη συλλογή και διάδοση χωριστών δεδομένων ανά φύλο σχετικά με την έρευνα και την καινοτομία στο πλαίσιο της Eurostat, προκειμένου να εξασφαλιστούν πιο αξιόπιστοι και συγκρίσιμοι δείκτες, ομαλότερες διαδικασίες συλλογής και παρακολούθησης δεδομένων, που θα συμβάλουν στην ανάπτυξη της στρατηγικής για την ισότητα των φύλων μετά το 2015.

5. Εθνικές και θεσμικές δράσεις

5.1 Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να ευθυγραμμίσουν τις εθνικές τους πολιτικές για την ισότητα των φύλων στην έρευνα και την καινοτομία με τις αποφάσεις που λαμβάνονται σε επίπεδο ΕΕ σχετικά με τον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας και το Πρόγραμμα «Ορίζων 2020».

5.2 Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να εγγυηθούν τη δαπάνη 3 % του ΑΕγχΠ στην έρευνα και την ανάπτυξη, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στη στρατηγική «Ευρώπη 2020». Σήμερα, οι μέσες δαπάνες της ΕΕ των 28 για την E+A φτάνει το 2,07 %⁽¹¹⁾, πράγμα που δυσχεραίνει την οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας και εμποδίζει τα ερευνητικά ιδρύματα να αξιοποιήσουν πλήρως τη δεξαμενή ταλέντων.

5.3 Τα κράτη μέλη πρέπει να αναπτύξουν και να υλοποιήσουν προγράμματα ευαισθητοποίησης ειδικά προσαρμοσμένα για την προσέλκυση περισσότερων γυναικών στους τομείς ΕΤΜΜ και στην έρευνα, ξεκινώντας από την προώθηση αυτών των πεδίων στα σχολεία.

5.4 Η ΕΟΚΕ φρονεί πως ένα από τα αποτελεσματικότερα μέτρα για τη βελτίωση της ισορροπίας των φύλων στην εκπαίδευση και την έρευνα συνίσταται στην παροχή οικονομικών κινήτρων στα εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα που παρουσιάζουν σταθερή πρόοδο προς την κατεύθυνση της ισορροπίας των φύλων. Τα κράτη μέλη πρέπει να συνδέσουν την αξιολόγηση, την πιστοποίηση και τη χρηματοδότηση των ερευνητικών ιδρυμάτων και οργανισμών με τις επιδόσεις τους στον τομέα της ισορροπίας των φύλων.

5.5 Για να χτιστούν ισχυρά θεμέλια για την επείγοντως αναγκαία διαρθρωτική αλλαγή στα ερευνητικά ιδρύματα και οργανισμούς της Ευρώπης, τα κράτη μέλη και οι αρμόδιοι φορείς τους θα πρέπει να αναπτύξουν μεθοδολογία για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δράσεών τους ως προς την ισότητα των φύλων.

5.6 Τα κράτη μέλη, από κοινού με τα αντίστοιχα ερευνητικά και εκπαιδευτικά ιδρύματα και τους κοινωνικούς εταίρους, θα πρέπει να διερευνήσουν τρόπους διασφάλισης ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, μέσω της ανάπτυξης και της υλοποίησης φιλικών προς τις οικογένειες πολιτικών, τόσο για τις ερευνήτριες όσο για τους ερευνητές, όπως οι υπηρεσίες φροντίδας παιδιών, η τηλεργασία, η μερική απασχόληση κλπ.

5.7 Η ΕΟΚΕ καλεί τα ερευνητικά ιδρύματα να εξασφαλίσουν την ισόρροπη εκπροσώπηση των φύλων στους τομείς της λήψης αποφάσεων, της επιλογής και άλλους κρίσιμους τομείς.

5.8 Οι προσπάθειες για ισότητα των φύλων θα πρέπει να ενσωματωθούν στις διαδικασίες προγραμματισμού των ερευνητικών ιδρυμάτων και των πανεπιστημίων και στα αντίστοιχα τμήματά τους. Θα πρέπει να αναπτυχθούν σχέδια δράσης σε κάθε επίπεδο, με ετήσιες εκθέσεις επί ποσοτικών στόχων, μέτρων και αποτελεσμάτων. Τα τμήματα θα πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία και να καταστούν υπεύθυνα, μέσω της χάραξης των δικών τους στόχων και μέτρων. Οι γυναίκες θα πρέπει επίσης να συμμετέχουν σε αυτό το σχεδιασμό, προκειμένου να αποφευχθεί η παράβλεψη των ερευνητριών και των συμφερόντων τους.

⁽¹¹⁾ Eurostat, 2012.

5.9 Η επιστήμη και η καινοτομία είναι εξαιρετικά επωφελείς για τις επιχειρήσεις. Τα κράτη μέλη θα πρέπει κατά συνέπεια να στηρίξουν και να ενισχύσουν το διάλογο μεταξύ των ερευνητικών ιδρυμάτων, των επιχειρήσεων και των σχετικών κοινωνικών εταίρων. Αυτός ο διάλογος θα εγγυηθεί τη διεξαγωγή πιο χρήσιμων για τις επιχειρήσεις ερευνών και θα επιτρέψει στα ερευνητικά ιδρύματα να διαφοροποιήσουν τους προϋπολογισμούς τους.

5.10 Η ΕΟΚΕ ζητεί περισσότερο διάλογο με τους εκδότες και τους συντάκτες επιστημονικών δημοσιεύσεων, προκειμένου να εξαλειφθεί η μεροληψία για λόγους φύλου και να αυξηθεί η συμμετοχή γυναικών επιστημόνων σε επιστημονικές δημοσιεύσεις, εκδοτικά σημειώματα, αξιολογήσεις και ερευνητικά άρθρα.

5.11 Διάλογος θα πρέπει να διεξαχθεί και μεταξύ επιστημόνων διαφορετικών γενεών, για να ενισχυθεί η συνεργασία στην έρευνα και να δοθούν επιπλέον ευκαιρίες μάθησης στους νέους ερευνητές.

5.12 Η ηγεσία έχει σημαντική επίδραση στην ερευνητική δραστηριότητα και διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στην ανάπτυξη της ποιότητας. Εκτός από τους άνδρες, πρέπει και οι γυναίκες να συμμετέχουν σε δράσεις κατάρτισης για την ανάληψη υψηλόβαθμων θέσεων. Τα ηγετικά στελέχη θα πρέπει να καταρτίζονται για ζητήματα ισότητας των φύλων στην έρευνα, που αποτελεί ξεχωριστό τομέα εμπειρογνωμοσύνης.

5.13 Η ΕΟΚΕ επιδοκίμαζε τα διεθνή και εθνικά συστήματα βράβευσης, όπως το πρόγραμμα «Για τις γυναίκες στην επιστήμη» της UNESCO και της L'Oréal⁽¹²⁾, το «Athena Swan»⁽¹³⁾ και άλλες πρωτοβουλίες, καθώς δεν ενθαρρύνουν απλώς τις γυναίκες να συμμετέχουν σε επιστημονικές δραστηριότητες και καλούν τα ιδρύματα να υλοποιήσουν διαρθρωτικές αλλαγές, αλλά καθίστανται ιδιαίτερα αποτελεσματικό επικοινωνιακό εργαλείο για την προώθηση της ισότητας των φύλων.

6. Παραδείγματα μέτρων για την πολιτική προσωπικού και την οργάνωση

6.1 Ένα από τα μέτρα για την προώθηση της ισορροπίας των φύλων είναι η μετριοπαθής θετική δράση, όπως προβλέπεται στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εντός των ορίων που έχει θέσει η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Αυτές οι δράσεις επιτρέπουν να δίνεται προτεραιότητα στους υποψηφίους φύλου που εκπροσωπεί λιγότερο από 40 % των εργαζομένων σε αυτήν την κατηγορία θέσης, εάν περισσότεροι του ενός υποψήφιοι έχουν τα ίδια περίπου προσόντα.

6.2 Τα ερευνητικά ιδρύματα και τα πανεπιστήμια έχουν δύο τρόπους αντιμετώπισης πιθανής διακριτικής μεταχείρισης λόγω φύλου στην πρόσληψη προσωπικού. Ο πρώτος συνίσταται σε κατευθυντήριες γραμμές που εγγυώνται την εποπτεία των διαδικασιών πρόσληψης από το διοικητικό συμβούλιο της σχολής, το διαμεσολαβητή για την ισότητα των φύλων ή άλλο αρμόδιο φορέα. Ο δεύτερος συνίσταται στην υποχρέωση των σχολών να αναφέρουν τις προσλήψεις τους ώστε να καταρτίζονται στατιστικά στοιχεία ανά φύλο επί των υποψηφίων, των αρχικά επιλεγμένων και των προσληφθέντων. Είναι σημαντικό να αντιμετωπιστεί ο άτυπος χαρακτήρας των πρακτικών πρόσληψης, καθώς τείνει να ευνοεί τους άνδρες. Σε αυτόν περιλαμβάνονται οι «άτυπες προσκλήσεις» υποβολής υποψηφιότητας για μια θέση, και η διατύπωση των αγγελιών για θέσεις εργασίας κατά τρόπον ώστε να συνάδουν καλύτερα με τα προσόντα και τις εμπειρίες των ανδρών.

6.3 Μπορούν να θεσπιστούν προσαρμοσμένα προγράμματα και κέντρα παιδικής φροντίδας. Αυτό μπορεί να αξιοποιείται στις προκηρύξεις θέσεων εργασίας για την προσέλκυση υποψηφίων. Η προσφορά προαιρετικής επέκτασης της περιόδου υποτροφίας μετά από γονική άδεια είναι επίσης αποτελεσματικός τρόπος προσέλκυσης περισσότερων υποψηφίων και από τα δύο φύλα.

6.4 Πολυάριθμες ευρωπαϊκές χώρες έχουν θεσπίσει ξεχωριστές βάσεις δεδομένων για τις γυναίκες επιστήμονες και εμπειρογνώμονες. Αυτές είναι ιδιαίτερα χρήσιμες κατά την αναζήτηση συγκεκριμένου επιστήμονα ή επιστήμονα με συγκεκριμένες δεξιότητες για μια ερευνητική ομάδα ή ίδρυμα όπου οι γυναίκες υποεκπροσωπούνται.

6.5 Θα πρέπει να καλλιεργηθεί η χάραξη προϋπολογισμών με γνώμονα το φύλο προκειμένου να λαμβάνεται υπόψη το φύλο στους προϋπολογισμούς και την κατανομή των πόρων. Αυτό περιλαμβάνει την ενσωμάτωση πτυχής φύλου σε όλα τα επίπεδα της διαδικασίας προϋπολογισμού, πράγμα που επιτρέπει την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της ισότητας και την στοχευμένη παρέμβαση όπου αυτό απαιτείται.

6.6 Θα μπορούσαν να θεσπιστούν ειδικοί εθνικοί και/ή θεσμικοί πόροι ειδικά για την οικονομική στήριξη των ερευνητριών σε πεδία με χαμηλή εκπροσώπηση των γυναικών. Επίσης, τα ιδρύματα και/ή τα τμήματα που δρουν για την προώθηση της ισότητας των φύλων και επιδεικνύουν καλές επιδόσεις μπορούν να επιβραβεύονται μέσω προγραμμάτων παροχής κινήτρων.

⁽¹²⁾ http://www.loreal.com/Foundation/Article.aspx?topcode=Foundation_AccessibleScience_WomenExcellence

⁽¹³⁾ <http://www.athenaswan.org.uk>

6.7 Η ισορροπία των φύλων στη θητεία σε επιτροπές μπορεί να βελτιωθεί μέσω της ενθάρρυνσης των τμημάτων να προσκαλούν γυναίκες επιστήμονες από τρίτες χώρες ως προσκεκλημένες καθηγήτριες και μέλη επιτροπών.

6.8 Οι εργοδότες θα πρέπει να αποφεύγουν να ζητούν υψηλό βαθμό εξειδίκευσης στην αναζήτηση ερευνητικών συνεργατών και μεταδιδακτορικών ερευνητικών συνεργατών, προκειμένου να προσελκύουν περισσότερους υποψηφίους και να αποφεύγεται η πρόωρη απόρριψη υποψηφίων.

6.9 Όλες οι επιτροπές πρόσληψης πρέπει να περιλαμβάνουν γυναίκες μέλη και να είναι ισορροπημένες ως προς το φύλο. Αυτό ενδέχεται να συμβάλει στην υποβολή υποψηφιότητας και την πρόσληψη γυναικών υποψηφίων.

6.10 Η ευαισθητοποίηση για το φύλο και η γνώση γύρω από την ισότητα των φύλων θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στα προγράμματα κατάρτισης διευθυντικών στελεχών. Οι δεξιότητες ισότητας των φύλων μπορούν να αποτελούν κριτήριο για την πλήρωση διευθυντικών θέσεων και μέρος της αξιολόγησης των διευθυντικών στελεχών⁽¹⁴⁾.

6.11 Είναι καθοριστικής σημασίας η παρακολούθηση της ισότητας των φύλων μέσω κατάλληλων δεικτών για τους ανθρώπινους πόρους και τη διάθεση των δημοσιονομικών πόρων. Η συλλογή δεδομένων θα πρέπει να εγγυάται τη συμμόρφωση με το διαχωρισμό των στοιχείων ανά φύλο.

6.12 Οι ερευνητικές ομάδες τονώνουν το ερευνητικό περιβάλλον. Μελέτες έχουν δείξει πως ομάδες με άτομα από διαφορετικά υπόβαθρα είναι πιθανότερο να έχουν ευρύτερη ερευνητική προοπτική. Μελέτες δείχνουν επίσης πως η θέσπιση μικτών ερευνητικών ομάδων δημιουργεί καλύτερες συνθήκες για τη δημιουργικότητα και την καινοτομία και ενισχύει τη συχνότητα των δημοσιεύσεων⁽¹⁵⁾.

6.13 Πακέτα εκκίνησης (που θα αποτελούνται από πόρους για τη λειτουργία προγραμμάτων, την εύρεση εξοπλισμού και την καταβολή μισθών για ερευνητικούς βοηθούς) μπορούν να διευκολύνουν νεοπροσληφθείσες γυναίκες να καταξιωθούν ως ερευνήτριες. Η εμπειρία έχει δείξει ότι οι γυναίκες δεν διαπραγματεύονται εξίσου καλές ερευνητικές συνθήκες με τους άνδρες. Τα πακέτα εκκίνησης αποτελούν προσπάθεια να αντιμετωπιστεί αυτό το ζήτημα, και θα πρέπει να εξεταστούν.

Βρυξέλλες, 15 Οκτωβρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽¹⁴⁾ IDAS — ένα εθνικό πρόγραμμα ανάπτυξης διευθυντικών στελεχών που αποσκοπεί στην αύξηση του αριθμού των γυναικών στις υψηλόβαθμες πανεπιστημιακές θέσεις στα σουηδικά πανεπιστήμια και πανεπιστημιακά κολέγια.

⁽¹⁵⁾ «The Scientist», 7 Νοεμβρίου 2005 και «Science», τεύχος 309, 2005.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανάπτυξη των υπηρεσιών προς την οικογένεια για την αύξηση των ποσοστών απασχόλησης και την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών στην εργασία»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2015/C 012/03)

Εισηγήτρια: η κ. **Béatrice OUIIN**

Στις 26 Φεβρουαρίου 2014, και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 29, παράγραφος 2, του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

«Ανάπτυξη των υπηρεσιών προς την οικογένεια για την αύξηση των ποσοστών απασχόλησης και την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών στην εργασία»

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 30 Σεπτεμβρίου 2014.

Κατά την 502^η σύνοδο ολομέλειας, της 15ης και 16ης Οκτωβρίου 2014 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 141 ψήφους υπέρ, 17 κατά και 16 αποχές.

1. Συστάσεις

1.1 Προς την Ευρωπαϊκή Ένωση:

- Προώθηση της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών, βελτίωση των στατιστικών γνώσεων.
- Εκπόνηση συνόλου συστάσεων για τους κοινωνικούς εταίρους, η οποία να βασίζεται σε σύγκριση των ουδέτερων από πλευράς φύλου θέσεων εργασίας.
- Θέσπιση βραβείου καινοτομίας για την επιχειρηματικότητα κατά την παροχή υπηρεσιών προς τις οικογένειες.
- Προώθηση της κοινωνικής καινοτομίας στο πλαίσιο της ανάπτυξης των υπηρεσιών προς την οικογένεια, οποιαδήποτε μορφή και αν έχουν αυτές οι υπηρεσίες.

1.2 Προς τα κράτη μέλη:

- Κύρωση της σύμβασης αριθ. 189 της ΔΟΕ.
- Εξάλειψη της αδήλωτης εργασίας με φορολογικές ενισχύσεις και απλά συστήματα δήλωσης για την εξομίωση των θέσεων εργασίας που σχετίζονται με οικογένεια με τις υπόλοιπες θέσεις εργασίας.
- Καταπολέμηση των στερεοτύπων με στόχο την κατάργηση του διαχωρισμού των φύλων κατά την ανάληψη καθηκόντων φροντίδας και οικιακής βοήθειας.
- Θέσπιση ενός γενικού πλαισίου για την ενθάρρυνση της δημιουργίας και ανάπτυξης ενός επαγγελματικού τομέα υπηρεσιών προς την οικογένεια, με σεβασμό των πολιτιστικών ιδιαιτεροτήτων και πρακτικών κάθε κράτους μέλους.
- Εξάλειψη των νομικών φραγμών που σήμερα περιορίζουν αισθητά την δηλωμένη, άμεση απασχόληση εργαζομένων από οικογένειες.

1.3 Προς τους κοινωνικούς εταίρους:

- Έγκριση διπλωμάτων και πιστοποιητικών επαγγελματικών προσόντων, με παράλληλη αναγνώριση της αποκτηθείσας εμπειρίας κατά την απασχόληση σε ιδιωτικές κατοικίες οικογενειών.

— Διαπραγμάτευση των συλλογικών συμβάσεων και των καταλόγων ταξινόμησης των θέσεων εργασίας, με συνεκτίμηση του συνόλου των απαιτούμενων ικανοτήτων, στις οποίες περιλαμβάνονται επίσης οι ψυχολογικές και οι διαπροσωπικές ικανότητες.

1.3.1 Προς τους επιχειρηματίες:

— Σύσταση επιχειρήσεων και συνεταιρισμών για την προσφορά υπηρεσιών στις οικογένειες και θεσμοθέτηση καθεστώτος μισθωτού για τους εργαζομένους.

1.3.2 Προς τις συνδικαλιστικές οργανώσεις, τις οργανώσεις εργοδοτών και τα συμβούλια εργαζομένων:

— Προώθηση των υπηρεσιών προς την οικογένεια και ανάδειξη των σχετικών θέσεων εργασίας.

— Προώθηση της κατάρτισης των εν λόγω ατόμων και της πιστοποίησης των δεξιοτήτων που έχουν αποκτηθεί.

— Προσπάθεια για τη θέσπιση και την υλοποίηση δομών για τη συγκέντρωση και την οργάνωση των υπηρεσιών προς την οικογένεια, με σεβασμό των παραδόσεων και των διαφορών μεταξύ των χωρών.

— Οργάνωση της εκπροσώπησης του οικιακού προσωπικού και των εργοδοτών.

— Στο πλαίσιο των μέτρων υπέρ της επαγγελματικής ισότητας, διεκδίκηση των υπηρεσιών που ευνοούν τη δημιουργία θέσεων εργασίας και διαπραγμάτευση της χρηματοοικονομικής συνεισφοράς εκ μέρους των επιχειρήσεων με σκοπό την περαιτέρω συμφιλίωση της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής για όλους.

2. Ιστορικό

2.1 Η παρούσα γνωμοδότηση πραγματεύεται μόνο τις υπηρεσίες και τις θέσεις εργασίας σε ιδιωτικές κατοικίες οικογενειών και όχι όλες τις συναφείς υπηρεσίες (βρεφονηπιακοί σταθμοί, οικίοι ευγηρίας, σχολικά κυλικεία, σταθμοί φύλαξης μετά το σχολείο κλπ.). Η ανάπτυξη και η επαγγελματισμοποίηση της οικιακής εργασίας είναι στρατηγικής σημασίας για την επαγγελματική ισότητα διότι οι γυναίκες είναι ως επί τον πλείστον εκείνες που εκτελούν οικιακή εργασία, όπως επίσης οι γυναίκες είναι εκείνες που χρειάζονται υπηρεσίες παιδικής μέριμνας, φροντίδας των ηλικιωμένων και συντήρηση της κατοικίας για να αποκτήσουν ισότιμη θέση με τους άνδρες στην επαγγελματική τους σταδιοδρομία. Οι υπηρεσίες αυτές είναι επωφελείς τόσο για τα άτομα όσο και για την κοινωνία στο σύνολο της. Δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας, ανταποκρίνονται στις ανάγκες μιας γηράσκουσας κοινωνίας, ευνοούν τη συμφιλίωση της ιδιωτικής και της επαγγελματικής ζωής. Πρόκειται για υπηρεσίες οι οποίες βελτιώνουν την ποιότητα ζωής και την κοινωνική ένταξη, αλλά και διευκολύνουν την παραμονή των ηλικιωμένων στην οικία τους.

2.2 Όσον αφορά τις υπηρεσίες προς την οικογένεια, ενίοτε είναι σκόπιμη η διάκριση σε τρεις κύριους τομείς: συντήρηση της οικίας, φύλαξη των παιδιών και φύλαξη ασθενών, ατόμων με σοβαρή αναπηρία ή ηλικιωμένων. Κρίνεται σκόπιμη η διαφοροποίηση των τομέων αυτών δεδομένου ότι τα προσόντα και οι τίτλοι που απαιτούνται, αν και συνδέονται, διαφέρουν αισθητά, ενώ το ίδιο ισχύει για τις θεσμικές και οργανωτικές δομές των διαφόρων τομέων ή υπηρεσιών ανάλογα με τη χώρα, καθώς και για τις συνθήκες, το καθεστώς και την εικόνα των ατόμων που παρέχουν τις εν λόγω υπηρεσίες.

2.3 Αξίζει να επισημανθεί ότι επί του παρόντος, σημαντικό τμήμα της βοήθειας που χρειάζονται οι οικογένειες παρέχεται από αδήλωτους εργαζομένους, πράγμα το οποίο είναι επιζήμιο τόσο για τους ίδιους όσο και για τις οικογένειες και τα κράτη.

2.4 Για την ανάπτυξη των υπηρεσιών προς την οικογένεια χρειάζονται προσπάθειες για την αναβάθμισή τους, καθώς και η υπερνίκηση του βάρους της παράδοσης σύμφωνα με την οποία οι εν λόγω εργασίες, οι οποίες ακόμη πραγματοποιούνται δωρεάν από τις νοικοκυρές, εξακολουθούν να θεωρούνται ως εργασίες χαμηλής ειδίκευσης.

2.5 Η ανάδειξη των εν λόγω εργασιών, η επαγγελματισμοποίησή τους και η μετατροπή τους σε πραγματικά επαγγέλματα, με εξασφάλιση συμβάσεων εργασίας, κατάρτισης, κοινωνικής προστασίας, επαγγελματικής ανέλιξης και ισοδύναμων δικαιωμάτων με τους υπολοίπους εργαζομένους αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη τους.

2.6 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη διατυπώσει συγκεκριμένες συστάσεις σχετικά με την ανάπτυξη του τομέα των προσωπικών υπηρεσιών⁽¹⁾, σχετικά με την επαγγελματισμοποίηση των οικιακών εργασιών⁽²⁾, σχετικά με την καταπολέμηση της παραοικονομίας και της αδήλωτης εργασίας⁽³⁾, καθώς και σχετικά με τον αντίκτυπο των κοινωνικών επενδύσεων⁽⁴⁾, οι οποίες αναφέρονται απλώς ενδεικτικά εν προκειμένω.

⁽¹⁾ ΕΕ C 44 της 15.02.2013, σ. 16-22.

⁽²⁾ ΕΕ C 21/39 της 21/01/2011.

⁽³⁾ ΕΕ C 177, 11.06.2014, σ. 9.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 226 της 16.07.2014, σ. 21-27.

2.7 Η στρατηγική «Ευρώπη 2020» θέτει ως στόχο την επίτευξη ποσοστού απασχόλησης 75 % για τους άνδρες και τις γυναίκες ηλικίας από 25 έως 65 ετών. Ωστόσο, η αύξηση του ποσοστού απασχόλησης των γυναικών συγκρούεται σήμερα, μεταξύ άλλων, με το ζήτημα των οικογενειακών ευθυνών και ο στόχος της επαγγελματικής ισότητας προσκρούει στην περιορισμένη συμμετοχή των ανδρών στην ανάληψη των ιδίων οικογενειακών ευθυνών. Η στρατηγική προσκρούει στα μέτρα λιτότητας που μειώνουν τις δημόσιες δαπάνες για τις υπηρεσίες φροντίδας που, σε μεγάλο βαθμό, απασχολούν γυναίκες, και έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των ευθυνών φροντίδας εντός της οικογένειας. Αυτή η μείωση στην παροχή υποδομών μέριμνας σε πολλά κράτη μέλη και οι ανισότητες μεταξύ γυναικών και ανδρών στην κατανομή της μη αμειβόμενης οικιακής εργασίας παρεμποδίζουν την επίτευξη του στόχου της επαγγελματικής ισότητας.

2.8 Η επαγγελματική ανισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών υπολογίζεται βάσει του μισθολογικού χάσματος και της συγκέντρωσης των γυναικών σε ορισμένους επαγγελματικούς κλάδους (διαχωρισμός των φύλων στην εργασία) και των ανδρών σε άλλους κλάδους. Η ανάπτυξη των υπηρεσιών προς την οικογένεια θα συμβάλει στην αύξηση του ποσοστού της γυναικείας πλήρους απασχόλησης, την πρόσβαση στην επαγγελματική κατάρτιση και στη βελτίωση της επαγγελματικής ανέλιξης τόσο για τους παρόχους όσο και για τους αποδέκτες των υπηρεσιών αυτών.

2.9 Η δημιουργία θέσεων εργασίας στον τομέα των οικιακών υπηρεσιών, των οποίων η ειδικευση και οι ικανότητες θα αναγνωρίζονται με καλύτερους μισθούς και λιγότερο επισφαλή απασχόληση, θα καταστήσει δυνατή την προσέλκυση ανδρών στα εν λόγω επαγγέλματα. Απαιτείται επίσης να αναληφθεί δράση για τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών κατά τρόπο ώστε να μην αντιλαμβάνονται τις εργασίες αυτές ως γυναικείες.

2.10 Η ανάπτυξη των εν λόγω υπηρεσιών μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία εκατομμυρίων θέσεων εργασίας. Εάν κάθε οικογένεια αναθέτει σε τρίτους μία ώρα οικιακών εργασιών την εβδομάδα, υπάρχει δυνατότητα δημιουργίας 5,5 εκατομμυρίων θέσεων εργασίας⁽⁵⁾. Στην προκειμένη περίπτωση, υφίστανται επίσης περιθώρια για κοινωνική και τεχνολογική καινοτομία. Άλλωστε, λόγω της γήρανσης του πληθυσμού και της μείωσης των κοινωνικών υπηρεσιών προς τις οικογένειες, οι ανάγκες αυξάνονται αναπόφευκτα. Εν προκειμένω είναι σημαντικό να επισημανθεί η ελευθερία των νοικοκυριών να αναζητήσουν τα κατάλληλα μέσα για να ανταποκριθούν σε αυτές τις μεταβαλλόμενες ανάγκες της οικογένειας.

3. Η ανάπτυξη των υπηρεσιών κατ' οίκον συμβάλει στη συμφιλίωση της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής

3.1 Κάθε οικογένεια έχει μια κατοικία να συντηρήσει, ρούχα να πλύνει, γεύματα να μαγειρέψει, παιδιά να φροντίσει και ηλικιωμένους γονείς ή ασθενείς να συνδράμει. Συχνά οι γυναίκες αναγκάζονται να εργαστούν υπό καθεστώς μερικής απασχόλησης για να μπορέσουν να επωμισθούν τα εν λόγω καθήκοντα, εις βάρος του επαγγέλματος για το οποίο έχουν εκπαιδευθεί ή του απαιτούμενου χρόνου για την εκπαίδευσή τους.

3.2 Ωστόσο, η ζήτηση τέτοιων υπηρεσιών δεν συνιστά αυθόρμητη επιλογή διότι δεν είναι εύκολο να αφήσει κανείς έναν ξένο άνθρωπο στο σπίτι του· και, κατά κύριο λόγο, διότι το κόστος των εν λόγω υπηρεσιών είναι υπερβολικά υψηλό.

3.3 Επί του παρόντος, αυτές οι υπηρεσίες προς την οικογένεια συχνά εξακολουθούν να παρέχονται από γυναίκες, στο πλαίσιο κακοπληρωμένης και συχνά αδήλωτης εργασίας, και με αβέβαιο καθεστώς απασχόλησης, κυρίως μετανάστριες, ορισμένες εκ των οποίων εργάζονται παράνομα. Η συγκέντρωση γυναικών σε επαγγέλματα καθαρισμού, φροντίδας, εκπαίδευσης ενισχύει ριζωμένα στερεότυπα για το φύλο που λειτουργούν ως εμπόδια για ορισμένους άνδρες, οδηγεί στην ανισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών και υπονομεύει περαιτέρω τις προσπάθειες για γεφύρωση του μισθολογικού χάσματος που εξακολουθεί να υφίσταται μεταξύ ανδρών και γυναικών. Η συγκέντρωση αυτή επιτείνει την αντίληψη ότι η γυναικεία εργασία είναι απασχόληση δεύτερης κατηγορίας.

3.4 Οικιακό προσωπικό είναι οποιοδήποτε πρόσωπο απασχολείται «κατ' οίκον», δηλαδή σε μια ιδιωτική κατοικία. Η ΔΟΕ αποκαλεί τους εργαζόμενους του κλάδου «οικιακό προσωπικό», αλλά σε ορισμένα κράτη μέλη, ο όρος «οικιακός βοηθός» έχει αρνητική χροιά. Επειδή υπάρχουν πολλοί άλλοι όροι που υποδεικνύουν την εργασία αυτή⁽⁶⁾ (οικογενειακή εργασία, προσωπικές υπηρεσίες, κατ' οίκον βοηθοί, προσωπικοί συνοδοί, παιδοκόμοι, καθαρίστριες κ.ά.), δεν είναι εύκολη η συλλογή στατιστικών στοιχείων.

3.5 Η ΔΟΕ υπολογίζει τον αριθμό του οικιακού προσωπικού στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε 5 εκατομμύρια, αλλά ο αριθμός αυτός είναι κατά πάσα πιθανότητα υποτιμημένος διότι μόνο στη Γαλλία, όπου οι φορολογικές ενισχύσεις κατέστησαν δυνατή την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας και άρα τον συνυπολογισμό των εν λόγω θέσεων εργασίας, οι οικιακοί βοηθοί ανέρχονται αυτή τη στιγμή σε 2 εκατομμύρια. Αυτές οι θέσεις εργασίας έχουν κυρίως τη μορφή θέσεων εργασίας που αμείβονται άμεσα από την οικογένεια ή τον αποδέκτη των υπηρεσιών του οικιακού βοηθού (60-70 % του τομέα), χωρίς ενδιάμεσο.

⁽⁵⁾ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την αξιοποίηση των δυνατοτήτων απασχόλησης που προσφέρει ο κλάδος των προσωπικών και των οικιακών υπηρεσιών (SWD(2012)95 της 18/04/2012, σελ. 14).

⁽⁶⁾ Παλαιότερα, οι οικιακοί βοηθοί έμεναν στην κατοικία του εργοδότη τους. Αυτό συμβαίνει ακόμη σε ορισμένες εύπορες οικογένειες ή στις πρεσβείες, αλλά πλέον τις περισσότερες φορές οι οικιακοί βοηθοί εργάζονται ορισμένες ώρες την εβδομάδα για κάθε εργοδότη ή πελάτη.

4. Τα εμπόδια που παρακωλύουν την ανάπτυξη των εν λόγω υπηρεσιών

4.1 Θέσεις εργασίας περιορισμένης αναγνώρισης

4.1.1 Διαπιστώνεται ότι οι εν λόγω θέσεις εργασίας, ιδίως στον τομέα της συντήρησης της οικίας, συχνά θεωρούνται ως θέσεις που δεν απαιτούν ιδιαίτερες γνώσεις και προσόντα. Θεωρούνται επίσης μεταβατικές εργασίες (π.χ. εσωτερικοί άμισθοι βοηθοί -au pair) και όχι επιλογή σταδιοδρομίας.

4.1.2 Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι οικογένειες δεν απαιτούν κανένα δίπλωμα ή πιστοποιητικό και εμπιστεύονται τα παιδιά τους, τους ηλικιωμένους γονείς τους, όπως και το κλειδί της κατοικίας τους, σε άτομα τα οποία δεν γνωρίζουν αν μπορούν να τα εμπιστευτούν. Η εργασία σε μια κατοικία, αλλά και η προσαρμογή στις απαιτήσεις της εκάστοτε οικογένειας, απαιτούν ένα σύνολο –παραγνωρισμένων και απροσδιορίστων– ψυχολογικών και τεχνικών ικανοτήτων.

4.1.3 Επειδή η κοινωνία επιφυλάσσει αρνητική αντιμετώπιση στα συγκεκριμένα καθήκοντα, συχνά είναι οι μετανάστριες –οι οποίες αφήνουν στη χώρα τους τα παιδιά και τους ηλικιωμένους γονείς τους– εκείνες που αναλαμβάνουν να ασχοληθούν με τα παιδιά και τους γονείς άλλων οικογενειών στις πλούσιες χώρες, τη στιγμή μάλιστα που η Ευρωπαϊκή Ένωση μαστίζεται από την ανεργία. Οι εν λόγω εργαζόμενες έχουν συχνά αρνητική εικόνα για τον εαυτό τους διότι δεν επέλεξαν αυτές τις θέσεις εργασίας οι οποίες δεν χαιρούν ιδιαίτερης εκτίμησης. Σήμερα οι μετανάστριες έχουν συχνά περισσότερα προσόντα από όσα απαιτούνται αλλά προσανατολίζονται προς έναν τομέα που αποτελεί μία από τις ελάχιστες ευκαιρίες εργασίας και όπου τα δικαιώματά τους ως εργαζομένων συχνότατα ούτε εξασφαλίζονται ούτε γίνονται σεβαστά. Αυτή η «σπατάλη εγκεφάλων» αποτελεί αιτία ανησυχίας, όχι μόνο για την ίδια τη μετανάστρια αλλά και για την κοινωνία όπου αυτή εργάζεται.

4.2 Κακοπληρωμένες, επισφαλείς, και πλημμελώς προστατευόμενες θέσεις εργασίας

4.2.1 Στον τομέα αυτό απασχολείται τόσο ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό όσο και πολύ ειδικευμένο από ιδιώτες οι οποίοι δεν μπορούν να πληρώσουν ακριβά λόγω απουσίας εθνικών φορολογικών ενισχύσεων.

4.2.2 Η εργασία για οικογένειες-εργοδότες μπορεί να είναι επισφαλής λόγω αλλαγών στο οικογενειακό περιβάλλον. Ειδικότερα, όταν οι οικογένειες χρειάζονται την παροχή υπηρεσιών μόνον ορισμένες ώρες την εβδομάδα, οι οικιακοί βοηθοί πρέπει να έχουν πολλούς εργοδότες για να βγάζουν τα προς το ζην και να βρίσκουν διαρκώς νέους εργοδότες για την αντικατάσταση εκείνων που δεν χρειάζονται πλέον τις υπηρεσίες τους.

4.2.3 Έως πρόσφατα, η εργασία κατ' οίκον αποκλειόταν από τις διεθνείς συμβάσεις εργασίας της ΔΟΕ, πράγμα το οποίο αλλάζει με τη σύμβαση αριθ. 189 που εγκρίθηκε το 2012 αλλά έχει ωστόσο κυρωθεί μόνο από δύο ευρωπαϊκά κράτη ⁽⁷⁾.

4.2.4 Καθώς είναι διάσπαρτοι σε ιδιωτικές κατοικίες, οι οικιακοί βοηθοί είναι δύσκολο να συνδικαλιστούν. Σε πολλές περιπτώσεις δεν ενδιαφέρονται καν να το πράξουν. Οι διεκδικήσεις τους και τα συμφέροντά τους θα αναγνωρίζονταν ωστόσο καλύτερα αν υποστηρίζονταν και προστατεύονταν από ισχυρά συνδικάτα. Οι εργαζόμενοι δυσκολεύονται να προασπίσουν μόνοι τους τα δικαιώματά τους απέναντι στις οικογένειες-εργοδότες τους. Η κατάσταση επιδεινώνεται ακόμη περισσότερο όταν πρόκειται για άτομα που είναι θύματα εμπορίας, δεν γνωρίζουν καλά την ομιλούμενη γλώσσα και δεν έχουν πρόσβαση στα επίσημα έγγραφα τους.

4.2.5 Υπάρχουν ολόένα και περισσότερα παραδείγματα σχεδίων ως προς τη διάρθρωση αυτού του τομέα στα κράτη μέλη της ΕΕ, τα οποία υλοποιούνται με διαφορετικές ταχύτητες και διαφορετικά πεδία εφαρμογής, δίνοντας τη δυνατότητα να ενισχυθεί και να αναπτυχθεί ένας χωριστός οικονομικός τομέας, με τη διαπραγμάτευση συλλογικών συμβάσεων προσαρμοσμένων στις υπηρεσίες προς την οικογένεια. Όταν οι συλλογικές συμβάσεις είναι υπό διαπραγμάτευση ή επαναδιαπραγμάτευση, πρέπει να επιστηθεί ιδιαίτερη προσοχή ώστε να ληφθεί υπόψη η πολυπλοκότητα των επαγγελματικών προσόντων και η διάσταση των ανθρωπίνων σχέσεων.

4.2.6 Κατά τη λήψη μέτρων για την ενίσχυση του επαγγελματικού χαρακτήρα του κλάδου των προσωπικών υπηρεσιών πρέπει να συνεκτιμώνται οι διάφοροι τύποι εργοδοτών (μεσάζοντες ή ιδιώτες) για λόγους αποφυγής συγχύσεων όσον αφορά την ιδιότητα ή τις ευθύνες τους.

4.2.7 Υποθέσεις σύγχρονης δουλειάς έχουν φθάσει στα δικαστήρια, διότι υπάρχει ένα σύστημα εμπορίας ανθρώπων στον κλάδο των οικιακών βοηθών. Οι μετανάστριες αντιμετωπίζουν συχνά τον κίνδυνο σεξουαλικής και εργασιακής εκμετάλλευσης. Αυτό συμβάλλει στην κακή εικόνα του κλάδου.

⁽⁷⁾ Η Ιταλία κύρωσε τη σύμβαση αριθ. 189 τον Ιανουάριο του 2013 και η Γερμανία τον Σεπτέμβριο του ίδιου έτους. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξουσιοδότησε τα κράτη μέλη να κυρώσουν την εν λόγω σύμβαση τον Ιανουάριο του 2014.

5. Δημιουργία αξιοπρεπών θέσεων εργασίας και ποιοτικών υπηρεσιών

5.1 Ανάλυση δράσης ως προς το κόστος: καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας, θεσμοθέτηση πολλαπλών χρηματοδοτήσεων

5.1.1 Για τη μετάβαση από τη σημερινή κατάσταση (εκτεταμένη αδήλωτη εργασία, πολλαπλοί εργοδότες) σε πραγματικές θέσεις εργασίας, με ικανότητες αξιολογούμενες κατά τον ίδιο τρόπο με άλλα επαγγέλματα, απαιτείται καλύτερη γνώση και μεγαλύτερη ανάδειξη αυτών των υπηρεσιών μέσω, μεταξύ άλλων, ικανοποιητικών μισθών. Οι δε υπηρεσίες πρέπει να παραμένουν προσίτες σε όλους. Αυτές οι δύο προϋποθέσεις δεν μπορούν να εκπληρωθούν χωρίς αθροϊζόμενη χρηματοδότηση: φορολογικές ενισχύσεις, εν μέρει χρηματοδοτούμενες επιταγές (όπως συμβαίνει ήδη όσον αφορά τα κουπόνια φαγητού), εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και συνεισφορά του χρήστη. Οι φορολογικές ενισχύσεις που παρέχονται σε ιδιώτες έχουν αποδείξει την αποτελεσματικότητά τους όσον αφορά την ανακαίνιση κατοικιών στη Σουηδία, μέσω της δημιουργίας θέσεων εργασίας στον οικοδομικό κλάδο. Στη Γαλλία, η οικιακή εργασία βγήκε από την παραοικονομία όταν θεσπίστηκαν κατάλληλες φορολογικές ενισχύσεις. Επιπλέον, καθιερώθηκε μια «επιταγή παροχής υπηρεσιών» (*chèque-emploi service*) που διευκόλυνε την απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών. Στη συνέχεια, η εμφάνιση του Διαδικτύου συμπλήρωσε αυτό το σύστημα, αποθαρρύνοντας τη χρήση των εντύπων.

5.1.2 Η επαγγελματοποίηση των θέσεων εργασίας και η προσφορά ποιοτικών υπηρεσιών θα καταστεί δυνατή μόνο με το άθροισμα της δημόσιας χρηματοδότησης (φορολογικές ενισχύσεις), της κοινωνικής χρηματοδότησης (οικογενειακά επιδόματα, επιχειρηματικές ενισχύσεις, αλληλασφάλιση και ασφάλιση υγείας, συμβούλια εργαζομένων κ.λπ.) και της ιδιωτικής χρηματοδότησης (πληρωμή της παρεχόμενης υπηρεσίας από ιδιώτες). Στο πλαίσιο των σχεδίων ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και των μέτρων για τη συμφιλίωση της οικογενειακής και της επαγγελματικής ζωής, οι επιχειρήσεις μπορούν να συμμετέχουν στη χρηματοδότηση των υπηρεσιών που παρέχονται στις οικογένειες των υπαλλήλων τους. Ορισμένες επιχειρήσεις εφαρμόζουν ήδη αυτή τη μορφή χρηματοδότησης. Αυτές οι βέλτιστες πρακτικές θα πρέπει να εντοπίζονται και να διαδίδονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή προκειμένου, για παράδειγμα, να ενθαρρυνθεί η δημιουργία ενός συστήματος προχρηματοδοτούμενων τίτλων πληρωμών που θα μπορούσε να εισαχθεί σε όλα τα κράτη μέλη.

5.2 Δράση κατά της επισφαλούς απασχόλησης: δημιουργία νέων επιχειρήσεων, ανάπτυξη του κοινωνικού διαλόγου στον τομέα, με σεβασμό των πολιτιστικών ιδιαιτεροτήτων και πρακτικών κάθε κράτους μέλους.

5.2.1 Λόγω της αύξησης των αναγκών των οικογενειών σε οικιακές εργασίες, η ελευθερία επιλογής μεταξύ των υπηρεσιών που υπάρχουν στα κράτη μέλη θα πρέπει να ενισχυθεί και να σταθεροποιηθεί, όπως και η συμπληρωματικότητα αυτών των υπηρεσιών, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα νέο μοντέλο για την προώθηση της κοινωνικής καινοτομίας στην Ευρώπη.

Η αβεβαιότητα που επικρατεί στον τομέα μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο με την επισημάνση δύο βασικών στοιχείων: πρώτον, η ανάγκη να καταστούν επαγγελματικές οι θέσεις εργασίας ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και η εξασφάλιση πραγματικής επαγγελματικής ανέλιξης του οικιακού προσωπικού (βλέπε σημείο 5.3), και δεύτερον, η ανάγκη να αναγνωριστεί επίσημα ο κοινωνικός διάλογος στον τομέα, εφόσον αποτελεί έναν πολύ ουσιαστικό τρόπο για να εξασφαλιστεί η καλή διαβίωση τόσο του οικιακού προσωπικού όσο και των οικογενειών και να παρέχονται αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας, ανεξάρτητα από τη μορφή των υπηρεσιών αυτών. Εν προκειμένω, είναι σημαντικό να βοηθηθούν οι οικογένειες να ζητούν υπηρεσίες που παρέχονται από έναν επαγγελματικό και αναγνωρισμένο κλάδο (βλέπε σημείο 5.1), και να έχουν τη δυνατότητα να επιλέγουν τη δομή που επιθυμούν.

Επιπλέον, οι υπηρεσίες που παρέχονται στις οικογένειες για τη φροντίδα παιδιών, τη φροντίδα ηλικιωμένων και ατόμων με σοβαρή αναπηρία ή για την εξεύρεση ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής δεν είναι υπηρεσίες σαν τις άλλες: επηρεάζουν άμεσα την προσωπική και ιδιωτική ζωή των νοικοκυριών και δεν γίνεται ως εκ τούτου να ανατεθούν στον πρώτο τυχόντα. Γι' αυτό είναι απαραίτητο για να εξασφαλιστεί στον τομέα αυτό ο κοινωνικός διάλογος, με σεβασμό στις αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στις πολιτιστικές ιδιαιτερότητες κάθε κράτους μέλους.

5.2.2 Εξάλλου, η ανάπτυξη του τομέα προϋποθέτει την ανάπτυξη των επιχειρήσεων –συνεταιρισμών, ενώσεων ή εταιρειών– που αναλαμβάνουν ρόλο διαμεσολαβητή μεταξύ του ατόμου που χρειάζεται μια υπηρεσία (του πελάτη) και του ατόμου που είναι σε θέση να την προσφέρει (του μισθωτού). Η επιχείρηση αναλαμβάνει την ανεύρεση των πελατών και τον προγραμματισμό της εργασίας του μισθωτού. Έτσι, ο μισθωτός μπορεί να έχει μία μόνο σύμβαση εργασίας, γεγονός που διευκολύνει την κοινωνική προστασία και καθιστά δυνατή τη χρηματοδότηση του χρόνου μεταφοράς μεταξύ των κατοικιών των πελατών, τη λήψη άδειας ή τη συμμετοχή σε μαθήματα κατάρτισης. Ο διαμεσολαβητής είναι επίσης αυτός που δεσμεύεται έναντι του πελάτη: αυτός προτείνει κατάλληλους, έντιμους, διακριτικούς και καταρτισμένους μισθωτούς και μεριμνά για την παροχή της προβλεπόμενης υπηρεσίας ακόμη και αν το άτομο που παρέχει συνήθως τη συγκεκριμένη υπηρεσία είναι άρρωστο ή απουσιάζει με άδεια. Ο πελάτης δεν εμπιστεύεται πλέον την κατοικία του ή τα μέλη της οικογένειάς του σε κάποιο μεμονωμένο άτομο, αλλά σε μια επιχείρηση.

5.2.3 Η δημιουργία επιχειρήσεων παρέχει τη δυνατότητα να καταστούν οι εργαζόμενοι αυτοί μισθωτοί όπως οι υπόλοιποι. Τέτοιου είδους επιχειρήσεις υπάρχουν ήδη. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να προσδιορίσει και να διαδώσει τα διάφορα μοντέλα, αλλά και να τα αναλύσει από την άποψη της παρεχόμενης προς τον πελάτη υπηρεσίας και των κοινωνικών συνθηκών που ισχύουν για τους μισθωτούς.

5.2.4 Εξάλλου, όταν οι πελάτες προτιμούν να αναλαμβάνουν οι ίδιοι την ευθύνη ως εργοδότες, πράγμα το οποίο τους παρέχει τη δυνατότητα να επιλέγουν οι ίδιοι το άτομο που αποκτά πρόσβαση στην κατοικία τους, απαιτείται η ενημέρωση των ενδιαφερομένων οικογενειών ούτως ώστε να αναλαμβάνουν την ευθύνη τους ως εργοδότες τηρώντας τους ισχύοντες κανόνες. Τα δε κράτη μέλη πρέπει να μεριμνούν για τον ορθολογικό χαρακτήρα αυτών των κανόνων κατά τέτοιον τρόπο ώστε να μπορεί να τους τηρεί το μέσο νοικοκυριό.

5.3 Μεταρρυθμίσεις στον εν λόγω τομέα

5.3.1 Στη Σουηδία θεσπίστηκε το 2007 καθεστώς φορολογικής έκπτωσης για τις οικιακές υπηρεσίες. Η εν λόγω έκπτωση φόρου (tax credit) κατέστησε πολύ φθηνότερη την αγορά οικιακών υπηρεσιών χάρη στην καθιέρωση μείωσης φόρου κατά 50 %. Ο πελάτης καταβάλλει το ήμισυ της τιμής της παρεχόμενης υπηρεσίας και το υπόλοιπο ήμισυ καταβάλλεται στην επιχείρηση από τις φορολογικές αρχές.

5.3.2 Κατά το παρελθόν, η αγορά δηλωμένων οικιακών υπηρεσιών ήταν δύσκολη. Σήμερα, μετά από μια επταετία, προκύπτει αντικειμενικά ότι η έκπτωση φόρου συνέβαλε και εξακολουθεί να συμβάλει στη δημιουργία νέων επιχειρήσεων και νέων θέσεων εργασίας, ιδίως για τα άτομα που βρίσκονταν εκτός αγοράς εργασίας.

5.3.3 Η φορολογική μεταρρύθμιση είχε θετική επίδραση σε έναν τομέα στον οποίο οι παρεχόμενες υπηρεσίες ήταν κατά μεγάλο μέρος αδήλωτες. Η μείωση φόρου ωφέλησε όχι μόνο τον εν λόγω τομέα και τους πελάτες του, αλλά και την κοινωνία στο σύνολό της.

5.3.4 Το 2013, ο κύκλος εργασιών του συγκεκριμένου τομέα υπερέβη το μισό δισεκατομμύριο ευρώ. Το 2013 απασχολήθηκαν περισσότερα από 16 000 άτομα. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών παρατηρήθηκε σταθερή αύξηση. Μεταξύ του 2012 και του 2013, η απασχόληση στον τομέα των οικιακών υπηρεσιών αυξήθηκε κατά 16 %.

5.3.5 Η πλειονότητα των επιχειρήσεων στον εν λόγω τομέα ιδρύθηκαν από γυναίκες και, μάλιστα, συχνά από μετανάστριες. Περισσότερο από το ένα τρίτο των πελατών οικιακών υπηρεσιών είναι άνω των 65 ετών (εκ των οποίων τα δύο τρίτα είναι γυναίκες). Συνολικά, το 62 % των πελατών είναι γυναίκες που αντιπροσωπεύουν όλα τα επίπεδα εισοδήματος, αλλά κυρίως τη μεσαία τάξη. Οι οικογένειες περιλαμβάνονται μεταξύ εκείνων που χρησιμοποιούν περισσότερο αυτές τις υπηρεσίες. Δύο στους τρεις εργαζομένους στον τομέα των οικιακών υπηρεσιών προέρχονται από τις τάξεις των ανέργων ή των αδήλων εργαζομένων. Περίπου το 80 % εξ αυτών είναι γυναίκες και το 40 % των μισθωτών έχουν γεννηθεί εκτός Σουηδίας.

5.3.6 Η κυριότερη οργάνωση επιχειρηματιών του τομέα των υπηρεσιών συνάπτει με τις ομολόγους της συνδικαλιστικές οργανώσεις συλλογικές συμβάσεις για τις επιχειρήσεις παροχής οικιακών υπηρεσιών. Οι συλλογικές συμβάσεις περιλαμβάνουν κανόνες όσον αφορά τις αποδοχές, τον χρόνο εργασίας, τις άδειες μετ' αποδοχών, την κατάρτιση, την κοινωνική ασφάλιση και άλλα συναφή θέματα.

5.3.7 Η μεταρρύθμιση είχε ως αποτέλεσμα τη βελτίωση της απασχόλησης, τη μείωση της ανεργίας, τον περιορισμό των αναρρωτικών αδειών και, εν τέλει, την αύξηση των φορολογικών εσόδων, πράγμα το οποίο καθιστά το εν λόγω σύστημα ουσιαστικά αυτοχρηματοδοτούμενο.

5.4 Ανάλυση δράσης προς όφελος της επαγγελματισμού

5.4.1 Στα καθήκοντα που απαιτούν τεχνικές γνώσεις (κανόνες υγιεινής, λειτουργία συσκευών, χρήση προϊόντων, πλύσιμο παιδιού, βοήθεια ηλικίου με κινητικά προβλήματα κλπ.) προστίθενται οι διαπροσωπικές ικανότητες: εμπνευση εμπιστοσύνης, διακριτικότητα, αυτονομία, προσαρμοστικότητα ανάλογα με τον εκάστοτε πελάτη. Οι βαθμίδες της μισθολογικής κλίμακας πρέπει να αντανακλούν την ιεράρχηση των ικανοτήτων ανάλογα με τα εξής: εάν το ζητούμενο είναι μόνο η φροντίδα της κατοικίας του πελάτη· εάν υπάρχουν επίσης παιδιά ή ηλικιωμένα άτομα στο σπίτι· εάν ο πελάτης είναι παρών ή απών· εάν είναι αυτόνομος ή εξαρτώμενος, από σωματική ή διανοητική άποψη.

5.4.2 Το παράδοξο είναι ότι τα καθήκοντα αυτά είναι παρεξηγημένα από ορισμένους, παρά το γεγονός ότι εξασφαλίζουν μεγαλύτερη ηθική επιβράβευση από πολλά άλλα. Η καθαριότητα μιας κατοικίας, η παροχή βοήθειας σε άλλα άτομα, η δημιουργία δεσμών με τα παιδιά αποτελούν πηγή ικανοποίησης. Οι δημόσιες αρχές θα μπορούσαν σε συνεργασία με τα συνδικάτα των εργαζομένων, αφενός, να προωθήσουν την επαγγελματισμού των εν λόγω υπηρεσιών, την κατάρτιση των εργαζομένων σε αυτές και την πιστοποίηση των δεξιοτήτων που αποκτώνται και, αφετέρου, να εργαστούν στην κατεύθυνση δημιουργίας δομών συγκέντρωσης και οργάνωσης των υπηρεσιών σε οικογένειες.

5.4.3 Προκειμένου να αλλάξουν εικόνα, τα καθήκοντα αυτά πρέπει να κατονομαστούν και να αξιολογηθούν από πλευράς τεχνικών γνώσεων και ανθρωπίνων σχέσεων, αντιπαραβαλλόμενα με παρεμφερή καθήκοντα σε άλλους επαγγελματικούς κλάδους. Απαιτείται να προβλεφθούν διπλώματα, πιστοποιητικά, μαθήματα κατάρτισης για την επικύρωση της αποκτηθείσας εμπειρίας-ορισμένα εξ αυτών υπάρχουν ήδη.

5.4.4 Θα ήταν επίσης σκόπιμο να ενθαρρυνθεί η μετάβαση προς την ανάληψη άλλου είδους ευθυνών ή προς την άσκηση άλλου είδους επαγγελμάτων, είτε στον ίδιο είτε σε διαφορετικό τομέα. Πρόκειται για μια ιδιαίτερα σημαντική πτυχή όσον αφορά τις μετανάστριες με περισσότερα τυπικά προσόντα, οι οποίες ωθούνται προς την παροχή υπηρεσιών προς την οικογένεια, εάν επιδιώκεται η αποφυγή «σπατάλης εγκεφάλων».

5.4.5 Θα πρέπει να ληφθούν μέτρα για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων που σχετίζεται με τις υπηρεσίες που παρέχονται προς την οικογένεια, καθότι αυτό συνιστά σαφή παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

5.4.6 Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις των μισθωτών έχουν συχνά παραμελήσει τον συνδικαλισμό του οικιακού προσωπικού, πράγμα όντως περίπλοκο λόγω του γεγονότος ότι οι συνδικαλιστικές οργανώσεις δεν έχουν πρόσβαση στις ιδιωτικές κατοικίες, καθώς και λόγω της μη προβολής τους και του διάσπαρτου χαρακτήρα τους. Ο συνδικαλισμός του οικιακού προσωπικού ενδέχεται να βοηθήσει στην επαγγελματοποίηση του τομέα υπηρεσιών προς την οικογένεια. Η επαγγελματοποίηση συνιστά εξάλλου μία από τις προϋποθέσεις για την επίτευξη επαγγελματικής ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ο αντίκτυπος των επιχειρηματικών υπηρεσιών στη βιομηχανία»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2015/C 012/04)

Εισηγητής: **ο κ. van Iersel**

Συνεισηγητής: **ο κ. Leo**

Στις 22 Ιανουαρίου 2014, και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2, του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

Ο αντίκτυπος των επιχειρηματικών υπηρεσιών στη βιομηχανία

Η Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών, στην οποία ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της στις 16 Σεπτεμβρίου 2014.

Κατά την 502η σύνοδο ολομέλειας, της 15ης και 16ης Οκτωβρίου 2014 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 100 ψήφους υπέρ και 2 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Δεδομένης της στενής αλληλεπίδρασης υπηρεσιών και μεταποίησης; καθώς και των επιπτώσεών της στη βιώσιμη ανάπτυξη και την απασχόληση στην Ευρώπη, η ΕΟΚΕ προτρέπει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να δώσει προτεραιότητα, στην επόμενη θητεία της, στις επιχειρηματικές υπηρεσίες. Αυτό καθίσταται όλο και πιο αναγκαίο στο πλαίσιο ενός νέου μοντέλου παραγωγής, το οποίο ορισμένοι αποκαλούν «τέταρτη βιομηχανική επανάσταση».

1.2 Απαιτούνται συγκεκριμένες πρωτοβουλίες της ΕΕ σε όλους τους τομείς που αφορούν την ψηφιακή επανάσταση και τον μετασχηματισμό της οικονομίας και της κοινωνίας τον οποίο αυτό συνεπάγεται. Βασικό προαπαιτούμενο είναι η ευαισθητοποίηση των δημοσίων αρχών και του κοινού.

1.3 Οι επιχειρηματικές υπηρεσίες θα πρέπει να αποτελέσουν τμήμα μιας ενεργού βιομηχανικής πολιτικής και να ληφθούν υπόψη κατά την ενδιάμεση αξιολόγηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» το 2015. Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι μέχρι σήμερα η σημασία τους έχει υποτιμηθεί από την Επιτροπή και το Συμβούλιο.

1.4 Αν και οι μισές από τις ΓΔ της Επιτροπής ασχολούνται κατά κάποιον τρόπο με τις υπηρεσίες, μέχρι στιγμής δεν υπάρχει ούτε συστηματική, ούτε και στρατηγική προσέγγιση. Δεν υπάρχει ούτε σαφής πολιτική, ούτε ορατός εκπρόσωπος στον τομέα. Επίσης, η περιστολή από το Συμβούλιο του προϋπολογισμού για τη διευκόλυνση «Συνδέοντας την Ευρώπη» στο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο, από 9 δισεκατομμύρια ευρώ (ποσό που πρότεινε η Επιτροπή) σε 1,2 δισεκατομμύρια ευρώ είναι απογοητευτική και φανερώσει έλλειψη διορατικότητας.

1.5 Η ΕΕ πρέπει να αποφασίσει τώρα κατά πόσον θέλει να ηγηθεί αυτής της προσπάθειας και να συμβάλει σε νέα βιώσιμη ανάπτυξη και θέσεις εργασίας, ή να μείνει πίσω.

1.6 Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ χαιρετίζει θερμά την περυσινή πρωτοβουλία της Επιτροπής να δρομολογήσει διεξοδική συζήτηση για τη σύσταση Ομάδας Υψηλού Επιπέδου για τις επιχειρηματικές υπηρεσίες ⁽¹⁾. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι αμέσως μετά την πρωτοβουλία αυτή πρέπει να ακολουθήσουν:

- μια σε βάθος ανάλυση,
- αποτελεσματικός συντονισμός μεταξύ των σχετικών υπηρεσιών της Επιτροπής και
- ένα ευρωπαϊκό θεματολόγιο (βλ. σημείο 1.15).

⁽¹⁾ Η ΟΥΕ για τις επιχειρηματικές υπηρεσίες, την οποία παρουσίασε η ΓΔ ENTR στα συμπεράσματά της τον Απρίλιο του 2014. Παράλληλα, πέντε ομάδες εργασίας εστίασαν σε συγκεκριμένους τομείς.

1.7 Οι επιχειρηματικές υπηρεσίες αναπτύσσονται με ταχείς ρυθμούς και κατέχουν ήδη δεσπόζουσα θέση στον τομέα της μεταποίησης. Ένα ευρύ και συνεχώς διευρυνόμενο φάσμα επιχειρήσεων — τόσο στον τομέα της μεταποίησης, όσο και σε αυτόν των υπηρεσιών — ασχολούνται σήμερα με τον σχεδιασμό και την υλοποίηση νέων γενεών επιχειρηματικών υπηρεσιών. Οι νέες τεχνολογίες καταστούν τις υπηρεσίες ακόμη πιο σημαντικές για τη μεταποίηση.

1.8 Επιπλέον, το «Διαδίκτυο των πραγμάτων» και το «Διαδίκτυο των υπηρεσιών» αποτελούν για πολλούς στην Ευρώπη την τέταρτη βιομηχανική επανάσταση και εγκαινιάζουν μία νέα εποχή η οποία ακολουθεί αυτή της αυτοματοποίησης.

1.9 Πραγματοποιείται ένα τεράστιο άλμα, χάρη στην οριζόντια και κάθετη συνεργασία μηχανών-διαδικτύου, μηχανών-ανθρώπων, και μηχανών-μηχανών κατά μήκος όλης της αλυσίδας αξίας σε πραγματικό χρόνο. Οι «Νησίδες αυτοματοποίησης» θα διασυνδεθούν σε αμέτρητα δίκτυα και με αναρίθμητες παραλλαγές. Τα λογισμικά και τα δίκτυα θα συνδέουν έξυπνα προϊόντα, ψηφιακές υπηρεσίες, και τους πελάτες με τα νέα καινοτόμα «προϊόντα» του μέλλοντος.

1.10 Αυτές οι εξελίξεις αποτελούν αντικείμενο διεξοδικής συζήτησης. Μια πρωτοποριακή οικονομική και πολιτική προσέγγιση είναι το γερμανικό σχέδιο «Βιομηχανία 4.0», το οποίο δίνει προσοχή τόσο στις επιχειρηματικές υπηρεσίες όσο και στο ευρύτερο οικονομικό πλαίσιο, το οποίο υφίσταται ριζικό μετασχηματισμό. Μαζί με άλλες παρόμοιες πρωτοβουλίες, θα πρέπει να αποτελέσει το δομικό στοιχείο του θεματολογίου για τη βιομηχανία και για ευρύ φάσμα δημόσιων και ιδιωτικών ενδιαφερόμενων φορέων. Στο παρελθόν, οι πρωτοπόροι στις ψηφιακές αγορές απολάμβαναν σημαντικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα.

1.11 Σε παγκόσμιο επίπεδο προβλέπονται συγκρίσιμες στρατηγικές πρωτοβουλίες στις ΗΠΑ, την Κίνα και την Κορέα. Το Πεντάγωνο έχει σχεδιάσει ένα επενδυτικό πρόγραμμα. Επιχειρήσεις-γίγαντες όπως οι Google, Amazon, Apple και Yahoo έχουν φυσικά πλεονεκτήματα στην αγορά.

1.12 Ο ανθρώπινος παράγοντας έχει καθοριστική σημασία. Νέες αλυσίδες αξίας και νέα επιχειρηματικά μοντέλα δημιουργούν νέες συμμαχίες και αλληλεξαρτήσεις μεταξύ επιχειρήσεων και αυτό έχει τεράστιο αντίκτυπο στην οργάνωση της εργασίας. Επιπλέον, αναμένονται ριζικές αλλαγές στην αγορά εργασίας. Λόγω της ταχύτατα αναπτυσσόμενης ψηφιακής τεχνολογίας προκύπτουν συνεχώς στη βιομηχανία και, ιδίως, στους τομείς των επιχειρηματικών υπηρεσιών, νέες μορφές οργάνωσης της εργασίας, ρυθμίσεων απασχόλησης και προσαρμογής δεξιοτήτων. Αυτές οι αλλαγές πρέπει να παρακολουθούνται εκ του σύνεγγυς. Πρέπει να χαραχθούν πολιτικές για αυτόν τον σκοπό, οι οποίες να βασίζονται σε καλά χρηματοδοτούμενη έρευνα και να εστιάζουν στην άμβλυση των αρνητικών επιπτώσεων και την προώθηση θετικών συνθηκών.

1.13 Σε πολλούς τομείς επιχειρηματικών υπηρεσιών παρατηρείται έλλειψη πνεύματος κοινωνικού διαλόγου, πράγμα που μπορεί να υπονομεύσει την ποιότητα της απασχόλησης στους εν λόγω τομείς. Υπάρχει ανάγκη να προβλεφθεί ένα δυναμικό πλαίσιο κοινωνικού διαλόγου και ενεργού συμμετοχής- ακόμη και ενόψει των καινοτόμων υποδομών εκπαίδευσης και κατάρτισης -σε επιχειρησιακό, τομεακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, το οποίο να λαμβάνει υπόψη τις συχνές αναδιαρθρώσεις των επιχειρήσεων στην ταχέως εξελισσόμενη βιομηχανία επιχειρηματικών υπηρεσιών.

1.14 Η διασυννοιακή και ευρωπαϊκή αναγνώριση προσόντων και δεξιοτήτων θα προωθήσει την εργασιακή κινητικότητα και γνώση. Αυτό θα έχει επίσης ως αποτέλεσμα να επεκτείνει και να ενισχύσει τις ευρωπαϊκές ευκαιρίες για σημαντικό αριθμό μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε αυτόν τον τομέα.

1.15 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό με τις συστάσεις της ευρωπαϊκής ΟΥΕ και των πέντε ομάδων εργασίας του 2013. Δεδομένης της τεράστιας σημασίας των επιχειρηματικών υπηρεσιών για την επίτευξη του στόχου να αποτελέσει η μεταποίηση το 20 % του ΑΕγχΠ κατά το 2020, καθώς και ενόψει της τέταρτης βιομηχανικής επανάστασης, είναι απαραίτητο να καταρτιστεί ένα ευρωπαϊκό θεματολόγιο ή ένας χάρτης πορείας για τις επιχειρηματικές υπηρεσίες. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι το εν λόγω θεματολόγιο ή χάρτης θα πρέπει να περιέχει τα ακόλουθα:

A. Προβολή και υποστήριξη της πολιτικής

- ευαισθητοποίηση και προώθηση του διαλόγου
- προσδιορισμός και ταξινόμηση των επιχειρηματικών υπηρεσιών
- παροχή σχετικών και αξιόπιστων στατιστικών για τις επιχειρηματικές υπηρεσίες και την εξέλιξή τους.

B. Τομείς πολιτικής

- ενίσχυση της ολοκλήρωσης, αντιμετώπιση του κατακερματισμού της εσωτερικής αγοράς και άρση των εμποδίων στο ενδοκοινοτικό εμπόριο,
- υποστήριξη ενός ρυθμιστικού πλαισίου και ευρωπαϊκών πλατφορμών τυποποίησης,
- ενίσχυση της εσωτερικής αγοράς τηλεπικοινωνιών,
- προώθηση των απαιτούμενων επενδύσεων σε υποδομές για τη δημιουργία μιας ασφαλούς ψηφιακής αγοράς για επικοινωνίες, συνεργασία και ανταλλαγή ψηφιακών αγαθών και υπηρεσιών,
- προστασία των δεδομένων και των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας,
- μείωση των νομοθετικών και κανονιστικών φραγμών στο διεθνές εμπόριο επιχειρηματικών υπηρεσιών.

Γ. Ειδικά θέματα:

- ο αντίκτυπος των μαζικών δεδομένων — η σημαντική αύξηση του όγκου, της ποικιλίας και της ταχύτητας των δεδομένων — που προκύπτει από την αύξηση της δικτύωσης και της παραγωγής δεδομένων,
- η πολύ σημαντική σχέση μεταξύ έρευνας, βιομηχανίας, υπηρεσιών και απασχόλησης,
- οι δημόσιες συμβάσεις,
- οι περιβαλλοντικές επιδόσεις και βιωσιμότητα,
- ο (κοινωνικός) αντίκτυπος των επιχειρηματικών υπηρεσιών στην κοινωνία γενικά και την αγορά εργασίας ειδικότερα.

Δ. Οικονομικά

- χρηματοδοτικοί πόροι

2. Εισαγωγή

2.1 Στις ώριμες οικονομίες, περισσότερο από το 70 % της παραγωγής και της απασχόλησης προέρχεται από τις υπηρεσίες. Το ποσοστό υπηρεσιών, καθώς και η πολυπλοκότητα τους, αυξάνεται παντού στον κόσμο.

2.2 Οι επιχειρηματικές υπηρεσίες αποτελούν σημαντικό παράγοντα ανάπτυξης. Σύμφωνα με την Επιτροπή, την περίοδο από το 1999 έως το 2009, το μέσο ποσοστό ανάπτυξης τους ήταν 2,38 %, ενώ το μέσο ποσοστό σε άλλους τομείς της ευρωπαϊκής οικονομίας ανερχόταν σε 1,1 %. Την ίδια περίοδο, το ποσοστό αύξησης της απασχόλησης στον τομέα ήταν 3,54 %, ενώ το ποσοστό σε όλους τους άλλους τομείς της οικονομίας της ΕΕ ανερχόταν μόλις σε 0,77 %.

2.3 Η αύξηση της οικονομίας των υπηρεσιών (ή «τριτογενοποίηση») στη συνολική οικονομική δραστηριότητα στην ΕΕ υπερβαίνει αυτή της μεταποίησης. Μετά από αυτό το στάδιο, ακολουθεί η «τεταρτογενοποίηση», η οποία συνδέεται με την αύξηση των υπηρεσιών πληροφοριών και των υπηρεσιών που βασίζονται στη γνώση.

2.4 Εν προκειμένω, ο όρος «υπηρεσίες» είναι γενικός όρος. Αφορά πολύ ευρύ φάσμα οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων που εκτείνονται από τη χαμηλότερη έως και την υψηλότερη βαθμίδα της αγοράς εργασίας. Παρατηρείται αύξηση της απασχόλησης σε επαγγέλματα υψηλής και χαμηλής ειδίκευσης, ενώ το εργατικό δυναμικό που απασχολείται σε επαγγέλματα μεσαίας ειδίκευσης μειώνεται, ασκώντας πίεση στην μεσαία τάξη.

2.5 Στην αλληλεπίδραση μεταξύ βιομηχανίας και υπηρεσιών μπορούν να εντοπιστούν οι ακόλουθοι βασικοί τύποι σχετικών υπηρεσιών:

- εξωτερικές υπηρεσίες που χρησιμοποιούνται από τη βιομηχανία, δηλαδή υπηρεσίες που προέρχονται από τον τομέα των επιχειρηματικών υπηρεσιών. Οι υπηρεσίες αυτές καλύπτουν όλο το φάσμα των επιχειρησιακών υπηρεσιών (π.χ. βιομηχανικός καθαρισμός), των επαγγελματικών υπηρεσιών (π.χ. μηχανικοί) καθώς και άλλων υπηρεσιών στις οποίες συμπεριλαμβάνονται οι ΥΕΓ (π.χ. υπηρεσίες πληροφορικής).
- εσωτερικές υπηρεσίες που χρησιμοποιούνται από τη βιομηχανία, δηλαδή υπηρεσιακές λειτουργίες που παρέχονται στο εσωτερικό των επιχειρήσεων,

- υπηρεσίες υποστήριξης, που παρέχονται από τη βιομηχανία, δηλαδή υπηρεσίες που παρέχονται από τη βιομηχανία μαζί με τα προϊόντα τους (π.χ. μεταγοραστική εξυπηρέτηση),
- «ενσωματωμένες» υπηρεσίες που παρέχονται από τη βιομηχανία, δηλαδή υπηρεσιακές λειτουργίες που ενσωματώνονται στα προϊόντα τα οποία παρέχει η βιομηχανία (π.χ. λογισμικό).

2.6 Οι επιχειρηματικές υπηρεσίες έχουν αυξηθεί σημαντικά από τη δεκαετία του '70. Σήμερα ο κύκλος εργασιών τους ανέρχεται σε 2 τρισεκατομμύρια ευρώ και η απασχόληση σε 24 εκατομμύρια άτομα. Οι εν λόγω υπηρεσίες παρέχονται από εκατομμύρια επιχειρήσεις, κυρίως μικρές και πολύ μικρές, ενώ πρέπει να γίνει αναφορά και στα τμήματα μεγαλύτερων επιχειρήσεων που παρέχουν εσωτερικές υπηρεσίες. Το ποσοστό επιχειρηματικών υπηρεσιών στην οικονομία της ΕΕ ανέρχεται σε 11,7 %.

2.7 Η εικόνα ποικίλλει σημαντικά, καθώς δεν υπάρχει κοινός παρονομαστής. Ο σημαντικός αντίκτυπος επηρεάζει όλα τα στρώματα της κοινωνίας και τις κοινωνικές σχέσεις. Οι εν λόγω υπηρεσίες αποτελούν κινητήρια δύναμη για αλλαγή και ενθαρρύνουν την επανεξέταση των επιχειρηματικών μοντέλων. Ενισχύουν επίσης τη συνεχή αναδιοργάνωση δημόσιων και ιδιωτικών επιχειρήσεων και δημοσίων φορέων.

2.8 Τις τελευταίες δεκαετίες, η αυτοματοποίηση και οι ΤΠΕ αποτέλεσαν ισχυρές κινητήριες δυνάμεις ⁽²⁾. Οι εξελίξεις στους μεμονωμένους τομείς υπηρεσιών έχουν επίσης εγκάρσιες επιπτώσεις σε άλλους τομείς.

2.9 Τα παραδοσιακά όρια μεταξύ μεταποίησης και υπηρεσιών συγχέονται. Η ανάπτυξη της μεταποίησης δεν μπορεί να εξεταστεί χωριστά από τις υπηρεσίες, όπως γινόταν στο παρελθόν. Σε αυτό το πλαίσιο, ο στόχος της ΕΕ να αυξηθεί το μερίδιο της μεταποιητικής βιομηχανίας στο 20 % του ευρωπαϊκού ΑΕγχΠ θα πρέπει να επαναπροσδιοριστεί, λαμβάνοντας υπόψη την προστιθέμενη αξία των επιχειρηματικών υπηρεσιών. Θα ήταν πιο σωστό να γίνεται λόγος για αλυσίδα αξίας βασισμένη στη μεταποίηση ⁽³⁾.

2.10 Στο παγκόσμιο πλαίσιο, οι επιδόσεις της Ευρώπης είναι — σε μεγάλο βαθμό — ικανοποιητικές, αν και υπάρχουν τομείς στους οποίους η ευρωπαϊκή βιομηχανία δυσκολεύεται να παραμείνει ανταγωνιστική. Η αύξηση της παραγωγικότητας και η δυναμική εισαγωγή νέων τεχνολογιών ενδέχεται να επιδράσουν θετικά στο ζήτημα της μετεγκατάστασης. Από την άλλη πλευρά, το ζήτημα της ανανέωσης είναι ευαίσθητο για πολλούς, ενώ πολλοί αντιστέκονται κρυφά στην καινοτομία. Αξίζει να δοθεί συγκεκριμένη πολιτική προσοχή σε αυτή την τάση.

3. Ανάπτυξη των επιχειρηματικών υπηρεσιών και διασυνδέσεις με τη βιομηχανία

3.1 Οι επιχειρηματικές υπηρεσίες βρίσκονται σε ένα πολύ δυναμικό στάδιο. Λόγω της επανάστασης του διαδικτύου, ο αντίκτυπος των υπηρεσιών στις γραμμές παραγωγής καθώς και στη συνολική απόδοση των επιχειρήσεων αυξάνεται. Οι γραμμές παραγωγής καθοδηγούνται πλέον από λογισμικό. Ο ρόλος της εργασίας στη μεταποίηση μειώνεται.

3.2 Αυτό είναι αντίθετο με τη συμβατική θεωρία και δείχνει ότι η μεταποίηση και οι επιχειρηματικές υπηρεσίες καθίστανται όλο και πιο αλληλένδετες. Ως εκ τούτου, ο διαχωρισμός μεταξύ των δύο αυτών τομέων είναι πολλές φορές τεχνητός. Σήμερα, οι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν εισροές και παράγουν προϊόντα και υπηρεσίες που ενσωματώνουν συστατικά τόσο από τη μεταποίηση, όσο και από τις υπηρεσίες. Αυτή η αλληλεπίδραση είναι μια αμφίδρομη διαδικασία.

3.3 Το ίδιο συμπέρασμα μπορεί να αντληθεί και από τις αλλαγές στο επιχειρηματικό περιβάλλον. Αν και οι υπηρεσίες έχουν κυρίως υποστηρικτικό ρόλο, αποτελούν βασικό παράγοντα κατακερματισμού των αλυσίδων αξίας. Μεταξύ άλλων, αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη διάσπαση των μεγαλύτερων επιχειρήσεων και ωθεί τις τελευταίες να αλλάξουν από μάλλον στατικές οντότητες σε επιχειρήσεις που βασίζονται στο δυναμικό συνδυασμό και τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των περισσότερο ή λιγότερο ανεξάρτητων — ή τουλάχιστον αναγνωρίσιμων — τμημάτων εντός της ίδιας επιχείρησης ή εκτός αυτής (εξωτερική ανάθεση). Οι υπηρεσίες είναι ευέλικτες και προσαρμόσιμες, πράγμα που τους επιτρέπει να υποστηρίξουν αυτές τις διαδικασίες.

3.4 Ο κατακερματισμός της αλυσίδας αξίας μειώνει σημαντικά τη δυνατότητα διάκρισης μεταξύ τομέων, καθώς τα όρια μεταξύ αυτών είναι ασαφή. Προκύπτει μια νέα εικόνα, για παράδειγμα, η παραγωγή ενός αυτοκινήτου από την Google- δεδομένου ότι το 35 % των επενδύσεων σε ένα αυτοκίνητο προορίζονται για το λογισμικό, ποσοστό το οποίο ανέρχεται έως και σε 50 % στην εφαρμοσμένη μηχανική και στην κατασκευή περιπλοκών μηχανών.

⁽²⁾ Βλ. ειδικότερα τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ ΤΕΝ/549 με θέμα «Διαμόρφωση της μελλοντικής πολιτικής για τη διακυβέρνηση του Διαδικτύου» (Ιούλιος του 2014). (ΕΕ — δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί).

⁽³⁾ Institut der Deutschen Wirtschaft, Cologne, 2013

3.5 Αν και ο αντίκτυπος των υπηρεσιών στο σύνολο της οικονομίας και την απασχόληση είναι γενικά γνωστός, προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι δεν έχουν πραγματοποιηθεί εις βάθος αναλύσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αυτό, μεταξύ άλλων, οφείλεται στα εξής:

- πλην ορισμένων μεγάλων επιχειρήσεων, ο τομέας αποτελείται γενικά από αναρίθμητες μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις οι οποίες δεν είναι οργανωμένες και ως εκ τούτου δεν υπάρχει μια συγκεκριμένη «φωνή» του τομέα επιχειρηματικών υπηρεσιών σε ευρωπαϊκό επίπεδο,
- επιπλέον, λόγω της δυναμικής και συνεχούς διαδικασίας ανανέωσης και εφεύρεσης, δεν είναι εύκολο να γίνει αξιόπιστη ταξινόμηση,
- η μακροχρόνια αποκλειστική προσοχή που δίνει η ΕΕ στην μεταποιητική βιομηχανία δεν της έχει επιτρέψει να εξετάσει με ειλικρίνεια και ψυχραιμία τις σημαντικές επιπτώσεις των υποστηρικτικών υπηρεσιών.

3.6 Ως εκ τούτου, οι παραδοσιακοί στατιστικοί δείκτες, στους οποίους γίνεται σαφής διάκριση μεταξύ μεταποίησης και υπηρεσιών, δεν μπορούν να αποτυπώσουν την πολύπλοκη δομή των αλυσίδων αξίας. Οι προοπτικές εισροών/εκροών θα πρέπει να προβάλουν, μεταξύ άλλων, ποιες βιομηχανίες υπηρεσιών συνδέονται με τη μεταποίηση και σε ποιον βαθμό και αντίστροφα. Αυτό όμως απαιτεί πρωτίστως την ανάπτυξη νέων συνόλων δεικτών.

3.7 Η παροχή πιο ακριβών και λεπτομερών στατιστικών θα αποτελέσει πιθανότατα καλύτερη βάση για τη διεξαγωγή πολιτικού διαλόγου σχετικά με την τρέχουσα κατάσταση και τα εργαλεία για τη βελτίωση της παραγωγής.

3.8 Οι στατιστικές μπορούν επίσης να βοηθήσουν ώστε να εστιαστεί η συζήτηση, μεταξύ άλλων, στην άρση των εμποδίων στο διασυνοριακό εμπόριο και την κινητικότητα τα οποία οφείλονται σε εθνικές ρυθμίσεις, κανονιστικό υπερθεματισμό και ειδικά εθνικά δικαιώματα που παρέχονται σε επαγγέλματα στον τομέα των επιχειρήσεων, π.χ. όσον αφορά τα προσόντα. Η εναρμόνιση και διασυνοριακή αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων θα πρέπει να διευκολύνει τη διασυνοριακή κινητικότητα μεταξύ των ρυθμιζόμενων επαγγελμάτων, η οποία έχει επίσης ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις μικρές και τις πολύ μικρές επιχειρήσεις.

3.9 Συνολικά, τα στοιχεία σε επίπεδο ΕΕ θα καταδείξουν τις σημαντικές διαφορές μεταξύ χωρών της ΕΕ. Ένας ισχυρός τομέας των υπηρεσιών τροφοδοτεί μια ισχυρή οικονομία. Οι υποδομές και ιδίως οι ευρυζωνικές, έχουν μεγάλη σημασία. Οι υποδομές θα πρέπει να προστατευθούν, τόσο για λόγους προστασίας των δεδομένων, όσο και για να εξασφαλιστεί το αδιάλειπτο της παροχής υπηρεσιών. Ορισμένα κράτη μέλη πρέπει να καταβάλουν σημαντικές προσπάθειες για να καλύψουν το χαμένο έδαφος σε αυτόν τον τομέα.

3.10 Οι γραμμές παραγωγής είναι πιο συγκεντρωμένες απ' ό τι στο παρελθόν. Η διασύνδεση των ευρωπαϊκών αγορών με αυτές των αναδυόμενων αγορών έχει δημιουργήσει πολύπλοκα οικονομικά δίκτυα και δίκτυα γνώσεων στο πλαίσιο των οποίων οι υπηρεσίες αποτελούν κινητήρια δύναμη. Η μετατόπιση λειτουργιών δεν θα είναι τόσο αποτελεσματική, καθώς η βιομηχανία θα βασίζεται σε πιο ειδικευμένες υπηρεσίες, υψηλής έντασης γνώσεων και υψηλής ποιότητας.

3.11 Η Ευρώπη διατηρεί ακόμα συγκριτικό πλεονέκτημα στην παροχή τέτοιων υπηρεσιών υψηλού επιπέδου, κυρίως χάρη στο εργατικό δυναμικό υψηλής εξειδίκευσης που διαθέτει και στο επίπεδο επενδύσεων σε Ε&Α στο οποίο προβαίνει. Ωστόσο, αυτό δεν θα πρέπει να οδηγήσει σε χαλάρωση. Τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα πρέπει να διατηρούνται με προορατικό τρόπο. Αυτό απαιτεί, ιδίως, πολιτικές που προωθούν διαρκώς υψηλά επίπεδα επενδύσεων σε Ε&Α και περαιτέρω βελτίωση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού.

3.12 Η αλληλεπίδραση μεταξύ φορέων παροχής υπηρεσιών και πελατών έχει ύψιστη σημασία. Οι επιχειρηματικές υπηρεσίες ενθαρρύνουν την παραγωγή- προϊόντων ή/και συμπληρωματικών εργαλείων- του πελάτη. Η αποτελεσματική αντιστοίχιση ζήτησης και προσφοράς συμβάλλει σε επιτυχείς εξελίξεις και νέες «αρχιτεκτονικές». Διαφορετικά οράματα και «γλώσσες» ομαδοποιούνται για την εξεύρεση νέων λύσεων. Σε αυτές τις διαδικασίες, οι δημιουργικές και προσαρμοσμένες λύσεις προέρχονται από διάφορους κλάδους.

Προκαλεί έκπληξη η έλλειψη επιχειρήσεων μεσαίου μεγέθους. Εκτός από τους πολύ μεγάλους φορείς παροχής υπηρεσιών όπως η SAP, η Ευρώπη δεν εκπροσωπείται όσο οι ΗΠΑ στο μεγάλο τμήμα φορέων παροχής υπηρεσιών. Σε ορισμένους τομείς υψηλής τεχνολογίας, η Ευρώπη είναι σχεδόν απύσχα, συγκριτικά με τις ΗΠΑ. Το παράδειγμα των Google, Apple, Amazon, και Microsoft, οι οποίες κατέχουν δεσποζούσα θέση σε αυτές τις αγορές, στις οποίες «ο νικητής τα παίρνει όλα», δείχνουν πόσο απογοητευτικό είναι το γεγονός ότι η Ευρώπη δεν έχει σημαντικές επιχειρήσεις σε αυτούς τους τομείς.

3.13 Όσον αφορά τα προβλήματα που προκύπτουν από την οδηγία για τις υπηρεσίες, η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς επιχειρηματικών υπηρεσιών πρέπει να αντανακλά τη δέσμευση για αξιοποίηση των ευκαιριών ανάπτυξης και δημιουργία θέσεων εργασίας, διατηρώντας ταυτόχρονα υπό έλεγχο τις πιθανές αρνητικές συνέπειες της ελευθέρωσης των υπηρεσιών, όπως το κοινωνικό και μισθολογικό ντάμπινγκ.

3.14 Το 2011, η Επιτροπή επέστησε την προσοχή στην ανάγκη αξιολόγησης του ρόλου των επιχειρηματικών υπηρεσιών έντασης γνώσης (ΕΥΕΓ). Το γενικό συμπέρασμα ήταν ότι όλες οι υπηρεσίες, και ιδίως οι ΕΥΕΓ, διαδραματίζουν σημαντικό και αυξανόμενο ρόλο στην τροφοδοσία των διαδικασιών μεταποίησης. Στην πραγματικότητα είναι αδιαχώριστες, η δε μεταποιητική παραγωγή εξαρτάται ολοένα και περισσότερο από την ποιότητα τέτοιων υπηρεσιών.

3.15 Η επιστήμη και τα πανεπιστήμια βασίζονται και αυτά σε καινοτόμες υπηρεσίες και στην αλληλεπίδραση με τη βιομηχανία. Πολλά πανεπιστήμια είναι ο τόπος στον οποίο ξεκινούν πολλά υποσχόμενες νεοσύστατες επιχειρήσεις στον τομέα των επιχειρηματικών υπηρεσιών. Αυτό ενισχύει τη διασύνδεση επιστήμης, καινοτόμων λύσεων και βιομηχανίας. Επιπλέον, προκύπτουν περαιτέρω θετικά αποτελέσματα αφού οι καλύτερες υπηρεσίες συμβάλλουν στη βελτίωση της αλυσίδας αξίας των βιομηχανιών στις οποίες μια χώρα διαθέτει ήδη τεχνολογικές ικανότητες και συγκριτικό πλεονέκτημα⁽⁴⁾. Αυτό αυξάνει ακόμα περισσότερο τη σημασία της μεταποίησης για το διεθνές εμπόριο.

3.16 Λόγω της σημασίας των υπηρεσιών, μπορεί να γίνει λόγος για «υπηρεσιοποίηση» της μεταποίησης. Η «συμβίωση» μεταποίησης και υπηρεσιών αλλάζει πολλές φορές την εστίαση ενδιαφέροντος των επιχειρήσεων ή και ολόκληρων κλάδων της βιομηχανίας. Οι νέες υπηρεσίες επιτρέπουν να πραγματοποιηθούν αλλαγές στις αντιλήψεις εμπορίας, καθώς η εστίαση δεν γίνεται πλέον στην πώληση ενός προϊόντος αλλά στις (ατομικές) ανάγκες των πελατών. Ένα άλλο παράδειγμα είναι ότι η μεταποίηση βασίζεται ολοένα και περισσότερο στον σχεδιασμό και την παροχή επιχειρηματικών υπηρεσιών, καθώς αυτά αποτελούν το πιο επικερδές τμήμα των δραστηριοτήτων τους.

3.17 Σε αυτό το πλαίσιο, ο στόχος να ανέλθει σε 20 % το μερίδιο της μεταποιητικής βιομηχανίας στο ΑΕγχΠ της Ευρώπης μέχρι το 2020, είναι πολύ αόριστος. Στόχος θα πρέπει μάλλον να είναι η δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για την ενίσχυση των βιομηχανικών διεργασιών, στο πλαίσιο των οποίων η «συμβίωση» μεταποίησης και υπηρεσιών οδηγεί σε σύγχρονα προϊόντα, μέσω ανάντη διαδικασιών παραγωγής και παραγωγικότητας.

3.18 Το νέο κύμα εφαρμογών ΤΠΕ αποτελεί αυτοπροωθούμενη διαδικασία: οι υπηρεσίες δημιουργούν νέες υπηρεσίες, με αποτέλεσμα να αυξάνεται δυσανάλογα η σημασία τους για την οικονομία. Οι εφαρμογές αυτές προωθούν την παραγωγικότητα και τονώνουν τα εγκάρσια αποτελέσματα στην οικονομία, τα οποία με τη σειρά τους επιτρέπουν νέους συνδυασμούς. Δίνουν επίσης νέα ώθηση στην παγκοσμιοποίηση.

3.19 Ένα άλλο φαινόμενο είναι ότι ολοένα και περισσότερα προϊόντα πωλούνται μαζί με ειδικές υπηρεσίες που είτε συνδέονται με το προϊόν, είτε ενσωματώνονται σε αυτό, πράγμα που οδηγεί σε νέους συνδυασμούς.

4. Η τέταρτη βιομηχανική επανάσταση — μια τεράστια αλλαγή

4.1 Το φάσμα και ο αντίκτυπος των επιχειρηματικών υπηρεσιών διευρύνεται ακόμη περισσότερο όταν συνδέεται με την τέταρτη βιομηχανική επανάσταση, η οποία έχει ευρύτερο πεδίο από τις επιχειρηματικές υπηρεσίες⁽⁵⁾. Αυτή η επανάσταση εγκαινιάζει μια νέα εποχή, μετά την εποχή της μηχανοποίησης, του ηλεκτρισμού και των ΤΠ. Πλέον τα πάντα περιστρέφονται γύρω από την εισαγωγή του «Διαδικτύου των πραγμάτων» και του «Διαδικτύου των υπηρεσιών».

4.2 Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας, λαμβάνονται διάφορες πρωτοβουλίες στους τομείς των επιχειρήσεων και των επιστημών για προσαρμογή της παραγωγής και ανάπτυξη νέων προϊόντων, μερικές από τις οποίες έχουν ενθαρρυνθεί από τις δημόσιες αρχές. Μια πρωτοποριακή πρωτοβουλία είναι ο χάρτης πορείας για την τέταρτη βιομηχανική επανάσταση τον οποίο χάραξε η γερμανική κυβέρνηση το 2012⁽⁶⁾.

4.3 Επί του παρόντος έχουν δρομολογηθεί παράλληλα περισσότερες πρωτοβουλίες με αντίστοιχα χαρακτηριστικά, για παράδειγμα:

- η Ολλανδική πρωτοβουλία «Εξυπνη Βιομηχανία» του Απριλίου του 2014,
- οι στρατηγικές «Βιομηχανία 4.0» των περιφερειών της Αυστρίας,
- οι ανταγωνιστικοί συνεργατικοί σχηματισμοί της περιφέρειας της Βαλλονίας,

⁽⁴⁾ OECD Trade Policy Papers no. 148 «Ο ρόλος των υπηρεσιών για την ανταγωνιστικότητα στον τομέα της μεταποίησης» («The role of services for competitiveness in manufacturing,») 2013

⁽⁵⁾ Το ευρύ φάσμα των επιπτώσεων του προαναφερόμενου σχεδίου «4.0» θα συζητηθεί χωριστά και προσεκτικά σε μελλοντικές γνωμοδοτήσεις.

⁽⁶⁾ «Συστάσεις για την υλοποίηση της στρατηγικής πρωτοβουλίας της βιομηχανίας 4.0» («Recommendations for implementing the strategic industry initiative 4.0»), Απρίλιος 2013

- το έργο «Το μέλλον της μεταποίησης» («Future of manufacturing») το οποίο προωθεί η κυβέρνηση του ΗΒ,
- η Fondazione Democenter — Sipe στην περιφέρεια της Εμίλια Ρομάνια (Ιταλία)
- ο συνασπισμός «Smart Manufacturing Leadership Coalition» στις ΗΠΑ και
- ο κόμβος καινοτομίας Cyber-physical systems στην Ινδία (ευρύτερος από το σχέδιο 4.0).

4.4 Τα έξυπνα εργοστάσια στο μέλλον θα χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερη πολυπλοκότητα και η διαδικασία παραγωγής θα γίνεται σε δίκτυο, χάρη σε περαιτέρω αναπτυγμένα συστήματα και εφαρμογές λογισμικού. Αυτή η εξέλιξη θα έχει ως αποτέλεσμα την προοδευτική εξατομίκευση της παροχής- για τους πελάτες και τους εργαζόμενους -χάρη στην αξιοποίηση έξυπνων και προσαρμοσμένων προϊόντων και συστατικών.

4.5 Το δυναμικό για τη βιομηχανία και την οικονομία είναι τεράστιο. Η στιγμιαία εκπλήρωση των επιθυμιών του πελάτη, η ευελιξία, η βέλτιστη λήψη αποφάσεων, η αποτελεσματική χρήση πρώτων υλών και το δυναμικό προστιθέμενης αξίας των νέων υπηρεσιών πρέπει να προωθηθούν. Αυτή η εξέλιξη ενδέχεται να συμβαδίζει με τις δημογραφικές τάσεις στην Ευρώπη και μπορεί να ωφελήσει την εξισορρόπηση προσωπικού και επαγγελματικού βίου, ενισχύοντας ταυτόχρονα την ανταγωνιστικότητα σε ένα περιβάλλον υψηλού εισοδήματος.

4.6 Σε όλους τους τομείς της βιομηχανίας, θα εξεταστεί τόσο η οριζόντια όσο και η κάθετη ολοκλήρωση, καθώς και η διαθεματική ενσωμάτωση της εφαρμοσμένης μηχανικής σε όλο το μήκος της αλυσίδας αξίας. Η ανοιχτή πρόσβαση και η καινοτομία θα τονώσουν την ενεργό δικτύωση.

4.7 Για να μην χάσει η Ευρώπη έδαφος έναντι των ανταγωνιστών από τρίτες χώρες, θα δημιουργηθούν κοινές ευρωπαϊκές πλατφόρμες για την τυποποίηση των προϊόντων και των υπηρεσιών, στις οποίες θα περιλαμβάνονται όλα τα συστατικά της αλυσίδας αξίας.

4.8 Αυτό αφορά τόσο τις μεγάλες όσο και τις μικρές επιχειρήσεις. Οι προοπτικές για τις ΜΜΕ είναι θετικές . Οι επιχειρήσεις αυτές θα μπορούν να αξιοποιούν τις υπηρεσίες και τα συστήματα λογισμικού πολύ πιο εύκολα απ' ό,τι στο παρελθόν. Θα δημιουργηθούν νέες ευκαιρίες για τις ΜΜΕ μιας συγκεκριμένης περιοχής, οι οποίες είναι πιο εύκολο να ξεκινήσουν διαδικασίες διεθνοποίησης. Οι ΜΜΕ θα επωφεληθούν οπωσδήποτε από τη διεπιστημονική γνώση και τη μεταφορά τεχνολογίας.

4.9 Όπως περιγράφηκε παραπάνω, σε όλες τις κατηγορίες θα υπάρξει πολύ πιο στενή σχέση μεταξύ πελατών και προμηθευτών.

4.10 Οι υφιστάμενες τεχνολογίες που βασίζονται στις ΤΠ πρέπει να προσαρμοστούν στις συγκεκριμένες απαιτήσεις της μεταποίησης και να συνεχίσουν να αναπτύσσονται. Πρέπει να δρομολογηθούν πρωτοβουλίες στον τομέα της έρευνας, της τεχνολογίας και της κατάρτισης με στόχο την ανάπτυξη μεθοδολογιών στον τομέα της αυτοματοποίησης των πρωτοτύπων μηχανικής και της βελτιστοποίησης συστημάτων.

4.11 Απαιτείται υποδομή της οικονομίας η οποία να περιλαμβάνει κατάλληλη ανάπτυξη των υποδομών ευρυζωνικού διαδικτύου, καθώς και κατάλληλες εγκαταστάσεις εκπαίδευσης και κατάρτισης. Από αυτή την άποψη, η ΕΟΚΕ επιμένει για μια ακόμη φορά ότι, επιπλέον των υγιών δημοσιονομικών πολιτικών, υπάρχει ανάγκη για μια αναπτυξιακή πρωτοβουλία (7). Τα κράτη μέλη της ΕΕ θα πρέπει να ωφεληθούν από την τρέχουσα ανάκαμψη και να αξιοποιήσουν την ευκαιρία προκειμένου να εντείνουν τις επενδύσεις σε απαραίτητες υποδομές, καθώς αυτό αποτελεί επιτακτική ανάγκη στην εποχή του σχεδίου «Βιομηχανία 4.0».

4.12 Το σχέδιο «Βιομηχανία 4.0» θα δώσει στην Ευρώπη μια μοναδική ευκαιρία να επιδιώξει διάφορους στόχους με μια ενιαία επένδυση σε υποδομές. Αν αναβληθεί, θα υπονομευθεί η ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα. Ως εκ τούτου, μια τέτοια επένδυση θα πρέπει να προωθηθεί, ως τμήμα των συστάσεων ανά χώρα στο πλαίσιο του ετήσιου Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

(7) Βλ. γνωμοδότηση ΕΟΚΕ με θέμα «Μια ισχυρότερη ευρωπαϊκή βιομηχανία για την ανάπτυξη και την οικονομική ανάκαμψη — Επικαιροποίηση της ανακοίνωσης για τη βιομηχανική πολιτική», Ιούλιος 2013 — ιδίως το σημείο 1.2 ΕΕ C 327 της 12/11/2013, σ. 82.

4.13 Ο χάρτης πορείας της Γερμανίας δίνει τη δέουσα προσοχή στις κοινωνικές πτυχές αυτής της νέας εξέλιξης. Οι επιπτώσεις αφορούν το σύνολο της κοινωνίας και όχι μόνο τα διοικητικά στελέχη και το προσωπικό των επιχειρήσεων. Πρόκειται για τεράστια αλλαγή στις σφαιρές αλληλεπίδρασης ανθρώπου-τεχνολογίας και ανθρώπου-περιβάλλοντος. Οι τεχνολογικές καινοτομίες πρέπει να εξετάζονται εντός του κοινωνικοοικονομικού πλαισίου τους, καθώς οι πολιτισμικές και κοινωνικές αλλαγές αποτελούν σημαντικές κινητήριες δυνάμεις καινοτομίας.

4.14 Στο ίδιο πνεύμα, οι προσεγγίσεις της αποκεντρωμένης ηγεσίας και διαχείρισης, καθώς και η ευθύνη των εργαζομένων να λαμβάνουν τις αποφάσεις που τους αφορούν, είναι πρωτοποριακές και συνεπάγονται θεμελιώδεις αλλαγές.

4.15 Οι πλατφόρμες, τα σεμινάρια και οι ομάδες εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων, των κοινωνικών εταίρων, του κόσμου της επιστήμης και των δημόσιων αρχών θα πρέπει να οργανωθούν σε εθνικό και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Τέτοιες πλατφόρμες και ομάδες εργασίας έχουν κρίσιμη σημασία για τον προσδιορισμό του οράματος και των στρατηγικών τη διαχείριση της διαδικασίας μετασχηματισμού, την αξιοποίηση ευκαιριών και την αποφυγή σφαλμάτων. Η ΟΥΕ (βλ. παρακάτω) αποτελεί παράδειγμα επιτυχούς διαλόγου των ενδιαφερομένων μερών.

4.16 Ο νέος κόσμος ψηφιακών βιομηχανικών επιχειρήσεων και υπηρεσιών έχει ανάγκη από μια ασφαλή και αξιόπιστη πλατφόρμα ανταλλαγής απόψεων με σαφή δικαιώματα σχετικά με την αγορά και την προστασία των δικαιωμάτων⁽⁸⁾. Σε αυτόν τον σύγχρονο υβριδικό κόσμο, μια πλατφόρμα επικοινωνίας και συνεργασίας είναι εξίσου σημαντική.

5. Αντίκτυπος στην κοινωνία και τις αγορές εργασίας⁽⁹⁾

5.1 Μια κοινωνία που βασίζεται στις υπηρεσίες και την ψηφιοποίηση έχει τεράστιες επιπτώσεις για την αγορά εργασίας και την κοινωνία γενικότερα:

- Η «υπηρεσιοποίηση» της οικονομίας έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της απασχόλησης των ομάδων μέσω εισοδήματος. Για να σταματήσει και να αντιστραφεί αυτή η τάση, η δημιουργία θέσεων εργασίας μέσω εισοδήματος θα πρέπει να αποτελέσει σαφή στόχο στις πολιτικές διαρθρωτικής προσαρμογής. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού θα πρέπει, στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών πολιτικών για τη βιομηχανία και τις υπηρεσίες να αναδειχθούν μέσα όπως οι ενεργητικές πολιτικές της αγοράς εργασίας και οι επενδύσεις στην καινοτόμο εκπαίδευση και κατάρτιση. Θα πρέπει να γίνουν βήματα προκειμένου να εξεταστεί ο τρόπος με τον οποίο οι συλλογικές συμβάσεις μπορούν να διαδραματίσουν υποστηρικτικό ρόλο από αυτή την άποψη.
- Όλοι θα πρέπει να είναι έτοιμοι να εξοπλιστούν με αυτά τα νέα σύνολα δεξιοτήτων τα οποία, με δεδομένη την τεράστια κοινωνική πρόκληση που συνεπάγονται, αποτελούν έναν ακόμη λόγο να ενημερωθούν τα εκπαιδευτικά προγράμματα και η δια βίου μάθηση. Η μετάβαση επηρεάζει όλες τις γενεές, ως εκ τούτου πρέπει να δοθεί η δυνατότητα στους ηλικιωμένους εργαζομένους να ενημερώνουν διαρκώς τις δεξιότητές τους. Κάθε έρευνα ή αξιολόγηση της διαδικασίας μετασχηματισμού πρέπει να βοηθήσει να εντοπιστούν σωστά οι επαγγελματικές δεξιότητες και οι ανάγκες σε προσόντα.
- Η ανάπτυξη κατευθύνεται από (νέες) μικρές και πολύ μικρές εταιρίες, ενώ οι μεγάλες επιχειρήσεις μειώνουν το εργατικό δυναμικό τους. Αυτή η διαδικασία αντικατοπτρίζεται στην έκρηξη των νεοσύστατων επιχειρήσεων και των αυτοαπασχολούμενων στην Ευρώπη. Σήμερα, ο οποιοσδήποτε μπορεί να ξεκινήσει μια «απλή» επιχείρηση λογισμικού μέσα σε ένα σαββατοκύριακο, χρησιμοποιώντας εργαλεία που του επιτρέπουν να αναπτύξει και να δοκιμάσει προϊόντα ταχύτατα.

5.2 Το γεγονός ότι αυτή η εκ βάθρων αλλαγή στην οικονομία, με όλες της τις επιπτώσεις για την κοινωνία και την αγορά εργασίας δεν έχει αναλυθεί επαρκώς και δεν συζητείται ευρύτερα σε κύκλους άλλους από τους ακαδημαϊκούς και αυτούς των επιχειρήσεων, προκαλεί ανησυχία.

5.3 Ως εκ τούτου, υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους αυτή η μετάβαση σε απόλυτα νέες προοπτικές στην οικονομία πρέπει να συζητηθεί ευρύτερα στην πολιτική και την κοινωνία, τόσο σε εθνικό, όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αυτή η διαδικασία επηρεάζει την καθημερινή ζωή πολλών πολιτών σε περιφέρειες και πόλεις, από άποψη απασχόλησης και ανεργίας. Ως εκ τούτου, θα επηρεάσει τις επιλογές των ατόμων για το μέλλον τους. Οι σχετικές κοινωνικές και πολιτισμικές πτυχές θα πρέπει να τονισθούν και να ληφθούν δεόντως υπόψη.

⁽⁸⁾ Βλ. επ' αυτού τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ ΤΕΝ/550 με θέμα «Κυβερνοεπιθέσεις στην ΕΕ», Ιούλιος 2014. (ΕΕ — δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί).
⁽⁹⁾ Βλ. επίσης γνωμοδότηση ΕΟΚΕ ΤΕΝ/548 με θέμα «Ψηφιακή κοινωνία: πρόσβαση, εκπαίδευση, κατάρτιση, εργασία και μέσα επίτευξης της ισότητας», Ιούλιος 2014 (ΕΕ — δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί).

5.4 Στο σκέλος «Βιομηχανική υπεροχή» του προγράμματος «Ορίζοντας 2020» θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην έρευνα γύρω από τις ταχείες αλλαγές στην αγορά εργασίας, οι οποίες πρέπει να χαρτογραφηθούν λεπτομερώς προκειμένου να αποτελέσουν τη βάση μελλοντικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

5.5 Πολλές «ευάλωτες» θέσεις εργασίας είναι σε κίνδυνο και αν δεν γίνει σωστή διαχείριση αυτής της διαδικασίας, τότε θα υπάρξουν κοινωνικές και πολιτικές επιπτώσεις. Ως εκ τούτου, η ΕΕ και τα κράτη μέλη πρέπει να δημιουργήσουν πολιτικά και ρυθμιστικά πλαίσια έτσι ώστε, εκτός από την παροχή νέας και απαραίτητης τεχνολογίας, να εξασφαλιστεί η επίτευξη των στόχων της βελτίωσης των συνθηκών εργασίας και διαβίωσης και να αποφευχθεί η πόλωση μεταξύ ομάδων χαμηλού και υψηλού εισοδήματος.

5.6 Η κάθε χώρα αναπτύσσεται με διαφορετικούς ρυθμούς. Πρέπει να επανεξεταστούν τα παραδοσιακά προγράμματα και να προσαρμοστούν τα προγράμματα σπουδών. Οι επιχειρήσεις έχουν ήδη ξεκινήσει αυτή τη διαδικασία. Η σχέση μεταξύ εκπαίδευσης και επιχειρήσεων αλλάζει, προκειμένου να μπορέσει να παρακολουθήσει τις βιομηχανικές μεταλλαγές. Οι εργαζόμενοι πρέπει να είναι έτοιμοι να αποκτήσουν διάφορες και, γενικά, πιο εξειδικευμένες δεξιότητες. Αντίστοιχα, πρέπει να τους δίνεται η δυνατότητα να προσαρμοστούν στις ταχείες αλλαγές στη ζήτηση δεξιοτήτων.

5.7 Αυτή η ανάπτυξη δεν σημαίνει βέβαια ότι θα πρέπει να δοθεί έμφαση μόνο στις τεχνικές δεξιότητες. Οι διανοητικές και οι κοινωνικές δεξιότητες παραμένουν εξίσου σημαντικές. Είναι απαραίτητες για να συμβαδίσουμε με τις εξελίξεις στην κοινωνία και την ανάγκη για κοινωνική καινοτομία που προκύπτει από τις θεμελιώδεις αλλαγές στην οικονομία.

5.8 Στο πλαίσιο αυτής της ολοκληρωμένης προοπτικής, πρέπει να εξασφαλιστεί η διεξαγωγή κοινωνικού διαλόγου σε επίπεδο επιχείρησης, κλάδου, κράτους και ΕΕ, προκειμένου να μπορούν να συζητηθούν οι εξελίξεις, οι συνθήκες-πλαίσιο στην ΕΕ και τα κράτη μέλη και οι τρόποι σωστής προετοιμασίας του εργατικού δυναμικού.

6. Ομάδα Υψηλού Επιπέδου για τις επιχειρηματικές υπηρεσίες — ένα πρώτο βήμα

6.1 Ο αντίκτυπος της εντατικοποίησης των επιχειρηματικών υπηρεσιών έχει παραμεληθεί για πολύ καιρό σε επίπεδο ΕΕ και κατά τη χάραξη πολιτικής από την ΕΕ. Το αναμενόμενο τεράστιο άλμα αυξάνει ακόμα περισσότερο την ανάγκη να διορθωθεί αυτή η κατάσταση. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ επικροτεί, ως πρώτο βήμα, την έκθεση της ΟΥΕ για τις επιχειρηματικές υπηρεσίες 2013.

6.2 Αν και η Επιτροπή συμμετέχει σε διαδικασίες που διασυνδέονται με τα ευρεία αποτελέσματα των επιχειρηματικών υπηρεσιών, ιδίως μέσω του ψηφιακού θεματολογίου και των σχεδίων έρευνας και καινοτομίας, λείπει ακόμα μια συνολική εικόνα.

6.3 Στο πλαίσιο μιας προς το μέλλον προσανατολισμένης βιομηχανικής πολιτικής πρέπει να δοθεί εξέχουσα θέση στις επιχειρηματικές υπηρεσίες. Η έκθεση της ΟΥΕ θα πρέπει να δώσει τη δυνατότητα να αποκτηθεί πλήρης εικόνα των εξελίξεων και να προσδιοριστούν τα απαραίτητα μέτρα που πρέπει να λάβει η ΕΕ.

6.4 Η ΟΥΕ εντοπίζει μεγάλο αριθμό επιχειρηματικών υπηρεσιών, όπως επαγγελματικές υπηρεσίες, τεχνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες επιχειρησιακής υποστήριξης.

6.5 Ειδικότερα, είναι σαφές ότι οι επιχειρηματικές υπηρεσίες δεν έχουν αξιολογηθεί ακόμα επαρκώς ούτε κατά την προετοιμασία νέων πολιτικών από την Επιτροπή, ούτε και στις πολιτικές συζητήσεις στο Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας.

6.6 Εκτός από την ΟΥΕ, πέντε ομάδες εργασίας έχουν εκπονήσει εκθέσεις για: (i) την ενιαία αγορά, (ii) την καινοτομία, (iii) τις δεξιότητες, (iv) τα πρότυπα, και (v) το εμπόριο. Οι εν λόγω εκθέσεις περιέχουν πολυάριθμες παρατηρήσεις και αναλυτικά σχόλια σχετικά με την τρέχουσα διαδικασία στους υπό εξέταση τομείς και σχετικά με τις επιθυμητές προσεγγίσεις όσον αφορά τις πολιτικές και δράσεις της ΕΕ.

6.7 Πολλές παρατηρήσεις και προτάσεις στις εκθέσεις τονίζουν την ανάγκη για εις βάθος ανάλυση σε ευρωπαϊκό επίπεδο, παράλληλα με μια βελτιωμένη και εστιασμένη πολιτική καθοδήγηση προς τις ΜΜΕ υπέρ της οποίας η ΕΟΚΕ, σε συμφωνία με πολλούς εμπειρογνώμονες, συνηγορεί εδώ και χρόνια. Ο εξαιρετικός ρόλος που μπορούν να διαδραματίσουν οι πολύ μικρές και οι μικρές επιχειρήσεις, καθώς και η ραγδαία αύξηση του αριθμού τους κατά τον τρέχοντα βιομηχανικό κύκλο, τονίζουν για άλλη μια φορά την επείγουσα ανάγκη για καλύτερη νομοθεσία, βελτίωση των συνθηκών για εταιρικές σχέσεις καινοτομίας και ειδική εστίαση του ενδιαφέροντος στην πρόσβαση σε χρηματοδότηση.

6.8 Είναι ενδιαφέρον το γεγονός ότι η ανάλυση δείχνει πως ο σημερινός κατακερματισμός της ενιαίας αγοράς αγαθών έχει και άλλες αρνητικές επιπτώσεις στη διασυνοριακή ανάπτυξη και την ανάπτυξη των επιχειρηματικών υπηρεσιών, πέραν των φραγμών που αντιμετωπίζουν συνήθως οι υπηρεσίες σε σχέση με τη μεταποίηση. Η Ευρώπη δεν έχει ακόμα κατορθώσει να δημιουργήσει μια επιτυχή ευρεία εσωτερική αγορά υπηρεσιών.

6.9 Οι πολυάριθμες προτάσεις για βελτίωση του περιβάλλοντος των επιχειρηματικών υπηρεσιών δείχνουν την εξαιρετική σημασία τους για τη σύνδεση της μεταποίησης με τις υπηρεσίες και ως εκ τούτου για την προοπτική ενίσχυσης της μεταποιητικής βιομηχανίας στην Ευρώπη.

6.10 Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι το έργο της ΟΥΕ και των ομάδων εργασίας αποτελεί πολύ χρήσιμο σημείο εκκίνησης για τη διεξαγωγή λεπτομερέστερης ανάλυσης και την κατάρτιση συγκεκριμένων προτάσεων από την Επιτροπή.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής για την πρωτοβουλία ευρωπαίων πολιτών “Η ύδρευση και η αποχέτευση είναι ανθρώπινο δικαίωμα! Το νερό είναι δημόσιο αγαθό, όχι εμπόρευμα”»

[COM(2014) 177 final]

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2015/C 012/05)

Εισηγήτρια: η κ. An LE NOUAIL MARLIÈRE

Στις 11 Σεπτεμβρίου 2014, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

Ανακοίνωση της Επιτροπής για την πρωτοβουλία ευρωπαίων πολιτών «Η ύδρευση και η αποχέτευση είναι ανθρώπινο δικαίωμα! Το νερό είναι δημόσιο αγαθό, όχι εμπόρευμα»

(COM(2014) 177 final).

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη και περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 18 Ιουλίου 2014.

Κατά την 502η σύνοδο ολομέλειας, της 15ης και 16ης Οκτωβρίου 2014 (συνεδρίαση της 15ης Οκτωβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 151 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 5 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Στην απάντησή της στην πρώτη πρωτοβουλία των ευρωπαίων πολιτών που στέφθηκε με επιτυχία, «Η ύδρευση και η αποχέτευση είναι ανθρώπινο δικαίωμα! Το νερό είναι δημόσιο αγαθό, όχι εμπόρευμα», η Επιτροπή επιβεβαιώνει τη σημασία του ανθρώπινου δικαιώματος στην ύδρευση και την αποχέτευση, και του νερού ως δημόσιου αγαθού θεμελιώδους σημασίας, και επαναλαμβάνει ότι «το νερό δεν είναι εμπόρευμα».

1.2 Κατ' αρχάς, επικροτείται το γεγονός ότι η υποστήριξη του πληθυσμού σε αυτή την πρωτοβουλία ευρωπαίων πολιτών, καθώς και η αναγνώριση εκ μέρους της Επιτροπής της ιδιαιτερότητας και του σημαντικού ρόλου των υπηρεσιών ύδρευσης «στην κάλυψη των ουσιαστών αναγκών του πληθυσμού», οδήγησαν στον αποκλεισμό των υπηρεσιών ύδρευσης από την οδηγία για τις συμβάσεις παραχώρησης.

1.3 Γενικότερα, η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τη δέσμευση της Επιτροπής να ενεργήσει σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης που απαιτεί από την ΕΕ να παραμείνει ουδέτερη όσον αφορά τις εθνικές αποφάσεις που διέπουν το καθεστώς ιδιοκτησίας των επιχειρήσεων ύδρευσης. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι καμία απόφαση και καμία ενέργεια που σχετίζεται με τη δραστηριότητα της ΕΕ δεν πρέπει να οδηγήσει σε περιορισμό της ελευθερίας των κρατών μελών να επιλέγουν τον τρόπο οργάνωσης της παροχής υπηρεσιών ύδρευσης.

1.4 Η ΕΟΚΕ καλεί συνεπώς την Επιτροπή να αναλάβει συγκεκριμένες πρωτοβουλίες για να εξασφαλίσει την μόνιμη τήρηση της δέσμευσης αυτής σε όλους τους τομείς αρμοδιότητας της ΕΕ, τόσο έναντι των κρατών μελών της ΕΕ που επωφελούνται των ενισχύσεων του ευρωπαϊκού μηχανισμού σταθερότητας όσο και στο υφιστάμενο πλαίσιο των εμπορικών διαπραγματεύσεων (όπως η διατλαντική εταιρική σχέση για το εμπόριο και τις επενδύσεις ή/και το εμπόριο υπηρεσιών), με ρητή εξαίρεση των υπηρεσιών που σχετίζονται με το νερό από τις εμπορικές διαπραγματεύσεις όπως αυτές που αναφέρθηκαν.

1.5 Η ΕΟΚΕ λαμβάνει γνώση ορισμένων θετικών πτυχών της απάντησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής:

— αναγνώριση του γεγονότος ότι η παροχή υπηρεσιών ύδρευσης αποτελεί συνήθως αρμοδιότητα των τοπικών αρχών, οι οποίες βρίσκονται εγγύτερα στους πολίτες·

- δέσμευση για εξασφάλιση καθολικής πρόσβασης σε ασφαλές πόσιμο νερό και αποχέτευση στις αναπτυξιακές της πολιτικές μέσω εταιρικών σχέσεων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα·
- προώθηση των συμπράξεων δημόσιου-ιδιωτικού τομέα, που θα πρέπει να αναγνωριστούν ως ένα πολύτιμο εργαλείο για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης και των υπηρεσιών ύδρευσης, όχι μόνο στο πλαίσιο της διεθνούς ανάπτυξης, αλλά και στο εσωτερικό της ΕΕ.

1.6 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι οι εταιρείες ύδρευσης είναι εκ φύσεως μονοπώλια, λόγω των τεράστιων επενδύσεων κεφαλαίου που απαιτούνται και της σημασίας του κόστους μεταφοράς, όπως σημειώνεται σε πρόσφατη έκθεση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, 2003, *Assessment of cost recovery through water pricing* (Αξιολόγηση της ανάκτησης του κόστους με την τιμολόγηση του νερού), Λουξεμβούργο, σ. 28). Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο οι δημόσιες αρχές θα πρέπει να είναι σε θέση να ασκούν γενικό έλεγχο της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών που παρέχονται από τις εταιρείες ύδρευσης. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την Επιτροπή που αναγνωρίζει τον σημαντικό ρόλο που πρέπει να αποδίδεται στη διαφάνεια.

1.7 Η ΕΟΚΕ καλεί συνεπώς την Επιτροπή να εντείνει τις προσπάθειές της για την πλήρη εφαρμογή του άρθρου 14 της οδηγίας πλαισίου για τα ύδατα (πληροφόρηση και δημόσια διαβούλευση) και υποστηρίζει την πρόθεση της Επιτροπής να προωθήσει τη συγκριτική αξιολόγηση («benchmarking») των υπηρεσιών ύδρευσης, όσον αφορά τους δείκτες των οικονομικών, τεχνολογικών και ποιοτικών επιδόσεων. Με τον τρόπο αυτό οι σχέσεις μεταξύ των επιπέδων των επενδύσεων, της μέσης τιμής νερού και της ποιότητας των συνθηκών εργασίας θα είναι σαφέστερες και θα αυξήσουν τη διαφάνεια στον τομέα.

1.8 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η αναθεώρηση της οδηγίας πλαισίου για τα ύδατα και της οδηγίας για το πόσιμο νερό πρέπει να είναι μια ευκαιρία για την εισαγωγή ενδείξεων και αρχών όσον αφορά την αρχή της καθολικής πρόσβασης, εξασφαλίζοντας παράλληλα ότι καλύπτεται πλήρως το κόστος της χρήσης των υδάτων. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προτείνει νομοθεσία που να καθιστά την πρόσβαση στο νερό και στην αποχέτευση ανθρώπινο δικαίωμα, κατά την έννοια που αποδίδεται σε αυτό από τα Ηνωμένα Έθνη και να προωθήσει την παροχή ύδρευσης και αποχέτευσης ως βασικές δημόσιες υπηρεσίες για όλους.

1.9 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι, υποστηρίζοντας την Πρωτοβουλία των Ευρωπαίων Πολιτών (ΠΕΠ), οι ευρωπαίοι πολίτες εξέφρασαν την επιθυμία τους να συμμετέχουν στην χάραξη των ευρωπαϊκών πολιτικών και να εκφράζουν τη γνώμη τους σχετικά με το νερό τόσο ως δημόσιο αγαθό όσο και ως υπηρεσία γενικού συμφέροντος. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό όλα τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα να ανοίξουν τη διακυβέρνηση της πολιτικής υδάτων της ΕΕ σε όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς και να πολλαπλασιάσουν τις ευκαιρίες για δημόσια συζήτηση σχετικά με το μέλλον των υδάτινων πόρων.

2. Εισαγωγή

2.1 Η πρωτοβουλία ευρωπαίων πολιτών, η οποία θεσπίστηκε με τη Συνθήκη της Λισαβόνας για να ενθαρρύνει τη μεγαλύτερη δημοκρατική συμμετοχή των πολιτών στις ευρωπαϊκές υποθέσεις⁽¹⁾, επιτρέπει σε ένα εκατομμύριο πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), που προέρχονται από τουλάχιστον επτά κράτη μέλη, να καλέσουν την Επιτροπή να προτείνει νομικές πράξεις σε τομείς της αρμοδιότητας της ΕΕ. Πρόκειται για το πρώτο μέσο συμμετοχικής δημοκρατίας που θεσπίστηκε ποτέ σε επίπεδο ΕΕ.

2.2 Αφότου εγκαινιάστηκε η πρωτοβουλία ευρωπαίων πολιτών, τον Απρίλιο του 2012, πάνω από 5 εκατομμύρια πολίτες έχουν υπογράψει περισσότερες από 20 διαφορετικές πρωτοβουλίες. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή έχει προσκαλέσει πολλούς εισηγητές πρωτοβουλιών σε συνόδους ολομέλειάς της.

2.3 Η πρωτοβουλία ευρωπαίων πολιτών για την ύδρευση και την αποχέτευση ως ανθρώπινα δικαιώματα σκοπεύει να προτείνει νομοθεσία για την εφαρμογή του ανθρώπινου δικαιώματος στο νερό και την αποχέτευση, όπως αναγνωρίζεται από τα Ηνωμένα Έθνη, καθώς και για την προώθηση της παροχής νερού και αποχέτευσης ως βασικών δημόσιων υπηρεσιών για όλους. Η πρωτοβουλία παρουσιάστηκε κατά τη σύνοδο ολομέλειας της ΕΟΚΕ τον Σεπτέμβριο του 2013.

2.4 Το κείμενο της πρωτοβουλίας έχει ως εξής:

«Η ύδρευση και η αποχέτευση είναι Ανθρώπινο Δικαίωμα

Καλούμε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προτείνει νομοθεσία που να υλοποιεί το ανθρώπινο δικαίωμα πρόσβασης σε ύδρευση και αποχέτευση, το οποίο είναι αναγνωρισμένο από τον ΟΗΕ, και να προωδεί την παροχή ύδρευσης και αποχέτευσης ως απαραίτητων δημόσιων υπηρεσιών για όλους.

⁽¹⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 211/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την πρωτοβουλία πολιτών, ΕΕ L 65 της 11.3.2011, σ. 1.

Η νομοθεσία της ΕΕ πρέπει να απαιτήσει από τις κυβερνήσεις να εξασφαλίζουν και να παρέχουν σε όλους τους πολίτες πρόσβαση σε επαρκή ποσότητα καθαρού, πόσιμου νερού και σε δίκτυο αποχέτευσης. Προτείνουμε:

1. Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη να υποχρεούνται να εξασφαλίζουν ότι όλοι οι πολίτες απολαύουν του δικαιώματος στο νερό και την αποχέτευση.
2. Η ύδρευση και η διαχείριση των υδάτινων πόρων να μην υπόκεινται σε «κανόνες της εσωτερικής αγοράς» και οι υπηρεσίες υδάτων να εξαιρούνται από την ελευθέρωση.
3. Η ΕΕ να εντύνει τις προσπάθειές της για την επίτευξη καθολικής πρόσβασης σε ύδρευση και αποχέτευση.

2.5 Στις 17 Φεβρουαρίου 2014, αφού η Επιτροπή ενέκρινε τις 1 659 543 υπογραφές σε 13 κράτη μέλη, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προέβη σε ευρεία ακρόαση της επιτροπής πολιτών της πρωτοβουλίας για το νερό, στην οποία προσκλήθηκε να συμμετάσχει η ΕΟΚΕ. Την ίδια ημέρα, ο Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ο κ. Maros Sefcovic υποδέχθηκε επίσης την επιτροπή πολιτών της πρωτοβουλίας.

2.6 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε στην ανακοίνωσή της, της 19ης Μαρτίου 2014, την επίσημη απάντησή της στην πρώτη επιτυχή Πρωτοβουλία Ευρωπαίων Πολιτών (ΠΕΠ), η οποία την καλούσε «να εφαρμόσει στην ευρωπαϊκή νομοθεσία το ανθρώπινο δικαίωμα στο νερό και την αποχέτευση».

2.7 Στις 15 Απριλίου 2014, Ευρωπαϊκή Ημέρα της ΠΕΠ, η ΕΟΚΕ διοργάνωσε διάσκεψη με θέμα «Ανάδειξη της επιτυχίας» στην οποία κλήθηκε να συμμετάσχει η Επιτροπή Πολιτών για την πρωτοβουλία για το νερό και κατά τη διάρκεια της οποίας «ένας εντυπωσιακός αριθμός πρωτεργατών εκστρατειών στο πλαίσιο των ΠΕΠ και ενδιαφερόμενοι φορείς συναντήθηκαν στην ΕΟΚΕ προκειμένου να εξετάσουν τις μέχρι τούδε εμπειρίες και να συντάξουν έναν κατάλογο συστάσεων για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της ευκολίας χρήσης αυτού του μέσου άμεσης δημοκρατίας».

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Ως εργαλείο του δημόσιου διαλόγου και της δημιουργίας κοινωνικών δικτύων, η ΠΕΠ απέδειξε τη δύναμη και την επιτυχία της.

3.2 Τα εμπόδια που πρέπει να αρθούν αφορούν την αναθεώρηση των κανόνων εφαρμογής της ⁽²⁾, διότι δεν ανταποκρίνονται στην πραγματική φύση της ΠΕΠ. Επιβάλλουν υποχρεώσεις συγκρίσιμες με εκείνες που θα ταίριαζαν σε ένα νομικά δεσμευτικό μέσο άμεσης δημοκρατίας του οποίου ο αντίκτυπος ισοδυναμεί με τον αντίκτυπο ενός δημοψηφίσματος (προσωπικά δεδομένα, ενδεχομένως αποτρεπτικό αποτέλεσμα, δυσανάλογες διαδικασίες) και υποβάλουν τους διοργανωτές σε δυσανάλογους νομικούς περιορισμούς που διαφέρουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Περιορίζουν το πεδίο εφαρμογής των θεμάτων που μπορούν να καταχωρηθούν νόμιμα στη διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής, η οποία από μόνη της καθορίζει αν ένα συγκεκριμένο θέμα εμπίπτει στην αρμοδιότητά της.

3.3 Το μέγιστο μέγεθος του κειμένου παρουσίασης της καταχωρημένης Πρωτοβουλίας συμπεριλαμβανομένων του τίτλου, του θέματος και της περιγραφής είναι 800 χαρακτήρες, πράγμα που οδήγησε την Επιτροπή να διαπιστώσει ότι στην πρωτοβουλία δεν υπάρχουν συγκεκριμένες προτάσεις!

3.4 Πολλοί Ευρωπαίοι πολίτες νιώθουν ότι δεν έχουν καμία ελπίδα να εκφράσουν τη γνώμη τους στην Ευρώπη για την Ευρώπη. Η μελλοντική Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να επιστήσει ιδιαίτερος την προσοχή στο θέμα αυτό.

3.5 Στο πλαίσιο της Συνθήκης ΕΕ (άρθρο 11.4), το μέσο αυτό είναι το μόνο νομικό εργαλείο που διαθέτουν οι απλοί ευρωπαίοι πολίτες για να επηρεάσουν την πολιτική ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 2015 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο θα πρέπει να επανεξετάσουν αυτούς τους κανόνες εφαρμογής, και να διδαχθούν από αυτές τις πρώτες πρωτοβουλίες.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει με ικανοποίηση ότι η ΠΕΠ «Υδρευση και αποχέτευση ένα ανθρώπινο δικαίωμα» έχει αναγκάσει τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα να ασχοληθούν με τις ανησυχίες των ευρωπαίων πολιτών και να διαπιστώσουν ότι οι ανησυχίες αυτές υπερβαίνουν τις συνήθεις κανονιστικές εκτιμήσεις της Επιτροπής, η οποία και αποφάσισε να εξαιρέσει τις υπηρεσίες ύδρευσης και αποχέτευσης από την οδηγία για τις συμβάσεις παραχώρησης.

⁽²⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 211/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την πρωτοβουλία πολιτών

4.2 Η Επιτροπή ορθώς υπενθυμίζει τις ευθύνες των κρατών μελών όσον αφορά τη λήψη μέτρων για την προστασία των ατόμων που χρήζουν βοήθειας.

4.3 Αναγνωρίζει, επίσης, ότι διαθέτει αρμοδιότητες για τον καθορισμό ορισμένων βασικών αρχών των πολιτικών τιμολόγησης του νερού στα κράτη μέλη και υπενθυμίζει τις διατάξεις του άρθρου 9 της οδηγίας πλαισίου για τα ύδατα, η οποία θεσπίζει την αρχή της πλήρους ανάκτησης του κόστους.

4.4 Ωστόσο, η απάντησή της δεν ικανοποίησε τις προσδοκίες που εξέφρασαν περισσότερα από 1,6 εκατομμύρια άτομα (1,9 εκατομμύριο υπογραφές) και δεν διατύπωσε νέα πρόταση για τη θέσπιση ενός μέσου της ΕΕ προκειμένου να καθιερωθεί το ανθρώπινο δικαίωμα στο νερό.

4.5 Βασίζομενη σε συγκεκριμένα παραδείγματα από διάφορες ευρωπαϊκές πόλεις, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η υποχρέωση να υιοθετηθούν κατάλληλες πολιτικές τιμολόγησης του νερού για τη διατήρηση των υδάτινων πόρων μπορεί και πρέπει να συμβαδίζει με την επιτακτική ανάγκη να διασφαλίζεται καθολική πρόσβαση στους πόρους αυτούς μέσω των κατάλληλων μηχανισμών αλληλεγγύης.

4.6 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η αναθεώρηση της οδηγίας πλαισίου για τα ύδατα και της οδηγίας για το πόσιμο νερό πρέπει να είναι μια ευκαιρία για την εισαγωγή ενδείξεων και αρχών όσον αφορά την αρχή της καθολικής πρόσβασης, καθώς και την αρχή της ανάκτησης του κόστους των υπηρεσιών ύδρευσης, η οποία προβλέπεται στην οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα.

4.7 *Εξασφάλιση καλύτερης ποιότητας νερού και βελτίωση της πρόσβασης σε αυτό:*

4.7.1 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με έκπληξη ότι σε μια πρωτοβουλία πολιτών αυτού του μεγέθους προτείνεται μια δημόσια διαβούλευση σχετικά με την ποιότητα του πόσιμου νερού, η οποία φαίνεται να παραπέμπει σε πιο συνηθισμένα μέσα διαβούλευσης, αλλά δεν ανταποκρίνεται στην ΠΕΠ.

4.8 *Διασφάλιση της ουδετερότητας των υπηρεσιών ύδρευσης:*

4.8.1 Διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι η Επιτροπή αντιλήφθηκε ότι η διαδικασία λήψης αποφάσεων όσον αφορά τη διαχείριση των υδάτων σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο πρέπει να χαρακτηρίζεται από διαφάνεια.

4.8.2 Λόγω του ζωτικού του χαρακτήρα, το νερό θα πρέπει να διαφυλαχθεί ως ευαίσθητος πόρος και ως κοινό αγαθό. Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι προέχει η χρήση του για ζωτικές ανθρώπινες ανάγκες. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να συμφωνήσει ότι είναι αναγκαίο να αναγνωριστεί ότι η πρόσβαση και η επαρκής παροχή νερού και αποχέτευσης αποτελεί θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα, δεδομένου ότι είναι ζωτικής σημασίας για τη ζωή και την αξιοπρέπεια, και με τον τρόπο αυτό να αποκλείσει οριστικά τις υπηρεσίες αυτές από τους εμπορικούς κανόνες της εσωτερικής αγοράς προτείνοντας ότι πρέπει να χαρακτηρισθούν ως μη οικονομικές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας⁽³⁾.

4.8.3 Τα προϊόντα που είναι αναγκαία για την επιβίωση των ανθρώπων θα πρέπει να τύχουν ειδικής προσέγγισης και να αποκλειστούν από το πεδίο του ελεύθερου εμπορίου. Παρά την ύπαρξη επισήμων εγγράφων όπου δηλώνεται ότι «το νερό δεν είναι εμπόρευμα» ή ότι «κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα στην τροφή», παρακολουθούμε, ακόμη σήμερα, την ιδιωτικοποίηση των υδάτινων πόρων, τη μεγάλη κλίμακα κερδοσκοπία με τα βασικά τρόφιμα και τη μεγάλη κλίμακα αρπαγή γεωργικών εκτάσεων. Αυτά τα φαινόμενα απειλούν άμεσα τη ζωή των φτωχότερων ανθρώπων.

4.8.4 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλείται να προτείνει συγκεκριμένα δεσμευτικά μέτρα προκειμένου να ανταποκριθεί στην εν λόγω πρωτοβουλία των πολιτών, πράγμα που δεν κατάφερε να κάνει στην ανακοίνωσή της. Συγκεκριμένα, ένα νομικά δεσμευτικό ευρωπαϊκό κείμενο θα πρέπει να προβλέπει ότι ο επιδιωκόμενος στόχος δεν είναι το κέρδος από τη διαχείριση των υδάτων και των συναφών υπηρεσιών. Εάν δεν συμβεί αυτό, η δήλωση ότι «το νερό είναι δημόσιο αγαθό» στερείται νοήματος.

4.9 *Εξασφάλιση παροχής νερού μέσω μιας δημόσιας υπηρεσίας ανθρώπινου συμφέροντος:*

4.9.1 Η ΕΟΚΕ ζητεί τη θέσπιση ενός ευρωπαϊκού μέσου που να αναγνωρίζει το ανθρώπινο δικαίωμα στο νερό και την αποχέτευση, όπως ορίστηκε από τον ΟΗΕ τον Ιούλιο του 2010, που είναι ένα από τα θεμέλια της ΠΕΠ, με το άρθρο 14 της ΣΛΕΕ σχετικά με τις ΥΓΟΣ και το πρωτόκολλο 26 για τις ΥΓΣ, και καλεί την Επιτροπή να συστήσει στα κράτη μέλη ότι το δικαίωμα αυτό πρέπει να ικανοποιείται μέσω μιας υπηρεσίας μη οικονομικού γενικού συμφέροντος, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα την ουδετερότητα όσον αφορά την παροχή της εν λόγω υπηρεσίας, ξεχωριστά από την εμπορική χρήση της στη βιομηχανία ή τη γεωργία.

⁽³⁾ ΕΕ C 177, 11.6.2014, σ. 24-31.

4.10 Μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση για αναπτυξιακή βοήθεια:

4.10.1 Η αναπτυξιακή πολιτική και οι οικονομικές δεσμεύσεις της ΕΕ θα επιτυγχάνονταν καλύτερα εάν υποστηρίζονταν σθεναρά και αναγνωριζόταν σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ το ανθρώπινο δικαίωμα όπως έχει αναγνωριστεί επίσημα από τον ΟΗΕ τον Ιούλιο του 2010, με κύριο στόχο τη βέλτιστη απόδοση, διότι εάν η αναπτυξιακή πολιτική και βοήθεια στον τομέα αυτό δηλωθεί ότι συνδέεται με το ανθρώπινο δικαίωμα θα συμβάλει στην καταπολέμηση της διαφθοράς και στην ανάληψη δέσμευσης από τους φορείς που δρουν ως υπεργολάβοι. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει και υποστηρίζει την ολοκληρωμένη προσέγγιση και τη δημιουργία συνεργίας μεταξύ νερού και επισιτιστικής ασφάλειας. Όσον αφορά τη συνεργία Νερού και Ενέργειας, η ΕΟΚΕ αναμένει τα προτεινόμενα στοιχεία για να κρίνει αν ανταποκρίνεται στο πνεύμα της ΠΕΠ για την προστασία του πόρου ως κοινού αγαθού.

Η δημόσια υγεία πρέπει επίσης να είναι στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος, ιδίως όσον αφορά την παροχή αποχέτευσης όπου δεν υπάρχει, και παρά το γεγονός ότι αυτό το πεδίο είναι λιγότερο ενδιαφέρον για τους φορείς εκμετάλλευσης.

4.11 Προώθηση συμπράξεων μεταξύ δημοσίων φορέων:

4.11.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη δέσμευση της Επιτροπής να προωθήσει καλύτερα αυτές τις συμπράξεις μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα στον τομέα του νερού για να ενισχυθούν περισσότερο οι ικανότητες στον τομέα της ύδρευσης και της αποχέτευσης με τη μεταφορά εμπειρογνομosύνης και γνώσεων μεταξύ των δημοσίων επιχειρήσεων ύδρευσης και αποχέτευσης, των τοπικών αρχών και άλλων φορέων, και τονίζει, όπως έχει κάνει στο παρελθόν ότι η καινοτομία και οι καρποί της έρευνας και της ανάπτυξης που έχουν τύχει κρατικής ενίσχυσης στο πλαίσιο του 7ου ΠΠ θα πρέπει να τίθενται στη διάθεση του μη κερδοσκοπικού τομέα, των επιχειρήσεων κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας, των δήμων, κ.λπ. ⁽⁴⁾.

4.12 Συνέχεια που δόθηκε στη διάσκεψη Ρίο+20:

4.12.1 Προκειμένου να υποστηριχθούν οι στόχοι της βιώσιμης ανάπτυξης που πρέπει να αντικαταστήσουν τους στόχους της χιλιετίας μετά το 2015 και που θα είναι παγκόσμιας εμβέλειας, η ΕΕ θα πρέπει να εξασφαλίσει τη συνοχή με αυτούς τους μελλοντικούς στόχους και να παραδεχθεί ότι σήμερα υπάρχουν ακόμη 1 έως 2 εκατομμύρια ευρωπαίοι πολίτες που δεν έχουν πρόσβαση στον πόρο αυτό. Η ΕΕ οφείλει να βελτιώσει τις γνώσεις της μέσω των κρατών μελών της όσον αφορά τα δεδομένα (άστεγοι, Ρομά, προσωρινοί οικισμοί) προκειμένου να αντιμετωπίσει την κατάσταση.

4.13 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη δέσμευση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ποιότητα των υδάτων, τη διαφάνεια της διαχείρισης, την εισαγωγή ενός πιο δομημένου διαλόγου μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών, αλλά τονίζει ότι η απάντηση δεν απαντά στα ερωτήματα που θέτει η ΠΕΠ σχετικά με την οικουμενικότητα ενός ανθρώπινου δικαιώματος, ότι δηλαδή κάθε πολίτης και κάτοικος πρέπει να διαθέτει την ελάχιστη ζωτική ποσότητα νερού ανεξάρτητα από το πού μένει, τι δουλειά κάνει ή άλλο.

4.14 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφέρει ότι η ιδιαιτερότητα των υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης, καθώς και ο σημαντικός ρόλος που διαδραματίζουν για την κάλυψη των βασικών αναγκών του πληθυσμού, αναγνωρίζονται πάντοτε στη νομοθεσία της ΕΕ.

Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ζωτικός και όχι μόνο σημαντικός ο ρόλος των υπηρεσιών και δεδομένου ότι πρόκειται για βασικές ανάγκες, τονίζει ότι αυτές οι βασικές ανάγκες πρέπει να ικανοποιούνται με υπηρεσίες μη οικονομικού γενικού συμφέροντος.

4.15 Η ΕΟΚΕ έχει προτείνει στα κράτη μέλη και στα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα να ενοποιήσουν την πολιτική αυτή, δεδομένου ότι το νερό είναι ένα ζωτικής σημασίας αγαθό: για τους πολίτες, τις βιομηχανίες, τη γεωργία, καθώς και για τις τοπικές αρχές. Πρέπει να είναι στο επίκεντρο κάθε ενωσιακής πολιτικής, με έμφαση στις προκλήσεις που αφορούν την καταπολέμηση της φτώχειας, τα θεμελιώδη δικαιώματα των ευρωπαίων πολιτών, τη δημόσια υγεία, την κοινωνική ένταξη και συνοχή.

4.16 Η ΕΟΚΕ προτείνει:

- να εκτιμηθεί ο αντίκτυπος και το κόστος μιας πολιτικής υδάτων στην οποία δεν ενσωματώνονται οι κοινωνικές, περιβαλλοντικές και οικονομικές διαστάσεις·
- να εξασφαλιστεί η συνοχή των εφαρμοζόμενων στρατηγικών με τα διάφορα τοπικά συμφέροντα στα κράτη μέλη·
- να επιτευχθεί μια βιώσιμη προσέγγιση της διαχείρισης των υδάτινων πόρων, με νέα μέσα πρόβλεψης που να επιτρέπουν την αντιμετώπιση των καταστροφών, φυσικών ή ανθρωπογενών, που απειλούν και βλάπτουν βραχυπρόθεσμα τους υδάτινους πόρους·

⁽⁴⁾ ΕΕ C 44, 15.2.2013, σ. 147-152.

- να τεθεί εκ νέου το θέμα υιοθέτησης της οδηγίας για το έδαφος·
- να επιστηθεί η προσοχή σε μια πιο οικονομική ζήτηση που συμβάλει στη διαφύλαξη και στην προστασία του νερού·
- να ενσωματωθεί ο κοινωνικός διάλογος και οι κοινωνικοί εταίροι που θα συμβάλουν στην επιτυχία του συνόλου των εργασιών, σε όλη τους την ποικιλομορφία, σε όλα τα επίπεδα της υπηρεσίας ύδρευσης και αποχέτευσης.

4.17 Επίσης η ΕΟΚΕ συνιστά:

- να αναζητηθούν τεχνολογίες που να καθιστούν δυνατή τη βελτίωση της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων στους τομείς της ύδρευσης και της αποχέτευσης,
- να αξιοποιηθούν οι γνώσεις που έχουν συσσωρεύσει ορισμένες ΜΚΟ,
- να επεκταθεί ο κατάλογος των ρύπων (νανοστοιχεία, καρκινογόνες χημικές ουσίες, μεταλλαξιογόνα και ουσίες τοξικές για την αναπαραγωγή) που δεν πρέπει να μολύνουν τα επιφανειακά ύδατα ή τους υδροφόρους ορίζοντες, για την προστασία της υγείας των πολιτών και να διατυπωθούν συστάσεις για την επαναχρησιμοποίηση των επεξεργασμένων υδάτων,
- να εγκριθούν τα μέτρα που αποσκοπούν στη διατήρηση των οικοσυστημάτων και να υποστηριχθεί η προσέγγιση για τη διατήρηση του φυσικού υδροφόρου ορίζοντα.

4.18 Η πολιτική για την ύδρευση και την αποχέτευση θα πρέπει να ενταχθεί σε μια προσέγγιση βιώσιμης ανάπτυξης που να διασφαλίζει ότι ο πόρος αυτός ικανοποιεί τις τρέχουσες ανάγκες του πληθυσμού και ότι θα διαφυλαχθεί για τις ανάγκες των μελλοντικών γενεών.

Βρυξέλλες, 15 Οκτωβρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στη συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών ΕΕ-Ιαπωνίας»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2015/C 012/06)

Εισηγήτρια: η κ. **Laure Batut**

Συνεισηγήτρια: η κ. **Eve Päärendson**

Στις 19 Σεπτεμβρίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

«Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στη συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών ΕΕ-Ιαπωνίας».

Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας.

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 18 Σεπτεμβρίου 2014.

Κατά την 502η σύνοδο ολομέλειας, της 15ης και 16ης Οκτωβρίου 2014 (συνεδρίαση της 15ης Οκτωβρίου 2014), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 133 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 3 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Συμπεράσματα

1.1.1 Η ΕΕ μαζί με την Ιαπωνία καλύπτουν περισσότερο από το ένα τρίτο των παγκόσμιων εμπορικών συναλλαγών. Μια φιλόδοξη, ολοκληρωμένη και αμοιβαία επωφελής συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών (ΣΕΣ) ή συμφωνία οικονομικής εταιρικής σχέσης (ΣΟΕΣ) της ΕΕ με την Ιαπωνία θα μπορούσε να αυξήσει τις μεταξύ τους εμπορικές σχέσεις και επενδύσεις, να βελτιώσει τις οικονομίες τους και τις ευκαιρίες απασχόλησης και να συμβάλει στη θέσπιση ενισχυμένων κανόνων και προδιαγραφών διεθνούς ισχύος. Οι πολίτες αποδέχονται με ικανοποίηση την ίση κατανομή των προσδοκώμενων ωφελημάτων, αλλά παρακολουθούν με προσοχή τα τεκταινόμενα και δεν θέλουν να υποβαθμιστούν οι προδιαγραφές που ισχύουν επί του παρόντος αντιστοίχως στις χώρες τους.

1.1.2 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τις διαπραγματεύσεις με την Ιαπωνία για τη σύναψη ΣΕΣ ή ΣΟΕΣ και ιδίως την απόφαση να συνεχιστούν μετά την επανεξέταση που πραγματοποιήθηκε μετά το πέρας του πρώτου έτους. Ωστόσο, εκφράζει τη δυσαρέσκειά της για την ελλιπή ενημέρωση και την αδιαφάνεια που χαρακτηρίζουν τις εξελισσόμενες διαπραγματεύσεις. Δεδομένου ότι η προώθηση και η προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών αποτελούν βασικό τρόπο εξασφάλισης ευρείας στήριξης της συμφωνίας από το κοινό, ζητά να θεσπιστούν μηχανισμοί διαβούλευσης ανάλογοι με αυτούς που χρησιμοποιούνται στις διαπραγματεύσεις για τη διατλαντική σχέση εμπορίου και επενδύσεων (ΤΤΙΡ/ΔΣΕΕ) με σκοπό την καλύτερη ενημέρωση της κοινωνίας των πολιτών σχετικά με τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που θα προσφέρει στους φορείς το άνοιγμα της αγοράς μεταξύ ΕΕ και Ιαπωνίας. Με αυτά κατά νου, η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τα δύο μέρη να βελτιώσουν τη διαφάνεια και την ενημέρωση σχετικά με τις διαπραγματεύσεις με την δημιουργία ενός επίσημου μηχανισμού ενημέρωσης της κοινωνίας πολιτών και, εν συνεχεία, με τη συγκρότηση ενός συμβουλευτικού οργάνου στα πλαίσια της συμφωνίας. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι οι επιχειρήσεις και στις δύο πλευρές είχαν ήδη την ευκαιρία να επωφεληθούν από τη συζήτηση στρογγυλής τραπέζης μεταξύ των επιχειρήσεων της ΕΕ και της Ιαπωνίας, η οποία αποτέλεσε πλατφόρμα συμμετοχής και διαβούλευσης.

1.2 Συστάσεις

1.2.1 Η ΕΟΚΕ εμμένει στην άποψη ότι θα πρέπει να ενημερωθεί πλήρως για την επανεξέταση της μελέτης αντικτύπου του 2012. Ζητεί να ενημερωθεί το ταχύτερο δυνατόν για το χρονοδιάγραμμα της υλοποίησης, ιδίως όσον αφορά την εναρμόνιση των τεχνικών προτύπων και, είναι της άποψης ότι πριν ληφθεί οποιαδήποτε απόφαση, θα πρέπει να δημοσιευθεί σε όλες τις γλώσσες της ΕΕ μια λεπτομερέστερη μελέτη από τη μελέτη αντικτύπου.

1.2.2 Η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ να πράξει ό,τι είναι αναγκαίο έτσι ώστε:

- να συμπεριληφθούν στην εν λόγω συμφωνία οι αρχές που υπερασπίζεται σε παγκόσμια κλίμακα, να διατηρηθούν οι περιβαλλοντικοί, κοινωνικοί, υγειονομικοί και πολιτισμικοί κανόνες, και να κατανεμηθούν δίκαια τα οφέλη της συμφωνίας στους πολίτες, τους καταναλωτές, τους εργαζόμενους και τις επιχειρήσεις·
- τα δύο μέρη να επιδείξουν τον ίδιο ζήλο όχι μόνο στη μείωση των δασμών, αλλά και στην άρση των μη δασμολογικών φραγμών, επιδιώκοντας μια πιο μαξιμαλιστική κανονιστική εναρμόνιση, χωρίς την υποβάθμιση των προδιαγραφών και των κανόνων ή του επιπέδου εφαρμογής τους· τούτο δε με όρους απόλυτης αμοιβαιότητας και χωρίς να αποδυναμώνονται οι δεσμεύσεις που έχει αναλάβει η ΕΕ υπέρ της πολυμέρειας του ΠΟΕ·
- να αναγνωριστεί ως πρωταρχικό μέλημα από αμφότερα τα μέρη η προαγωγή των συμφερόντων και της υγείας των καταναλωτών·
- να συμπεριληφθεί η αρχή της προφύλαξης στη συμφωνία και να κατοχυρωθεί από τα δύο μέρη ορισμένη ασφάλεια δικαίου ως προς την εμπορία αγροδιατροφικών προϊόντων και τις γεωγραφικές ενδείξεις τους·
- εφόσον οι ΜΜΕ καλύπτουν το 99 % του ΑΕΠ στην Ιαπωνία και την Ευρώπη και είναι οι βασικοί δημιουργοί νέων θέσεων απασχόλησης, να τους αφιερωθεί ειδικό κεφάλαιο. Κατ' αυτόν τον τρόπο, οι ΜΜΕ μπορούν να προσδοκούν ότι θα ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητά τους, ότι θα διευκολυνθεί η πρόσβασή τους στις αγορές της ΕΕ και της Ιαπωνίας και ότι θα τηρούνται πλήρως ενήμερες για τις νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες που ενδέχεται να προκύψουν από τη συμφωνία αυτή·
- να αφιερωθεί στις υπηρεσίες ένα ισχυρό και θετικό κεφάλαιο που να παρέχει επαρκείς εγγυήσεις, το οποίο να βασίζεται στις ισχύουσες συμφωνίες της ΕΕ, καθώς αποτελεί σημαντική ευκαιρία στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων·
- να διατηρηθεί ο ειδικός χαρακτήρας των δημόσιων υπηρεσιών στην ΕΕ σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη Συνθήκη
- να κατοχυρωθεί, όπου κρίνεται κατάλληλο, η δυνατότητα διεκδίκησης επί ίσοις όροις της ανάθεσης δημόσιων συμβάσεων σε αμφότερες τις πλευρές και σε καθεστώς ασφάλειας δικαίου·
- να κατοχυρωθεί εκ νέου το δικαίωμα των δύο μερών να καθορίζουν τις πολιτικές και τις προτεραιότητές τους ως προς την αειφόρο ανάπτυξη, την εργασία και το περιβάλλον·
- να υπάρξει — προς τούτο — στη συμφωνία ένα φιλόδοξο κεφάλαιο με θέμα την αειφόρο ανάπτυξη, στο οποίο θα αποδίδεται ιδιαίτερη σημασία στην κοινωνία πολιτών και θα περιλαμβάνει τουλάχιστον τα εξής:
- την τήρηση των υποχρεώσεων που συνεπάγεται η συμμετοχή των μερών στη ΔΟΕ και των οκτώ θεμελιωδών συμβάσεων της ΔΟΕ ως ελάχιστων απαιτήσεων,
- τη δέσμευση προώθησης και εφαρμογής νόμων και πρωτοβουλιών περιβαλλοντικού χαρακτήρα,
- την υποχρέωση αειφόρου διαχείρισης και χρήσης των φυσικών πόρων στο πνεύμα των διεθνών συμφωνιών·

Δεδομένου ότι η επίλυση των διαφορών μεταξύ επενδυτών και κράτους (ISDS), αποτελεί πολύ ευαίσθητο θέμα και ότι οι διάφοροι ενδιαφερόμενοι φορείς έχουν διαστάμενες απόψεις επί του ζητήματος, η ΕΟΚΕ επικροτεί τη δημόσια διαβούλευση που δρομολόγησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφορικά με τις διαπραγματεύσεις, στο πλαίσιο της διατλαντικής σχέσης εμπορίου και επενδύσεων και αναμένει το αποτέλεσμα με ενδιαφέρον ⁽¹⁾. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, δεδομένης της ισχύος της ιαπωνικής δημοκρατίας, η συγκέντρωση των απόψεων των ενδιαφερομένων μερών επί του θέματος από την πλευρά της Ιαπωνίας θα συμβάλει στην ενημέρωση των μερών και στη διευκόλυνση των διαπραγματεύσεων.

1.2.3 Ο διάλογος της κοινωνίας πολιτών της Ιαπωνίας με αυτή της ΕΕ θα συνεισφέρει σημαντικά στη συμφωνία ΣΕΣ/ΣΟΕΣ. Η ΕΟΚΕ εισηγείται να συγκροτηθεί μικτός συμβουλευτικός φορέας στο πλαίσιο της ΣΟΕΣ/ΣΕΣ ΕΕ-Ιαπωνίας, όπως έχουν συσταθεί στα πλαίσια άλλων συμφωνιών που έχει συνάψει πρόσφατα η ΕΕ, και να καθοριστεί ο ρόλος της κατά τις διαπραγματεύσεις με τους εκπροσώπους της κοινωνίας πολιτών των δύο μερών. Το εν λόγω όργανο πρέπει να έχει την ευχέρεια να εκφράζει την άποψή της για ζητήματα σχετικά με όλα τα θεματικά πεδία της συμφωνίας. Επίσης, δεδομένου ότι η ΕΟΚΕ είναι το αρμόδιο συμβουλευτικό όργανο της ΕΕ για την εκπροσώπηση των συμφερόντων της οργανωμένης κοινωνίας της πολιτών της ΕΕ, συνιστά τουλάχιστον τα μισά από τα ευρωπαϊκά μέλη της ΜΣΕ να είναι μέλη της.

1.2.3.1 Η ΕΟΚΕ έχει συνάψει εξαιρετικές σχέσεις με οργανώσεις εργαζομένων, εργοδοτών, αγροτών και καταναλωτών, με συνεταιρισμούς, με ΜΚΟ, μη κερδοσκοπικές οργανώσεις και ομάδες πανεπιστημιακών ⁽²⁾ από την Ιαπωνία. Χάρη στην επιτροπή παρακολούθησης «ΕΕ-Ιαπωνία», βρίσκεται σε προνομιούχο θέση για την προώθηση του διαλόγου και τη διαβούλευση με την κοινωνία πολιτών αμφοτέρων των μερών.

2. Γενικό πλαίσιο

2.1.1 Η ΕΕ και η Ιαπωνία έχουν αποφασίσει να συσφίξουν τις σχέσεις τους, ξεκινώντας τις διαπραγματεύσεις για την υπογραφή συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών και συμφωνίας οικονομικής εταιρικής σχέσης (ΣΕΣ-ΣΟΕΣ). Αντικείμενο διαπραγματεύσεων αποτελεί συγχρόνως και η υπογραφή συμφωνίας στρατηγικής σύμπραξης ⁽³⁾. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το θετικό αποτέλεσμα της επανεξέτασης που πραγματοποιήθηκε μετά το πέρας του πρώτου έτους και την απόφαση να συνεχιστούν οι διαπραγματεύσεις. Αν υλοποιηθούν οι προβλέψεις, οι εξαγωγές της ΕΕ προς την Ιαπωνία θα αυξηθούν κατά 30 %, το ΑΕγχΠ της ΕΕ κατά 0,8 % και θα δημιουργηθούν 400 000 νέες θέσεις εργασίας στην ΕΕ, το δε ΑΕγχΠ της Ιαπωνίας θα αυξηθεί κατά 0,7 % και οι εξαγωγές της προς την Ευρώπη κατά 24 %. Επίσης, η συμφωνία θα υπογραμμίσει το σημαντικό εμπορικό και επενδυτικό ρόλο της ΕΕ στην Ανατολική Ασία ⁽⁴⁾.

2.1.2 Η ΕΕ και η Ιαπωνία έχουν κοινές αξίες και αρχές, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται η δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα και η οικονομία της αγοράς με υψηλό επίπεδο τεχνολογικής εμπειρογνομοσύνης. Ταυτόχρονα, έρχονται αντιμέτωπες με παρόμοιες προκλήσεις (π.χ. γήρανση και μείωση του πληθυσμού) και πρέπει να βρουν νέες πηγές ανάπτυξης και απασχόλησης.

2.1.3 Τα όργανα της κοινωνίας πολιτών των δύο μερών δεν είναι ευκόλως εναλλάξιμα μεταξύ τους ⁽⁵⁾, ο διάλογος μεταξύ τέτοιων φορέων θα συμπληρώσει σε μεγάλο βαθμό την όποια συμφωνία συνάψει η ΕΕ. Η μεν ΕΕ έχει αναγάγει — μέσω της θεσμοθέτησής τους — τον κοινωνικό διάλογο και τον διάλογο των πολιτών σε ακρογωνιαίο λίθο του κοινωνικού της μοντέλου, η δε Ιαπωνία αναγνωρίζει τη σπουδαιότητα της ευρύτερης κοινωνίας των πολιτών της (Συμβούλιο Εργατικής Πολιτικής, Πολυμερές Φόρουμ).

2.2 Στην Ιαπωνία, όπως και στην ΕΕ, έχουν ληφθεί μέτρα υπέρ της τόνωσης της οικονομίας ⁽⁶⁾. Το δημόσιο χρέος της χώρας αγγίζει επί του παρόντος το 230 % του ΑΕγχΠ. Η συναλλαγματική ισοτιμία του γεν επέδρασε αρνητικά ως προς τις εισαγωγές και μετά την τριπλή καταστροφή στη Φουκουσίμα, ο κύκλος εργασιών στο λιανικό εμπόριο μειώθηκε κατά 2,3 % μέσα σε έναν χρόνο (Φεβρουάριος 2013).

⁽¹⁾ Βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, REX 390-EESC-2013-05469, εισηγητής: J. Krawczyk, συνεισηγητής: S. Boyle (04/06/2014).

⁽²⁾ Στην Ιαπωνία λειτουργούν τέσσερα ευρωπαϊκά ινστιτούτα (πανεπιστήμια, συμπράξεις) με τη χρηματοδοτική υποστήριξη της ΕΕ. Στην Ιαπωνία οι καθηγητές πανεπιστημίου θεωρούνται εκπρόσωποι της κοινωνίας πολιτών (http://www.eas.europa.eu/eu-centres/eu-centres_en.pdf).

⁽³⁾ Η συμφωνία στρατηγικής σύμπραξης αφορά ζητήματα πολιτικής, συνολικής και τομεακής συνεργασίας σε τομείς όπως η έρευνα, η καινοτομία, το Διάστημα, η εκπαίδευση, ο πολιτισμός, η ενέργεια, η ανάπτυξη και η αντιμετώπιση καταστροφών, κλπ.

⁽⁴⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση μελέτης αντικτύπου με θέμα τις εμπορικές σχέσεις ΕΕ-Ιαπωνίας, σημείο 5.1.3 (Ιούλιος 2013).

⁽⁵⁾ ΕΕ C 97/34 της 28.4.2007, σελ. 34.

⁽⁶⁾ Πρόκειται για τους τρεις πυλώνες της οικονομικής πολιτικής του Ιάπωνα πρωθυπουργού Σίνζο Άμπε που συναποτελούν τη λεγόμενη «αμποικονομία» (Abenomics), ήτοι: νομισματική πολιτική, φορολογικά κίνητρα και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για να εξασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη, βιώσιμη ανάπτυξη της οικονομίας της Ιαπωνίας και να τονωθούν οι επενδύσεις κεφαλαίου από τον ιδιωτικό τομέα.

2.2.1 Οι διμερείς συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών δίνουν στην Ιαπωνία πρόσβαση στο παγκόσμιο εμπόριο και συμβάλλουν στη δημιουργία ζωνών περιφερειακής ολοκλήρωσης. Από το 2002, η Ιαπωνία έχει συνάψει πολυάριθμες διμερείς συμφωνίες, όχι μόνο με χώρες της Ασίας, αλλά και της Λατινικής Αμερικής, καθώς και με την Ελβετία. Επί του παρόντος, διαπραγματεύεται τη σύναψη τριμερούς συμφωνίας με την Κίνα και τη Νότια Κορέα. Συν τοις άλλοις, συμμετέχει στις διαπραγματεύσεις με θέμα την Εταιρική σχέση του Ειρηνικού (TPP).

2.2.2 Η Ιαπωνία και η ΕΕ έχουν ήδη υπογράψει σημαντικές συμφωνίες για τη διευκόλυνση των διαδικασιών του εμπορίου όσον αφορά τις τηλεπικοινωνίες, τα χημικά και φαρμακευτικά προϊόντα, τις δραστηριότητες κατά του ανταγωνισμού και την επιστημονική, τεχνολογική και διοικητική συνεργασία και υποστήριξη (7).

3. Εμπόριο και βιώσιμη ανάπτυξη

3.1 Η επιδίωξη οικονομικής ανάπτυξης, με γνώμονα τους κινδύνους του παγκόσμιου εμπορίου, ενέχει κινδύνους για το περιβάλλον (8). Στη γνωμοδότησή της για τη διαπραγμάτευση νέων εμπορικών συμφωνιών (9), η ΕΟΚΕ υπογράμμισε τη σημασία συμπερίληψης ενός κεφαλαίου για το εμπόριο και την αειφόρο ανάπτυξη σε όλες τις μελλοντικές εμπορικές διαπραγματεύσεις της ΕΕ. Το κεφάλαιο αυτό θα περιέχει διατάξεις περιβαλλοντικού και κοινωνικού χαρακτήρα και αναθέτει στην κοινωνία των πολιτών σημαντικό ρόλο παρακολούθησης.

3.2 Οι διαπραγματεύσεις για την ΣΟΕΣ/ΣΕΣ ΕΕ-Ιαπωνίας παρέχουν στα δύο μέρη τη δυνατότητα να διατυπώσουν εκ νέου την προσήλωσή τους διεθνώς στους τρεις πυλώνες της αειφόρου ανάπτυξης, ήτοι: την οικονομική μεγέθυνση, την κοινωνική ανάπτυξη και την προστασία του περιβάλλοντος. Από την υπογραφή της ΣΕΣ με τη Νότια Κορέα (10), τα στοιχεία αυτά συνιστούν βασικό μέρος κάθε εμπορικής διαπραγμάτευσης και κάθε συμφωνίας της ΕΕ. Η βιοποικιλότητα, η κλιματική αλλαγή, η αλιεία, η δασοκομία ή και η άγρια χλωροπανίδα αποτελούν ζητήματα προτεραιότητας τόσο για την ΕΕ όσο και για τον υπόλοιπο κόσμο. Στο πλαίσιο αυτό, τα δύο μέρη πρέπει να δεσμευτούν εκ νέου ότι θα τηρούν τις πολυμερείς περιβαλλοντικές συμφωνίες (ΠΠΣ).

3.3 Κάθε νέα συμφωνία θα πρέπει να επαναλαμβάνει το δικαίωμα των κρατών μελών και της Ιαπωνίας να ρυθμίζουν και να καθορίζουν τις δικές τους προτεραιότητες ως προς την αειφόρο ανάπτυξη. Επίσης, αναμένεται να αποτελέσει κίνητρο για αμφοτέρους να συμμορφώνονται με τα σχετικά πρότυπα προστασίας της εργασίας και του περιβάλλοντος, σε συμφωνία με τις δεσμεύσεις τους ως προς τα διεθνή πρότυπα και συμφωνίες που ισχύουν σε αυτούς τους δύο τομείς.

3.4 Η ΣΟΕΣ/ΣΕΣ (11) αποτελεί ευκαιρία ανανέωσης της δέσμευσης αυτής (χάρη στην πιθανή επικύρωση και αποτελεσματική εφαρμογή των συμβάσεων της ΔΟΕ) (12) και ενίσχυσης του διμερούς διαλόγου και της συνεργασίας σε θέματα σχετικά με την εργασία, συμπεριλαμβανομένων των τομέων που καλύπτει η *Ατζέντα της αξιοπρεπούς εργασίας*.

3.4.1 Η ΕΟΚΕ, ως εκπρόσωπος του συνόλου της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών τονίζει το γεγονός ότι το όφελος από οποιαδήποτε ΣΟΕΣ/ΣΕΣ ενδέχεται να μην είναι το ίδιο (13) για όλα τα κράτη μέλη ή τους διάφορους τομείς (14).

3.4.2 Αν και ο αριθμός θέσεων εργασίας (σε %) στην ΕΕ στους τομείς των ηλεκτρικών συσκευών, της γεωργίας, της δασοκομίας, της αλιείας, της μεταποίησης τροφίμων, των ασφαλειών και των κατασκευών, αναμένεται να αυξηθεί, προβλέπεται επίσης να σημειωθεί μικρή μείωση στους τομείς των χημικών, των μηχανοκίνητων οχημάτων, των μετάλλων και μεταλλικών προϊόντων και των αεροπορικών μεταφορών (15). Αυτές οι δυσκολίες πρέπει να εντοπιστούν έγκαιρα προκειμένου να εφαρμοστούν τα κατάλληλα μέτρα στήριξης και επαγγελματικής επιμόρφωσης. Τα οφέλη πρέπει να καταναλωθούν ισότιμα μεταξύ των επιχειρήσεων, των εργαζομένων, των καταναλωτών και της ευρύτερης κοινωνίας των πολιτών, ενώ ταυτόχρονα πρέπει να αποφευχθούν σημαντικές διαταραχές και να εξασφαλιστεί η δυνατότητα παροχής αποζημίωσης για αυτές (16).

(7) Οι συμφωνίες είναι οι ακόλουθες: συμφωνία αμοιβαίας αναγνώρισης ΕΕ-Ιαπωνίας, συμφωνία για τη συνεργασία στον τομέα των δραστηριοτήτων κατά του ανταγωνισμού, συμφωνία επιστήμης και τεχνολογίας και συμφωνία για τη συνεργασία και την αμοιβαία διοικητική συνδρομή.

(8) COM 2006-567 final, http://europa.eu/legislation_summaries/external_trade/r11022_fr.htm

(9) ΕΕ C 211 της 19.8.2008, σελ. 82-89.

(10) ΣΕΣ ΕΕ — Νότια Κορέα (κεφάλαιο 13): ΕΕ L 127 της 14/5/2011, σελ. 62-65.

(11) Βλ. π.χ. το άρθρο 13.4.3 της ΣΕΣ ΕΕ-Κορέας (ΕΕ L 127 της 14/5/2011, σελίδες 62-65).

(12) Πρόκειται για τις συμβάσεις υπ' αριθ. 87 και 98 για την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και του δικαιώματος συλλογικής διαπραγμάτευσης, υπ' αριθ. 29 και 105 για την κατάργηση της καταναγκαστικής εργασίας, υπ' αριθ. 138 και 182 για την κατάργηση της παιδικής εργασίας και υπ' αριθ. 100 και 111 για την κατάργηση των διακρίσεων σε θέματα απασχόλησης και άσκησης του επαγγέλματος.

(13) Ανακοίνωση COM(2010) 343 final

(14) Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ο.π., σημεία 5.2.2, 5.3 και 5.6.2

(15) Εκτίμηση επιπτώσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις εμπορικές σχέσεις ΕΕ-Ιαπωνίας (2012), σ. 49.

(16) Όπως το ΕΤΠ — το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση.

4. Διαβούλευση με την κοινωνία πολιτών

4.1 Πληροφόρηση και διαφάνεια

4.1.1 Η ΕΟΚΕ — η οποία συμμετέχει με μεγάλη προθυμία ως προνομιούχος συνομιλητής στις διάφορες θεματικές διαβουλεύσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της — διαπιστώνει με δυσaréσκεια την αδιαφάνεια που χαρακτηρίζει τις τρέχουσες διαπραγματεύσεις μεταξύ των δύο μερών. Η εντολή που δόθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν έχει δημοσιοποιηθεί, μολονότι οι διαπραγματεύσεις θα έπρεπε να είναι όσο το δυνατόν πιο ανοικτές και διαφανείς. Πολυάριθμες οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών της ΕΕ και της Ιαπωνίας εξέφρασαν τη δυσaréσκειά τους γιατί δεν έλαβαν παρά μόνο ψήγματα πληροφοριών σχετικά με τις διαπραγματεύσεις. Αυτό επηρεάζει, όχι μόνο το περιεχόμενο των διαπραγματεύσεων, αλλά και τις ευκαιρίες να εισακουστούν οι απόψεις της κοινωνίας πολιτών επί του θέματος. Η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών δεν θα βελτιώνε μόνο την αμοιβαία κατανόηση των μερών, αλλά και την ποιότητα των διαπραγματεύσεων για τη σύναψη ΣΟΕΣ/ΣΕΣ από την άποψη της εμπειρογνομosούνης.

4.1.2 Οι Ευρωπαίοι πολίτες απαιτούν την εφαρμογή των ιδρυτικών κειμένων της ΕΕ, τα οποία κατοχυρώνουν την αρχή της διαφάνειας. Η ΕΟΚΕ ζητά τα υπό διαπραγμάτευση κείμενα να κοινοποιηθούν στους ενδιαφερομένους όσο το δυνατόν νωρίτερα.

4.1.3 Δεδομένου του καθόλα θεμιτού αιτήματος των Ευρωπαίων πολιτών για τη διεξαγωγή των εμπορικών διαπραγματεύσεων σε καθεστώς πλήρους διαφάνειας, η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή του Συμβουλίου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην ανάγκη αυστηρής και απarέγκλιτης εφαρμογής του άρθρου 218 της ΣΛΕΕ και δη της παραγράφου 10, η οποία προβλέπει τα εξής: «Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενημερώνεται αμέσως και πλήρως σε όλα τα στάδια της διαδικασίας».

4.1.4 Η ΕΟΚΕ προτείνει στην Επιτροπή να καθιερώσει ένα μοντέλο διαβούλευσης με την κοινωνία των πολιτών στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων για την ΣΟΕΣ/ΣΕΣ ΕΕ-Ιαπωνίας, παρόμοιο με αυτό που προβλέφθηκε στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων για τη ΔΣΕΕ (συνάντηση με τους ενδιαφερομένους μετά από κάθε γύρο διαπραγματεύσεων, σύσταση συμβουλευτικής ομάδας με εκπροσώπους της κοινωνίας πολιτών στους οποίους θα πρέπει να περιλαμβάνονται μέλη της ΕΟΚΕ). Η ΕΟΚΕ γνωρίζει ότι υπάρχει ένας αντίστοιχος μηχανισμός στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων μεταξύ ΗΠΑ και Ιαπωνίας.

4.2 Διαβούλευση

4.2.1 Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, όλες οι συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών που διαπραγματεύτηκε προσφάτως η ΕΕ περιέχουν ένα κεφάλαιο για το εμπόριο και την αειφόρο ανάπτυξη⁽¹⁷⁾, με το οποίο οι ανεξάρτητες και αντιπροσωπευτικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (με ισόρροπη εκπροσώπηση των επιχειρήσεων, των εργαζομένων και των άλλων ενδιαφερομένων) αποκτούν βασικό ρόλο παρακολούθησης. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να συμπεριληφθεί ένα τέτοιο κεφάλαιο στη συμφωνία με την Ιαπωνία.

4.2.2 Οι **ιαπωνικές αρχές** επιθυμούν να εξασφαλίσουν σταθερή ανάπτυξη μέσω της αειφόρου ανάπτυξης (βλ. «αμμοικονομία»⁽¹⁸⁾). Οι ΣΕΣ που έχει συνάψει η Ιαπωνία με τους ασιάτες εταίρους της περιέχουν διατάξεις σχετικές με τη σύσταση υποεπιτροπής, επιφορτισμένης με την εποπτεία των προεκτάσεων της συμφωνίας για το επιχειρησιακό περιβάλλον. Μολονότι το πεδίο αρμοδιοτήτων και οι εκτελεστικές λεπτομέρειες διαφέρουν, τόσο η ΕΕ όσο και η Ιαπωνία γνωρίζουν την αρχή της παρακολούθησης των προεκτάσεων των ΣΕΣ και για αυτόν το λόγο η ΕΟΚΕ τις ενθαρρύνει να εισάγουν στη συμφωνία ένα ισχυρό κεφάλαιο για το εμπόριο και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

4.2.3 Η ιαπωνική κυβέρνηση έχει συγκροτήσει ορισμένες εσωτερικές πολυμερείς επιτροπές για διαβούλευση με τις δημόσιες εταιρείες ως προς την επίδραση των ΣΕΣ στις δραστηριότητές τους. Υπάρχουν επίσης συμβουλευτικές επιτροπές απαρτιζόμενες είτε από εκπροσώπους της κυβέρνησης και των συνεταιρισμών, είτε από εκπροσώπους της κυβέρνησης και συνδικαλιστικών οργανώσεων. Ακόμα, υπάρχουν άλλες δομές διαβούλευσης ευρείας βάσης, όπως το πολυμερές φόρουμ για την κοινωνική ευθύνη για ένα βιώσιμο μέλλον (MSF)⁽¹⁹⁾ ή ακόμα το Συμβούλιο Εργατικής Πολιτικής.

4.3 Το **οικονομικό και κοινωνικό μοντέλο της ΕΕ** «δίνει έμφαση στις στέρεες θεσμικές δομές για τη διαχείριση οικονομικών, εργασιακών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών θεμάτων και θεμάτων απασχόλησης (...), στον ισχυρό διάλογο των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών και στις επενδύσεις στο ανθρώπινο δυναμικό και την ποιότητα της απασχόλησης»⁽²⁰⁾. Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι το μοντέλο αυτό εκφράζει τις αξίες της ΕΕ και ότι πρέπει να προωθείται από όλα τα θεσμικά της όργανα σε όλες τις πολιτικές τους.

⁽¹⁷⁾ ΣΛΕΕ, άρθρα 11 και 21 παράγραφος 2, εδάφιο στ).

⁽¹⁸⁾ «Abenomics»: τρεις πυλώνες για την ανάκαμψη της οικονομίας, βλ. <http://www.eu.emb-japan.go.jphttp://www.eu.emb-japan.go.jp/http://en.wikipedia.org/wiki/Abenomicshttp://fr.wikipedia.org/wiki/Abenomics>, σε συνδυασμό με Wolff και Joshii, Japan and the EU in the global economy («Η Ιαπωνία και η ΕΕ στην παγκόσμια οικονομία»), Απρίλιος 2014, στο <http://bit.ly/1mLgY2r>

⁽¹⁹⁾ MSF: <http://sustainability.go.jp/forum/english/index.html>

⁽²⁰⁾ COM(2004) 383 final της 18ης Μαΐου 2004, με θέμα «Η κοινωνική διάσταση της παγκοσμιοποίησης».

4.3.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις ακόλουθες δεσμεύσεις της ΕΕ σε διεθνές επίπεδο ⁽²¹⁾:

- υπέρ μιας πιο αποτελεσματικής συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων και άλλων εκπροσώπων της κοινωνίας πολιτών στην παγκόσμια διακυβέρνηση (ΠΟΕ), στην ανάπτυξη πολιτικής και στην εποπτεία της υλοποίησης των συμφωνιών εμπορίου·
- υπέρ της προαγωγής των ευρωπαϊκών αξιών στην εποχή της παγκοσμιοποίησης ⁽²²⁾.

4.3.2 Όσον αφορά τη ΣΕΣ με την Ιαπωνία, το **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προτείνει στην Επιτροπή** να εστιάσει στα βασικά στοιχεία που σχετίζονται με το Εργασιακό Δίκαιο, να συμπεριλάβει ένα φιλόδοξο κεφάλαιο με θέμα την αειφόρο ανάπτυξη, καθώς και να δημιουργήσει ένα φόρουμ της κοινωνίας πολιτών «επιφορτισμένο με τον έλεγχο της εφαρμογής και τη διατύπωση παρατηρήσεων όσον αφορά την υλοποίησή του». Η ΕΟΚΕ εμμένει στο ότι πρέπει να ζητείται η άποψή της, καθώς και στην ανάγκη εφαρμογής αυτών των εισηγήσεων.

4.4 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι έχει εκδώσει έναν οδηγό για τη διαφάνεια στις διαπραγματεύσεις των συμφωνιών του εμπορίου, ο οποίος αναφέρει ότι οι δικές της «εργασίες δεν μπορούν να στεφθούν με επιτυχία παρά μόνο εάν εκπληρώνουν τις προσδοκίες των Ευρωπαίων» και ότι οι «απόψεις της κοινωνίας των πολιτών διαδραματίζουν καίριο ρόλο στο προπαρασκευαστικό στάδιο της διαπραγμάτευσης» ⁽²³⁾.

Η ΕΟΚΕ θα επιθυμούσε:

- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να μπορέσει να αναγνωρίσει τον ρόλο της ΕΟΚΕ και να τη συμπεριλάβει σε όλα τα στάδια της διαδικασίας διαπραγμάτευσης,
- να διεξάγεται τακτικός διάλογος μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της ΕΟΚΕ καθ' όλη τη διαδικασία των διαπραγματεύσεων,
- να διατηρηθεί ο απρόσκοπτος ρόλος της κοινωνίας των πολιτών καθ' όλη τη διάρκεια της διαπραγματευτικής διαδικασίας,
- να συμπεριλάβει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα προβλεπόμενα της συμφωνίας τα εξής:
 - έναν κοινό μηχανισμό εποπτείας με τη συμμετοχή της κοινωνίας πολιτών της ΕΕ και της Ιαπωνίας, που θα συγκροτηθεί κατά τη φάση της υλοποίησης,
 - εσωτερικές συμβουλευτικές επιτροπές, οι οποίες θα διατυπώνουν γνωμοδοτήσεις και συστάσεις προς καθένα από τα μέρη και τις μικτές πολιτικές αρχές, καθώς και τις όσες μικτές αρχές συμμετέχουν στη συμφωνία και είναι εξουσιοδοτημένες να δέχονται αιτήματα άλλων φορέων (ιδίως όσον αφορά το κεφάλαιο για την αειφόρο ανάπτυξη) και να τα διαβιβάζουν μαζί με τις γνωμοδοτήσεις και τις συστάσεις τους·
 - τη δυνατότητα διεξαγωγής διαβούλευσης ή ενεργοποίησης μιας διαδικασίας διευθέτησης διαφορών σε περίπτωση που δεν επιτευχθούν οι στόχοι του κεφαλαίου για την αειφόρο ανάπτυξη,
 - την εγκαθίδρυση κοινού οργάνου, υπό το οποίο θα συνέρχονται οι εκπρόσωποι της κοινωνίας πολιτών της ΕΕ και της Ιαπωνίας και θα πραγματοποιούνται ανά τακτά χρονικά διαστήματα και με δομημένο τρόπο διάλογος, συνεργασία και ανταλλαγές απόψεων των κυβερνητικών εκπροσώπων από την ΕΕ και την Ιαπωνία.

4.5 Όλοι σχεδόν οι εκπρόσωποι των οργανισμών της κοινωνίας πολιτών της ΕΕ και της Ιαπωνίας, που κατέθεσαν τις απόψεις τους κατά τη διαβούλευση ⁽²⁴⁾, τάχθηκαν υπέρ της εγκαθίδρυσης ενός τέτοιου μικτού εποπτικού οργάνου δυνάμει της μελλοντικής συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών.

⁽²¹⁾ Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αξιοπρεπή εργασία, Μάιος 2006, COM(2006) 249 τελικό, σημεία 2.3 και 3.5.

⁽²²⁾ Συμπεράσματα της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 16ης και 17ης Δεκεμβρίου 2004, σημείο 53 και της 16ης και 17ης Ιουνίου 2005, σημείο 31.

⁽²³⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Transparency in EU Trade negotiations» («Διαφάνεια στις εμπορικές συμφωνίες της ΕΕ»), 2012 και επίσης: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/june/tradoc_149616.pdf

⁽²⁴⁾ Κατά τη διάρκεια ακρόασης που πραγματοποιήθηκε στις 15 Ιανουαρίου 2014 στην έδρα της ΕΟΚΕ, καθώς και μιας επακόλουθης αποστολής στην Ιαπωνία τέλος Ιανουαρίου 2014, 40 οργανισμοί συνολικά, κοινωνικοί εταίροι και άλλοι ενδιαφερόμενοι φορείς εξέφρασαν τη γνώμη και τις απόψεις, τις προσδοκίες και τις ανησυχίες τους, όσον αφορά τη μελλοντική συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών ΕΕ-Ιαπωνίας.

4.5.1 Ωστόσο, ο εποπτικός μηχανισμός πρέπει να αναπτυχθεί λαμβανομένων υπόψη των υφιστάμενων δομών και με σεβασμό των σχετικών εμπειριών από την ΕΕ και την Ιαπωνία. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να συμμετέχει στον καθορισμό του ρόλου, του φάσματος των αρμοδιοτήτων και της σύνθεσης της συμβουλευτικής ομάδας της ΕΕ και του μικτού συμβουλευτικού οργάνου. Επ' αυτού πρέπει να ζητηθεί η γνώμη όλων των ενδιαφερομένων· η δε ΕΟΚΕ πρέπει να αποτελέσει βασικό παράγοντα σε αυτή τη διαδικασία.

4.5.2 Ένας δομημένος διάλογος μεταξύ των αντιπροσώπων της κοινωνίας πολιτών από την ΕΕ και της Ιαπωνίας θα προσθέσει μια σημαντική —πολιτιστική μεταξύ άλλων— διάσταση στη ΣΟΕΣ/ΣΕΣ. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η διατήρηση δεσμών με τους Ιάπωνες ομολόγους είναι ζήτημα υψίστης σημασίας, ούτως ώστε η μορφή, το φάσμα των αρμοδιοτήτων και η σύνθεση ενός μελλοντικού μικτού εποπτικού μηχανισμού να ανταπεξέλθουν στις προσδοκίες και των δύο πλευρών.

5. Κύρια σημεία

5.1 Οι διαπραγματεύσεις

5.1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι τον Ιούνιο του 2014⁽²⁵⁾, η θετική έκθεση προόδου έδωσε τη δυνατότητα στο Συμβούλιο της ΕΕ να συνεχίσει τις διαπραγματεύσεις.

5.1.2 Η συμφωνία αποσκοπεί στη διευκόλυνση της πρόσβασης στις αγορές, στη συνέπεια των κανονιστικών ρυθμίσεων και στην προαγωγή του εμπορίου και των επενδύσεων μεταξύ Ιαπωνίας και ΕΕ. Θα επιταχύνει ενδεχομένως τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη δημιουργία επιπρόσθετων θέσεων εργασίας καλύτερης ποιότητας, την αύξηση των επιλογών των καταναλωτών, την ενίσχυση του ανταγωνισμού και την παραγωγικότητα των δύο οικονομιών.

5.1.3 Προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η άρση των μη δασμολογικών φραγμών (ΜΔΦ). Στη σχετική εκτίμηση επιπτώσεων⁽²⁶⁾ που δημοσίευσε, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επισημαίνει ότι οι φραγμοί αυτοί έχουν συχνά πολιτισμικές καταβολές και επιπτώσεις προστατευτικού χαρακτήρα. Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι οι φραγμοί αυτοί δύσκολα αλλάζουν, εφόσον στηρίζονται σε συνεχώς μεταλλασσόμενα πρότυπα μολονότι έχουν καθοριστεί στο ανώτατο επίπεδο. Προστατεύουν συχνά ολόκληρους κλάδους — όπως τους ιαπωνικούς σιδηρόδρομους.

5.2 Εμπορία αγαθών

5.2.1 Η άρση των δασμολογικών φραγμών πρέπει να αφορά όλα τα προϊόντα — μη εξαιρουμένων των αγροτικών και των μεταποιημένων, των οχημάτων που έχουν αναγνωριστεί ως «ευαίσθητα» εμπορεύματα, των χημικών και των φαρμακευτικών προϊόντων — ενώ, όπου κριθεί σκόπιμο, πρέπει να προβλεφθούν μεταβατικές περίοδοι.

5.2.2 Οι ανταλλαγές θα μπορούσαν να προωθηθούν μέσω της αμοιβαίας αναγνώρισης των πιστοποιημένων προϊόντων βάσει των προδιαγραφών που ισχύουν για παρόμοια και αντίστοιχα προϊόντα, καθώς και τη συνεργασία των κανόνων και των συστημάτων — όπου αυτό είναι δυνατόν. Ωστόσο, έχει κρίσιμη σημασία να εξασφαλιστεί ότι μια τέτοια συνεργασία για τη θέσπιση κανόνων παγκόσμιας εμβέλειας δεν θα έχει ως αποτέλεσμα τη χαλάρωσή τους.

5.2.3 Οι μη δασμολογικοί φραγμοί (ΜΔΦ), οι οποίοι αναχαιτίζουν τις εξαγωγές της ΕΕ, χρησιμοποιούνται ως κρυφά προστατευτικά μέτρα. Ως εκ τούτου- ιδίως αυτοί που έχουν ήδη εντοπιστεί στη διάρκεια των διαπραγματεύσεων —πρέπει να μειωθούν ή να αρθούν και οι προδιαγραφές πρέπει να προσαρμοστούν στις αντίστοιχες διεθνείς.

5.3 Οι ΜΜΕ

5.3.1 Εφόσον οι ΜΜΕ αποτελούν το 99 % του οικονομικού ιστού και δημιουργούν περίπου το 70 % με 80 % των θέσεων απασχόλησης τόσο στην Ιαπωνία όσο και στην ΕΕ, η ΕΟΚΕ ζητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να τύχουν ιδιαίτερης προσοχής.

5.3.2 Λόγω του μεγέθους τους, οι ΜΜΕ έχουν περιορισμένους πόρους και μικρή διαπραγματευτική δύναμη στις σχέσεις τους με το κράτος και τις εμπορικές ρυθμίσεις. Ως εκ τούτου, αναμένεται να επωφεληθούν από μια ΣΕΣ/ΣΟΕΣ ΕΕ-Ιαπωνίας και κυρίως από τον εξορθολογισμό των ρυθμίσεων και τη μείωση των διοικητικών δαπανών. Εντούτοις, χρειάζονται στήριξη προκειμένου να ξεπεράσουν τα εμπόδια που συνεπάγεται κάθε αυξημένη διεθνής συμμετοχή: γλωσσικά εμπόδια, διαφορετικό επιχειρηματικό πνεύμα, υψηλό μεταφορικό κόστος, καθώς και έλλειψη ειδικευμένου προσωπικού, ενημέρωσης σχετικά με τις ξένες αγορές και επαρκών χρηματοδοτικών πόρων.

⁽²⁵⁾ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 18ης και 19ης Οκτωβρίου 2012, σημείο 2.κ· Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων και Εμπορίου της ΕΕ, 29 Νοεμβρίου 2012, διαπραγματευτική εντολή προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών με την Ιαπωνία· Συμβούλιο της 29ης Ιουνίου 2014.

⁽²⁶⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2012, «Impact Assessment Report on EU-Japan trade relations» (Έκθεση εκτίμησης επιπτώσεων για τις εμπορικές σχέσεις ΕΕ-Ιαπωνίας), http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/july/tradoc_149809.pdf

5.3.3 Για να μεγιστοποιηθούν τα οφέλη της ΣΕΣ/ΣΟΕΣ ΕΕ-Ιαπωνίας, είναι σημαντικό τα δύο μέρη να ενημερώνουν περαιτέρω τις ΜΜΕ όσον αφορά τις υπάρχουσες υπηρεσίες και προγράμματα στήριξης⁽²⁷⁾, που προσφέρουν το Κέντρο Βιομηχανικής Συνεργασίας ΕΕ-Ιαπωνίας⁽²⁸⁾ και ο Οργανισμός Ιαπωνικού Εξωτερικού Εμπορίου (JETRO)⁽²⁹⁾, ιδίως δε όσον αφορά τις νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες που ενδέχεται να προκύψουν από αυτή τη συμφωνία. Για παράδειγμα, οι ευρωπαϊκές ΜΜΕ θα μπορούσαν να ενδιαφερθούν για τις ιαπωνικές ΤΠΕ, καθώς και τους τομείς της υγειονομικής περίθαλψης⁽³⁰⁾, των υπηρεσιών, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, των βιολογικών προϊόντων⁽³¹⁾ και της γαστρονομίας.

5.4 Βιομηχανία γεωργικών προϊόντων διατροφής

5.4.1 Η ελευθέρωση της αγοράς αναμένεται να εξασφαλίσει νέες ευκαιρίες προώθησης των γεωργικών προϊόντων διατροφής των δύο εταίρων (αύξηση 200 %), παρόλο που η γεωργία είναι ένα από τα πιο επίμαχα ζητήματα αυτών των διαπραγματεύσεων. Ο αγροτικός τομέας της Ιαπωνίας μπορεί να εγγυηθεί μόνο το 40 % της επισιτιστικής επάρκειας και φαίνεται ιδιαίτερα ανήσυχος. Οι Ιάπωνες γεωργοί ζητούν να εξαιρεθούν από τους δασμολογικούς περιορισμούς οποιασδήποτε διαπραγμάτευσης με άλλες χώρες πέντε μόνο κατηγορίες προϊόντων: το ρύζι, το βόειο και το χοίρειο κρέας, το γάλα και τα γαλακτοκομικά, το σιτάρι και το κριθάρι, η ζάχαρη και τα γλυκαντικά. Για την ΕΕ, η δυνατότητα εξαγωγής μεγαλύτερων ποσοτήτων μεταποιημένων προϊόντων διατροφής θα αποτελούσε, αντιθέτως, σημαντική ευκαιρία, ιδίως εάν η Ιαπωνία άρει τους περισσότερους μη δασμολογικούς φραγμούς της.

5.4.2 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να διευθετηθεί το ζήτημα των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (ΔΔΙ)⁽³²⁾, για να προστατευθούν δικαίως οι ευρωπαϊκές καινοτομίες. Το ζήτημα των προστατευόμενων γεωγραφικών ενδείξεων (ΠΓΕ) αποτελεί ένα δύσκολο σημείο των συζητήσεων. Η προστασία των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας των ποιοτικών γεωργικών παραγωγών μπορεί να αποτελέσει συγκαλυμμένο εμπόδιο στις εισαγωγές. Στο πλαίσιο του ΠΟΕ, η ΕΕ και η Ιαπωνία είχαν ήδη διαφορετική προσέγγιση: η ΕΕ ήθελε να υπαχθεί ο κλάδος των ΠΓΕ σε υψηλότερο επίπεδο προστασίας δεσμευτικού χαρακτήρα (συμφωνίες TRIPS — πρόταση της ΕΕ του 1998), ενώ η Ιαπωνία με τις ΗΠΑ πρότειναν (1999) να κοινοποιούν τα μέλη τις ΓΕ τους στον ΠΟΕ, προκειμένου να δημιουργηθεί μια βάση δεδομένων για την πληροφόρηση των άλλων μελών, χωρίς δεσμευτική ισχύ. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρόκειται για μια σημαντική πρόκληση, που πρέπει να εξεταστεί με σύνεση κατά τις διαπραγματεύσεις.

5.5 Υπηρεσίες

5.5.1 Στην Ιαπωνία, τόσο οι γεωργοί όσο και οι καταναλωτές συμμετέχουν ενεργά στο συνεταιριστικό κίνημα, το οποίο προτείνει ταμεία αλληλασφάλισης και τραπεζικές υπηρεσίες. Εκλαμβάνουν την ελευθέρωση των υπηρεσιών ως απειλή, ενώ για πολλούς άλλους, μεταξύ άλλων την «οικονομία της τρίτης ηλικίας», αποτελεί σημαντική ευκαιρία. Οι υπηρεσίες προσφέρουν μεγάλη ευκαιρία για σημαντική αύξηση του εμπορίου.

5.5.2 Σε μικτά μεγέθη, το 2012, η ΕΕ-27 εξήγαγε προς την Ιαπωνία υπηρεσίες αξίας 24,2 δισεκατομμυρίων ευρώ, ενώ οι εισαγωγές υπηρεσιών από την Ιαπωνία ανέρχονταν σε 15,6 δισεκατομμύρια, πράγμα που σήμαινε πλεόνασμα 8,6 δισεκατομμυρίων ευρώ υπέρ της ΕΕ-27 (με δεδομένο πάντα ότι ο πληθυσμός της ΕΕ είναι τετραπλάσιος αυτού της Ιαπωνίας). Σχεδόν όλες οι ιαπωνικές οργανώσεις των οποίων ζητήθηκε η γνώμη και οι οποίες αναφέρθηκαν στην ελευθέρωση των υπηρεσιών αντιτάχθηκαν στην «αρνητική λίστα», δυνάμει της οποίας όλες οι υπηρεσίες που δεν εξαιρούνται ρητά στο κείμενο της συμφωνίας θα μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο ελεύθερης συναλλαγής. Αν και οι γεωργοί και οι καταναλωτές ενδέχεται να αντιταχθούν στην αρνητική λίστα, οι επιχειρήσεις την υποστηρίζουν πλήρως. Για τις δημόσιες αρχές, αυτή η αρνητική λίστα θα μείωνε σημαντικά το περιθώριο παρέμβασής τους. Οι μελλοντικές υπηρεσίες θα ενέπιπταν αυτόματα στο ελευθερωμένο πεδίο. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ του απεριόριστου δικαιώματος των κρατών να νομοθετούν για λόγους δημοσίου συμφέροντος.

5.6 Δημόσιες συμβάσεις

5.6.1 Για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, είναι σημαντικό να αποκτήσουν πρόσβαση στις ιαπωνικές δημόσιες συμβάσεις, χάρη στην άρση των κανονιστικών φραγμών, στην καθιέρωση διαφανών διαδικασιών και πληροφόρησης για όλους τους φορείς, στην κατάργηση των πολύ ευαίσθητων περιορισμών στην αγορά των σιδηροδρόμων και στην εφαρμογή ενός συστήματος επιγραμμικής πρόσβασης στις πληροφορίες. Πέραν της πολιτικής βούλησης που εκφράστηκε, οι συγκεκριμένες διαπραγματεύσεις χρειάζονται νομική σταθερότητα όσον αφορά τα πρότυπα.

5.6.2 Θα είναι απαραίτητη η αμοιβαιότητα του θεμιτού ανταγωνισμού. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η συμφωνία πρέπει να διασαφηνίζει πλήρως τις μορφές εξουσιοδότησης που εφαρμόζουν τα δύο μέρη στις κρατικές ενισχύσεις και επιδοτήσεις.

⁽²⁷⁾ <http://www.eu-japan.eu/smes-support>; <http://www.jetro.go.jp/en/database>

⁽²⁸⁾ <http://www.eu-japan.eu/smes-support>

⁽²⁹⁾ <https://www.jetro.go.jp/en/database/>

⁽³⁰⁾ Το 2050, το 38 % του πληθυσμού της Ιαπωνίας αναμένεται να είναι ξεπεράσει τα 65.

⁽³¹⁾ Τα βιολογικά προϊόντα αποτελούν μόνο το 0,4 % των τροφίμων που πωλούνται στην Ιαπωνία (στοιχεία της ΕΚΤ).

⁽³²⁾ ΕΕ C 68 της 6.3.2012, σελ. 28.

5.6.3 Η Ευρωπαϊκή Ένωση, τα κράτη μέλη και η Ιαπωνία πρέπει να διατηρήσουν τη δυνατότητα παρακολούθησης της χρηματοδότησης των στόχων γενικού συμφέροντος που καθορίζονται σύμφωνα με τις δημοκρατικές τους διαδικασίες και περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τον κοινωνικό τομέα, το περιβάλλον και τη δημόσια υγεία. Η ΕΕ έχει υποχρεώσεις που απορρέουν από τις Συνθήκες, όσον αφορά τις δημόσιες υπηρεσίες.

5.7 Επενδύσεις ⁽³³⁾

5.7.1 Το 2012, οι άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) της ΕΕ-27 στην Ιαπωνία ανήλθαν σε 434 εκατομμύρια ευρώ, ενώ οι ΑΞΕ της Ιαπωνίας στην ΕΕ-27 ανήλθαν σε 3 374 εκατομμύρια ευρώ ⁽³⁴⁾. Δεδομένου ότι η αμοιβαιότητα είναι θεμελιώδης αρχή των ΣΕΣ/ΣΟΕΣ, εάν η συμφωνία οδηγήσει σε απολύσεις, η ΕΟΚΕ ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να επιδείξει ιδιαίτερη προσοχή σε αυτό το σημείο και να εξετάσει τη χρήση του Ταμείου Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση για την αντιστάθμισή τους. Η ΕΟΚΕ θεωρεί, εξάλλου, ότι ενδέχεται να αποδεχθεί αναγκαίο να αντισταθμιστούν δρόντως οι απώλειες των επιχειρήσεων σε ανθρώπινο δυναμικό και τεχνολογίες που προηγουμένως χρηματοδοτούνταν με δημόσιους πόρους.

5.7.2 Η ΕΕ και η Ιαπωνία θα πρέπει να επανεξετάσουν τους κανόνες τους σχετικά με τους περιορισμούς, τις εξουσιοδοτήσεις και τους ελέγχους των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, ώστε να διευκολυνθούν οι επενδύσεις.

5.7.3 Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι, τόσο στην Ιαπωνία όσο και στην ΕΕ, η νομοθεσία αλλά και τα δικαστήρια επιτρέπουν τη δίκαια επίλυση των διαφορών με τακτικές διαδικασίες· τα κράτη μέλη της ΕΕ και η Ιαπωνία παρέχουν στους επενδυτές ευρύ φάσμα θεσμικών και δικονομικών εγγυήσεων. Επειδή η διευθέτηση των διαφορών μεταξύ επενδυτών και κράτους είναι μια πολύ λεπτή πρόκληση, και οι απόψεις των διαφόρων ενδιαφερόμενων μερών δίστανται, η ΕΟΚΕ επικροτεί τη δημόσια διαβούλευση που δρομολόγησε η Επιτροπή στο πλαίσιο των διατλαντικών εμπορικών διαπραγματεύσεων και θα επιδοκίμαζε μια παρόμοια πρωτοβουλία στην Ιαπωνία, που θα λάμβανε υπόψη τις απόψεις των ενδιαφερόμενων φορέων της Ιαπωνίας.

5.7.4 Η ΕΟΚΕ συνιστά την προώθηση διαλόγου γύρω από την επίλυση των διαφορών αφού η Επιτροπή θεσπίσει τους όρους και αξιολογήσει τα αποτελέσματα. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ καταρτίζει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας επί του θέματος.

5.7.4.1 Κανένας μηχανισμός επίλυσης διαφορών που σχετίζεται με επενδύσεις δεν θα πρέπει να εμποδίζει τη δυνατότητα των κρατών μελών της ΕΕ να νομοθετούν προς το δημόσιο συμφέρον και να επιδιώκουν στόχους δημόσιας πολιτικής. Θα πρέπει να διευκρινιστούν οι ορισμοί της «επένδυσης» και της «δίκαιης και ισότιμης μεταχείρισης», θέμα που θα έπρεπε να εξετάζεται σε ειδικό σημείο των διαπραγματεύσεων.

Βρυξέλλες, 15 Σεπτεμβρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽³³⁾ Από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απέκτησε αρμοδιότητα στον τομέα των επενδύσεων. Δημοσίευσε μία ανακοίνωση με τίτλο «Προς μια σφαιρική ευρωπαϊκή πολιτική διεθνών επενδύσεων», στην οποία η ΕΟΚΕ απάντησε με γνωμοδότηση πρωτοβουλίας (ΕΕ C 318 της 29.10.2011, σελ. 150-154).

⁽³⁴⁾ Πηγή: Eurostat 170/2013 — 18 Νοεμβρίου 2013.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η κατάσταση της ουκρανικής κοινωνίας πολιτών στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών φιλοδοξιών της Ουκρανίας»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2015/C 012/07)

Εισηγητής: ο κ. Adamczyk

Στις 27 Φεβρουαρίου 2014, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

Η κατάσταση της ουκρανικής κοινωνίας πολιτών στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών φιλοδοξιών της Ουκρανίας

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 18 Σεπτεμβρίου 2014.

Κατά την 502η σύνοδο ολομέλειας, της 15ης και 16ης Οκτωβρίου 2014 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 173 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 15 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ θα πρέπει να προαγάγει ενεργά την πολιτική, κοινωνική και οικονομική ολοκλήρωση της Ουκρανίας, μεταξύ άλλων με την εξεύρεση ειρηνικής λύσης στη σημερινή σύγκρουση στις περιφέρειες Donetsk και Lugansk. Οι δραστηριότητες της ΕΟΚΕ στην Ουκρανία θα υποστηρίξουν τη διαδικασία εκδημοκρατισμού, εδαφικής ακεραιότητας και κοινωνικού και πολιτικού διαλόγου όλων των νόμιμων και αντιπροσωπευτικών ενδιαφερόμενων φορέων.

1.2 Η ΕΟΚΕ έχει πρόθεση να καλέσει ευρύ φάσμα εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών της Ουκρανίας να συμμετάσχουν στη συνεργασία και να συμπεριλάβει ακόμα και εκείνους που εκφράζουν επιφυλάξεις ή είναι ανοιχτά εχθρικοί στην πρόσφατη πολιτική μετάβαση και την αποκατάσταση των σχέσεων με την ΕΕ.

1.3 Συνιστάται επίσης να αναπτυχθεί περαιτέρω η συνεργασία σε διμερή βάση μεταξύ των οργανώσεων-εταίρων στην ΕΕ και την Ουκρανία και να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στην ανάπτυξη ικανοτήτων, τις βέλτιστες πρακτικές και την ενίσχυση του κοινωνικού και πολιτικού διαλόγου.

1.4 Σύμφωνα με τις διατάξεις της Συμφωνίας Σύνδεσης, η ΕΟΚΕ θα πρέπει να συμβάλει στη δημιουργία μιας κοινής πλατφόρμας της κοινωνίας των πολιτών, η οποία θα αποτελείται από μέλη της ΕΟΚΕ και εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών της Ουκρανίας. Ένας παρόμοιος φορέας θα συσταθεί με βάση τις διατάξεις της Συμφωνίας για μια σφαιρική και σε βάθος ζώνη ελευθέρων συναλλαγών (DCFTA), έτσι ώστε να εκπληρωθεί η απαίτηση να συσταθεί ένας εποπτικός μηχανισμός για λογαριασμό της κοινωνίας των πολιτών. Οι δύο φορείς θα πρέπει να συνεργάζονται όσο το δυνατόν στενότερα.

1.5 Η ΕΟΚΕ θα αναπτύξει ενημερωτικές δραστηριότητες σχετικά με τον αντίκτυπο της υλοποίησης της Συμφωνίας Σύνδεσης από την Ουκρανία, καθώς και την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, τα θεσμικά όργανα και το κοινοτικό κεκτημένο.

1.6 Το καθεστώς θεωρήσεων για τους Ουκρανούς πολίτες θα πρέπει να αρθεί όσο το δυνατόν συντομότερα, για την ενίσχυση των επαφών μεταξύ των λαών και τη δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης.

1.7 Η ευρωπαϊκή προοπτική της Ουκρανίας θα πρέπει να συμπεριληφθεί επίσημα στο θεματολόγιο της ΕΕ.

2. Ανατολική Εταιρική Σχέση: η ανατολική διάσταση της ευρωπαϊκής πολιτικής γειτονίας ως θεσμικό πλαίσιο για τις ευρωπαϊκές φιλοδοξίες της Ουκρανίας

2.1 Τα δραματικά γεγονότα που συντάραξαν πρόσφατα την Ουκρανία ξεκίνησαν με την αντίδραση του κοινού στην απόφαση της κυβέρνησης να αναστείλει τις διευθετήσεις για την υπογραφή μιας Συμφωνίας Σύνδεσης στο πλαίσιο της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης.

2.2 Εκτός από τη σύναψη Συμφωνιών Συνδέσεων, οι οποίες θα αντικαταστήσουν τις συμφωνίες εταιρικής σχέσης και συνεργασίας, η διμερής πτυχή της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης στοχεύει επίσης να διευκολύνει καθεστώτα απαλλαγής από την υποχρέωση θέωσης και να αναπτύξει την τομεακή συνεργασία, στο πλαίσιο της οποίας δίνεται η ευκαιρία στις χώρες-εταίρους να συμμετάσχουν στα κοινοτικά προγράμματα και οργανισμούς. Περιλαμβάνει επίσης ένα πρόγραμμα για τη «Συνολική Ενίσχυση των Θεσμών», το οποίο έχει ως στόχο τη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας των χωρών-εταίρων να υλοποιούν μεταρρυθμίσεις και διατάξεις των Συμφωνιών Σύνδεσης. Η πολυμερής διάσταση της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης βασίζεται σε τέσσερις πολυμερείς πλατφόρμες («Δημοκρατία, χρηστή διακυβέρνηση και σταθερότητα», «Οικονομική ολοκλήρωση και σύγκλιση με τις πολιτικές της ΕΕ», «Ενεργειακή ασφάλεια» και «Επαφές μεταξύ των λαών») για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και των χωρών-εταίρων και μεταξύ των ίδιων των χωρών-εταίρων.

2.3 Μια από τις προτεραιότητες της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης είναι να εξασφαλίσει τη συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στην υλοποίησή της, τόσο στις χώρες-εταίρους όσο και στην ΕΕ. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού, τον Νοέμβριο του 2009 συστάθηκε το φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης, με τη συμμετοχή της ΕΟΚΕ.

2.4 Ωστόσο, η πολιτική της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης βρίσκεται πλέον σε κομβικό σημείο, λόγω της απρόβλεπτης αλλαγής πλευσης ορισμένων χωρών όσον αφορά τις δεσμεύσεις που είχαν αναλάβει, καθώς και τα δραματικά γεγονότα στην Ουκρανία. Οι δυσκολίες με τις οποίες ήρθε αντιμέτωπη η Ανατολική Εταιρική Σχέση το περασμένο έτος σε χώρες οι οποίες μέχρι τότε είχαν επιτύχει τη μεγαλύτερη πρόοδο προς την υπογραφή Συμφωνιών Σύνδεσης οφείλονται σε μεγάλο βαθμό στις ενέργειες της Ρωσίας, η οποία προσπαθεί να αποτρέψει την εγκαθίδρυση στενότερων δεσμών μεταξύ των χωρών-εταίρων και της ΕΕ.

2.4.1 Παρά την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων με την Αρμενία για τη Συμφωνία Σύνδεσης, συμπεριλαμβανομένης της σφαιρικής και σε βάθος συμφωνίας ελευθέρων συναλλαγών, τα εν λόγω έγγραφα δεν μονογραφήθηκαν, καθώς η Αρμενία δήλωσε τον Σεπτέμβριο του 2013 ότι προτίθεται να προσχωρήσει στην Ευρασιατική Τελωνειακή Ένωση, την οποία δρομολόγησε η Ρωσία.

2.4.2 Παρά την άσκηση πίεσης από την πλευρά της Ρωσίας και την απώλεια δύο επαρχιών (της Αμπχαζίας και της Νότιας Οσετίας), οι οποίες βρίσκονται επί του παρόντος υπό ρωσικό έλεγχο, η Γεωργία παραμένει προσηλωμένη στην πορεία της προς την Ευρώπη και εξασφάλισε τη μονογραφή της Συμφωνίας Σύνδεσης, συμπεριλαμβανομένης της σφαιρικής και σε βάθος συμφωνίας ελευθέρων συναλλαγών, στη σύνοδο κορυφής της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης στο Βίλνιους τον Νοέμβριο του 2013, η οποία και υπεγράφη στη συνέχεια τον Ιούνιο του 2014.

2.4.3 Η Μολδαβία, η οποία και αυτή υπέγραψε τη Συμφωνία Σύνδεσης που μονογραφήθηκε στο Βίλνιους, υφίσταται και αυτή πιέσεις από τη Ρωσία, οι ένοπλες δυνάμεις της οποίας σταθμεύουν στην Υπερδνειστερία και έχουν τον έλεγχο της περιοχής. Ακόμη, με την υποστήριξη της Ρωσίας, πραγματοποιήθηκε στο αυτόνομο έδαφος της Γκαγκαουζίας παράνομο δημοψήφισμα (με θετικό αποτέλεσμα) για προσχώρηση στην Ευρασιατική Τελωνειακή Ένωση.

2.4.4 Η ιδιότητα του μέλους στον ΠΟΕ αποτελεί προϋπόθεση για την έναρξη διαπραγματεύσεων με στόχο τη σύναψη σφαιρικής και σε βάθος συμφωνίας ελευθέρων συναλλαγών. Δεδομένου ότι το Αζερμπαϊτζάν και η Λευκορωσία δεν είναι μέλη του ΠΟΕ, δεν μπορούν να ξεκινήσουν διαπραγματεύσεις. Επιπλέον, λόγω του σοβαρού δημοκρατικού ελλείμματος στη Λευκορωσία, η διμερής πολιτική της ΕΕ αναφορικά με αυτή τη χώρα παραμένει στο επίπεδο του κριτικού διαλόγου.

2.4.5 Η Ουκρανία είναι το μεγαλύτερο και σημαντικότερο μετασοβιετικό κράτος μετά τη Ρωσία. Η επιλογή της να ακολουθήσει τη φιλοευρωπαϊκή οδό οδήγησε τόσο σε απώλεια του ελέγχου στην Κριμαία και τη Σεβαστούπολη, τις οποίες προσάρτησε η Ρωσία, όσο και σε περαιτέρω ενέργειες δολιοφθοράς και ανατροπής του καθεστώτος από τη Ρωσία. Οι ενέργειες της Ρωσίας αποτελούν ιδιαίτερα δραματικό παράδειγμα εξωτερικής παρέμβασης που απειλεί την εδαφική ακεραιότητα και την κυριαρχία της Ουκρανίας και έχει καταστρεπτικές επιπτώσεις για τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Αυτές οι ενέργειες δεν συνιστούν μόνο σαφή παραβίαση του διεθνούς δικαίου, αλλά αντίκεινται σε δύο αρχές που αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο των ειρηνικών σχέσεων μεταξύ ανεξάρτητων κρατών, ήτοι, ότι τα σύνορα δεν πρέπει να μεταβάλλονται με τη χρήση βίας και ότι τα έθνη πρέπει να μπορούν να λάβουν αποφάσεις σχετικά με το μέλλον τους δυνάμει των κυριαρχικών τους δικαιωμάτων και δίχως εξωτερική παρέμβαση.

3. Οι ευρωπαϊκές φιλοδοξίες της κοινωνίας των πολιτών της Ουκρανίας

3.1 Η Πορτοκαλί Επανάσταση του 2004 συνέβαλε στη διαδικασία εκδημοκρατισμού σε μεγάλη κλίμακα, στην καδιέρωση κράτους δικαίου στην Ουκρανία- έστω και για ορισμένη περίοδο -και στην ελευθερία των μέσων ενημέρωσης, κεκτημένο που δεν έχει θιγεί μέχρι στιγμής. Αυτό συνοδεύτηκε από στενότερες σχέσεις με την ΕΕ.

3.1.1 Το 2005 υιοθετήθηκε το σχέδιο δράσης ΕΕ-Ουκρανίας με βάση τη Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης και Συνεργασίας ΕΕ-Ουκρανίας του 1998. Το 2007 ξεκίνησαν οι διαπραγματεύσεις για τη σύναψη Συμφωνίας Σύνδεσης. Η υιοθέτηση της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης τον Μάιο του 2009 έδωσε νέα ώθηση σε αυτή τη συνεργασία.

3.1.2 Η σύμφιξη των σχέσεων και η πραγματική συνεργασία σε πολλούς τομείς, καθώς και ο ενθουσιασμός μετά την Πορτοκαλί Επανάσταση είχαν ως αποτέλεσμα σημαντικό τμήμα του πληθυσμού και πολλές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών να πιστεύουν ότι η προοπτική προσχώρησης της Ουκρανίας στην ΕΕ ήταν προδιαγεγραμμένη και ότι η προσχώρηση εξαρτάτο μόνο από το χρονοδιάγραμμα και τον ρυθμό αλλαγής και προσαρμογής στα ευρωπαϊκά πρότυπα.

3.1.3 Η Ανατολική Εταιρική Σχέση δεν οδήγησε όμως στην αναμενόμενη μακροπρόθεσμη προοπτική προσχώρησης στην ΕΕ, πράγμα που προκάλεσε απογοήτευση στους υποστηρικτές του ευρωπαϊκού προσανατολισμού της χώρας. Η κατάσταση επιδεινώθηκε με τη σταδιακή εγκατάλειψη ορισμένων από τα οφέλη της δημοκρατίας που είχαν κατοχυρωθεί από την Πορτοκαλί Επανάσταση, τη χειροτέρευση της οικονομικής κατάστασης και την όξυνση των κοινωνικών προβλημάτων.

3.1.4 Η απογοήτευση του κοινού, η οποία εκφράστηκε με την αδιαφορία των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, επιδεινώθηκε με τη διαμάχη μεταξύ των ηγετών της Πορτοκαλί Επανάστασης, του Προέδρου Viktor Yushchenko και της Πρωθυπουργού Yulia Tymoshenko. Η εν λόγω διαμάχη είχε ως αποτέλεσμα ορισμένες φορές να παραλύει η διαδικασία λήψης αποφάσεων, λόγω των αναποτελεσματικών διατάξεων του ουκρανικού Συντάγματος. Η παγκόσμια οικονομική κρίση και οι πολιτικές του Προέδρου Yanukovich (ο οποίος εξελέγη το 2010) επιδείνωσαν ακόμα περισσότερο την κατάσταση.

3.2 Η ΕΟΚΕ επιδιώκει εδώ και καιρό μια ενεργό πολιτική συνεργασίας με την Ουκρανία. Ωστόσο, η επιδείνωση του πολιτικού και κοινωνικού κλίματος και η απογοήτευση των οργανώσεων-εταίρων λόγω της έλλειψης προοπτικών προσχώρησης είχαν ως αποτέλεσμα να μείνουν στάσιμες οι σχέσεις το 2011-2012, να παγώσουν οι δραστηριότητες από Ουκρανικής πλευράς και να μειωθεί το ενδιαφέρον για τη σύμφιξη των σχέσεων.

3.3 Με τη μονογραφή της Συμφωνίας Σύνδεσης τον Δεκέμβριο του 2012, τις εντατικές προσπάθειες που καταβλήθηκαν και τις διαπραγματεύσεις που διεξήχθησαν με στόχο την υπογραφή της Συμφωνίας στη σύνοδο κορυφής της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης τον Νοέμβριο του 2013, αναζωπυρώθηκε το ενδιαφέρον για συνεργασία με τους Ουκρανούς εταίρους μας και προωθήθηκε εκ νέου η σύμφιξη των σχέσεων με την ΕΟΚΕ.

3.4 Ωστόσο, αυτές οι ανανεωμένες επαφές έδειξαν ότι οι απόψεις των κοινωνικών εταίρων, τόσο από την πλευρά των εργοδοτών, όσο και των συνδικάτων, δίσταντο ως προς το ζήτημα της υπογραφής της Συμφωνίας Σύνδεσης. Πάντως, ευρύτατο φάσμα ΜΚΟ και εκπροσώπων άλλων κλάδων παρουσίασαν ένα σχετικά ενωμένο, φιλοευρωπαϊκό μέτωπο.

3.5 Ανεξάρτητα από τη θέση που υιοθέτησαν και το αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων για την υπογραφή της Συμφωνίας Σύνδεσης που πρόβλεψαν, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και οι κυβερνητικοί εκπρόσωποι εξεπλάγησαν από το γεγονός ότι η ουκρανική κυβέρνηση και οι διοικητικές υπηρεσίες της προεδρίας διέκοψαν τις διαπραγματεύσεις και ανέστειλαν τις προετοιμασίες για την υπογραφή της Συμφωνίας.

3.6 Το γεγονός ότι οι διαπραγματεύσεις διακόπηκαν αιφνιδώς, χωρίς προφανή λόγο, μερικές ημέρες πριν από τη σύνοδο κορυφής στο Βιλνιους, καθώς και η απροσδόκητη πρόταση εκ μέρους της ουκρανικής κυβέρνησης κάθε περαιτέρω διαπραγμάτευση με την ΕΕ να διεξαχθεί με τη συμμετοχή της Ρωσίας, οδήγησε στην ταχεία κινητοποίηση της κοινωνίας των πολιτών της Ουκρανίας, η οποία τάχθηκε απερίφραστα υπέρ του ευρωπαϊκού προσανατολισμού της Ουκρανίας.

3.7 Το κίνημα «EuroMaidan» ήταν πιθανότητα η μεγαλύτερη διαδήλωση στην ιστορία υπέρ της προσχώρησης στην Ένωση, καθώς και η χρονικά εκτενέστερη που έχει διεξαχθεί ποτέ με τέτοια απόλυτη πεποίθηση. Σε μεταγενέστερο στάδιο, σε αυτούς τους διαδηλωτές προστέθηκαν άλλοι με πολιτικά αιτήματα για αλλαγή καθεστώτος. Το καθεστώς αντέδρασε καταστέλλοντας βίαια τις διαδηλώσεις, με αποτέλεσμα την απώλεια ανθρώπινων ζωών. Οι διαδηλώσεις οδήγησαν σε πολιτικές αλλαγές, οι οποίες χρησίμευσαν ως πρόφαση για περαιτέρω δραματικές και τραγικές εξελίξεις.

3.8 Σήμερα, μετά την επιτυχή διεξαγωγή προεδρικών εκλογών, είναι σαφές ότι η σύσφιξη των σχέσεων με την ΕΕ αποτελεί μια από τις προτεραιότητες του νέου καθεστώτος. Αυτή η αλλαγή προσανατολισμού πρέπει να θεωρηθεί ως τεράστια επιτυχία του «EuroMaidan» και της κοινωνίας των πολιτών της Ουκρανίας. Απομένει να διαπιστωθεί κατά πόσον η γενική κατάσταση θα σταθεροποιηθεί στο σύνολο της επικράτειας της Ουκρανίας και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών θα ωφεληθούν από αυτόν τον πολιτικό μετασχηματισμό.

3.9 Η στάση έναντι των πολιτικών αλλαγών και οι απόψεις της κοινωνίας των πολιτών της ανατολικής Ουκρανίας σχετικά με αυτές θα παραμένουν ασαφείς όσο διάστημα δρουν στην περιοχή ένοπλοι μισθοφόροι και ομάδες ανταρτών και απειλείται η ελευθερία της έκφρασης. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι και η ανατολική Ουκρανία εκπροσωπήθηκε στο «EuroMaidan».

4. Αποτελέσματα της υπογραφής της Συμφωνίας Σύνδεσης και της σφαιρικής και σε βάθος συμφωνίας ελευθέρων συναλλαγών

4.1 Η Συμφωνία Σύνδεσης ΕΕ-Ουκρανίας εμπίπτει σε ένα νέο είδος συμφωνιών που συνάπτονται προκειμένου να ωφεληθούν οι χώρες που συνεργάζονται εντός του πλαισίου της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης, και προβλέπει την ανάπτυξη της συνεργασίας με δεσμευτικές διατάξεις σε σχεδόν όλους τους τομείς. Η Συμφωνία Σύνδεσης καθορίζει ένα πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων για την Ουκρανία, με βάση την πλήρη εναρμόνιση της νομοθεσίας της στα ευρωπαϊκά πρότυπα.

4.2 Εκτός από τη σφαιρική και σε βάθος συμφωνία ελευθέρων συναλλαγών — η οποία είναι εμπορική συμφωνία με σημαντικό αντίκτυπο στα πρότυπα και τις ρυθμίσεις — οι βασικοί τομείς συνεργασίας αφορούν τη δικαιοσύνη, το κράτος δικαίου, την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, την κοινωνική πολιτική, τα ίσα δικαιώματα και ευκαιρίες, την προστασία των καταναλωτών, τη βιομηχανική πολιτική και την επιχειρηματικότητα, την ενέργεια, τις μεταφορές και το περιβάλλον. Η υλοποίηση της Συμφωνίας Σύνδεσης με τη σφαιρική και σε βάθος συμφωνία ελευθέρων συναλλαγών συνεπάγεται ότι η Ουκρανία θα πρέπει να εναρμονίσει την εθνική νομοθεσία της με το 85 % περίπου του εμπορικού και οικονομικού κοινοτικού κεκτημένου.

4.3 Η Συμφωνία Σύνδεσης υπεγράφη στις 27 Ιουνίου 2014 και επικυρώθηκε εν συνεχεία από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Κοινοβούλιο της Ουκρανίας στις 16 Σεπτεμβρίου, πράγμα που επιτρέπει την προσωρινή εφαρμογή τους πριν ακόμα να επικυρωθεί από το σύνολο των 28 κρατών μελών της ΕΕ. Ωστόσο, η εφαρμογή του μέρους της συμφωνίας που αφορά τη Σφαιρική και σε βάθος συμφωνία ελευθέρων συναλλαγών αναβάλλεται για το τέλος της επόμενης χρονιάς. Η ΕΕ θα συνεχίσει παρ' όλα αυτά να εφαρμόζει χαλαρούς κανόνες εμπορίου για αγαθά που προέρχονται από την Ουκρανία.

4.3.1 Η υλοποίηση της Συμφωνίας προβλέπει τη δημιουργία μιας πλατφόρμας της κοινωνίας των πολιτών ως ενός κοινού φόρουμ ανταλλαγής απόψεων, η οποία θα αποτελείται από μέλη της ΕΟΚΕ και εκπροσώπους της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών της Ουκρανίας. Δεδομένου του ευρέος φάσματος ζητημάτων που καλύπτει η Συμφωνία Σύνδεσης, η Πλατφόρμα πρέπει να είναι όσο πιο αντιπροσωπευτική της κοινωνίας των πολιτών και ως εκ τούτου θα πρέπει να περιλαμβάνει εκπροσώπους τόσο των κοινωνικών εταίρων όσο και διαφόρων άλλων συμφερόντων.

4.3.2 Εκτός από φόρουμ ανταλλαγής πληροφοριών και διεξαγωγής συζητήσεων, η Πλατφόρμα έχει ως στόχο να παρακολουθεί την εφαρμογή της Συμφωνίας Σύνδεσης και να προβάλλει τις απόψεις και τις προτάσεις της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών.

4.3.3 Η πλατφόρμα της κοινωνίας των πολιτών θα καταρτίσει τον εσωτερικό κανονισμό της. Επί του παρόντος διεξάγονται συνομιλίες μεταξύ των εκπροσώπων της ΕΟΚΕ και της ουκρανικής πλευράς όσον αφορά τη διαδικασία σύστασης του εν λόγω φορέα και της σύνθεσής του. Εξετάζεται η υιοθέτηση των ακόλουθων βασικών αρχών:

— Ο αριθμός των εκπροσώπων της ευρωπαϊκής και της ουκρανικής πλευράς θα παραμείνει ο ίδιος.

— Η θητεία των μελών θα είναι 2,5 χρόνια. Σε αυτή την περίοδο θα πραγματοποιούνται πέντε συνεδριάσεις.

— Η Πλατφόρμα θα έχει δύο συμπροέδρους, έναν από την κάθε πλευρά, οι οποίοι θα εκλέγονται για διάστημα 2,5 ετών.

— Η διαδικασία για την επιλογή των μελών της Πλατφόρμας πρέπει να είναι απολύτως διαφανής.

— Οι συνεδριάσεις της Πλατφόρμας πρέπει να είναι ανοιχτές στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που δεν εκπροσωπούνται σε αυτή.

4.3.4 Η σφαιρική και σε βάθος συμφωνία ελευθέρων συναλλαγών προβλέπει επίσης τη δημιουργία ενός μηχανισμού παρακολούθησης της κοινωνίας των πολιτών, εντός του έτους μετά την έναρξη ισχύος της. Ο φορέας που θα συσταθεί για αυτόν τον σκοπό θα πρέπει να συνεργαστεί όσο το δυνατόν στενότερα με την Πλατφόρμα της κοινωνίας των πολιτών.

5. Μελλοντικές προοπτικές για την κοινωνία των πολιτών της Ουκρανίας και ρόλος της ΕΟΚΕ

5.1 Η ΕΟΚΕ θα πρέπει να προαγάγει ενεργά την πολιτική, κοινωνική και οικονομική ολοκλήρωση της Ουκρανίας, μεταξύ άλλων με την εξεύρεση ειρηνικής λύσης στη σημερινή σύγκρουση στις περιφέρειες Donetsk και Lugansk. Αφού σταθεροποιηθεί η κατάσταση στην Ουκρανία και αντιμετωπιστεί ο κίνδυνος εξωτερικής παρέμβασης και σύρραξης που προκαλείται από τις ένοπλες πολιτοφυλακές, θα μπορέσει να καταστεί σαφέστερη η κατάσταση της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών τόσο εντός των μεμονωμένων οργανώσεων, όσο και σε σχέση με τις ευρωπαϊκές φιλοδοξίες της Ουκρανίας.

5.1.1 Επί του παρόντος πραγματοποιείται στην Ουκρανία ριζικός πολιτικός μετασχηματισμός, συμπεριλαμβανομένης συνταγματικής μεταρρύθμισης, ο οποίος ενδέχεται να είναι πιο σημαντικός από τις αλλαγές που ακολούθησαν την Πορτοκαλί Επανάσταση. Αυτό ενδέχεται να οδηγήσει σε αναδιάρθρωση και σε αλλαγή του καθεστώτος των ουκρανικών θεσμών και των πρακτικών τόσο του κοινωνικού διαλόγου, όσο και του διαλόγου μεταξύ των αρχών και της κοινωνίας των πολιτών. Μια τέτοια διαδικασία θα πρέπει να διευκολυνθεί από αλλαγές στην ουκρανική νομοθεσία οι οποίες θα επέλθουν ως αποτέλεσμα πιο συμμετοχικών θεσμών κοινωνικού και πολιτικού διαλόγου για πραγματικές και ανεξάρτητες οργανώσεις. Η ΕΟΚΕ θα ακολουθήσει τις εξελίξεις και τις θέσεις που θα τηρήσουν οι οργανώσεις-εταίροι μας ως προς αυτές τις αλλαγές.

5.1.2 Τόσο πριν το «Euromaidan» όσο και κατά τη διάρκεια των διαδηλώσεων αμφισβητήθηκε η αυθεντικότητα και η ανεξαρτησία ορισμένων οργανώσεων-εταίρων. Αυτό δρομολόγησε μια διαδικασία αλλαγών στον τρόπο λειτουργίας ορισμένων οργανώσεων η οποία, αν δεν υλοποιηθεί με επιφανειακό τρόπο, ενδέχεται να αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη του κοινού σε αυτές τις οργανώσεις. Ειδικότερα, ορισμένες συνδικαλιστικές οργανώσεις και οργανώσεις εργοδοτών ελεωρούντο από το κοινό και τις ΜΚΟ ως τμήμα της καθεστηκίας τάξης και τους στερήθηκε το δικαίωμα να αποτελέσουν τμήμα της κοινωνίας των πολιτών.

5.1.3 Η ΕΟΚΕ είναι έτοιμη να εντείνει τις διμερείς επαφές της με τις οργανώσεις-εταίρους τόσο στην Ουκρανία όσο και στη Ρωσία, προκειμένου να συμβάλει στην καλύτερη σύνδεση των κοινωνιών των πολιτών τους, με απώτερο στόχο την εξομάλυνση των σχέσεων των δύο χωρών.

5.2 Οι δραστηριότητες της ΕΟΚΕ στην Ουκρανία θα βασιστούν στην αρχή υποστήριξης της διαδικασίας εκδημοκρατισμού της χώρας, της εδαφικής ακεραιότητας και του κοινωνικού και πολιτικού διαλόγου μεταξύ όλων των νόμιμων και αντιπροσωπευτικών ενδιαφερόμενων φορέων. Η ΕΟΚΕ θα δώσει προτεραιότητα στις σχέσεις με τους «φυσικούς» εταίρους της, ήτοι τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών της Ουκρανίας.

5.3 Η ΕΟΚΕ έχει πρόθεση να καλέσει το ευρύτερο δυνατό φάσμα εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών της Ουκρανίας να συμμετάσχουν στη συνεργασία και να συμπεριλάβει ακόμα και εκείνους που εκφράζουν επιφυλάξεις ή είναι ανοιχτά εχθρικοί στην πρόσφατη πολιτική μετάβαση και προσέγγιση με την ΕΕ, εξασφαλίζοντας τη συμμετοχή όλων των σημαντικών και αντιπροσωπευτικών οργανώσεων. Η Εθνική Πλατφόρμα του φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης και η Εθνική Τριμερής Κοινωνική και Οικονομική Επιτροπή θα βοηθήσουν ορισμένες οργανώσεις-εταίρους.

5.4 Προτείνεται επίσης να αναπτυχθεί περαιτέρω η συνεργασία σε διμερή βάση μεταξύ των οργανώσεων-εταίρων στην ΕΕ και την Ουκρανία και να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στην ανάπτυξη ικανοτήτων, τις βέλτιστες πρακτικές την ενίσχυση του κοινωνικού και πολιτικού διαλόγου. Ένα από τα μέσα για την επίτευξη αυτού του σκοπού μπορεί να είναι η διασυννοιακή συνεργασία.

5.5 Εκτός από τις θεσμικές δραστηριότητες με βάση τη Συμφωνία Σύνδεσης και, μακροπρόθεσμα, τη σφαιρική και σε βάθος συμφωνία ελευθέρων συναλλαγών, η ΕΟΚΕ θα συμμετάσχει σε ευρύτερες ενημερωτικές δραστηριότητες σχετικά με τον αντίκτυπο της υλοποίησης των συμφωνιών από την Ουκρανία, καθώς και σχετικά με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και το κοινοτικό κεκτημένο.

5.6 Δεδομένης της έλλειψης αξιόπιστων πληροφοριών ή απλά της παραπληροφόρησης από τα μέσα ενημέρωσης (λόγω της έλλειψης γνώσεων σχετικά με την ΕΕ ή της ρωσικής προπαγάνδας), υπάρχει ανάγκη συνεργασίας σε τακτική βάση με τους δημοσιογράφους και τις ενώσεις των μέσων ενημέρωσης.

5.7 Η συνεργασία με τις οργανώσεις-εταίρους στην Ουκρανία στο ζήτημα της διευκόλυνσης της πρόσβασης σε αξιόπιστες πληροφορίες και της διάδοσης των εν λόγω πληροφοριών σε όλες τις ομάδες της κοινωνίας των πολιτών ενδέχεται να φανεί κρίσιμη για τις ευρωπαϊκές φιλοδοξίες της Ουκρανίας. Η πείρα δείχνει ότι η υπογραφή, επικύρωση και υλοποίηση μιας Συμφωνίας Σύνδεσης μπορεί να αποδειχτεί προβληματική και ότι υπάρχουν πολλοί εσωτερικοί και εξωτερικοί παράγοντες που μπορούν να αντιστρέψουν τη φιλοευρωπαϊκή θέση των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών αν δεν επιτευχθεί γενική συναίνεση με τη συμμετοχή όλων των κοινωνικών ομάδων.

5.8 Σημαντικό τμήμα του πληθυσμού της Ουκρανίας δεν έχει επισκεφθεί άλλες χώρες, ενώ όσοι το πράττουν επισκέπτονται κυρίως τη Ρωσία. Αυτό οφείλεται, μεταξύ άλλων, στο γεγονός ότι εξακολουθεί να υφίσταται υποχρέωση θεώρησης για την επίσκεψη χωρών της ΕΕ. Η εν λόγω υποχρέωση αποτελεί σημαντικό κώλυμα για την κοινωνία της Ουκρανίας. Η καθιέρωση απλοποιημένων διαδικασιών για αίτηση θεώρησης είναι, βέβαια, σημαντική, αλλά η υποχρέωση θεώρησης πριν την είσοδο στην ΕΕ δεν βοηθά ούτε στην καθιέρωση κλίματος εμπιστοσύνης, ούτε στις επαφές μεταξύ των λαών.

5.9 Ο ευρωσκεπτικισμός και η έλλειψη ενθουσιασμού από ορισμένα τμήματα της ουκρανικής κοινωνίας για σύσφιξη των σχέσεων με την ΕΕ πηγάζει από την έλλειψη προοπτικών ένταξης. Αν και επί του παρόντος το ζήτημα δεν είναι να ξεκινήσουν διαπραγματεύσεις με στόχο την προσχώρηση της χώρας, το γεγονός ότι το ζήτημα δεν εμφανίζεται στην ατζέντα της ΕΕ σημαίνει ότι οι μεταρρυθμίσεις που βασίζονται στη Συμφωνία Σύνδεσης θεωρούνται από τμήμα της κοινωνίας ως ακριβή ιδιοτροπία η οποία ενδέχεται να μην οδηγήσει πουθενά την Ουκρανία. Αυτό είναι ιδιαίτερα εμφανές στην ανατολική Ουκρανία, όπου η ΕΕ θεωρείται ότι εγκυμονεί κινδύνους για τα κοινωνικά και οικονομικά συμφέροντα.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

III

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

502Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ ΤΗΣ 15ΗΣ ΚΑΙ 16ΗΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2014

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού 2013»

COM(2014) 249 final

(2015/C 012/08)

Εισηγητής: ο κ. **Paulo Barros Vale**

Την 1η Οκτωβρίου 2014, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού 2013

COM(2014) 249 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 23 Σεπτεμβρίου 2014.

Κατά την 502η σύνοδο ολομέλειας, της 15ης και 16ης Οκτωβρίου 2014 (συνεδρίαση της 15ης Οκτωβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 127 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 5 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Κατά τη συνήθη πρακτική, η ΕΟΚΕ προβαίνει κάθε χρόνο σε αξιολόγηση της έκθεσης της Επιτροπής επί της πολιτικής ανταγωνισμού, η οποία αποτελεί διαρθρωτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ΕΟΚΕ θεωρεί θετικό το περιεχόμενο της έκθεσης, το υποστηρίζει εν γένει και εκφράζει τις ανησυχίες της για την τρέχουσα συγκυρία.

1.2 Ο ελεύθερος και δίκαιος ανταγωνισμός διασφαλίζει τα συμφέροντα των οικονομικών παραγόντων, των καταναλωτών και το δημόσιο συμφέρον, και συνεπώς, πρέπει να διαφυλάσσεται. Η συμβολή της Επιτροπής είναι καθοριστική και η ΕΟΚΕ καταγράφει με ικανοποίηση τις προσπάθειες που έχουν καταβληθεί για την τήρηση των εσωτερικών κανόνων και για τη διεθνή συνεργασία.

1.3 Στο διαρκές αυτό έργο, η ενεργός δέσμευση των εθνικών αρχών ανταγωνισμού (ΕΑΑ) θεωρείται καθοριστική και, επομένως, οι αρχές αυτές πρέπει να διαθέτουν τους απαραίτητους ανθρώπινους και υλικούς πόρους, ώστε να είναι σε θέση να ενεργούν αποτελεσματικά και με προορατικότητα, αντί να αντιδρούν εκ των υστέρων, ως ειθισται. Η μεγαλύτερη έμφαση στο προληπτικό έργο μπορεί να αποτρέψει διάφορες παράνομες καταστάσεις, επιζήμιες για την αγορά, με ιδιαίτερες επιπτώσεις για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) και τους καταναλωτές.

1.4 Η ΕΟΚΕ θεωρεί, εξάλλου, εξαιρετικά σημαντική την υιοθέτηση της πρότασης οδηγίας σχετικά με ορισμένες πτυχές των αγωγών αποζημίωσης για παραβάσεις της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας, οδηγία την οποία τα κράτη μέλη οφείλουν να μεταφέρουν και να εφαρμόσουν με τη δέουσα επιμέλεια· ωστόσο, εκφράζει τη λύπη της διότι η οδηγία δεν συνοδεύεται από ένα νομικό μέσο εξίσου δεσμευτικό όσον αφορά το οριζόντιο νομικό πλαίσιο για τη συλλογική προστασία σε περίπτωση παραβίασης συλλογικών δικαιωμάτων και συμφερόντων.

1.5 Πέρα από τη ρύθμιση, πρέπει να διευρυνθούν τα περιθώρια και να προωθηθεί η αυτορρύθμιση, ιδίως μέσω της σύναψης συμφωνιών μεταξύ οργανώσεων παραγωγών, εμπόρων και καταναλωτών, κατά τα υφιστάμενα στην Ευρώπη παραδείγματα τα οποία μπορούν και πρέπει να ακολουθηθούν.

1.6 Δεδομένου ότι, δυνάμει της Συνθήκης, δεν είναι δυνατή η εναρμόνιση των φορολογικών πολιτικών, η πολιτική ανταγωνισμού θα πρέπει να εξασφαλίσει τη μικρότερη δυνατή στρέβλωση λόγω φορολογίας εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ).

1.7 Η αγορά της ενέργειας πρέπει να εξακολουθήσει να χαίρει ιδιαίτερης προσοχής, καθώς η ενιαία αγορά δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη. Η ενίσχυση του ευρωπαϊκού δικτύου (ώστε να είναι δυνατό το διασυνοριακό εμπόριο) και οι επενδύσεις στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (που πέρα από τα προφανή περιβαλλοντικά οφέλη, επιτρέπουν την πρόσβαση άλλων παραγωγών στο δίκτυο) πρέπει να βρίσκονται στο επίκεντρο των προσπαθειών για την επίτευξη πραγματικού ανταγωνισμού στον κλάδο, ο οποίος θα συντελέσει στη μείωση των τιμολογίων για τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά.

1.8 Η ελεύθερη πρόσβαση των καταναλωτών σε όλες τις αγορές έχει καίρια σημασία. Μεγάλη συμβολή σ' αυτήν έχει ο στόχος του ψηφιακού θεματολογίου που αφορά την καθολική πρόσβαση στην ευρυζωνική σύνδεση. Η πρόσβαση στην ψηφιακή αγορά, όπου συχνά επικρατούν τιμές χαμηλότερες απ' ό,τι στις παραδοσιακές αγορές, θα επέτρεπε την πρόσβαση των καταναλωτών σε ορισμένα αγαθά, απλυσίαστα μέχρι σήμερα για αυτούς.

1.9 Η διεθνής συνεργασία υπήρξε το επίκεντρο πλείστων όσων προσπαθειών, με αξιέπαινα αποτελέσματα. Ωστόσο, δεν μπορεί να λησμονείται ο όγκος του έργου προς υλοποίηση. Εκτός των διμερών εργασιών, συνέχεια πρέπει να δοθεί στις προσπάθειες ενώπιον του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) και της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ). Η Ευρώπη εξακολουθεί να υφίσταται αθέμιτο ανταγωνισμό, και εντός των συνόρων της και εκτός, εκ μέρους ιδιωτικών και δημόσιων επιχειρήσεων από χώρες στις οποίες η χορήγηση παράνομων κρατικών ενισχύσεων αποτελεί τρέχουσα πρακτική (με ιδιαίτερη έμφαση στον τομέα της ενέργειας), οι περιβαλλοντικοί κανόνες είναι πιο ανεκτικοί και δεν ισχύει η ίδια εργατική νομοθεσία (πολύ συχνά σε κατάφωρη παραβίαση των πλέον βασικών κανόνων περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων).

2. Περιεχόμενο της έκθεσης για το 2013

2.1 Κατά το 2013 εμφανίστηκαν ορισμένες ενδείξεις οικονομικής ανάκαμψης στην Ευρώπη. Η αύξηση της εμπιστοσύνης και της ανταγωνιστικότητας εξακολουθεί να αποτελεί το επίκεντρο των ευρωπαϊκών πολιτικών δράσεων για την προώθηση της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης, ως χαρακτηριστικού στοιχείου της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

2.2 Στην έκθεση παρατίθεται ένα από τα συμπεράσματα της μελέτης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου του 2013 για την πολιτική ανταγωνισμού, όπου αποτυπώνεται καθαρά η σημασία της για τον συγκεκριμένο στόχο: «[...] η πολιτική ανταγωνισμού, η οποία εντείνει τον ανταγωνισμό, θα τονώσει την ανάπτυξη».

2.3 Η έκθεση απαρτίζεται από 8 μέρη: προώθηση της ανταγωνιστικότητας μέσω της καταπολέμησης των συμπράξεων· διασφάλιση της αποτελεσματικής επιβολής της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας και του ελέγχου των συγκεντρώσεων προς όφελος των επιχειρήσεων και των καταναλωτών· εκσυγχρονισμός των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων για τη διοχέτευση δημόσιων πόρων σε στόχους που ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα· προώθηση ενός δίκαιου και σταθερού χρηματοπιστωτικού τομέα για τη στήριξη της πραγματικής οικονομίας· ενέργεια: ο τομέας που κατεξοχήν χρειάζεται «περισσότερη Ευρώπη»· επιβολή της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού στην ψηφιακή οικονομία για τη στήριξη του Ψηφιακού Θεματολογίου για την Ευρώπη· διεθνής συνεργασία στο πλαίσιο της πολιτικής ανταγωνισμού για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της παγκοσμιοποίησης· διάλογος με τα άλλα θεσμικά όργανα σε θέματα ανταγωνισμού.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Οι ΜΜΕ είναι αναμφισβήτητα η βάση της οικονομικής ανάκαμψης στην Ευρώπη. Επίσης, λόγω του μεγέθους τους, είναι οι πλέον ευάλωτες στις πρακτικές κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης, οι οποίες συχνά τις καταδικάζουν σε εξαφάνιση. Το ζήτημα της κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης πρέπει να τονιστεί ιδιαίτερα στα πλαίσια της πολιτικής ανταγωνισμού, ιδίως στην περίπτωση που η προμηθευτής και το μικρής κλίμακας λιανεμπόριο και, εντέλει, επηρεάζουν σημαντικά τα συμφέροντα των καταναλωτών. Δεδομένου ότι η οδηγία σχετικά με τις αγωγές αποζημίωσης για παραβιάσεις των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) έτυχε θερμής υποδοχής και θεωρείται εξαιρετικής σημασίας, η πρόληψη των ιδίων αυτών παραβιάσεων έχει ακόμη μεγαλύτερη σημασία και αξίζει να μελετηθεί με μεγάλη προσοχή, ώστε να αποβούν αποτελεσματικές οι δράσεις πρόληψης.

3.2 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι οι ΕΑΑ πρέπει να υιοθετήσουν μια πιο προορατική αντιμετώπιση, αντί να περιορίζονται στην εκ των υστέρων αντίδραση, όπως συμβαίνει τις περισσότερες φορές, εφόσον παρεμβαίνουν μόνον ύστερα από καταγγελίες επιχειρηματιών ή καταναλωτών. Ο έλεγχος ορισμένων διαπραγματεύσεων, που μάλλον «εντολές» θα έπρεπε να ονομάζονται, θα μπορούσε να συμβάλει στην πρόληψη περιπτώσεων κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης. Η σημαντική βελτίωση της ανταλλαγής σχετικών πληροφοριών εντός της αλυσίδας παραγωγής συνιστά απαραίτητη προϋπόθεση για την αναγκαία πρόοδο στον τομέα αυτόν.

3.3 Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει επίσης να επιδείξουν οι ΕΑΑ στους κλάδους που εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τις τιμές των πρώτων υλών, δεδομένου ότι, σε πολλές περιπτώσεις, η αύξηση της τιμής των πρώτων υλών (ή ακόμη και η απειλή αύξησης) αντανακλάται στην τελική τιμή σχεδόν αμέσως ενώ, αντίθετα, τούτο δεν συμβαίνει σε περίπτωση μείωσης.

3.4 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η πολιτική ανταγωνισμού πρέπει να ασχοληθεί με τα προβλήματα της αγοράς των δημοσίων συμβάσεων, η οποία στις περισσότερες περιπτώσεις είναι ακόμη σχετικά κλειστή. Η αγορά των δημοσίων συμβάσεων είναι ακόμη κατακερματισμένη και δεν έχουν όλοι πρόσβαση σε αυτήν, παρά τις τρέχουσες εργασίες σχετικά με την πλήρως ηλεκτρονική διαδικασία σύναψης δημοσίων συμβάσεων. Ο ισχνός ανταγωνισμός είναι επιζήμιος για το δημόσιο συμφέρον: η έλλειψη εναλλακτικών λύσεων δεν αφήνει στους δημόσιους φορείς περιθώρια ελιγμών, με αποτέλεσμα να προκρίνονται συστηματικά οι ίδιες επιλογές, γεγονός που οδηγεί ενίοτε σε υπερβολικά στενές σχέσεις μεταξύ πολιτικού προσωπικού και συγκεκριμένων επιχειρήσεων.

3.5 Επίσης, δεν πρέπει να παραβλέπεται η μειονεκτική θέση των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στις νησιωτικές και απόμακρες περιοχές, όπου το κόστος των μεταφορών για την πρόσβαση σε άλλες αγορές παρεμποδίζει τον υγιή ανταγωνισμό μεταξύ επιχειρήσεων. Για τις περιπτώσεις αυτές πρέπει να επιχειρηθεί η αναζήτηση μηχανισμών που να διευκολύνουν την πρόσβαση των επιχειρήσεων στις κεντρικές αγορές, ώστε να προωθηθεί ο υγιής ανταγωνισμός μεταξύ όλων εντός της ΕΕ.

3.6 Εξάλλου, καίρια σημασία έχει ο ανταγωνισμός που υφίστανται οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, τόσο εντός των συνόρων τους όσο και σε άλλες αγορές, από ιδιωτικές και δημόσιες επιχειρήσεις τρίτων χωρών, οι οποίες επωφελούνται από παράνομες κρατικές ενισχύσεις — που τους παρέχουν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα —, ευνοϊκές περιβαλλοντικές προδιαγραφές και ανεκτική εργατική νομοθεσία, η οποία συχνά αμφισβητεί βασικά ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και τα δικαιώματα των πολιτών και των καταναλωτών. Οι αδιάκοπες προσπάθειες διεθνούς συνεργασίας, εντός και εκτός του ΠΟΕ και της ΔΟΕ, πρέπει να συνεχίσουν να αποτελούν διπλωματική προτεραιότητα για την καταπολέμηση των ανισοτήτων αυτών, όχι μόνο για λόγους ανταγωνισμού αλλά κυρίως για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

4. Προαγωγή της ανταγωνιστικότητας χάρη στην καταπολέμηση των συμπράξεων και στην αντιμονοπωλιακή νομοθεσία

4.1 Η καταπολέμηση των συμπράξεων έχει εξέχουσα σημασία μεταξύ των δράσεων της πολιτικής ανταγωνισμού. Επομένως, είναι θετικές οι προσπάθειες της Επιτροπής για την καταπολέμηση της πρακτικής αυτής που ζημιώνει το σύνολο της οικονομίας. Οι δράσεις που αναλαμβάνονται στον τομέα των χρηματοπιστωτικών αγορών — όλως ιδιαίτερος δε στην αγορά πρώτων υλών και ενδιάμεσων προϊόντων, όπου οι διακυμάνσεις των τιμών δεν επηρεάζουν μόνο την εσωτερική αγορά, αλλά και την ανταγωνιστική ικανότητα της Ευρώπης σε παγκόσμιο επίπεδο — έχουν καθοριστική σημασία για την οικονομική ανάπτυξη, σε μια εποχή όπου η κατάκτηση νέων αγορών αποκτά επιτακτική σημασία. Ας επισημανθεί ο εντοπισμός και η επιβολή προστίμων σε επιχειρήσεις που συμμετείχαν σε 3 συμπράξεις — στον τομέα των συρμάτινων ιμάντων, των χρηματοπιστωτικών παραγώγων και του εμπορίου γαρίδας —, καθώς και η κοινοποίηση αιτιάσεων σε διάφορους προμηθευτές τοιπ έξυπνων καρτών.

4.2 Η ΕΟΚΕ ανέκαθεν υποστηρίζει τις εργασίες στον τομέα της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας, καθώς τις θεωρεί καθοριστικές για την πολιτική ανταγωνισμού. Σήμερα, επιθυμεί να υποστηρίξει για μία ακόμη φορά το έργο της Επιτροπής, το οποίο έχει συμβάλει στην αποτροπή του τεχνητού κατακερματισμού της εσωτερικής αγοράς, και να χαιρέτισε την περάτωση της αντιμονοπωλιακής διαδικασίας σχετικά με τη διαδικασία τυποποίησης των πληρωμών μέσω διαδικτύου, καθώς και την κοινοποίηση αιτιάσεων σε τράπεζες για συντονισμένη συμπεριφορά με στόχο να παρεμποδιστεί η πρόσβαση των χρηματιστηρίων στην αγορά συμβάσεων αντιστάθμισης πιστωτικού κινδύνου (CDS), όλως ιδιαίτερος δε την ολοκλήρωση της έρευνας σχετικά με τις αντιμονοπωλιακές διαδικασίες που αφορούν τα επιτόκια αναφοράς LIBOR, EURIBOR και TIBOR, χάρη στην οποία βελτιώνεται η ασφάλεια στην αγορά.

4.3 Το έτος 2013 σηματοδοτείται από την υιοθέτηση πρότασης οδηγίας σχετικά με τις αγωγές αποζημίωσης στον αντιμονοπωλιακό τομέα. Η ΕΟΚΕ έχει τοποθετηθεί θετικά ως προς τη συγκεκριμένη πράξη η οποία καταπολεμά τις ανισότητες μεταξύ εθνικών νομοθεσιών και την άνηση μεταχείριση θυμάτων και παραβατών, προστατεύοντας νομικά τους καταναλωτές, ένα ζήτημα που απασχολεί συστηματικά τις γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ.

4.4 Η ΕΟΚΕ, παρότι τάσσεται υπέρ της εναρμόνισης, διατύπωσε την επιφύλαξη ότι το κείμενο είναι ίσως υπερβολικά ευνοϊκό για τις παραβαίνουσες επιχειρήσεις, οι οποίες επωφελούνται από προγράμματα επεικούς μεταχείρισης, παρά την αναγνωρισμένη αξία του μηχανισμού αυτού για την ανίχνευση μυστικών συμπράξεων. Επίσης, συνιστά να εναρμονιστεί η πρόταση οδηγίας με τη σύσταση για τις συλλογικές αγωγές, εκφράζοντας τη λύπη της διότι «η θέσπιση συλλογικής αγωγής στον τομέα του ανταγωνισμού, η οποία θα έπρεπε να συνιστά έναν αποτελεσματικό μηχανισμό για τους καταναλωτές, καταλήγει ως σύσταση χωρίς δεσμευτική ισχύ που ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να αναπτύξουν μηχανισμούς συλλογικών αγωγών»⁽¹⁾.

4.5 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της συνέχισης του συντονιστικού έργου μεταξύ Επιτροπής, Εθνικών Αρχών Ανταγωνισμού και Ευρωπαϊκού Δικτύου Ανταγωνισμού. Ζητά, μάλιστα, να ενισχυθεί ο ρόλος της ανταλλαγής σχετικών πληροφοριών μεταξύ των διαφόρων φορέων. Εντούτοις, επιθυμεί να εκφράσει την ανησυχία της όσον αφορά τη δυσκολία ορισμένων ΕΑΑ να ασκήσουν επί της ουσίας ρυθμιστική εξουσία σε ορισμένους κλάδους στους οποίους οι αθέμιτες συμπράξεις και οι καταχρηστικές πρακτικές εξακολουθούν να αναπτύσσονται σε κλίμα πλήρους ατιμωρησίας.

4.6 Η πολιτική ανταγωνισμού θα πρέπει να περιλαμβάνει και τον συντονισμό με τις λοιπές γενικές διευθύνσεις (ΓΔ) της Επιτροπής, έτσι ώστε να καταπολεμώνται αποτελεσματικά οι περιπτώσεις εναρμονισμένων πρακτικών και κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης, πρακτικές που παραβαίνουν τους κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς κανόνες και τις προδιαγραφές ασφάλειας των προϊόντων και δυσχεραίνουν την είσοδο στην αγορά νέων επιχειρήσεων, ευρισκόμενων σε σαφώς μειονεκτική θέση.

5. Εκσυγχρονισμός των κρατικών ενισχύσεων

5.1 Η ΕΟΚΕ χαίρει τη διαδικασία εκσυγχρονισμού των κρατικών ενισχύσεων οι οποίες προσαρμόζονται στις εμβληματικές πρωτοβουλίες της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Καθοριστική είναι η ρηδή εφαρμογή των κρατικών ενισχύσεων με τρόπο που να στηρίζουν την πολιτική συνοχής και να χορηγούνται σε κλάδους που υπηρετούν την ανάπτυξη στην Ευρώπη. Οι δημόσιοι πόροι, καθώς είναι λιγοστοί, πρέπει να αξιοποιούνται για την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», έτσι ώστε να ευνοείται η σύγκλιση των μειονεκτικών περιοχών, να πραγματοποιούνται επενδύσεις σε κλάδους προτεραιότητας, να προωθείται η οικονομία και η απασχόληση και να διευκολύνεται η χρηματοδότηση των ΜΜΕ.

5.2 Ωστόσο, ο εκσυγχρονισμός των κρατικών ενισχύσεων δεν πρέπει να παραβλέπει τις ενισχύσεις δημοσίων υπηρεσιών για την κάλυψη κοινωνικών αναγκών (όπως υγεία, εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση, πρόσβαση στην αγορά εργασίας και επαγγελματική επανένταξη, μέριμνα για τα παιδιά και τους ηλικιωμένους, στήριξη σε ευάλωτες ομάδες με στόχο την κοινωνική τους επανένταξη), οι οποίες δεν μπορούν να αντιμετωπίζονται άκριτα. Αντιθέτως, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαιτερότητες των κλάδων εξυπηρέτησης των πολιτών, όπου, πέρα από τη σημασία που έχει η αποδοτική αξιοποίηση των ολοένα και πιο περιορισμένων διαθέσιμων πόρων, προτεραιότητα πρέπει να δίνεται στην ποιότητα των υπηρεσιών.

5.3 Σε μια εποχή όπου η κινητικότητα είναι μεγάλη, πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο ελεύθερης επιλογής του παρόχου υπηρεσιών υγείας και να μελετηθούν λύσεις ώστε, χωρίς να διακυβεύεται η ποιότητα της υπηρεσίας και η προστασία των πλέον μειονεκτούντων, οι χρήστες να μην υπόκεινται στη διακριτική ευχέρεια είτε του κράτους είτε των ασφαλιστικών εταιρειών. Το ζήτημα αυτό είναι τόσο σημαντικό που κρίνεται σκόπιμη η εκπόνηση σχετικής γνωμοδότησης πρωτοβουλίας για την εις βάθος ανάλυσή του.

5.4 Η ΕΟΚΕ έχει τοποθετηθεί υπέρ του εκσυγχρονισμού της πολιτικής της ΕΕ στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων. Ειδικότερα, υποστηρίζει τις νέες κατευθύνσεις για τις ενισχύσεις στον τομέα των συστημάτων εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (CO₂), τα οποία απέτρεψαν τη μετεγκατάσταση των βιομηχανιών σε χώρες με ευνοϊκότερη νομοθεσία. Εκφράζει, ωστόσο, τη λύπη της διότι δεν έγινε δεκτή η σύσταση να αυξηθεί το όριο των ενισχύσεων ήσσονος σημασίας σε 500 000 ευρώ, αντί του ισχύοντος ορίου των 200 000 ευρώ, κατ' αναλογία με όσα ισχύουν για τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΥΓΟΣ)⁽²⁾.

⁽¹⁾ ΕΕ C 67 της 6.3.2014, σ. 83.

⁽²⁾ ΕΕ C 67 της 6.3.2014, σ. 74.

6. Ο ανταγωνισμός ανά κλάδο

6.1 Σταθερότητα και δίκαιη μεταχείριση στον χρηματοπιστωτικό κλάδο

6.1.1 Είναι γνωστές οι δυσχέρειες που αντιμετώπισε ο χρηματοπιστωτικός κλάδος και οι συνέπειές τους στη χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας και στην εμπιστοσύνη των χρηματοπιστωτικών αγορών. Διάφορες προσπάθειες έχουν καταβληθεί για την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης, την αύξηση της διαφάνειας και τον περιορισμό των συστημικών κινδύνων. Οι προσωρινές κρατικές ενισχύσεις προς τον χρηματοπιστωτικό κλάδο απέτρεψαν την κατάρρευσή του, φαίνεται όμως ότι, κάθε φορά που εμφανίζονται σημάδια ανάκαμψης, διαδίδονται ειδήσεις για νέα σκάνδαλα, που διαταράσσουν μια ήδη πολύ λεπτή ισορροπία. Επομένως, έχει μεγάλη σημασία να συνεχιστεί η αυστηρή επιτήρηση του κλάδου, ώστε να προληφθούν τυχόν ανεύθυνες πρακτικές των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων — είτε αυτά έχουν επωφεληθεί από παρέμβαση είτε όχι.

6.1.2 Παρά την ευάλωτη θέση του κλάδου, πρέπει να δοθεί συνέχεια στις τρέχουσες διαδικασίες έρευνας για αθέμιτες πρακτικές, κι ας μη φαίνεται να έχουν σημαντική επίδραση επί των κολοσσών του κλάδου, που εμμένουν σε ζημιογόνες για την αγορά συμπεριφορές.

6.1.3 Ας επισημανθεί η πρόταση κανονισμού σχετικά με τις διαπραγματικές προμήθειες για πληρωμές με τη χρήση καρτών, η οποία αποτελεί μακροχρόνιο αίτημα και αναμένεται να αποκαταστήσει τη δικαιοσύνη στην ΕΕ, εναρμονίζοντας τις χρεώσεις για τη χρήση καρτών.

6.2 Ο κλάδος της ενέργειας

6.2.1 Η ενιαία αγορά ενέργειας ακόμη δεν έχει υλοποιηθεί. Οι τιμές της ενέργειας εξακολουθούν να είναι υψηλές, επιβαρύνοντας σημαντικά τον προϋπολογισμό των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών. Η ελευθέρωση της αγοράς δεν πέτυχε ακόμη την ενίσχυση του ανταγωνισμού και της διαφάνειας, ενώ η Ευρώπη εξακολουθεί να υφίσταται τα μειονεκτήματα του υψηλού ενεργειακού κόστους έναντι των λοιπών ανταγωνιστών ανά τον κόσμο. Επίσης, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στον διασυννοριακό ενεργειακό εφοδιασμό, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η ελευθερία των συναλλαγών στην εσωτερική αγορά.

6.2.2 Η υφιστάμενη συναίνεση ως προς την ανάγκη μιας κοινής ενεργειακής πολιτικής, η επένδυση σε υποδομές, η αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και η προσφυγή στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας πρέπει να αξιοποιηθούν για την ανάπτυξη του κλάδου της ενέργειας. Είναι γεγονός ότι οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας δεν κατορθώνουν να ανταγωνιστούν επί ίσοις όροις τις ορυκτές πηγές ενέργειας και την πυρηνική ενέργεια, οι οποίες εξακολουθούν να επιδοτούνται άμεσα από τους δημόσιους προϋπολογισμούς, αλλά και έμμεσα, δεδομένου ότι δεν εσωτερικεύονται ούτε το περιβαλλοντικό κόστος, ούτε οι επιπτώσεις τους στην υγεία. Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας βρίσκονται ακόμη σε μάλλον εμβρυακό στάδιο ανάπτυξης· θα έπρεπε, λοιπόν, να τύχουν μεγαλύτερης στήριξης, ώστε να μπορούν να ανταγωνίζονται σε μια δίκαιη αγορά.

6.2.3 Πέραν αυτού, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται απλώς ως νέες πηγές ενέργειας. Η ανάπτυξη τους διανοίγει νέες ευκαιρίες για την καθιέρωση ενός αποκεντρωμένου προτύπου παραγωγής ενέργειας, όπου οι πολίτες και οι τοπικές κοινότητες μπορούν να είναι ταυτόχρονα παραγωγοί και καταναλωτές. Το νέο αυτό πρότυπο αξίζει να υποστηριχθεί με τη θέσπιση κατάλληλου ρυθμιστικού πλαισίου το οποίο να εξασφαλίζει την ευχερή πρόσβαση των μικρών ηλεκτροπαραγωγών στο δίκτυο⁽³⁾.

6.2.4 Στον τομέα της ενέργειας, οι διασυνδέσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο θεωρούνται καίριες από άποψη πολιτικής ανταγωνισμού. Η ευάλωτη κατάσταση της Ευρώπης από ενεργειακή άποψη καθίσταται προφανής με την πρόσφατη διένεξη στην Ουκρανία, η οποία ενδέχεται να θέσει σε κίνδυνο τον εφοδιασμό του κέντρου της Ευρώπης με φυσικό αέριο. Η διασύνδεση των ενεργειακών συστημάτων της Ιβηρικής Χερσονήσου με εκείνα των χωρών του κέντρου της Ευρώπης δεν θα έδεθε απλώς τέρμα στην απομόνωση της ιβηρικής αγοράς σε σχέση με την υπόλοιπη ΕΕ, αλλά θα συντελούσε και στην πρόληψη προβλημάτων λόγω διακοπής του εφοδιασμού από τη Ρωσία.

6.2.5 Η μεταρρύθμιση της ευρωπαϊκής ενεργειακής πολιτικής έχει καίρια σημασία, ιδίως τη στιγμή που ετοιμάζονται εμπορικές συμφωνίες με τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (ΗΠΑ), όπου το κόστος της ενέργειας είναι σαφώς χαμηλότερο, γεγονός που θα φέρει τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις σε μειονεκτική θέση.

6.3 Η ψηφιακή οικονομία

6.3.1 Πρόκειται για κλάδο ιδιαίτερα ευάλωτο στις αθέμιτες πρακτικές ανταγωνισμού, δεδομένου ότι οι επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας, σε συνεχή και ταχεία διαδικασία καινοτομίας, κινδυνεύουν να καταστραφούν, μη έχοντας την ικανότητα να αντέξουν μέχρι την έκδοση απόφασης σε κανονική διαδικασία.

⁽³⁾ ΕΕ C 226 της 16.7.2014, σ. 1.

6.3.2 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι υποστηρίζει τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα των ευρυζωνικών δικτύων, δεδομένου ότι υπηρετούν τους στόχους του ψηφιακού θεματολογίου.

6.3.3 Η ενιαία αγορά των τηλεπικοινωνιών δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί. Τα τιμολόγια, παρότι εμφανίζουν μείωση, παραμένουν υψηλά, γεγονός που ζημιώνει τις επιχειρήσεις και τις οικογένειες. Η βαθμιαία μείωση των χρεώσεων περιαγωγής και η προβλεπόμενη κατάργησή τους στα τέλη του 2015 συνιστά αξιόπαινο βήμα, ενώ τώρα η προσοχή πρέπει να επικεντρωθεί στην πραγματική μείωση των λοιπών χρεώσεων και στην καθολική πρόσβαση σε ποιοτική ευρυζωνική κάλυψη. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την πεποίθησή της ότι η θέσπιση ενιαίας ρυθμιστικής αρχής στην ΕΕ θα μπορούσε να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων αυτών.

6.3.4 Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να αποδοθεί στην καθολική ευρυζωνική κάλυψη, καθώς υπάρχουν νοικοκυριά, ιδίως χαμηλών εισοδημάτων, που δεν διαθέτουν ακόμη πρόσβαση. Το κενό αυτό απομακρύνει από την ψηφιακή αγορά πολλούς πολίτες, οι οποίοι δεν έχουν πρόσβαση σε αγορές όπου πολύ συχνά οι τιμές είναι πιο συμφέρουσες.

6.3.5 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει το έργο που έχει επιτελεστεί όσον αφορά τα ενιαία διπλώματα ευρεσιτεχνίας ουσιάδους σημασίας (διπλώματα ευρεσιτεχνίας που έχουν καίρια σημασία για την τήρηση ενός προτύπου), έργο που συντελεί στην καταπολέμηση της κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης.

7. Διεθνής συνεργασία

7.1 Η ΕΟΚΕ σημειώνει με ικανοποίηση την έναρξη των διαπραγματεύσεων με τις ΗΠΑ για τη σύναψη Διαπλανητικής Εταιρικής Σχέσης Εμπορίου και Επενδύσεων (ΤΤΙΡ) και με την Ιαπωνία για τη σύναψη συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών, καθώς και τη διεξαγωγή διαλόγων υψηλού επιπέδου με εκπροσώπους των αρχών ανταγωνισμού ορισμένων τρίτων χωρών. Σημαντική είναι, επίσης, η υπογραφή συμφωνίας συνεργασίας με την Ελβετική Συνομοσπονδία, βάσει της οποίας θα είναι δυνατή η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ αρχών ανταγωνισμού, γεγονός που θα διευκολύνει ορισμένες διαδικασίες έρευνας, τρέχουσες και μελλοντικές.

7.2 Ο αθέμιτος ανταγωνισμός εκ μέρους τρίτων χωρών, όπου δεν τηρούνται οι στοιχειωδέστεροι βασικοί κοινωνικοί και περιβαλλοντικοί κανόνες, αρχές και δικαιώματα, υπονομεύει το δίκαιο εξωτερικό εμπόριο. Η διεθνής συνεργασία θα πρέπει να αναπτυχθεί στο υψηλότερο επίπεδο και στους κόλπους του ΠΟΕ και της ΔΟΕ, ώστε να κατοχυρώνονται όχι μόνο τα πλέον βασικά ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά και οι πρακτικές δίκαιου ανταγωνισμού.

7.3 Η παγκοσμιοποίηση αποτελεί γεγονός αδιαμφισβήτητο και οι εξαγωγές έχουν καίρια σημασία για την οικονομική ανάπτυξη της Ευρώπης. Είναι σημαντικό να εξομοιωθούν οι πρακτικές, ώστε η ΕΕ να ανταγωνίζεται επί ίσοις όροις σε αγορές όπου εξακολουθούν να ισχύουν παράνομες κρατικές ενισχύσεις ή αναποτελεσματική εργατική νομοθεσία.

8. Διοργανικός διάλογος

8.1 Παρότι η Επιτροπή διαθέτει πλήρη αρμοδιότητα σε θέματα πολιτικής ανταγωνισμού, η ΓΔ Ανταγωνισμού και ο αρμόδιος Επίτροπος διατηρούν στενό διάλογο με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η ΕΟΚΕ και η Επιτροπή των Περιφερειών (ΕτΠ) ενημερώνονται επίσης σχετικά με τις εργασίες της ΓΔ Ανταγωνισμού, χάρη στην παρουσία υπαλλήλων της Επιτροπής σε συνεδριάσεις τμημάτων και ομάδων μελέτης.

8.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη συνέχιση της συνεργασίας της με την Επιτροπή, επισημαίνει ωστόσο, ότι η συνεργασία αυτή μπορεί να βελτιωθεί, με τη σύμφιξη των σχέσεων μεταξύ των δύο οργάνων, και με την θέσπιση ομάδας της ΕΟΚΕ που θα παρακολουθεί τις εργασίες εκπόνησης της τελικής έκθεσης, έτσι ώστε να είναι ταχύτερη η ανταπόκριση της ΕΟΚΕ στο έργο της Επιτροπής.

Βρυξέλλες, 15 Οκτωβρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διάδοση γεωσκοπικών δορυφορικών δεδομένων για εμπορικούς σκοπούς»

COM(2014) 344 final — 2014/0176 (COD)

(2015/C 012/09)

Εισηγητής: ο κ. McDonogh

Στις 17 και στις 18 Ιουλίου 2014 αντιστοίχως, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισαν να ζητήσουν, σύμφωνα με το άρθρο 114, εδάφιο 1, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διάδοση γεωσκοπικών δορυφορικών δεδομένων για εμπορικούς σκοπούς

COM(2014) 344 — 2014/0176 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 23 Σεπτεμβρίου 2014.

Κατά την 502η σύνοδο ολομέλειας, της 15ης και 16ης Οκτωβρίου 2014 (συνεδρίαση της 15ης Οκτωβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 151 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 4 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Το αντικείμενο της πρότασης οδηγίας έχει καθοριστική σημασία για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα θέματα παγκόσμιου ενδιαφέροντος και η ευημερία των πολιτών της Ευρώπης θα καθοριστούν σε σημαντικό βαθμό στο μέλλον από τον έλεγχο και την εκμετάλλευση των δεδομένων που σχετίζονται με τον κόσμο μέσα στον οποίο ζούμε. Σήμερα, τα δεδομένα αυτά διαμορφώνονται και ελέγχονται κατά μεγάλο μέρος από τις Ηνωμένες Πολιτείες και από άλλες χώρες εκτός της ΕΕ. Έχει ζωτική σημασία η Ευρώπη να προωθήσει το διαστημικό της πρόγραμμα και την παραγωγή και διάδοση γεωσκοπικών δεδομένων, κατά τρόπο ώστε να μην υστερεί πλέον στον συγκεκριμένο τομέα και να μετατραπεί σε πρωτοπόρο του εξαιρετικού αυτού βιομηχανικού τομέα.

1.2 Η ΕΟΚΕ τάσσεται σθεναρά υπέρ της θέσπισης ενός σαφούς κανονιστικού πλαισίου προκειμένου να διευκολυνθεί η ανάπτυξη της διαστημικής βιομηχανίας στην Ευρώπη και η εκμετάλλευση των γεωσκοπικών δεδομένων προς στήριξη της βιώσιμης ανάπτυξης και της ευημερίας των Ευρωπαίων πολιτών. Η ΕΟΚΕ επικροτεί συνεπώς την ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα την προτεινόμενη οδηγία για τη διάδοση δορυφορικών γεωσκοπικών δεδομένων για εμπορικούς σκοπούς.

1.3 Η ΕΟΚΕ επικροτεί επίσης την παρούσα πρόταση στο ευρύτερο πλαίσιο της ευρωπαϊκής διαστημικής πολιτικής, η οποία είναι ζωτικής σημασίας τόσο για τη μελλοντική ευημερία και ασφάλεια της ΕΕ όσο και για την επίτευξη του στόχου της έξυπνης, διατηρήσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης που προκρίνεται από τη στρατηγική «Ευρώπη 2020»⁽¹⁾.

1.4 Επιπλέον, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι η οδηγία οφείλει να θεσπίσει ένα διαφανές, δίκαιο και συνεκτικό νομικό πλαίσιο με στόχο να διασφαλίσει την ορθή λειτουργία και ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς διαστημικών προϊόντων και υπηρεσιών, προβαίνοντας ιδιαίτερα στην καθιέρωση ενός κοινού πλαισίου για τη διανομή δορυφορικών δεδομένων υψηλής ευκρίνειας (HRSD).

⁽¹⁾ «Ευρώπη 2020» — Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, COM(2010) 2020.

1.5 Η ΕΟΚΕ είναι ικανοποιημένη από τις διατάξεις της οδηγίας, με τις οποίες επιδιώκεται η καθιέρωση ενός ενωσιακού προτύπου για την εμπορική εξάπλωση των HRSD.

1.6 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ανάπτυξη της εμπορικής διαστημικής βιομηχανίας στην Ευρώπη υπήρξε υπερβολικά βραδεία και εκτιμά ότι θα μπορούσαν να έχουν δημιουργηθεί ενωρίτερα περισσότερες θέσεις εργασίας και να επιτευχθεί μεγαλύτερη ευημερία χάρη στη διαστημική τεχνολογία και τα διαστημικά δεδομένα. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να επιταχύνει τη χάραξη πολιτικών και τη διαμόρφωση ενδεδειγμένου νομικού πλαισίου στον τομέα του διαστήματος για την προαγωγή της προστασίας, της ασφάλειας, της βιωσιμότητας και της οικονομικής ανάπτυξης στον διαστημικό τομέα, καθώς και για τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς διαστημικών προϊόντων και υπηρεσιών.

1.7 Η ΕΟΚΕ έχει την πεποίθηση ότι οι πολιτικές της ΕΕ θα πρέπει να στηρίζουν καλύτερα τις ΜΜΕ εκείνες των 28 κρατών μελών της Ένωσης που καταβάλλουν προσπάθειες να ανταγωνιστούν και να αναπτυχθούν στην αγορά των γεωσκοπικών δεδομένων. Πιο συγκεκριμένα, η ΕΟΚΕ θα επιθυμούσε να υιοθετηθούν πολιτικές με τις οποίες να αίρονται τα παράλογα εμπόδια που τίθενται στην εσωτερική αγορά και τα οποία συνδέονται με την ελάχιστη οικονομική κλίμακα, έχοντας αρνητικές επιπτώσεις κυρίως στις ΜΜΕ.

1.8 Η ΕΟΚΕ θεωρεί εξάλλου σκόπιμο να υποβληθούν προτάσεις για τη χάραξη μιας πολιτικής για τις δημόσιες συμβάσεις στον τομέα του διαστήματος με σκοπό την ανάπτυξη της εμπορικής πτυχής του, η οποία εξαρτάται, σε μεγάλο βαθμό, από θεσμικές συμβάσεις.

1.9 Η ΕΟΚΕ, τέλος, θα επιθυμούσε να υιοθετηθούν πολιτικές που θα έχουν ως αποτέλεσμα την εκπαίδευση περισσότερων μηχανικών, επαγγελματιών του τομέα των ΤΠΕ και αποφοίτων διοίκησης επιχειρήσεων για να απασχοληθούν στη διαστημική βιομηχανία, ιδίως δε για τις ταχέως αναπτυσσόμενες αγορές των φορέων παροχής και μεταπώλησης δεδομένων, καθώς και των φορέων παροχής υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας και γεωγραφικής πληροφόρησης.

1.10 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η ασφάλεια έχει ζωτική σημασία για τους πολίτες της Ένωσης. Θεωρεί, ωστόσο, ότι ανεξάρτητα από τις διατάξεις της πρότασης οδηγίας, η υιοθέτηση μιας πιο ολοκληρωμένης κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής ασφαλείας θα επέτρεπε, μεταξύ άλλων, να αντιμετωπιστεί το ζήτημα του υπερβολικά περιοριστικού έλεγχου των δορυφορικών δεδομένων υψηλής ευκρίνειας (HRSD) εκ μέρους περιορισμένου αριθμού κρατών μελών.

1.11 Η ΕΟΚΕ καλεί, επίσης, το Συμβούλιο να εργαστεί σε πνεύμα αρμονίας για την ανάπτυξη και την προώθηση της ευρωπαϊκής διαστημικής πολιτικής, η οποία θα προαγάγει την ειρήνη, την ασφάλεια και την οικονομική ανάπτυξη, υιοθετώντας μια ανοικτή και συνεργατική προσέγγιση της ανάπτυξης και της αξιοποίησης της διαστημικής τεχνολογίας και των δεδομένων που αυτή παράγει.

1.12 Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή της Επιτροπής στις παλαιότερες γνωμοδοτήσεις της σχετικά με τη διαστημική πολιτική ⁽²⁾.

2. Προτεινόμενη Οδηγία

2.1 Στην προτεινόμενη οδηγία εξετάζεται το θέμα της διάδοσης γεωσκοπικών δορυφορικών δεδομένων στην Ένωση για εμπορικούς σκοπούς και, ειδικότερα, το ζήτημα του καθορισμού και του ελέγχου δορυφορικών δεδομένων υψηλής ευκρίνειας (HRSD), ως ξεχωριστής κατηγορίας δεδομένων που απαιτούν ένα διαφοροποιημένο κανονιστικό καθεστώς όταν διαδίδονται για εμπορικούς σκοπούς.

2.2 Τα HRSD χρησιμοποιούνται για τη διάθεση γεωσκοπικών προϊόντων και υπηρεσιών σε μια διαρκώς αναπτυσσόμενη αγορά. Τα HRSD έχουν καταστεί πλέον απολύτως αναγκαία για την παρακολούθηση του περιβάλλοντος, τον πολεοδομικό σχεδιασμό, τη διαχείριση των φυσικών πόρων, καθώς και για την αντιμετώπιση καταστροφών και καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

2.3 Αλλά τα HRSD είναι επίσης σημαντικά για την ασφάλεια και την άμυνα των κρατών μελών, με αποτέλεσμα η παραγωγή και διάδοσή τους από εμπορικούς φορείς να ρυθμίζεται μεμονωμένα από το κάθε κράτος μέλος στο οποίο είναι καταχωρισμένοι οι εν λόγω φορείς. Ως εκ τούτου, δεν υπάρχει επί του παρόντος κοινή προσέγγιση σε εθνικό κανονιστικό επίπεδο για την επεξεργασία HRSD ούτε και για υπηρεσίες και προϊόντα που προέρχονται από τα εν λόγω δεδομένα. Αυτό οδηγεί σε ένα κατακεραματισμένο κανονιστικό πλαίσιο σε ολόκληρη την Ευρώπη, που χαρακτηρίζεται από έλλειψη συνοχής, διαφάνειας και προβλεψιμότητας και το οποίο, ως εκ τούτου, εμποδίζει τις αγορές να αναπτύξουν πλήρως τις δυνατότητές τους.

⁽²⁾ ΕΕ C 67, 6.3.2014, σ. 88, ΕΕ C 327, 12.11.2013, σ. 38, ΕΕ C 341, 21.11.2013, σ. 29, ΕΕ C 299, 04.10.2012, σ. 72, ΕΕ C 43, 15.2.2012, σ. 20, ΕΕ C 44, 11.2.2011, σ. 44, ΕΕ C 339, 14.12.2010, σ. 14, ΕΕ C 162, 25.6.2008, σ. 24-30.

2.4 Στόχος της προτεινόμενης οδηγίας είναι η διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς για προϊόντα και υπηρεσίες HRSD, με την καθιέρωση ενός συνεκτικού νομικού πλαισίου για τη διανομή HRSD σε συνδυασμό με ένα ικανοποιητικό και επαρκές επίπεδο πληροφοριών σχετικά με την προσβασιμότητα των HRSD για εμπορικούς σκοπούς, καθώς και η διευκόλυνση του ανταγωνισμού σε επίπεδο παρόχων δεδομένων, τόσο με τη θέσπιση ενός διαφανούς, προβλέψιμου και δίκαιου νομικού πλαισίου σε όλα τα κράτη μέλη όσο και με την εξασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των δεδομένων σε ολόκληρη την επικράτεια της ΕΕ.

2.5 Πιστεύεται ότι η εφαρμογή της προτεινόμενης οδηγίας θα αποφέρει θετικά οικονομικά αποτελέσματα λόγω του υψηλότερου επιπέδου διαφάνειας, ασφάλειας δικαίου και επιχειρηματικής προβλεψιμότητας όσον αφορά τη διάδοση διαστημικών δεδομένων. Η επίδρασή της αναμένεται να είναι επίσης ευεργετική για την ίδρυση και ανάπτυξη επιχειρήσεων και την άσκηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, την πώληση γεωσκοπικών δεδομένων και την παγκόσμια ανταγωνιστικότητα. Εκτός από την άμεση ανάπτυξη της απασχόλησης στις επιχειρήσεις μεταπώλησης δεδομένων/υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας και στις επιχειρήσεις που παρέχουν δεδομένα, είναι πιθανή μια πρόσθετη ανάπτυξη της απασχόλησης σε άλλα επίπεδα της αλυσίδας αξίας (δηλαδή στις επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν HRSD, τους κατασκευαστές και τους φορείς εκμετάλλευσης δορυφόρων), ως αποτέλεσμα της καθιέρωσης υπηρεσιών υψηλότερης ποιότητας και ανταγωνιστικότερων τιμών. Επίσης, αναμένεται επιπλέον έμμεση ανάπτυξη της απασχόλησης, δεδομένου ότι η δημιουργία μίας νέας θέσης εργασίας στον διαστημικό κλάδο οδηγεί έως και σε πέντε νέες θέσεις εργασίας σε άλλους τομείς.

2.6 Η πρόταση οδηγίας περιλαμβάνει κατά κύριο λόγο τις εξής διατάξεις:

- α) σαφή ορισμό των HRSD βάσει των τεχνικών παραμέτρων που είναι ζωτικής σημασίας για την παραγωγή των εν λόγω δεδομένων·
- β) προσδιορισμό της διαδικασίας που πρέπει να ακολουθείται από τα κράτη μέλη για τον έλεγχο και την έγκριση της διάθεσης των HRSD για εμπορικούς σκοπούς·
- γ) περιγραφή του συστήματος υποβολής εκθέσεων που πρέπει να ακολουθείται από τα κράτη μέλη προκειμένου να είναι η Επιτροπή σε θέση να ασκεί επαρκή εποπτεία της εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας.

2.7 Τα κράτη μέλη οφείλουν να μεταφέρουν την παρούσα οδηγία στο εθνικό δίκαιο έως την 31η Δεκεμβρίου 2017.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ανάπτυξη των διαστημικών τεχνολογιών, προϊόντων και υπηρεσιών είναι καθοριστικής σημασίας για το μέλλον της Ευρώπης. Όπως επισημάνθηκε παλαιότερα από την ΕΟΚΕ: «Η σημασία του διαστήματος για τη βελτίωση των γνώσεων, την αύξηση της ευημερίας και της οικονομικής ισχύος και την τόνωση της καινοτομίας είναι τεράστια»⁽³⁾. Τα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη μιας ακμάζουσας αγοράς ευρωπαϊκών διαστημικών εφαρμογών πιστεύεται ότι θα είναι ιδιαίτερος αξιοσημείωτος.

3.2 Η Ευρώπη είναι η μόνη που διαθέτει την ικανότητα να προωθήσει μια διαστημική πολιτική που θα προάγει την ειρήνη, την ασφάλεια και την οικονομική ανάπτυξη, σύμφωνα με μια ανοικτή και συνεργατική προσέγγιση της ανάπτυξης και της εκμετάλλευσης της διαστημικής τεχνολογίας και των δεδομένων που αυτή παράγει.

3.3 Αν και αναγνωρίζει ότι η ασφάλεια έχει ζωτική σημασία για την Ένωση, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, ανεξάρτητα από τις διατάξεις της πρότασης οδηγίας, η υιοθέτηση μιας πιο ολοκληρωμένης κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής ασφαλείας θα επέτρεπε, μεταξύ άλλων, να αντιμετωπιστεί το ζήτημα υπερβολικά περιοριστικού ελέγχου των δορυφορικών δεδομένων υψηλής ευκρίνειας (HRSD) εκ μέρους περιορισμένου αριθμού κρατών μελών.

3.4 Η Ευρώπη χρειάζεται μια ευδοκίμουσα εμπορική διαστημική βιομηχανία σε όλους τους τομείς της αλυσίδας αξίας⁽⁴⁾ προκειμένου να μπορέσει να διατηρήσει την αυτόνομη πρόσβασή της στη διαστημική τεχνολογία και στα γεωσκοπικά δορυφορικά δεδομένα και να αναπτύξει μια ισχυρή, ανεξάρτητη διαστημική βιομηχανία.

3.5 Η ΕΕ καθυστέρησε υπερβολικά να προβεί στη διαμόρφωση των πολιτικών και των νομικών πλαισίων που απαιτούνται τόσο για τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς διαστημικών προϊόντων και υπηρεσιών όσο και για την προώθηση μιας ακμάζουσας βιομηχανίας στον τομέα της παραγωγής και της εκμετάλλευσης διαστημικών δεδομένων. Η βραδεία επιχειρηματική ανάπτυξη περί τις κατάντη διαστημικές εφαρμογές στην Ευρώπη συνεπάγεται απώλειες –από πλευράς καινοτομίας, δημιουργίας πλούτου και θέσης στην παγκόσμια αγορά– σε διάφορους διαστημικούς τομείς, με αποτέλεσμα να ωφελούνται οι ΗΠΑ, η Ρωσία, η Κίνα και άλλες χώρες.

⁽³⁾ CCM/115 — CES2861-2013, pt. 3.1.

⁽⁴⁾ Η αλυσίδα αξίας περιλαμβάνει φορείς διαχείρισης δορυφόρων, παρόχους δεδομένων, μεταπωλητές δεδομένων (που προβαίνουν στην πώληση HRSD προερχόμενων από φορείς διαχείρισης δορυφόρων και παρόχους δεδομένων εντός και εκτός της ΕΕ), παρόχους υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας, παρόχους υπηρεσιών γεωγραφικής πληροφόρησης, ερευνητικά ιδρύματα, κυβερνήσεις και ιδιώτες πελάτες.

3.6 Η Ευρώπη χρειάζεται μια προορατική εμπορική στρατηγική για την ανάπτυξη των δικών της διαστημικών τεχνολογιών, προϊόντων και υπηρεσιών σε μια ταχύτατα αναπτυσσόμενη παγκόσμια αγορά. Η εν λόγω στρατηγική προϋποθέτει συναίνεση και συντονισμό σε ευρωπαϊκή κλίμακα, με μέλημα την άρση των εσωτερικών φραγμών που παρακωλύουν την ανάπτυξη.

3.7 Η εμπορική στρατηγική απαιτείται να περιλαμβάνει ένα συνεκτικό και σταθερό κανονιστικό πλαίσιο, μια ισχυρή βιομηχανική βάση εδραζόμενη ουσιαστικά στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), στοιχεία ανταγωνιστικότητας και οικονομικής αποδοτικότητας, αγορές για τις εφαρμογές και τις υπηρεσίες, καθώς και τεχνολογικά αυτόνομη πρόσβαση στο διάστημα, διαστημική τεχνολογία, προϊόντα και υπηρεσίες. Οι απαιτήσεις αυτές έχουν τεθεί ρητά στη διαστημική βιομηχανική πολιτική της ΕΕ ⁽⁵⁾.

3.8 Για την εδραίωση μιας ισχυρής εμπορικής διαστημικής βιομηχανίας στην Ευρώπη, η ΕΕ οφείλει να προωθήσει μια κρίσιμη μάζα ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, από τις ΜΜΕ έως τους μεγάλους παγκόσμιους οργανισμούς, που δραστηριοποιούνται στον τομέα της παραγωγής και της εκμετάλλευσης προϊόντων και υπηρεσιών βασισμένων σε δορυφορικά δεδομένα.

3.9 Χρειάζονται επίσης πολιτικές που θα έχουν ως αποτέλεσμα την εκπαίδευση περισσότερων μηχανικών, επαγγελματιών του τομέα των ΤΠΕ και αποφοίτων διοίκησης επιχειρήσεων για να απασχοληθούν στη διαστημική βιομηχανία, ιδίως δε για τις ταχέως αναπτυσσόμενες αγορές των φορέων παροχής και μεταπώλησης δεδομένων, καθώς και των φορέων παροχής υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας και γεωγραφικής πληροφόρησης.

3.10 Η ανάπτυξη του εμπορικού διαστημικού τομέα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις θεσμικές συμβάσεις. Η θέσπιση νομοθετικών ρυθμίσεων με σκοπό τη χάραξη πολιτικής για τις συμβάσεις στον τομέα του διαστήματος βιομηχανία, υπό την οπτική της ΕΕ, θα απέβαινε προς όφελος του εν λόγω τομέα.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η ασφάλεια έχει ζωτική σημασία για τους πολίτες της Ένωσης. Ωστόσο, ένας υπερβολικά περιοριστικός έλεγχος των δορυφορικών δεδομένων υψηλής ευκρίνειας (HRSD) εκ μέρους περιορισμένου αριθμού κρατών μελών εμποδίζει σε μεγάλο βαθμό την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής εμπορικής αγοράς γεωσκοπικών δεδομένων, με αποτέλεσμα ανταγωνιστές εκτός ΕΕ να εκμεταλλεύονται την κατάσταση.

4.2 Διαπιστώνεται έλλειψη αξιόπιστων πληροφοριών σχετικά με το μέγεθος και τη δραστηριότητα του τομέα που ασχολείται με την ανάπτυξη δορυφορικών εφαρμογών και υπηρεσιών στην Ευρώπη. Εν προκειμένω, κρίνεται σκόπιμη η διενέργεια μελέτης σχετικά με τις διάφορες συνιστώσες της αλυσίδας αξίας που συμβάλλουν στην ανάπτυξη κατάντη διαστημικών εφαρμογών. Η ύπαρξη έγκυρων στοιχείων όσον αφορά τις δυνατότητες αύξησης των θέσεων εργασίας και δημιουργίας πλούτου στους διάφορους τομείς της εν λόγω βιομηχανίας θα είχε ως αποτέλεσμα την τόνωση της αγοράς και την παροχή μεγαλύτερης πολιτικής υποστήριξης.

4.3 Η αγορά δορυφορικών δεδομένων υψηλής ευκρίνειας (HRSD) της ΕΕ δεν έχει αναπτυχθεί επαρκώς σε σύγκριση με αυτήν των ΗΠΑ, όπου η αγορά είναι ενιαία. Η ισχυρή θέση των βιομηχανιών γεωσκόπησης των ΗΠΑ βασίζεται σε δορυφορικά συστήματα προηγμένης τεχνολογίας, σε ένα σαφές θεσμικό πλαίσιο και σε ευρεία ζήτηση εκ μέρους του κοινού για εμπορικά HRSD και υπηρεσίες. Επιπλέον, οι ανταγωνιστές των ΗΠΑ επωφελούνται των πολύ αποτελεσματικών συνεργειών μεταξύ του μη στρατιωτικού και του στρατιωτικού/αμυντικού τομέα σε όρους Ε&Α. Εκτός από τον ισχυρό ανταγωνισμό που ασκούν οι ΗΠΑ, υπάρχουν ισχυροί ανταγωνιστές και από την Ινδία, την Κίνα, τον Καναδά, την Κορέα και την Ταϊβάν που εισάγουν HRSD στην ευρωπαϊκή αγορά μέσω μεταπωλητών δεδομένων.

Βρυξέλλες, 15 Οκτωβρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽⁵⁾ COM(2013) 108 final.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με τη διακυβέρνηση των μακροπεριφερειακών στρατηγικών»

COM(2014) 284 final

(2015/C 012/10)

Εισηγητής: ο κ. Etele BARÁTH

Στις 20 Μαΐου 2014 και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με τη διακυβέρνηση των μακροπεριφερειακών στρατηγικών

(COM(2014) 284 final).

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 25 Σεπτεμβρίου 2014.

Κατά την 502η σύνοδο ολομέλειας, της 15ης και 16ης Οκτωβρίου 2014 (συνεδρίαση της 15ης Οκτωβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 148 ψήφους υπέρ και 4 αποχές.

1. Απόψεις και συστάσεις

1.1 Η έκθεση, η οποία καταρτίστηκε με βάση τη θέση του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων για την ενίσχυση της διακυβέρνησης των μακροπεριφερειακών στρατηγικών, είναι επίκαιρη και παρέχει σημαντικές υποδείξεις για την περαιτέρω βελτίωση του σχεδιασμού αυτών των στρατηγικών και την καλύτερη διακυβέρνηση της εφαρμογής τους.

1.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να αναχθεί η μακροπεριφερειακή πολιτική σε αυτόνομη πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.3 Όσον αφορά τις μακροπεριφερειακές στρατηγικές, είναι λυπηρό το γεγονός ότι, λόγω της φύσεως του εγχειρήματος, η έννοια της «διακυβέρνησης» στην έκθεση περιορίζεται στην πολιτική, θεσμική και διοικητική/οργανωτική συνεργασία.

1.4 Η έκθεση της Επιτροπής αποδίδει στους «εταίρους» έναν σαφώς υποδεέστερο ρόλο. Δεν αναφέρεται καθόλου στους οικονομικούς και κοινωνικούς κύκλους, ενώ οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών αναφέρονται μόνο ως αποδέκτες πληροφοριών.

1.5 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει να αναπτυχθεί ένα νέο πρότυπο διακυβέρνησης με τη συμμετοχή των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων.

1.6 Επισημαίνεται ότι, παρά τη συνεργασία στο ευρωπαϊκό επίπεδο με την ΕΟΚΕ η οποία κλήθηκε να καταρτίσει σχετική γνωμοδότηση, στο ενδιάμεσο μακροπεριφερειακό ή περιφερειακό επίπεδο δεν τίθεται καθόλου θέμα εταιρικής σχέσης, ούτε κατά τη χάραξη της στρατηγικής ούτε κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

1.7 Το κενό αυτό είναι ιδιαίτερα εμφανές στο επίπεδο της υλοποίησης, όπου οι κύριοι δικαιούχοι θα πρέπει να είναι οι οικονομικοί φορείς και η κοινωνία των πολιτών. Η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα της υλοποίησης εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την προηγούμενη συμμετοχή των εταίρων, οι οποίοι θα πρέπει να είναι καλά ενημερωμένοι και σύμφωνοι, καθώς και από τη συνεκτίμηση της εμπειρίας τους στη διαδικασία χάραξης της στρατηγικής. Το συνιστώμενο νέο πρότυπο μπορεί να θεωρηθεί αρκετά υποσχόμενο από την άποψη της προσδοκώμενης «ευρωπαϊκής προστιθέμενης αξίας».

1.8 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι οι μακροπεριφερειακές εμπειρίες στο πλαίσιο των στρατηγικών για τον Ατλαντικό και για τη Μεσόγειο αποτελούν ενδεδειγμένα παραδείγματα της δύναμης που ενυπάρχει στην εταιρική συνεργασία.

1.9 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η «ομάδα υψηλού επιπέδου», που αποτελείται από εκπροσώπους των 28 χωρών της ΕΕ, αποτελεί μια εξαιρετική ευκαιρία για να αμβλυθθεί η υπερβολικά συγκεντρωτική και διοικητική διακυβέρνηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να συμπληρωθεί με ένα όργανο «χάραξης πολιτικής», σύμφωνο με τη συχνά παραμελημένη έννοια της επικουρικότητας και με συνεπή εφαρμογή της αρχής της εταιρικής σχέσης.

1.10 Είναι εξαιρετικά σημαντικό να καταστεί η αναπτυξιακή πολιτική του μακροπεριφερειακού επιπέδου αναπόσπαστο τμήμα των πανευρωπαϊκών πολιτικών. Για τον σκοπό αυτό, χρειάζεται να πραγματοποιηθεί αξιολόγηση, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, των «υφιστάμενων» μακροπεριφερειακών σχέσεων που λειτουργούν ικανοποιητικά, τόσο από εδαφική όσο και από τομεακή άποψη.

1.11 Η ΕΟΚΕ συνιστά να πραγματοποιηθεί απογραφή των μακροπεριφερειακών προκλήσεων και δυνατοτήτων, των οποίων η πρόωξη και η αξιοποίηση θα μπορούσαν να συμβάλουν στην επιτυχία αναπτυξιακών προσπαθειών όπως η διευκόλυνση «Συνδέοντας την Ευρώπη» και, επομένως, στην ενίσχυση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

1.12 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη συγκέντρωση των πόρων και την εφαρμογή των αρχών της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας. Ωστόσο, εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι η ανάλυση δεν ασχολείται με θέματα που σχετίζονται με τη δυνατότητα μέτρησης της υλοποίησης της στρατηγικής και των σχεδίων δράσης και δεν περιλαμβάνει τους ποιοτικούς και ποσοτικούς δείκτες που είναι απαραίτητοι για τον υπολογισμό της απόδοσης των επενδύσεων και άρα της «προστιθέμενης αξίας». Τα «τεχνικά σημεία επαφής» θα μπορούσαν να έχουν ως αποστολή τη δημιουργία ενός ενιαίου συστήματος παρακολούθησης και την προετοιμασία των εκ των προτέρων και εκ των υστέρων αξιολογήσεων.

1.13 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι οργανώσεις διαφόρων επιπέδων και πολυποικίλης σύνθεσης, καθώς και ορισμένα φόρουμ, θα μπορούσαν να συμβάλουν σημαντικά στην ενίσχυση της ευρωπαϊκής ταυτότητας της κοινωνίας των πολιτών και των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών φορέων και, συγχρόνως, να συνεισφέρουν σε μεγάλο βαθμό στην ανάπτυξη του ευρωπαϊκού μοντέλου, συνειδητά βασισμένου εν μέρει στην προσέγγιση «από τη βάση προς την κορυφή».

1.14 Θα πρέπει να καθοριστεί με μεγαλύτερη ακρίβεια, από νομική και θεσμική άποψη, τι σημαίνει «διακυβέρνηση» σε ό,τι αφορά τη χάραξη και την εφαρμογή των μακροπεριφερειακών στρατηγικών.

1.15 Για την ΕΟΚΕ, η αρχή των «τριών όχι» δεν ισχύει πλέον: υπάρχουν χρηματοδοτικοί πόροι από το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό πλαίσιο 2024-2020, αυτόν τον καιρό αναπτύσσεται ένα θεσμικό διοικητικό σύστημα για τη διευκόλυνση της υλοποίησης και οι απαραίτητοι κανόνες περιλαμβάνονται στο κοινό στρατηγικό πλαίσιο.

1.16 Διατηρώντας τη δυνατότητα ελεύθερης επιλογής των μορφών οργάνωσης, αλλά προς όφελος της βελτίωσης του συντονισμού και της εξασφάλισης της «κρίσιμης μάζας» των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων, θα πρέπει να προβλεφθούν πρόσθετοι πόροι που να λειτουργούν καταλυτικά και να συμβάλουν στη δημιουργία συνεργιών μεταξύ των προθέσεων και των πόρων των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών φορέων.

2. Εισαγωγή

2.1 Στην ανάλυσή της, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι δύο μακροπεριφερειακές στρατηγικές που έχουν εγκριθεί μέχρι στιγμής και ήδη αποδίδουν καρπούς, δηλαδή οι στρατηγικές για τη Βαλτική Θάλασσα και για τον Δούναβη, αποδεικνύουν έμπρακτα ότι ανταποκρίνονται στις προσδοκίες όσον αφορά την προστιθέμενη αξία. Έχουν ληφθεί σημαντικές κοινές αποφάσεις και έχουν κινητοποιηθεί αχρησιμοποίητοι μέχρι σήμερα πόροι, για παράδειγμα στους τομείς της προστασίας του περιβάλλοντος, της ποιότητας, της προστασίας από τις πλημμύρες και της διατήρησης της ποιότητας των υδάτων.

2.2 Οι δύο πρωτοβουλίες μακροπεριφερειακής συνεργασίας που ξεκίνησαν πρόσφατα μπορούν να βασιστούν στην πείρα που έχει αποκτηθεί μέχρι στιγμής. Στην περιφέρεια Αδριατικής-Ιονίου και στην περιοχή των Άλπεων, έχουν διαπιστωθεί σημαντικές ανισοροπίες όσον αφορά τη διάρθρωση της αστικής ανάπτυξης και την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Η ανάλυση αναφέρεται επίσης στον τρόπο δυναμικής αξιοποίησης της πείρας που έχει αποκτηθεί από τις παράκτιες περιοχές του Ατλαντικού.

2.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το κεντρικό ζήτημα κατά τη χάραξη και την εφαρμογή των μακροπεριφερειακών στρατηγικών είναι η χρηστή διακυβέρνηση, σε αρμονία με ειδικές αποστολές.

2.4 Στην ανάλυση της Επιτροπής προσδιορίζονται τρεις τομείς που σχετίζονται με τη διακυβέρνηση και είναι καθοριστικής σημασίας για επιτυχή έκβαση:

- η πολιτική ηγεσία (προσανατολισμός και δομή της διακυβέρνησης), ο ενστερνισμός, η σημασία της ταύτισης με τις στρατηγικές, η επικοινωνία και η λογοδοσία·
- ο συντονισμός, ως μέσο εφαρμογής των στρατηγικών·
- η διαχείριση της διαδικασίας εφαρμογής, τα σχέδια δράσης που προσδιορίζουν την καθημερινή εκτέλεση των καθηκόντων, η συνεργασία και η υποστήριξη της.

2.5 Στην ανάλυσή της, η Επιτροπή περιγράφει την έννοια της διακυβέρνησης ως δραστηριότητα που καθορίζει γενικά τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνονται αποτελέσματα. Είναι, ωστόσο, σημαντικό να σημειωθεί σε αυτό το σημείο ότι η πολιτική ηγεσία και οι φορείς που λαμβάνουν μέρος στην υλοποίηση της στρατηγικής είναι πολύ διαφορετικής φύσεως και ότι η έννοια του ενστερνισμού πρέπει, συνεπώς, να αφορά τους διάφορους τύπους φορέων.

2.6 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι για τη χάραξη και την εφαρμογή των μακροπεριφερειακών στρατηγικών απαιτείται ένα ειδικό σύστημα διακυβέρνησης, βασισμένο στη συνεργασία και στον συντονισμό, στο πλαίσιο του οποίου μπορεί και πρέπει να υπάρχει σύνδεση μεταξύ του ενστερνισμού των διάφορων προγραμμάτων, έργων ή δράσεων, αφενός, και της κάθε συγκεκριμένης δραστηριότητας και του αρμόδιου για την εκτέλεσή της φορέα, αφετέρου. Με την εφαρμογή ενός τέτοιου συστήματος, οι διάφορες δραστηριότητες θα είναι αποτελεσματικές, αποδοτικές και μετρήσιμες.

2.6.1 Η ανάλυση επιβεβαιώνει ότι οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές παρέχουν ένα συγκεκριμένο πλαίσιο για τη συνεργασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των κρατών μελών, των περιφερειών τους και ορισμένων τρίτων χωρών σε μια δεδομένη γεωγραφική περιοχή. Τα μέσα εφαρμογής των στρατηγικών είναι τα σχέδια δράσης, τα οποία εξασφαλίζουν τη δυνατότητα συμμετοχής σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο.

2.7 Στην κορυφή της δομής της διακυβέρνησης βρίσκεται η «ομάδα υψηλού επιπέδου», η οποία συνδέει το έργο των «συντονιστών των δράσεων προτεραιότητας», των «επικεφαλής των οριζόντιων δράσεων», των «συντονιστών των πυλώνων» και των «διευθυνουσών ομάδων». Αυτή η θεσμική δομή (δίκτυο) συμπληρώνεται με τα εθνικά σημεία επαφής που ενισχύουν τον συντονισμό σε εθνικό επίπεδο.

3. Ποια στοιχεία απαιτούνται ακόμη για τη βελτίωση της εφαρμογής των μακροπεριφερειακών στρατηγικών;

3.1 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η ανάλυση της Επιτροπής συνοψίζει ορθά τους κυριότερους τομείς στους οποίους χρειάζεται να ενισχυθεί η διακυβέρνηση. Για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική εφαρμογή των μακροπεριφερειακών στρατηγικών, πρέπει να πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- πιο σθεναρή πολιτική διακυβέρνηση·
- πέρα από τον ορισμό και την υιοθέτηση οριζόντιων στόχων, εμφανέστερη αξιοποίησή τους σε εθνικό επίπεδο, στο πλαίσιο των εσωτερικών εργασιών των κυβερνήσεων.

3.1.1 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες με σκοπό την εντατικότερη εφαρμογή των εταιρικών σχέσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο και μεταξύ των ευρωπαϊκών οργάνων.

3.1.2 Στην ανάπτυξη της διακυβέρνησης θα πρέπει να συμπεριληφθούν επίσης οι οργανώσεις που δραστηριοποιούνται σε διακρατικό επίπεδο σε μια συγκεκριμένη περιοχή. Χρειάζεται, εξάλλου, να διασφαλιστεί η προσέλκυση του ενδιαφέροντος των εν λόγω οργανώσεων.

3.2 Θα ήταν επωφελές να διευκολυνθεί η πρόσβαση στους διάφορους υφιστάμενους πόρους και να αναπτυχθούν ενδεδειγμένα τομεακά μέσα, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που προορίζονται για τον ιδιωτικό τομέα.

3.3 Απαραίτητες προϋποθέσεις για την εφαρμογή των μακροπεριφερειακών στρατηγικών είναι η προβλεψιμότητα, η εξασφάλιση αξιόπιστου περιβάλλοντος για τους βασικούς φορείς, η συνεχής ανάπτυξη των δεξιοτήτων, η καλύτερη ενημέρωση της κοινωνίας των πολιτών και η συμμετοχή της στην εφαρμογή των σχεδίων δράσης, η εντατικότερη χρήση των εργαλείων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, πληροφόρησης και επικοινωνίας και, γενικότερα, η ενίσχυση της εδαφικής και περιφερειακής ταυτότητας και η βελτίωση της προσαρμογής στις στρατηγικές.

4. Συστάσεις για την περαιτέρω ανάπτυξη των βασικών στοιχείων της διακυβέρνησης

4.1 Συνεργασία μεταξύ πολιτικών και στρατηγικών υπευθύνων (leadership), εταίροι της συνεργασίας και βασικοί συντελεστές

4.1.1 Η ανάλυση της Επιτροπής, αν και προτείνει βελτιώσεις, ενισχύει τα υφιστάμενα πλαίσια διακυβέρνησης. Υποστηρίζει ότι οι συχνότερες τακτικές συναντήσεις σε διάφορα επίπεδα, από το στάδιο του σχεδιασμού της στρατηγικής έως το στάδιο της υλοποίησής της μέσω της εκπόνησης των σχεδίων δράσης, θα επέτρεπαν όχι μόνο στους βασικούς φορείς να έχουν μια καλύτερη σφαιρική εικόνα, αλλά και στο πολιτικό επίπεδο να εκτιμήσει με πιο αξιόπιστο τρόπο, πέρα από τις δηλώσεις και με καλύτερη γνώση των ενεχόμενων διεργασιών, την αξία του επιτελεσθέντος έργου.

4.1.2 Μια από τις κυριότερες πρακτικές συστάσεις αφορά την ενίσχυση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή του ρόλου των μακροπεριφερειακών στρατηγικών μεταξύ των πολιτικών της ΕΕ, χωρίς να παραβιάζονται οι αρμοδιότητές της για την παροχή στήριξης και καθοδήγησης.

4.1.3 Ίσως αποδειχθεί πολύ χρήσιμη η διοργάνωση θεματικών συναντήσεων σχετικά με τα προβλήματα που μπορεί να προκύψουν κατά τη χάραξη και την εφαρμογή των στρατηγικών. Αυτά τα προβλήματα έχουν αντίκτυπο σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αλληλεπιδρούν με τις πολιτικές της ΕΕ και απαιτούν συντονισμό υψηλού επιπέδου.

4.1.4 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι είναι απαραίτητο να ενισχυθεί ο ρόλος των εθνικών σημείων επαφής, εφόσον αποτελούν τον σύνδεσμο μεταξύ του πολιτικού επιπέδου και του επιπέδου της υλοποίησης. Ειδικότερα, θεωρεί επιθυμητό τον ορισμό ειδικού εντεταλμένου για την προσεκτική παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής της κάθε στρατηγικής, καθώς και για τη βελτίωση της ποιότητας των εκθέσεων που παρουσιάζονται κατά τις συνεδριάσεις των υπευθύνων ή των αρμόδιων υπουργών.

4.1.5 Στην ανάλυση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής υπογραμμίζεται η σημασία που πρέπει να δοθεί στη συμμετοχή των κυριότερων παραγόντων, των εταιρών της συνεργασίας και των ενδιαφερόμενων φορέων από διάφορες χώρες και περιφέρειες στην από κοινού ανάπτυξη των προσεγγίσεων που πρέπει να υιοθετηθούν, στην εκπόνηση ενός χρονοδιαγράμματος για τους οικονομικούς στόχους και Συμβούλιο την επίτευξή τους, στην τακτική διεξαγωγή συζητήσεων, στην ευαισθητοποίηση και, γενικά, στην αποτελεσματικότητα της συμμετοχής.

4.1.6 Η ΕΟΚΕ συµμερίζεται την άποψη σύμφωνα με την οποία οι βασικοί συντελεστές είναι πρωτίστως οι υπεύθυνοι σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και η κοινωνία των πολιτών, στην οποία συγκαταλέγονται οι ενώσεις των εργοδοτών και των εργαζομένων, οι εκπρόσωποι των επιστημονικών και των ερευνητικών κύκλων και, γενικά, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις.

4.1.6.1 Η ενίσχυση της συμμετοχής των φορέων αυτών αποτελεί προτεραιότητα, αν και υπάρχουν ήδη πολλά παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών, τόσο όσον αφορά τους πολιτικούς ιθύνοντες όσο και τους εκπροσώπους της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών.

4.1.7 Όσον αφορά το μέλλον, η ανάλυση της Επιτροπής⁽¹⁾ κρίνει ιδιαίτερα σημαντική την ανάπτυξη δράσεων που έχουν υλοποιηθεί με επιτυχία από τα φόρουμ, με την ενισχυμένη συμμετοχή των κοινοβουλίων και των επιτροπών τους, τη συμβολή εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών από ολόκληρη τη μακροπεριφέρεια, τη συμμετοχή τους σε έναν καλύτερο ορισμό των διαφόρων θεματικών στόχων και αποστολών και τη συνεκτίμηση των απόψεών τους.

4.1.8 Θα μπορούσε επίσης να είναι πολύ χρήσιμη για τη χάραξη και την υλοποίηση των στρατηγικών η ενίσχυση της συνεργασίας ανάμεσα στη θεωρία (πανεπιστήμια) και την πράξη (επιχειρήσεις, ΜΜΕ), καθώς και η ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ σπουδαστών από διάφορα πανεπιστήμια.

4.1.9 Τελευταίο, αλλά όχι λιγότερο σημαντικό, ουσιώδες στοιχείο είναι να λαμβάνουν μέρος σε αυτές τις διαδικασίες και οι αντιπροσωπείες της Επιτροπής, κυρίως από πλευράς αξιοποίησης των πληροφοριακών συστημάτων.

4.2 Συντονισμός

4.2.1 Η ομάδα υψηλού επιπέδου, που περιλαμβάνει εκπροσώπους των 28 κρατών μελών της ΕΕ, είναι υπό συγκρότηση και σχεδιάζεται η πρώτη ετήσια συνεδρίασή της. Πρόκειται για αναγκαιότητα, εάν θέλουμε να ενισχυθεί ο συντονισμός σε ευρωπαϊκό επίπεδο και να συγχρονιστούν καλύτερα οι διαδικασίες σε καθημερινή βάση στα διάφορα πολιτικά επίπεδα. Οι σχέσεις με τους άλλους βασικούς παράγοντες αποτελούν επίσης μέρος της αποστολής της ομάδας. Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, η καλή λειτουργία της ομάδας δικαιολογεί και τη θέσπιση μιας πανευρωπαϊκής μακροπεριφερειακής στρατηγικής.

(¹) COM(2014) 284 final.

4.2.2 Όπως ήδη πράττουν τα διάφορα σημεία επαφής, η ομάδα υψηλού επιπέδου θα είναι επίσης υπεύθυνη για την εξασφάλιση της συνοχής μεταξύ των οικονομικών πόρων που προορίζονται για την υποστήριξη της υλοποίησης των ευρωπαϊκών πολιτικών, αφενός, και των μακροπεριφερειακών στρατηγικών, αφετέρου. Οι αποκαλούμενες «εθνικές πλατφόρμες συντονισμού» συμπληρώνουν τα θεσμικά πλαίσια, διευκολύνοντας τις ανταλλαγές συμβουλών μεταξύ των διαφόρων κυβερνητικών φορέων, των περιφερειακών και τοπικών κυβερνήσεων, των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, των επιστημονικών ιδρυμάτων και των λοιπών ενδιαφερομένων.

4.2.3 Στην ανάλυση της Επιτροπής υπογραμμίζεται ο κυρίαρχος ρόλος των εθνικών σημείων επαφής στα πλαίσια του συντονισμού. Εκτός από τα βασικά τους καθήκοντα –όπως η προσαρμογή και ο συντονισμός των διαφόρων διαδικασιών, η παρακολούθηση και η εξασφάλιση της ροής των πληροφοριών μεταξύ των φορέων λήψης αποφάσεων, η ενημέρωση των πολιτικών φορέων, καθώς και, σε ετήσια βάση, διαφόρων οργάνων όπως τα κοινοβούλια που ενδιαφέρονται για τη μακροπεριφερειακή στρατηγική– τα σημεία επαφής πρέπει επίσης να συνεργάζονται για την απογραφή των εθνικών και περιφερειακών πόρων και, ενδεχομένως, να μεριμνούν για τον ικανοποιητικό συντονισμό τους.

4.3 Υλοποίηση

4.3.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την ανάγκη, που επισημαίνεται στην ανάλυση, να ενισχυθεί σημαντικά η κατάσταση των φορέων υλοποίησης τόσο πολιτικά όσο και διοικητικά, παράλληλα με την αύξηση των οικονομικών και των ανθρωπίνων πόρων τους.

4.3.2 Η εφαρμογή των μακροπεριφερειακών στρατηγικών απαιτεί συντονισμό από ανεξάρτητους φορείς, αναγνωρισμένους σε εθνικό επίπεδο, με στέρεες ρίζες στο τοπικό πλαίσιο και με την απαραίτητη εμπειρογνώσια, ενδεχομένως με τη βοήθεια διεθνυστών ομάδων προσαρμοσμένων στο αντίστοιχο επίπεδο.

4.3.3 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη ότι αποτελεί σημαντική αλλαγή το γεγονός ότι ο νέος κανονισμός επιτρέπει να χρησιμοποιηθούν τα ευρωπαϊκά κονδύλια για την άμεση στήριξη των μακροπεριφερειακών στρατηγικών.

4.3.4 Στην ανάλυσή της, η Επιτροπή ορίζει ότι εναπόκειται στους αρμόδιους υπουργούς να αποσαφινίζουν την κατάσταση για τους φορείς εφαρμογής, παρέχοντάς τους τα απαραίτητα μέσα. Δεν γίνεται να απαιτείται η επίτευξη προστιθέμενης αξίας όταν δεν πληρούνται οι απαραίτητες προϋποθέσεις.

4.3.5 Οι συντονιστές αποτελούν τον σύνδεσμο ανάμεσα στο πολιτικό επίπεδο, αφενός, και στα συγκεκριμένα έργα και την υλοποίησή τους, αφετέρου. Σε συνεργασία με τις διευθύνουσες ομάδες, οι συντονιστές αντιπροσωπεύουν την πραγματικά αρμόδια αρχή υλοποίησης.

4.3.6 Στην ανάλυση εφιστάται η προσοχή στους σημαντικούς οργανωτικούς και οικονομικούς πόρους που ήδη υπάρχουν σε ευρωπαϊκό επίπεδο και με τους οποίους είναι δυνατή –και δη αναγκαία– η αποφυγή των επαναλήψεων και των επικαλύψεων στη διακυβέρνηση, στον συντονισμό και στην εφαρμογή. Τούτο θα συμβάλει σε σημαντική εξοικονόμηση πόρων. Είναι επιθυμητό να συνεχιστεί η περαιτέρω ανάπτυξη των υφιστάμενων γνώσεων και πρακτικών.

4.3.7 Όσον αφορά την υλοποίηση, θα πρέπει να αυξηθεί η συχνότητα των συνεδριάσεων και να ενισχυθεί το περιεχόμενο της συνεργασίας, καθώς και ο συντονισμός μεταξύ των διαφόρων θεματικών τομέων, με την ανάπτυξη καλύτερων σχέσεων, ακόμη και μέσα στην ίδια την Επιτροπή.

4.3.8 Η συνεργασία μεταξύ των διαφόρων χωρών και περιφερειών διαφέρει από τη μια μακροπεριφέρεια στην άλλη. Χρειάζεται να αποφευχθεί η δημιουργία υπερβολικά συμβατικών θεσμικών πλαισίων και να ακολουθηθεί το παράδειγμα του Φόρουμ για τον Ατλαντικό, που δημιουργήθηκε για την ανάπτυξη των παράκτιων παροχών του Ατλαντικού, καθώς και άλλων καινοτόμων πρωτοβουλιών.

4.3.9 Στην ανάλυση της Επιτροπής επισημαίνεται μια δυνατότητα που θα μπορούσε να υλοποιηθεί στο πλαίσιο της συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων χωρών και να προσφέρει ενδεχομένως σημαντικά πλεονεκτήματα. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι τα αποκαλούμενα «τεχνικά» σημεία (technical points) μπορούν να συμβάλουν στη ροή των πληροφοριών, στα οργανωτικά καθήκοντα, στην προετοιμασία των εκθέσεων, στη διάδοση των ορθών πρακτικών, στη συγκρότηση διαφόρων επιτροπών και ομάδων εργασίας, στη διεξαγωγή των συνόδων και στην προετοιμασία της τεκμηρίωσης ενόψει αυτών των συνόδων.

Βρυξέλλες, 15 Οκτωβρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 604/2013 όσον αφορά τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας ασυνόδευτων ανηλίκων των οποίων κανένα μέλος της οικογένειας, αδελφός ή συγγενής δεν βρίσκεται νόμιμα σε κράτος μέλος»

[COM(2014) 382 final — 2014/0202 (COD)]

(2015/C 012/11)

Εισηγήτρια: η κ. **Grace Attard**

Στις 3 Ιουλίου 2014, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 604/2013 όσον αφορά τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας ασυνόδευτων ανηλίκων των οποίων κανένα μέλος της οικογένειας, αδελφός ή συγγενής δεν ευρίσκεται νόμιμα σε κράτος μέλος

(COM(2014) 382 final — 2014/0202 (COD)).

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 30 Σεπτεμβρίου 2014.

Κατά την 502η σύνοδο ολομέλειας, της 15ης και 16ης Οκτωβρίου 2014 (συνεδρίαση της 15ης Οκτωβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 143 ψήφους υπέρ και 1 κατά.

1. Συστάσεις και παρατηρήσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ στηρίζει την πρόταση τροποποίησης του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 604/2013. Ωστόσο, εμπόδια όπως η πολυπλοκότητα των διοικητικών, δικαστικών και άλλων καθεστώτων στα κράτη μέλη, η έλλειψη ενημέρωσης και ο φόβος κατάδοσης στις αρχές, πρέπει να εξαλειφθούν προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι κανένα παιδί δεν βρίσκεται χωρίς πατρίδα ή σε κατάσταση νομικής αβεβαιότητας.

1.2 Η ΕΟΚΕ συνιστά με έμφαση να υπερισχύει η αρχή «**του μείζονος συμφέροντος του παιδιού**» έναντι οποιασδήποτε εθνικής ή διεθνούς νομοθεσίας.

1.3 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η υπό εξέταση πρόταση δεν προβλέπει κριτήρια που να καθορίζουν «με ποιό τρόπο» και «από ποιον» θα κριθεί το «μείζον συμφέρον του παιδιού». Ο ορισμός αυτός θα πρέπει να συνάδει με τους κανόνες και τα πρότυπα των διεθνών συμβάσεων για τα ανθρωπίνια δικαιώματα.

1.4 Η ΕΟΚΕ συνιστά να είναι κατάλληλα εκπαιδευμένο το προσωπικό που ασχολείται με ασυνόδευτους ανηλίκους έτσι ώστε να γίνονται σεβαστά τα δικαιώματα των παιδιών.

1.5 Προκειμένου να αποφεύγονται οι συγκρούσεις συμφερόντων και να διασφαλίζεται προσωπικό με τα κατάλληλα προσόντα, ο φορέας που θα καθορίζει το μείζον συμφέρον του παιδιού θα πρέπει να είναι ανεξάρτητος και να μη συνδέεται με τις μεταναστευτικές αρχές. Κατά προτίμηση, θα πρέπει να είναι ο αρμόδιος εθνικός φορέας για ζητήματα προστασίας των παιδιών ⁽¹⁾.

1.6 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η κατάργηση της πρακτικής της **κράτησης παιδιών** πρέπει να αποτελέσει επείγουσα προτεραιότητα, είτε αυτά συνοδεύονται, είτε όχι και ανεξαρτήτως διαδικασίας.

⁽¹⁾ Όπως η *Oficina de Proteccion de Menores* στην Ισπανία ή το Γραφείο κοινωνικής πρόνοιας για τους νέους στη Γερμανία.

1.7 Τα κράτη μέλη δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να αρνούνται την είσοδο σε χώρα σε ασυνόδευτα ή χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά, σύμφωνα με την υποχρέωση **μη επαναπροώθησης** που απορρέει από τα διεθνή ανθρώπινα δικαιώματα, το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο και το δικαίωμα των προσφύγων.

1.8 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να θεσπίσει ενιαίες διαδικασίες και κατάλληλες και ευέλικτες προθεσμίες για τις περιπτώσεις 4β, 4γ και 4δ, προκειμένου να συναφθούν συμφωνίες μεταξύ κρατών μελών, με βάση το μείζον συμφέρον του παιδιού.

1.9 Οι όροι «ενημερώνει» και «ουσιαστική ευκαιρία» πρέπει να προσδιοριστούν σαφώς, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι ο ανήλικος επικουρείται από κατάλληλα εκπαιδευμένους κοινωνικούς λειτουργούς, ανεξάρτητους διερμηνείς και έναν ειδικευμένο αντιπρόσωπο που δρα ως νόμιμος κηδεμόνας και κατανοεί τις επιπτώσεις της διαδικασίας υποβολής αίτησης διεθνούς προστασίας σε ένα κράτος μέλος της ΕΕ.

1.10 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι ο **νόμιμος κηδεμόνας** θα πρέπει να είναι «ειδικευμένος αντιπρόσωπος», να διαθέτει πείρα στις υποθέσεις ανηλικών και να γνωρίζει την εθνική νομοθεσία περί αλλοδαπών και προστασία των ανηλικών.

1.11 Η ΕΟΚΕ προτρέπει τα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν ότι κάθε διαδικασία που εισάγουν για την εκτίμηση της ηλικίας θα βασίζεται στο μείζον συμφέρον του ανήλικου και θα έχει πρωταρχικό στόχο να διασφαλίσει ότι ο ανήλικος απολαμβάνει τα δικαιώματα και την προστασία που δικαιούται. Η εκτίμηση πρέπει να πραγματοποιείται παρουσία του νόμιμου κηδεμόνα.

1.12 Η ΕΟΚΕ ζητά με έμφαση, στις περιπτώσεις όπου ο ανήλικος ενηλικιώνεται κατά τη διάρκεια της διαδικασίας για τον καθορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας, να θεωρείται ως ηλικία του ατόμου αυτή που ισχύει κατά την ημερομηνία της αρχικής αίτησης.

1.13 Πρέπει ακόμα να επανεξεταστούν διάφορα **θεματολόγια πολιτικών της ΕΕ** ως προς τη διάσταση της προστασίας ανήλικων μεταναστών χωρίς έγγραφα ταυτότητας⁽²⁾. Οι πολιτικές αυτές καλύπτουν ζητήματα όπως η νομιμοποίηση των παράνομων μεταναστών ως μέσο μεταναστευτικής πολιτικής, η ενημέρωση και η υποστήριξη των οικογενειών χωρίς έγγραφα ταυτότητας, η δημιουργία βάσης δεδομένων με αποδεικτικά στοιχεία, η ληξιαρχική πράξη γέννησης και η προστασία των δεδομένων, καθώς επίσης και τα δικαιώματα στην εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάρτιση, τις υπηρεσίες υγείας και τη στέγαση.

1.14 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι χρειάζεται **ευρύτερος ορισμός** των «ασυνόδευτων ανηλικών σε παράτυπη μετανάστευση», προκειμένου να συμπεριληφθούν οι διάφορες περιπτώσεις που διαπιστώθηκαν στην πράξη και δεν καλύπτονται από τον προτεινόμενο κανονισμό.

1.15 Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία της διαβούλευσης με εμπειρογνώμονες, νομικούς και επαγγελματίες της κοινωνίας των πολιτών με πείρα στον τομέα των ανήλικων μεταναστών και προσβλέπει στη συνεργασία με την Επιτροπή στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας.

2. Κύρια σημεία του εγγράφου της Επιτροπής

2.1 Με την πρότασή της, η Επιτροπή αποσκοπεί στην τροποποίηση του άρθρου 8 παρ. 4 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (τον κανονισμό του Δουβλίνου III).

2.2 Η πρόταση βασίζεται σε πρόσφατη απόφαση⁽³⁾ του Δικαστηρίου της ΕΕ, στην οποία αποσαφηνίζεται ποιο κράτος μέλος είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεων ασύλου που υποβάλλουν ασυνόδευτοι ανήλικοι. Η πρόταση θα βελτιώσει τη θέση των ανηλικών που ζητούν διεθνή προστασία και δεν έχουν γονείς, αδελφία ή άλλους συγγενείς στο έδαφος της ΕΕ.

2.2.1 Η παράγραφος 4 στοιχείο α) αποτελεί κωδικοποίηση της απόφασης του Δικαστηρίου στην υπόθεση C-648/11, σύμφωνα με την οποία «Όταν ο ασυνόδευτος ανήλικος δεν έχει μέλος της οικογένειας, αδελφό ή συγγενή που ευρίσκεται νόμιμα σε κράτος μέλος όπως αναφέρεται στις παραγράφους 1 και 2, υπεύθυνο κράτος μέλος είναι αυτό όπου ο ασυνόδευτος ανήλικος έχει υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας και στο οποίο ευρίσκεται, υπό τον όρο ότι αυτό είναι προς το μείζον συμφέρον του ανήλικου».

⁽²⁾ Dr Sarah Spencer, COMPAS, University of Oxford.

⁽³⁾ Υπόθεση C-648/11 MA κ.α. κατά υφυπουργού Εσωτερικών, HB.

2.2.2 Η παράγραφος 4 στοιχείο β) αφορά την περίπτωση κατά την οποία ένας ανήλικος (όπως αναφέρεται στην παράγραφο 4 στοιχείο α) έχει υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας και ευρίσκεται στο έδαφος κράτους μέλους χωρίς να έχει υποβάλει αίτηση σε αυτό. Το εν λόγω κράτος μέλος ενημερώνει τον ασυνόδευτο ανήλικο σχετικά με το δικαίωμα να υποβάλει αίτηση και του δίνει ουσιαστική ευκαιρία να υποβάλει αίτηση στο εν λόγω κράτος μέλος, εκτός αν αυτό δεν είναι προς το μείζον συμφέρον του ανήλικου.

2.2.3 Ο ανήλικος έχει, συνεπώς, δύο επιλογές: είτε να υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας, είτε να μην υποβάλει.

2.2.4 Σύμφωνα με την παράγραφο 4 στοιχείο γ), η δεύτερη περίπτωση, δηλαδή η περίπτωση ανήλικου ο οποίος αποφασίζει να μην υποβάλει νέα αίτηση στο κράτος μέλος όπου ευρίσκεται, δεν αποτελεί αντικείμενο της υπόθεσης C-648/11. Σε αυτή την περίπτωση, ο εν λόγω ανήλικος πρέπει να μεταφερθεί στο κράτος μέλος το οποίο φαίνεται το καταλληλότερο, λαμβανομένου υπόψη του μείζονος συμφέροντος του ανήλικου. Ο κανόνας αυτός σκοπό έχει να διασφαλίσει με βεβαιότητα, αφενός, ποιο κράτος μέλος είναι αρμόδιο, με τη θέσπιση ενός σταθερού και προβλέψιμου κανόνα, και, αφετέρου, ότι η διαδικασία δεν θα είναι αδικαιολόγητα χρονοβόρα. Οι εγγυήσεις για τους ανήλικους που προβλέπονται στο άρθρο 6 του κανονισμού αριθ. 604/2013 εφαρμόζονται σε όλους τους ανήλικους που υπόκεινται στις διαδικασίες του εν λόγω κανονισμού. Επίσης, η πρόταση εισάγει στην παράγραφο 4 στοιχείο γ) την υποχρέωση συνεργασίας μεταξύ του κράτους μέλους όπου υποβάλλεται το αίτημα και του κράτους μέλους το οποίο υποβάλλει το αίτημα, για τον προσδιορισμό του μείζονος συμφέροντος του ανήλικου.

3. Ιστορικό

3.1 Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ασυνόδευτοι ανήλικοι είναι ποικίλες και πολύπλοκες, και απαιτούν πολυμερή, ολοκληρωμένη και ολιστική προσέγγιση.

3.2 Η ΕΟΚΕ συνιστά να παρέχονται σε κάθε παιδί πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματά του με τρόπο που να συνάδει με την ηλικία του, με βάση τη σχετική Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών, εξασφαλίζοντας έτσι ότι οι ανήλικοι, ειδικά οι «αόρατοι» ανήλικοι που δεν απολαμβάνουν καμία κατάλληλη φροντίδα, θα είναι σε θέση να αναζητήσουν προστασία.

3.3 Το 2013, υπέβαλαν αίτηση ασύλου στην ΕΕ περίπου 120 000 ανήλικοι, ήτοι περισσότερο από το ένα τέταρτο του συνολικού αριθμού αιτούντων άσυλο. 12 685 αιτούντες άσυλο ήταν ασυνόδευτοι ανήλικοι ⁽⁴⁾. Το ποσοστό ασυνόδευτων ανηλικών που ζητούν άσυλο στην Ευρώπη παρέμεινε σταθερό τα τελευταία 10 χρόνια, σε ποσοστό περίπου 5 % του συνολικού αριθμού των αιτούντων άσυλο.

3.4 Το καθεστώς των «μετακινούμενων παιδιών» μπορεί να διαφέρει στα διάφορα στάδια των μετακινήσεών τους. Τα παιδιά ενδέχεται να βρεθούν αντιμέτωπα με πολλές και διαφορετικές επικίνδυνες καταστάσεις ⁽⁵⁾, και όλες αυτές πρέπει να ληφθούν υπόψη.

3.5 Τα παιδιά ενδέχεται να ταξιδεύουν με την οικογένειά τους ή μόνα τους, ή με άτομα εκτός οικογένειας, ή τέλος να μείνουν χωρίς συνοδό αφού εισέλθουν στο έδαφος του κράτους μέλους. Οι γονείς ή οι κηδεμόνες αυτών των παιδιών ενδέχεται και αυτοί να μην έχουν έγγραφα ταυτότητας, για παράδειγμα να έχουν εισέλθει παράνομα ή να έχουν, ως οικογένεια, υπερβεί τη διάρκεια που προβλέπει η άδεια διαμονής ή η θεώρησή τους. Οι γονείς ή οι κηδεμόνες μπορεί να είναι νόμιμοι μετανάστες, όταν για παράδειγμα τα παιδιά έρχονται στην Ευρώπη για λόγους οικογενειακής επανένωσης, αλλά να μην εμπίπτουν σε καθεστώτα επανένωσης. Τα παιδιά που γεννιούνται στην Ευρώπη μπορεί και αυτά να μην έχουν επίσημα έγγραφα, εφόσον οι γονείς τους δεν διαθέτουν τα απαραίτητα έγγραφα ταυτότητας. Επιπλέον, τα παιδιά ενδέχεται να έχουν αφεθεί μόνα τους σε περίπτωση απέλαισης.

3.6 Τα κράτη μέλη υποχρεούνται από το νόμο να εξασφαλίζουν ότι οι αποφάσεις του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ιδίως η απόφαση C-648/11, η οποία αφορά τον κανονισμό αριθ. 604/2013), καθώς και οι προστασίες και τα πρότυπα της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών, μεταφέρονται στην εθνική νομοθεσία και συμμορφώνονται με δύο γενικές αρχές της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού: (i) την αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων (Άρθρο 2) και (ii) το μείζον συμφέρον του παιδιού (Άρθρο 3). Κάθε πολιτική ή πρακτική που αντιβαίνει στο διεθνές και στο ευρωπαϊκό δίκαιο θα πρέπει να προσβάλλεται ως παράνομη, κάθε φορά δε που παραβιάζονται τα δικαιώματα των παιδιών, θα πρέπει να κινούνται διαδικασίες επί παραβάσει.

⁽⁴⁾ Eurostat (2014), Asylum Statistics, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Asylum_statistics

⁽⁵⁾ Έγγραφο εργασίας του Ευρωπαϊκού Φόρουμ για τα δικαιώματα του παιδιού (2012) — http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/background_cps_children_on_the_move_en.pdf

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Ο προτεινόμενος κανονισμός θα εξασφαλίσει ότι τα κράτη μέλη συμμορφώνονται με το γενικό σχόλιο αριθ. 6 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού, το οποίο αφορά τα ασυνόδευτα και τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά που βρίσκονται εκτός της χώρας καταγωγής τους.

4.2 Η Σύμβαση της Χάγης ⁽⁶⁾ του 1996 ορίζει ότι, ανεξάρτητα από την εθνική νομοθεσία, το όριο ηλικίας των «παιδιών» ή των ανηλίκων είναι ΠΑΝΤΟΤΕ τα 18 έτη.

4.3 Οι θεμελιώδεις αρχές που αφορούν τα δικαιώματα των παιδιών πρέπει να ενσωματωθούν στην χάραξη, την εφαρμογή και την παρακολούθηση των νόμων, των πολιτικών, των διαδικασιών και των πρακτικών που αφορούν τους ασυνόδευτους ανήλικους μετανάστες.

4.4 Οι ανήλικοι των οποίων η αίτηση έχει προηγουμένως απορριφθεί σε ένα κράτος μέλος θα πρέπει να καλύπτονται από την προτεινόμενη νομοθεσία.

4.5 Το προσωπικό που ασχολείται με τους ασυνόδευτους ανήλικους (μεταξύ άλλων οι αρχές επιβολής του νόμου, οι δικαστικές αρχές, οι υπεύθυνοι για τις συνεντεύξεις, οι διερμηνείς, οι κοινωνικοί λειτουργοί και όσοι ασχολούνται με τους νέους, οι επαγγελματίες της υγείας, οι κηδεμόνες, οι νόμιμοι αντιπρόσωποι, οι αστυνομικοί και οι συνοριοφύλακες) θα πρέπει να είναι **κατάλληλα εκπαιδευμένο** όσον αφορά το σεβασμό των δικαιωμάτων των παιδιών.

4.6 Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών υποχρεώνει τα κράτη να μεταχειρίζονται τα παιδιά χωρίς έγγραφα ταυτότητας με τον ίδιο τρόπο όπως τα υπόλοιπα παιδιά (χωρίς διακρίσεις). Ωστόσο, στην πράξη υφίστανται ασυνέπειες μεταξύ των εθνικών νομικών πλαισίων που διέπουν τον έλεγχο της μετανάστευσης και εκείνων για την προστασία των παιδιών. Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν ότι τα παιδιά σε παράτυπη κατάσταση αντιμετωπίζονται και προστατεύονται, πρώτο και κύριο, ως παιδιά με βάση τα εθνικά συστήματα για την προστασία των παιδιών.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Η ΕΟΚΕ έχει τοποθετηθεί ρητά σε θέματα πολιτικών ή πρακτικών που αφορούν τα θεμελιώδη δικαιώματα των μεταναστών σε τυπική ή παράτυπη κατάσταση, με διάφορες γνωμοδοτήσεις ⁽⁷⁾ της και με τη συμμετοχή της στο Ευρωπαϊκό Φόρουμ για την Ένταξη.

5.2 Θα πρέπει να εξασφαλιστούν **συνθήκες υποδοχής κατάλληλες για παιδιά**, όπως ορίζει η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού και άλλες διεθνείς συμβάσεις, όπως η Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, και να καλύπτουν όλους τους ανήλικους μετανάστες ή τα παιδιά σε παράτυπη μετανάστευση, είτε διαβίτουν έγγραφα ταυτότητας, είτε όχι, ακόμα και στην περίπτωση της μετανάστευσης στο εσωτερικό της Ευρώπης.

5.3 Με την άφιξη του ασυνόδευτου/χωρισμένου από την οικογένειά του παιδιού, θα πρέπει να παρέχεται δωρεάν νομική συνδρομή και να ορίζεται ειδικευμένος, ανεξάρτητος **νόμιμος κηδεμόνας** για να το βοηθά, να το συμβουλεύει και να το προστατεύει μέχρι την επανένωση με την οικογένειά του ή την τοποθέτησή του σε κατάλληλο ίδρυμα.

5.4 Αν και το ευρωπαϊκό δίκαιο αναγνωρίζει τη σημασία της νόμιμης κηδεμονίας, δεν προσδιορίζει τις υποχρεώσεις του νόμιμου κηδεμόνα. Ο νόμιμος κηδεμόνας θα πρέπει να είναι «ειδικευμένος αντιπρόσωπος» με πείρα στις υποθέσεις ανηλίκων και γνώση της εθνικής νομοθεσίας για τους αλλοδαπούς και για την προστασία των ανηλίκων και με αρμοδιότητα εκπροσώπησης του παιδιού σε όλες τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, υπό την προϋπόθεση ότι το παιδί συναινεί ⁽⁸⁾. Ο κηδεμόνας πρέπει να διαθέτει οικονομικούς πόρους προκειμένου να ζητά περαιτέρω εμπειρογνομοσύνη, εάν χρειάζεται, για το μείζον συμφέρον του παιδιού.

5.5 Καθ' όλη τη διαδικασία προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι θα πρέπει να έχουν **το αυτό δικαίωμα πρόσβασης** σε στέγαση, εκπαίδευση, κατάρτιση και υπηρεσίες υγείας **με τα υπόλοιπα παιδιά** εντός της δικαιοδοσίας του κράτους μέλους υποδοχής, ενώ πρέπει να δίνεται ειδική προσοχή στην ψυχολογική κατάσταση του παιδιού.

⁽⁶⁾ Σύμβαση της Χάγης του 1996 σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία σε θέματα γονικής μέριμνας και μέτρων προστασίας των παιδιών, http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.text&cid=70

⁽⁷⁾ (EE C 128/29, 18.5.2010), (EE C48/6, 15.2.2011), (EE C 67, 6.3.2014), (EE C 317/110, 23.12.2009).

⁽⁸⁾ ΤΗΚ 1996.

5.6 **Οι απόψεις** και οι περιγραφές των εμπειριών **των παιδιών** πρέπει να ενσωματωθούν στη χάραξη πολιτικών και σχεδίων δράσης για τα παιδιά. Η έρευνα σχετικά με τις ανάγκες για παιδοκεντρικά αποδεικτικά στοιχεία, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος των παιδιών να εκφράζουν ελεύθερα τις απόψεις τους σε θέματα που τα επηρεάζουν, παρείχε αξιόλογα αποδεικτικά στοιχεία «από πρώτο χέρι» για το ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για τους ασυνόδευτους ανήλικους (2010-2014) ⁽⁹⁾.

5.7 Οι όροι «νημερώνει» και «ουσιαστική ευκαιρία» πρέπει να προσδιοριστούν σαφώς προκειμένου να διασφαλιστεί ότι (i) ο ανήλικος επικουρείται από κατάλληλα εκπαιδευμένους κοινωνικούς λειτουργούς, ανεξάρτητους διερμηνείς και έναν νόμιμο κηδεμόνα ούτως ώστε να κατανοεί τις επιπτώσεις της διαδικασίας υποβολής αίτησης για διεθνή προστασία σε κάποιο κράτος μέλος της ΕΕ σε μια γλώσσα που μπορεί να καταλάβει και (ii) ότι ο ανήλικος πρέπει να δίνει ή να αρνείται τη συναίνεσή του, εάν χρειάζεται, και γραπτώς.

5.8 Σε κανένα στάδιο της διαδικασίας αίτησης για διεθνή προστασία δεν θα πρέπει **να κρατείται** ένας ανήλικος. Μεταξύ άλλων, η κράτηση δεν του επιτρέπει να ασκήσει το δικαίωμα μετακίνησης σε άλλο κράτος μέλος, προκειμένου να υποβάλει αίτηση εκεί ⁽¹⁰⁾.

5.9 Κάθε απόφαση που λαμβάνεται στο πλαίσιο των κανονισμών του Δουβλίνου II και III και αφορά ασυνόδευτους ανήλικους που ζητούν άσυλο, θα πρέπει να συμμορφώνεται με την πρόσφατη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ⁽¹¹⁾.

5.10 Οι συμφωνίες και τα πρωτόκολλα με διάφορα κράτη μέλη στα οποία αναφέρεται ο προτεινόμενος κανονισμός πρέπει να συνάδουν με τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5.11 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί απολύτως ότι, μετά την υιοθέτηση του υπό εξέταση τροποποιημένου κανονισμού, η Επιτροπή οφείλει να αναθεωρήσει διάφορες κατ' εξουσιοδότηση πράξεις, όπως ορίζεται στον κανονισμό Δουβλίνο III και με βάση το άρθρο 290 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5.12 Ο όρος «**νήλικος αδελφός**» πρέπει να αποσαφηνιστεί όταν εξετάζεται το δικαίωμα του ανήλικου για οικογενειακή επανένωση, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι ο νήλικος μπορεί να αντεπεξέλθει στις υποχρεώσεις του προς τον ανήλικο με υπεύθυνο τρόπο και σύμφωνα με τη νομοθεσία.

5.13 Η ΕΟΚΕ συνιστά στα κράτη μέλη να παρέχουν την απαραίτητη υποστήριξη και εξειδικευμένη φροντίδα στα **ευάλωτα παιδιά**, στα οποία συμπεριλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, τα παιδιά με ψυχολογικά προβλήματα, διανοητικές ή σωματικές αναπηρίες και/ή προβλήματα υγείας, τα παιδιά σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, τα παιδιά που προέρχονται από εμπόλεμες περιοχές, όπου τα ίδια ή η οικογένειά τους υπέστησαν τραυματικές εμπειρίες, καθώς και οι εγκυμονούσες έφηβες ή οι γονείς κάτω των 18 ετών.

5.14 Η ΕΟΚΕ καλεί με έμφαση τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι οι διαδικασίες **εκτίμησης της ηλικίας** (i) βασίζονται στο μείζον συμφέρον του ανήλικου ⁽¹²⁾, (ii) προβλέπουν υποχρεωτική παρουσία του νόμιμου κηδεμόνα και (iii) διεξάγονται από διάφορους ανεξάρτητους επαγγελματίες, συμπεριλαμβανομένων των παιδοψυχολόγων, των κοινωνικών λειτουργών και των νομικών, ως μέλη μιας ομάδας εμπειρογνομόνων, ανδρών και γυναικών. Η διαδικασία της εκτίμησης και η απόφαση πρέπει να τεκμηριώνονται με ακρίβεια.

5.15 Μέχρι να ολοκληρωθεί η εκτίμηση, κάθε άτομο που ισχυρίζεται ότι είναι ανήλικος θα πρέπει να θεωρείται και να αντιμετωπίζεται ως τέτοιος.

5.16 Η εκτίμηση της ηλικίας πρέπει να πραγματοποιείται κυρίως βάσει αποδεικτικών στοιχείων. Μια πρόσφατη απόφαση της Ισπανικής Δικαιοσύνης ορίζει ότι τα αποδεικτικά στοιχεία δεν μπορούν να αμφισβητηθούν.

5.17 Ο ανήλικος πρέπει να είναι πλήρως ενημερωμένος για τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας του και τις συνέπειές της· επίσης, πρέπει να δίδεται η δέουσα σημασία στις απόψεις του, ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά του.

⁽⁹⁾ FRA (2009) Κατάρτιση δεικτών σχετικά με την προστασία, τον σεβασμό και την προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

⁽¹⁰⁾ Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό σχόλιο αριθ. 6, Μεταχείριση των ασυνόδευτων ανήλικων και των παιδιών που έχουν αποχωριστεί την οικογένειά τους, εκτός της χώρας καταγωγής τους CRC/GC/2005/6.

⁽¹¹⁾ Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 6 Ιουνίου 2013, απόφαση C-648/11.

⁽¹²⁾ ENOC — European Network of Ombudspersons for Children — www.ombudnet.org

5.18 Σε περίπτωση απουσίας αποδεικτικών στοιχείων ή σε περιπτώσεις σοβαρών αμφιβολιών σχετικά με την ηλικία του ανηλίκου, είναι δυνατόν να πραγματοποιούνται ιατρικές/σωματικές εξετάσεις ως έσχατο μέτρο, με σεβασμό στο πολιτιστικό υπόβαθρο του παιδιού, την αξιοπρέπεια και τη σωματική και ηθική ακεραιότητά του, διότι ορισμένες σωματικές εξετάσεις μπορεί να είναι ιδιαίτερα αγχωτικές, επεμβατικές και ψυχολογικά επώδυνες. Η εγνωσμένη συγκατάθεση πρέπει να ζητείται και να λαμβάνεται όταν οι ιατρικές/σωματικές εξετάσεις θεωρούνται απαραίτητες. Οι ιατρικές/σωματικές εξετάσεις πρέπει να συνοδεύονται από κοινωνικο-παιδαγωγική αξιολόγηση από εμπειρογνώμονες. Και οι δύο διαδικασίες πρέπει να είναι σωρευτικές.

5.19 Τα ευρήματα της κάθε διαδικασίας πρέπει να **επιδέχονται ένσταση**.

5.20 Η νομική κατάσταση των **ασυνόδευτων ανηλίκων που ενηλικιώνονται** είναι πολύπλοκη και διαφέρει από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Αν και οι δικονομικοί κανόνες σε αυτό το θέμα ορίζονται στην οδηγία για το άσυλο, χρειάζεται να θεσπιστούν κανόνες για τα δικαιώματα των ανηλίκων που γίνονται δεκαοκτώ κατά τη διάρκεια της διαδικασίας.

5.21 Σε τέτοιες περιπτώσεις, η ΕΟΚΕ συνιστά με έμφαση να καθορίζεται η ηλικία κατά τα προκαταρκτικά στάδια της αίτησης, προκειμένου να αποτραπεί ο κίνδυνος να διολισθήσει ο ανήλικος σε παράτυπη κατάσταση και να εξαφανιστεί.

5.22 Η απάντηση των κρατών στο ζήτημα της **εμπορίας ανηλίκων** δεν πρέπει να καθορίζεται από τη μεταναστευτική κατάσταση του παιδιού και την αίτηση ασύλου, αλλά από το μείζον συμφέρον του.

5.23 Τα παιδιά σε παράτυπη μετανάστευση δεν πρέπει ποτέ να υπόκεινται σε **ποινικές διαδικασίες** για λόγους που αφορούν αποκλειστικά τη μεταναστευτική κατάστασή τους ή όταν η συμμετοχή τους σε εγκληματική δραστηριότητα είναι αποτέλεσμα εκμετάλλευσης.

5.24 Τα κράτη μέλη διαθέτουν προθεσμία μέχρι το τέλος Ιουλίου 2015 για να μεταφέρουν την οδηγία σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας η οποία περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την υποχρέωση των κρατών μελών να εντοπίζουν εγκαίρως περιπτώσεις ευάλωτων ασυνόδευτων παιδιών.

Βρυξέλλες, 15 Οκτωβρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. XXX/XXX του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (κανονισμός για τους επίσημους ελέγχους) και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου»

[COM(2014) 180 final — 2014/0100 (COD)]

(2015/C 012/12)

Εισηγητής: ο κ. **Armands Krauze**

Στις 2 Απριλίου 2014 και στις 28 Απριλίου 2014, και σύμφωνα με τα άρθρα 43 παρ. 2 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αντιστοίχως αποφάσισαν να ζητήσουν γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. XXX/XXX του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου [κανονισμός για τους επίσημους ελέγχους] και την ακύρωση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου

COM(2014) 180 final — 2014/0100 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 2 Οκτωβρίου 2014.

Κατά την 502η σύνοδο ολομέλειας, που πραγματοποιήθηκε στις 15 και 16 Οκτωβρίου 2014 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 61 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 5 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη νομοθετική πρόταση της Επιτροπής και την πρόθεσή της να ενισχύσει την ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας στην Ευρώπη, παράλληλα με την εξέλιξη της ζήτησης, κρίνει δε αναγκαία τη διόρθωση των ελλείψεων του υφιστάμενου συστήματος. Η Επιτροπή θα πρέπει να ενθαρρύνει τόσο την ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας όσο και την εμπιστοσύνη των καταναλωτών στα βιολογικά προϊόντα.

1.2. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι η ανάλυση αντικτύπου της Επιτροπής δεν λαμβάνει δεόντως υπόψη τις συνέπειες μιας νέας ρύθμισης στη μεταγενέστερη ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας στην Ευρώπη. Ούτε και σταθμίζει την επίδραση που θα έχει η νομοθεσία αυτή στους παραγωγούς βιολογικών προϊόντων ή τον αντίκτυπό της στη συνέχεια της παραγωγής.

1.3. Η ΕΟΚΕ στηρίζει τη βούληση της Επιτροπής να ενθαρρύνει τις μικρές εκμεταλλεύσεις να στραφούν στη βιολογική γεωργία και να μειώσει το διοικητικό φόρτο σε όλη την αλυσίδα βιολογικών προϊόντων.

1.4. Η ΕΕ αποτελεί μεν καθαρό εισαγωγέα βιολογικών προϊόντων, όμως το κόστος παραγωγής και ο διοικητικός φόρτος που αυξάνονται συνεχώς και επιβαρύνουν τους Ευρωπαίους αγρότες δεν επιτρέπουν στον κλάδο να αναπτύξει επαρκώς τη βιολογική παραγωγή στα κράτη μέλη της ΕΕ προκειμένου να ανταποκριθεί στην αυξανόμενη ζήτηση από την πλευρά των καταναλωτών.

1.5. Η ΕΟΚΕ στηρίζει βασικά τον στόχο της Επιτροπής για πλήρη μετάβαση στη βιολογική γεωργία, υπό την προϋπόθεση ότι θα προβλεφθούν εξαίρεσεις σε ορισμένες ιδιαίτσες περιπτώσεις. Είναι ανάγκη να ληφθούν συμπληρωματικά μέτρα στήριξης προκειμένου να διευκολυνθεί η μετάβαση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στην βιολογική γεωργία κατά 100 %.

1.6 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να αποσαφηνίσει την πρόταση κανονισμού όσον αφορά το ζήτημα του πολλαπλασιασμού των φυτών και των σπόρων, καθώς θα είναι δύσκολο για τους παραγωγούς βιολογικής γεωργίας να επιτύχουν την χρήση βιολογικών σπόρων σε ποσοστό 100 % έως το 2021.

1.7 Η ΕΟΚΕ ελπίζει πως οι διαπραγματεύσεις για τη Διατλαντική εταιρική σχέση στον τομέα του εμπορίου και των επενδύσεων (ΤΤΙΡ) και άλλες συμφωνίες που θα υπογραφούν δεν θα οδηγήσουν ούτε στην υπονόμευση των βιολογικών προτύπων της ΕΕ αλλά ούτε στην επανεξέταση ή τροποποίηση των όρων που διέπουν την παραγωγή, την πώληση και την πιστοποίηση των βιολογικών προϊόντων.

1.8 Όσον αφορά τις βιολογικές εκμεταλλεύσεις, κρίνεται σκόπιμο να εφαρμοστούν σε πολλά επίπεδα αυστηρότεροι κανόνες όσον αφορά την ευημερία των ζώων από ό,τι στις συμβατικές εκμεταλλεύσεις. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, ενδεχομένως να είναι δύσκολο για τους βιολογικούς παραγωγούς να συμμορφώνονται με τις υψηλές απαιτήσεις. Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να μελετήσει και να καθορίσει προσεκτικά τις δυνατότητες παρέκκλισης όσον αφορά ιδιαίτερους κανόνες ευημερίας των ζώων στη βιολογική γεωργία, προκειμένου να διατηρηθούν οι παραδοσιακές ρυθμίσεις και μέθοδοι κτηνοτροφίας που χρησιμοποιούνται εδώ και πολλά χρόνια για τοπικές φυλές ζώων.

1.9 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εξετάσει και να συνυπολογίσει τις παραδοσιακές, ιστορικές και κλιματικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών και των περιφερειών της ΕΕ, καθώς και τις εθνικές ιδιαιτερότητες, διατηρώντας μια κάποια ευελιξία στην εφαρμογή των εξαιρέσεων, αλλά διασφαλίζοντας παράλληλα ορισμένο επίπεδο εναρμόνισης.

1.10 Οι παραγωγοί βιολογικής γεωργίας πρέπει να μπορούν να τηρούν τις δεσμεύσεις που αναλαμβάνουν, για αυτό τον λόγο μετά τη θέση σε ισχύ του νέου κανονισμού κρίνεται σκόπιμο, στο μέσο της περιόδου χρηματοδότησης 2014-2020 των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης, να δοθεί η δυνατότητα στους παραγωγούς να τηρήσουν τις πρότερες δεσμεύσεις τους ή να ακολουθήσουν τον νέο κανονισμό. Πρέπει να διασφαλιστεί ότι οι αλλαγές του ισχύοντος νομικού πλαισίου κατά τη διάρκεια μιας σύμβασης υπό εξέλιξη δεν θα επιβάλουν αναδρομικές κυρώσεις σε εκείνους τους παραγωγούς που αδυνατούν να προσαρμοστούν στις νέες απαιτήσεις.

1.11 Η ΕΟΚΕ ζητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να λάβει υπόψη την ιδιαιτερότητα των εξόχως απόκεντρων περιοχών της ΕΕ, ώστε να έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν μια τοπική βιολογική γεωργία (πρόσβαση στους σπόρους για σπορά, έλλειψη διαφοροποίησης των πηγών εφοδιασμού, υγειονομικά προβλήματα).

1.12 Η ΕΟΚΕ ζητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διασαφηνίσει το καθεστώς του βασιλικού πολτού, της γύρης και του κεριού μέλισσας, προσθέτοντάς τα στον κατάλογο των προϊόντων που απαριθμούνται στο παράρτημα I του σχεδίου κανονισμού για τη βιολογική παραγωγή.

1.13 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να διαθέσει ικανή βοήθεια για την καινοτομία και την κατάρτιση στον τομέα της βιολογικής γεωργίας, δίδοντας ιδιαίτερη έμφαση στην επαγγελματική κατάρτιση των νέων και στη δια βίου μάθηση των ενεργών παραγωγών.

1.14 Η ΕΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή να εκπονήσει μια πρόταση κανονισμού που να προωθεί την καθιέρωση της άμεσης πώλησης και τα σύντομα δίκτυα εμπορίας για τα βιολογικά προϊόντα.

1.15 Η ΕΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή να προβλέψει στον κανονισμό τους αναγκαίους μηχανισμούς για την προώθηση της δημόσιας και συλλογικής αγοράς βιολογικών προϊόντων σε σχολεία, νοσοκομεία και άλλα δημόσια ιδρύματα.

2. Γενικές παρατηρήσεις

Γενικές πληροφορίες για τις θέσεις των ενδιαφερομένων μερών

2.1 Η βιολογική γεωργία αποτελεί ολοκληρωμένο σύστημα παραγωγής που βασίζεται στη διαχείριση των φυσικών πόρων και το οποίο επιβάλλει αυστηρούς περιορισμούς στη χρήση χημικών και συνθετικών ουσιών, δεν προβλέπει τη χρήση ανόργανων λιπασμάτων και απαγορεύει τη χρήση γενετικά τροποποιημένων οργανισμών.

2.2 Η βιολογική γεωργία δεν περιορίζεται σε μια ιδιαίτερη μέθοδο παραγωγής ή παρασκευής ορισμένων προϊόντων. Εντάσσει την μέθοδο αυτή σε μια ευρύτερη φιλοσοφία. Η βιολογική γεωργία λαμβάνει υπόψη τόσο το φυσικό περιβάλλον όπου αναπτύσσεται όσο και τις κοινωνικές παραμέτρους. Πρόκειται για μια μορφή παραγωγής με πολύ ευρύτερη θεώρηση, όπου λαμβάνονται επίσης υπόψη οι κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές και πολιτισμικές πτυχές.

2.3 Οι βιολογικές εκμεταλλεύσεις εμφανίζουν εν γένει μεγαλύτερη βιοποικιλότητα, φιλοξενώντας περισσότερα φυτικά είδη και έντομα σε σχέση με τις μη βιολογικές καλλιέργειες. Το έδαφός τους είναι πολύ πλουσιότερο όσον αφορά ζωντανούς οργανισμούς, οι οποίοι συμβάλλουν στη διατήρηση της δομής του και της υψηλής του περιεκτικότητας σε οργανικές ουσίες, βελτιώνοντας έτσι τον εξαερισμό και την αποστράγγισή του.

2.4 Η ποιότητα του νερού πλησίον των βιολογικών καλλιεργειών είναι υψηλότερη, καθώς οι βιολογικοί γεωργοί δεν χρησιμοποιούν ζιζανιοκτόνα και βλαβερά συνθετικά ανόργανα λιπάσματα. Η σωστή εναλλαγή καλλιεργειών συμβάλλει στη βελτίωση της γονιμότητας του εδάφους και της απόδοσης των θρεπτικών συστατικών. Οι συγκρίσεις μεταξύ καλλιεργειών καταδεικνύουν πως η νιτρορρύπανση ανά εκτάριο είναι χαμηλότερη κατά 57 % στις βιολογικές εκμεταλλεύσεις.

2.5 Η βιολογική γεωργία ευνοεί τη δημιουργία πράσινων θέσεων εργασίας. Μελέτη που διεξήχθη το 2011 στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία σχετικά με το ποσοστό απασχόλησης στις βιολογικές εκμεταλλεύσεις έδειξε πως οι τελευταίες δημιουργούν 135 % περισσότερες θέσεις πλήρους απασχόλησης από ό,τι οι συμβατικές εκμεταλλεύσεις ⁽¹⁾.

2.6 Κατά τη διαδικτυακή διαβούλευση που εγκαινίασε η Επιτροπή το 2013, οι οργανώσεις των ενδιαφερομένων φορέων υπογράμμισαν πως η αναθεώρηση της νομοθεσίας στον τομέα θα πρέπει να βασίζεται στην επιτυχία της ισχύουσας νομοθεσίας και να επιτρέψει στην ΕΕ να αναπτύξει τη βιολογική παραγωγή. Μεταξύ των σεναρίων που προτάθηκαν από την Επιτροπή, η πλειονότητα των ενδιαφερομένων φορέων στήριξαν την πολιτική επιλογή της βελτίωσης του status quo, δηλαδή της καλύτερης εφαρμογής της ισχύουσας νομοθεσίας και της προσαρμογής της.

2.7 Παρά τις απόψεις των οργανώσεων των ενδιαφερομένων μερών και της κοινωνίας των πολιτών όσον αφορά τη νέα νομοθεσία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προετοίμασε και παρουσίασε νομοθετική πρωτοβουλία που εισάγει σημαντικές αλλαγές.

Γενικές πληροφορίες σχετικά με τις νομοθετικές πρωτοβουλίες της Επιτροπής

2.8 Η πρόταση της Επιτροπής επικεντρώνεται σε τρεις μείζονες στόχους: τη διατήρηση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών, τη διατήρηση της εμπιστοσύνης των παραγωγών και τη διευκόλυνση της μετάβασης των γεωργών στη βιολογική παραγωγή.

2.9 Η Επιτροπή προτείνει την ενίσχυση και εναρμόνιση των κανόνων που ισχύουν τόσο στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο στα εισαγόμενα προϊόντα, με την κατάργηση μεγάλου μέρους των υφιστάμενων εξαιρέσεων όσον αφορά την παραγωγή και τους ελέγχους, την καλύτερη διαχείριση της διεθνούς διάστασης του εμπορίου βιολογικών προϊόντων με την προσθήκη νέων διατάξεων σχετικά με τις εξαγωγές, και τέλος την ενίσχυση των ελέγχων με βάση τους κινδύνους.

2.10 Ένας από τους βασικούς στόχους της Επιτροπής είναι η διευκόλυνση της στροφής των μικρών γεωργών στη βιολογική γεωργία, παρέχοντάς τους την ευκαιρία να ενταχθούν σε σύστημα ομαδικής πιστοποίησης και απλοποιώντας τη νομοθεσία με στόχο τη μείωση των διοικητικών τελών που βαρύνουν τους γεωργούς και την ενίσχυση της διαφάνειας.

3. Γενικές και ειδικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ κρίνει αναγκαία την διόρθωση των ελλείψεων του ισχύοντος συστήματος. Για παράδειγμα, είναι απαραίτητο να ενθαρρυνθούν οι μικρές εκμεταλλεύσεις να στραφούν στη βιολογική γεωργία και να μειωθεί ο διοικητικός φόρτος προκειμένου να εξασφαλιστούν ίσοι όροι ανταγωνισμού και να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη των καταναλωτών στη βιολογική γεωργία.

3.2 Ενισχύοντας τις ποιοτικές προδιαγραφές της βιολογικής παραγωγής και θεσπίζοντας αυστηρότερους κανόνες για την παραγωγή, μπορεί να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη των καταναλωτών και να δικαιολογηθεί η διαφορά τιμής σε σχέση με τα συμβατικά προϊόντα. Ωστόσο, δεν πρέπει να λησμονούμε πως οι μικρές εκμεταλλεύσεις, που θα επιχειρήσουν να συμμορφωθούν με τους κανόνες, θα αντιμετωπίσουν πιθανότατα οικονομικές δυσχέρειες.

3.3 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να δηλώσει με σαφήνεια πως τα κύρια σημεία του ισχύοντος κανονισμού θα περιληφθούν στον νέο κανονισμό και όχι σε κατ' έξουσιοδότηση πράξεις, και πως θα παραμείνουν εν ισχύ. Θα πρέπει να εξεταστούν, εν ευθέτω χρόνω και κατόπιν διαβούλευσης με τα ενδιαφερόμενα μέρη, οι περιπτώσεις που απαιτούν εκτελεστικές πράξεις και αυτές που απαιτούν κατ' έξουσιοδότηση πράξεις.

⁽¹⁾ Morison, J., Hine, R. και Pretty, J., 2005. Έρευνα και ανάλυση του εργατικού δυναμικού σε βιολογικές καλλιέργειες στο ΗΒ και τη Δημοκρατία της Ιρλανδίας *International Journal of Agricultural Sustainability* Τεύχος 3 (1).

3.4 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει πως η βιολογική γεωργία δε συνάδει με τη χρήση γενετικά τροποποιημένων οργανισμών στη διαδικασία παραγωγής, όπως δεν συνάδει με την καλλιέργεια γενετικά τροποποιημένων οργανισμών στις βιολογικές εκμεταλλεύσεις και πλησίον αυτών.

3.5 Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να λάβει υπόψη τις επιστημονικές μελέτες για την επικονίαση. Η επικονίαση, που αναπτύχθηκε για εκατομμύρια χρόνια με στόχο τη γονιμοποίηση των ανθοφόρων φυτών, πραγματοποιείται σε ακτίνα ανάλογη με την απόσταση πτήσης των επικονιαστών, και ειδικότερα των μελισσών (*Apis Mellifera*), πράγμα που σημαίνει πως σήμερα οι επικονιαστές ενδέχεται να μεταφέρουν και γύρη με γενετικά τροποποιημένα γονίδια. Ορισμένες επιστημονικές μελέτες⁽²⁾, για παράδειγμα, αναφέρουν πως η μέλισσα, ένας από τους κύριους επικονιαστές, μπορεί να διανύσει μέχρι 14 χιλιόμετρα πετώντας.

3.6 Η ΕΟΚΕ εκφράζει το φόβο ότι η θέσπιση ειδικών ανώτατων ορίων για τα προϊόντα βιολογικής παραγωγής ενδέχεται να δημιουργήσει σημαντικό πρόσθετο κόστος για τους γεωργούς, όπως ήδη προβλέπεται, λαμβανομένης ιδίως υπόψη της οδηγίας 2006/125/ΕΚ. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα αναχαιτιστεί ή θα εμποδιστεί η απρόσκοπτη ανάπτυξη του κλάδου, πράγμα που θα πλήξει κυρίως τις μικρότερες εκμεταλλεύσεις βιολογικής γεωργίας. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι γεωργοί βιολογικής παραγωγής αντιμετωπίζουν τις ίδιες περιβαλλοντικές συνθήκες όπως και όλοι οι άλλοι γεωργοί. Δεν πρέπει, επομένως να καθοριστούν χωριστά ανώτατα όρια. Η προστασία των καταναλωτών δεν πρέπει να διχοτομείται.

3.7 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει πως, παρότι το επίπεδο των καταλοίπων στα προϊόντα βιολογικής γεωργίας είναι βασικά μικρότερο από αυτό των συμβατικών προϊόντων, δεν έχουν θεσπιστεί μέχρι στιγμής σχετικά όρια καταλοίπων. Η ΕΟΚΕ συνιστά, ως πρώτο βήμα, να διενεργηθεί λεπτομερής μελέτη της κατάστασης, συνοδευόμενη από εκτίμηση του ανκτικτύπου. Εξάλλου, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι δεν υπάρχουν ενοποιημένοι σε ευρωπαϊκό επίπεδο κανόνες όσον αφορά τον εξοπλισμό των ευρωπαϊκών εργαστηρίων, τις χρησιμοποιούμενες μεθόδους ή τα όρια που εφαρμόζουν οι οργανισμοί πιστοποίησης για τον αποχαρκτηρισμό των βιολογικών προϊόντων. Η εναρμόνιση αυτή θα έπρεπε να αποτελεί προϋπόθεση για την οιαδήποτε θέσπιση ορίων αποχαρκτηρισμού σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η σχετική πρωτοβουλία επιβάλλεται να συνοδεύεται από θέσπιση ευρωπαϊκού μηχανισμού αποζημιώσεων/αντισταθμίσεων για τους φορείς που πλήττονται από συμπτωματική ή εξωγενή μόλυνση.

3.8 Η ΕΟΚΕ κατανοεί τον στόχο της Επιτροπής για πλήρη μετάβαση στη βιολογική γεωργία. Εντούτοις, σήμερα υφίστανται πολυάριθμες μικτές γεωργικές εκμεταλλεύσεις, μέρος των οποίων καλλιεργείται σύμφωνα με τις αρχές που διέπουν τη βιολογική παραγωγή, ενώ το υπόλοιπο καλλιεργείται σύμφωνα με τις αρχές της συμβατικής γεωργίας. Η νομοθετική πρόταση προβλέπει την προοδευτική κατάργηση των μικτών καλλιεργειών έως το 2017. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει πως η πλήρης στροφή στη βιολογική παραγωγή θα είναι δύσκολη για πολλές εκμεταλλεύσεις. Συν τοις άλλοις, είναι ασαφές ποιες θα είναι οι συνέπειες της αυστηρής εφαρμογής αυτής της αρχής. Ο στρατηγικός διαχωρισμός των εκμεταλλεύσεων ή η αυξημένη εγκατάλειψη της βιολογικής παραγωγής θα ήταν μάλλον αντιπαραγωγικές επιλογές. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της διατήρησης της ευελιξίας σε ορισμένες περιπτώσεις.

3.9 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της διατήρησης των εξαιρέσεων σε ειδικές περιπτώσεις παράλληλης παραγωγής (εκμεταλλεύσεις με βιολογικά και συμβατικά προϊόντα). Η μη εφαρμογή μιας εξαίρεσης ενδέχεται να αποτελέσει τροχοπέδη στην ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας. Κρίνεται σκόπιμη η διατήρηση των εξαιρέσεων στις ακόλουθες περιπτώσεις: 1) για επιστημονικά ιδρύματα που διεξάγουν μελέτες τόσο επί της βιολογικής όσο και της συμβατικής γεωργίας, 2) για μη διατροφικά προϊόντα, π.χ. βιολογικές εκμεταλλεύσεις για σκοπούς αγροτουρισμού, οι οποίες θα πρέπει να μπορούν να διατηρούν τα συμβατικά άλογα ιππασίας, 3) για προσωπική κατανάλωση, π.χ. σε εκμεταλλεύσεις φυτικής παραγωγής οι ιδιοκτήτες των οποίων διαθέτουν αγελάδες ή κότες για τις δικές τους ανάγκες, 4) για εκμεταλλεύσεις που καλύπτουν διαφορετικές γεωγραφικές ζώνες, π.χ. εάν μέρος της έκτασης και των εγκαταστάσεων της εκμετάλλευσης βρίσκονται σε ορεινή περιοχή ενώ άλλο μέρος βρίσκεται σε κάμφο, ή εάν δύο ιστορικές εκμεταλλεύσεις συγχωνεύονται παρότι απέχουν δεκάδες χιλιόμετρα, πράγμα που σημαίνει πως δεν υπάρχει μόλυνση των βιολογικών προϊόντων από τα συμβατικά, 5) για τις πολυτελείς καλλιέργειες, ιδίως δε την δενδροκαλλιέργεια, την αμπελοργία ή τα φυτά που προορίζονται για την αρωματοποιία κ.λπ., 6) για τις καλλιέργειες για τις οποίες δεν υπάρχει αγορά βιολογικής παραγωγής.

⁽²⁾ *Displaced honey bees perform optimal scale-free search flights* Andrew M. Reynolds, Alan D. Smith, Randolph Menzel, Uwe Greggers, Donald R. Reynolds, and Joseph R. Riley, Rothamsted Research, Harpenden, Hertfordshire AL5 2JQ United Kingdom, Freie Universität Berlin, FB Biologie/Chemie/Pharmazie, Institut für Biologie — Neurobiologie, Königin-Luise-Str. 28/30, 14195 Berlin, Germany, Natural Resources Institute, University of Greenwich, Chatham, Kent ME4 4TB United Kingdom Ecology, 88(8), 2007, σελ. 1955–1961.

3.10 Στις βιολογικές καλλιέργειες, κρίνεται σκόπιμη η εφαρμογή σε πολλά επίπεδα αυστηρότερων κανόνων όσον αφορά την ευημερία των ζώων σε σχέση με τις συμβατικές εκμεταλλεύσεις. Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να εξετάσει προσεκτικά τις ειδικές απαιτήσεις που επιβάλλονται στους βιολογικούς παραγωγούς και να διερευνήσει δυνατότητες εξαιρέσεις για τη βιολογική γεωργία όσον αφορά συγκεκριμένες απαγορεύσεις (κόψιμο της ουράς, κράτηση δεμένων ζώων κλπ.) που ισχύουν στο πλαίσιο της ευημερίας των ζώων. Για παράδειγμα, σε πολυάριθμα κράτη μέλη της ΕΕ, χρόνια επιλεκτικής αναπαραγωγής οδήγησαν στη δημιουργία παραδοσιακών φυλών βοοειδών για τις οποίες το κόψιμο της ουράς είναι απαραίτητο, διαφορετικά τα ζώα υποφέρουν από το μήκος της ουράς. Η ΕΟΚΕ τονίζει πως ορισμένες απαγορεύσεις, σε συνδυασμό με την έλλειψη εξαιρέσεων, ενδέχεται να μειώσουν την ευημερία των ζώων καθώς θα εμποδίσουν την εφαρμογή πρακτικών και μεθόδων κτηνοτροφίας που χρησιμοποιούνται εδώ και πολλά χρόνια για τις τοπικές φυλές. Οι απαγορεύσεις ενδέχεται να οδηγήσουν ακόμα και στην εξαφάνιση ορισμένων φυλών από την παραγωγή, πράγμα που θα αποτελούσε σημαντική απώλεια γενετικών πόρων.

3.11 Η εξαίρεση που θα επιτρέπει τη χρήση μη βιολογικών σπόρων θα καταργηθεί προοδευτικά έως το 2021. Οι οργανώσεις βιολογικής γεωργίας επισημαίνουν πως δεν θα είναι εύκολο για τους γεωργούς πολλών χωρών που καλλιεργούν ιδιαίτερες ποικιλίες να επιτύχουν τη χρήση βιολογικών σπόρων κατά 100 % έως το 2021. Για την πρόληψη των δυσχερειών που θα αντιμετωπίσουν οι βιολογικοί γεωργοί στο θέμα αυτό, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να αποσαφηνίσει την πρόταση κανονισμού. Η εξαίρεση, ωστόσο, δεν πρέπει να αφορά παρά μόνο καλλιέργειες για τις οποίες δεν διατίθενται στην αγορά σπόροι προσαρμοσμένοι στις τοπικές συνθήκες και το κλίμα.

3.12 Η Επιτροπή πρέπει να προβλέψει μηχανισμούς στήριξης για την ανάπτυξη της παραγωγής σπόρων προκειμένου να επιτευχθεί αυτός ο στόχος και να προσθέσει διατάξεις που θα επιτρέπουν την επίτευξη του, δηλαδή την αποκλειστική χρήση βιολογικών σπόρων και υλικού για τον πολλαπλασιασμό των φυτών.

3.13 Κρίνεται σκόπιμο να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή σε άλλες πτυχές της αγοράς των βιολογικών σπόρων. Για παράδειγμα, δεν μπορούμε να περιορίσουμε το δικαίωμα των γεωργών να ανταλλάσσουν σπόρους μεταξύ τους. Πρόκειται για προϋπόθεση που είναι αναγκαία για την επίτευξη της κατά 100 % χρήσης βιολογικών σπόρων. Αυτή η ανταλλαγή είναι απαραίτητη για την καλλιέργεια σε τοπικό επίπεδο. Η επιλογή αυτή επιτρέπει στους γεωργούς να έχουν ποικιλίες προσαρμοσμένες στις τοπικές κλιματικές συνθήκες της δεδομένης περιοχής και να τις καλλιεργούν χωρίς ανόργανα λιπάσματα ή ζιζανιοκτόνα, με σεβασμό των ιστορικών και κλιματικών διαφορών και των εθνικών ιδιαιτεροτήτων παραγωγής.

3.14 Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στη σημασία που έχουν για τη βιολογική παραγωγή οικότυποι τοπικών ποικιλιών και καλλιεργειών που δεν είναι καταχωρημένοι στο μητρώο ποικιλιών. Θα ήταν σκόπιμο να στηριχθεί η ενίσχυση του ρόλου των γεωργών στην παραγωγή σπόρων και την έρευνα νέων ποικιλιών. Ένα από τα κύρια επιχειρήματα που προτάσσονται είναι η έλλειψη βιολογικών σπόρων, ιδίως λαχανικών. Στη συμβατική γεωργία, δίνεται έμφαση στα προϊόντα που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την παγκόσμια αγορά, και συγκεκριμένα στη χρήση σε παγκόσμια κλίμακα υβριδικών ποικιλιών που αποτελούν ιδιοκτησία πολυεθνικών εταιριών και καλλιεργούνται, όπως όλοι ξέρουμε, με συμβατικό τρόπο χωρίς να μπορούν να χρησιμοποιηθούν στη βιολογική παραγωγή.

3.15 Το ευρωπαϊκό λογότυπο για τα βιολογικά προϊόντα, που είναι νέο, δεν είναι ακόμα ευρέως γνωστό. Τα εθνικά λογότυπα για τα βιολογικά προϊόντα είναι σημαντικά για τους καταναλωτές και η χρήση τους πρέπει να διατηρηθεί. Για αυτό, η ΕΟΚΕ συνιστά να δοθεί στα κράτη μέλη η δυνατότητα να θέσουν υψηλότερες απαιτήσεις και να θεσπίσουν εθνικούς ή ιδιωτικούς κανόνες για τα ζωικά είδη που δεν περιλαμβάνονται ακόμη στον κανονισμό (π.χ. για τις ελαφίδες, τα ορτύκια, τους αγριόχοιρους), όπως συμβαίνει για την ομαδική εστίαση.

3.16 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει την ανάγκη αυστηρότερων ελέγχων για τα προϊόντα τρίτων χωρών, προκειμένου να εξασφαλιστεί η συμμόρφωσή τους με τις απαιτήσεις της ΕΕ. Ο έλεγχος των εισαγωγών μπορεί να ενισχυθεί μέσω της κατάργησης της ισοδυναμίας προς όφελος της συμμόρφωσης όσον αφορά την αναγνώριση των οργανισμών ελέγχου στις τρίτες χώρες. Ωστόσο, δεν έχουν αναλυθεί όλες οι δυνητικές επιπτώσεις της κατάργησης της ισοδυναμίας προς όφελος της συμμόρφωσης στις εθνικές αγορές βιολογικών προϊόντων εντός της ΕΕ. Για παράδειγμα, το 2001 η θέσπιση νέων κανόνων για τις εισαγωγές στην Ιαπωνία προκάλεσε υποχώρηση της εθνικής αγοράς βιολογικών προϊόντων. Απαιτείται λεπτομερέστερη εκτίμηση αντικτύπου.

3.17 Όσον αφορά τις εμπορικές συναλλαγές και συμφωνίες με τρίτες χώρες, η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμο να διασφαλιστεί πως τα προϊόντα που προορίζονται για εξαγωγή στην ΕΕ τηρούν κανόνες παραγωγής εξίσου αυστηρούς με αυτούς που ισχύουν για τη βιολογική παραγωγή σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η ΕΟΚΕ στηρίζει τη θέσπιση ηλεκτρονικών πιστοποιητικών για παρτίδες προϊόντων, τα οποία θα εκδίδονται από ασφαλείς βάσεις δεδομένων και θα επιτρέπουν στα κράτη μέλη να αντιδράσουν έγκαιρα σε περίπτωση παράβασης, σταματώντας την κυκλοφορία προϊόντων που δεν πληρούν τους κανόνες.

3.18 Η ΕΟΚΕ θεωρεί δεδομένο πως δεν πρέπει να αγνοηθούν οι ενωσιακές προδιαγραφές βιολογικής καλλιέργειας και πως οι συνθήκες παραγωγής, πώλησης και πιστοποίησης των βιολογικών προϊόντων δεν θα τεθούν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων για τη Διατλαντική εταιρική σχέση στον τομέα του εμπορίου και των επενδύσεων (TTIP).

3.19 Η βιολογική γεωργία αποτελεί μέθοδο παραγωγής που καθορίζεται από τη διαδικασία της. Δεν μπορούμε, συνεπώς, να τη χαρακτηρίζουμε μέσω των τελικών προϊόντων που τηρούν μία ή περισσότερες προϋποθέσεις. Είναι σημαντικό οι έλεγχοι να συνεχίσουν να επικεντρώνονται στη διαδικασία.

3.20 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της διατήρησης των ετήσιων ελέγχων στις εκμεταλλεύσεις και εκτιμά πως αυτοί πρέπει να βασίζονται στην αρχή της εκτίμησης κινδύνου, προσέγγιση που χρήζει εναρμόνισης σε επίπεδο ΕΕ. Το κόστος των ελέγχων πρέπει να είναι αναλογικό, προκειμένου να μην αυξηθούν τα έξοδα των παραγωγών βιολογικής γεωργίας και να διασφαλιστεί στους καταναλωτές η δυνατότητα αγοράς βιολογικών προϊόντων σε λογική τιμή. Ωστόσο, εφόσον η αρχή της εκτίμησης κινδύνου αποδειχθεί ασφαλής και αξιόπιστη για το σύστημα ελέγχου, θα μπορούσε να προσαρμοστεί το διάλειμμα μεταξύ των ετήσιων ελέγχων στις εκμεταλλεύσεις.

3.21 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της ομαδικής πιστοποίησης για περιπτώσεις μικρών εκμεταλλεύσεων, όπως προβλέπεται στην πρόταση της Επιτροπής, προκειμένου να μειωθεί το κόστος επιθεώρησης και πιστοποίησης και ο σχετικός διοικητικός φόρτος και να εξασφαλιστούν για τους αγρότες της Ένωσης ίσες συνθήκες ανταγωνισμού σε σύγκριση με τους αγρότες από τρίτες χώρες. Ταυτόχρονα, επισημαίνει πως πρόκειται για σύνθετο έργο, η εφαρμογή του οποίου πρέπει να προσδιοριστεί πιο συγκεκριμένα.

3.22 Η ΕΟΚΕ δεν κρίνει σκόπιμη την κατάργηση της ρητής διάταξης που επιτρέπει την απαλλαγή ορισμένων επιχειρήσεων λιανεμπορίου, καθώς αυτό θα σημαίνει πως οι επιχειρήσεις που πωλούν προσσκευασμένα βιολογικά προϊόντα θα πρέπει να λαμβάνουν επίσης πιστοποίηση. Αυτή η απαίτηση θα πλήξει το εμπόριο βιολογικών προϊόντων και θα μειώσει τον αριθμό σημείων πώλησης και την πρόσβαση του καταναλωτή σε αυτά. Οι μικροί έμποροι ενδέχεται να μην επιθυμούν να δαπανήσουν χρήματα για την απόκτηση πιστοποιητικού που θα τους επιτρέπει να πωλούν βιολογικά προϊόντα εάν δεν σκοπεύουν να πωλήσουν παρά ορισμένα εποχιακά βιολογικά προϊόντα. Οι βιολογικοί παραγωγοί θα βρεθούν έτσι αντιμέτωποι με μεγάλες δυσκολίες στη διάθεση των προϊόντων τους.

3.23 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη λήψης μέτρων σε επίπεδο ΕΕ όσον αφορά την εποπτεία της αγοράς, προκειμένου να συλλεχθούν δεδομένα για τη διαθεσιμότητα διαφορετικών προϊόντων στην ευρωπαϊκή αγορά και για τις τάσεις της αγοράς, ιδίως δε όσον αφορά τη διαθεσιμότητα βιολογικών σπόρων στα διάφορα κράτη μέλη.

3.24 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την πρόθεση της Επιτροπής να καταρτίσει σχέδιο δράσης για την ανάπτυξη της βιολογικής παραγωγής στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και τους στόχους αυτού. Επισημαίνει ωστόσο πως το σχέδιο παραμένει υπερβολικά γενικόλογο και ατελές. Είναι απαραίτητος ο σαφής και ακριβής ορισμός των μέτρων που προτείνονται από την Επιτροπή στο σχέδιο δράσης. Για παράδειγμα, σε ορισμένους τομείς η Επιτροπή θα αρκестεί σε προτάσεις, συμβουλές, βοήθεια, προβληματισμό ή ενθάρρυνση, ενώ οι γεωργοί και η κοινωνία προσδοκούν συγκεκριμένες δράσεις.

3.25 Η ΕΟΚΕ εκτιμά πως προτεραιότητα του σχεδίου δράσης θα έπρεπε να είναι και η συνύπαρξη μεταξύ βιολογικών παραγωγών, συμβατικών παραγωγών και παραγωγών γενετικά τροποποιημένων φυτών, προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος μόλυνσης από τους ΓΤΟ. Μόνο μέσω έγκαιρης διαπροσωπικής επικοινωνίας, συζήτησης για τα υφιστάμενα προβλήματα και διερεύνησης λύσεων θα έχουμε αποτελέσματα και θα διασφαλιστεί η συνύπαρξη μεταξύ των διαφορετικών αυτών τομέων. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προβλέψει τα αναγκαία μέσα για την ενημέρωση των ενδιαφερόμενων μερών και τη συμμετοχή τους στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

3.26 Η ευαισθητοποίηση όσον αφορά τα ευρωπαϊκά μέσα στήριξης της βιολογικής γεωργίας που προβλέπεται στο σχέδιο δράσης δεν θα είναι αρκετή για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας ή της παραγωγής των βιολογικών παραγωγών της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ συνιστά τη δρομολόγηση εκστρατείας χρηματοδοτούμενης από την ΕΕ που θα παρέχει περισσότερες πληροφορίες για το σύστημα βιολογικής παραγωγής στο σύνολό του, καθώς και για το νέο ευρωπαϊκό λογότυπο για τα βιολογικά προϊόντα.

3.27 Η ΕΟΚΕ εκτιμά πως η Επιτροπή θα πρέπει να στηρίξει περισσότερο την επαγγελματική κατάρτιση των νέων, τη δια βίου μάθηση και την καινοτομία στον τομέα της βιολογικής γεωργίας, διαθέτοντας πόρους στο πλαίσιο των προγραμμάτων για την αγροτική ανάπτυξη και άλλων ευρωπαϊκών προγραμμάτων. Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να συμπληρώσει τη νομοθεσία και τα αντίστοιχα προγράμματα προβλέποντας τη δυνατότητα επαγγελματικών σχολών, κολεγίων και άλλων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων να τυγχάνουν επιχορήγησης για την περαίωση της κατάρτισης και της καινοτομίας στον τομέα της βιολογικής γεωργίας.

3.28 Εξάλλου, η βιολογική παραγωγή καθιερώνεται ως μία από τις σπουδαιότερες πύλες εισόδου των νέων στον γεωργικό τομέα. Η ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών και η προσέλκυση νέων από το αστικό περιβάλλον μέσω της βιολογικής γεωργίας ανοίγουν μια μεγάλη δυνατότητα για αυτόν τον τομέα, ο οποίος μετατρέπεται σε κινητήρια δύναμη της καινοτομίας στις μειονεκτούσες περιοχές.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής: Χάρτης πορείας σχετικά με τη δημιουργία υπηρεσιών ενωσιακού επιπέδου για την παροχή πληροφοριών, τον προγραμματισμό και την έκδοση εισιτηρίων στον τομέα των πολυτροπικών μετακινήσεων»

[SWD(2014) 194 final]

(2015/C 012/13)

Εισηγητής: **Jan SIMONS**

Στις 13 Ιουνίου 2014 και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το

Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής: Χάρτης πορείας σχετικά με τη δημιουργία υπηρεσιών ενωσιακού επιπέδου για την παροχή πληροφοριών, τον προγραμματισμό και την έκδοση εισιτηρίων στον τομέα των πολυτροπικών μετακινήσεων

SWD(2014) 194 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές και κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του την 1η Οκτωβρίου 2014.

Κατά την 502η σύνοδο ολομέλειας, της 15ης και 16ης Οκτωβρίου 2014 (συνεδρίαση της 15ης Οκτωβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 147 ψήφους υπέρ και 3 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ χαίρεται το έγγραφο εργασίας της Επιτροπής ως ένα πρώτο βήμα προς τη δημιουργία υπηρεσιών ενωσιακού επιπέδου για την πληροφόρηση, τον προγραμματισμό και την έκδοση εισιτηρίων στον τομέα των πολυτροπικών μετακινήσεων. Ωστόσο, για λόγους σαφήνειας, θα πρέπει να αναφέρεται στον τίτλο ότι πρόκειται για μεταφορές επιβατών.

1.2 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το σκεπτικό της Επιτροπής να μην υποβάλει σε αυτό το στάδιο νομοθετική πρόταση αλλά να συμβάλει, με τη θέσπιση βασικών προϋποθέσεων, στη δημιουργία μιας ευρείας αγοράς.

1.3 Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ προτείνει τη δημιουργία πλατφόρμας διαβουλεύσεων, με τη συνεκτίμηση και αξιοποίηση των εμπειριών που έχουν συναχθεί ήδη από τα υφιστάμενα διαλογικά βήματα, στην οποία θα εκπροσωπούνται όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη. Σκοπός αυτής της πλατφόρμας θα είναι να χρησιμεύσει ως καταλύτης προκειμένου να εξασφαλιστεί, το συντομότερο δυνατόν, η παροχή πληροφοριών σε πραγματικό χρόνο σχετικά με τον προγραμματισμό, τη διαδρομή και την τιμολόγηση των ταξιδιών. Η ΕΟΚΕ είναι έτοιμη να διαδραματίσει ένα ρόλο σε αυτή την πλατφόρμα, ιδίως για τη διασφάλιση των συμφερόντων της κοινωνίας πολιτών.

1.4 Σε περίπτωση που δεν καρποφορήσει η συνεργασία μεταξύ των εκπροσώπων των επιβατών, των επιχειρήσεων μεταφορών, των εθνικών και των ευρωπαϊκών αρχών, η ΕΟΚΕ κρίνει ότι η Επιτροπή θα πρέπει να εξετάσει αν χρειάζονται νομοθετικά μέτρα και αν ναι, σε ποια τμήματα.

1.5 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με ανησυχία ότι αυξάνεται το χάσμα μεταξύ των δυνατοτήτων των επιβατών να διαθέτουν πληροφορίες σε πραγματικό χρόνο μέσω εφαρμογών κινητής τηλεφωνίας και της ελλιπούς προσφοράς των επιχειρήσεων μεταφορών. Η ΕΟΚΕ θεωρεί σκόπιμο να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στη βελτίωση της κατάστασης των ευάλωτων ομάδων ταξιδιωτών, όπως είναι τα άτομα με ειδικές ανάγκες, καθώς και στα δικαιώματα των επιβατών, τα οποία παρεμπιπτόντως ποικίλλουν ανά τρόπο μεταφοράς. Αυτό αφορά τα δικαιώματα των επιβατών έναντι των παρόχων υπηρεσιών και αντιστρόφως, αλλά και τις έννομες σχέσεις μεταξύ των παρόχων και από την άποψη των δικαιωμάτων των επιβατών.

1.6 Δύσκολα εμπόδια παραμένουν η συλλογή δεδομένων και κυρίως η κατανομή των εσόδων μεταξύ των παρόχων μεταφορικών υπηρεσιών. Η ΕΟΚΕ συνιστά σε αυτή την περίπτωση να εξεταστεί διεξοδικά η δημιουργία ενός γραφείου συμφητισμού, όπως συμβαίνει στην Ιαπωνία, έτσι ώστε ο χρήστης να πρέπει να αγοράσει ένα μόνο εισιτήριο.

2. Εισαγωγή

2.1 Στις 13 Ιουνίου 2014, η Επιτροπή ζήτησε επίσημα τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής με θέμα τη χάραξη **Χάρτη πορείας σχετικά με τη δημιουργία υπηρεσιών ενωσιακού επιπέδου για την παροχή πληροφοριών, τον προγραμματισμό και την έκδοση εισιτηρίων στον τομέα των πολυτροπικών μετακινήσεων.**

2.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη δημοσίευση του εγγράφου της Επιτροπής, καθώς θεωρεί εξαιρετικά σημαντική για τους πολίτες της ΕΕ την εξασφάλιση καλύτερης πρόσβασης στον προγραμματισμό, στην πληροφόρηση, και στην έκδοση εισιτηρίων στον τομέα των πολυτροπικών μετακινήσεων.

2.3 Κατά τις διαβουλεύσεις με τους ενδιαφερόμενους φορείς οι οποίες προηγήθηκαν του εγγράφου εργασίας, διαπιστώθηκε ότι πρώτα πρέπει να επιλυθούν αρκετά σοβαρά προβλήματα, ώστε να εξασφαλιστεί ένα διαφανές σύστημα πληροφόρησης στην αγορά επιβατικών πολυτροπικών μεταφορών. Συγκεκριμένα:

- η πρόσβαση στα δεδομένα είναι ανεπαρκής
- υπάρχουν σοβαρά προβλήματα όσον αφορά τη διαλειτουργικότητα
- δεν υπάρχει εναρμόνιση όσον αφορά τη ροή δεδομένων και πληροφοριών
- οι επιχειρήσεις με μεγάλη ισχύ στην αγορά τείνουν να συγκεντρώνονται σε ιδιοταγή συστήματα.

2.4 Λαμβανομένων υπόψη των προβλημάτων που θίγονται στο σημείο 2.3, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προτείνει λύσεις για την επίτευξη μιας διαφανούς πολυτροπικής αγοράς επιβατικών μεταφορών, στην οποία κάθε ταξιδιώτης θα διαθέτει σε πραγματικό χρόνο πληροφορίες σχετικά με τον προγραμματισμό της μετακίνησης, το δρομολόγιο και την αγορά ενιαίου εισιτηρίου στο διαδίκτυο, για οποιοδήποτε ταξίδι εντός της ΕΕ.

2.5 Η ΕΟΚΕ είχε αναγνωρίσει τη σημασία αυτού του εγχειρήματος ήδη πριν από τη δημοσίευση της Λευκής Βίβλου «Χάρτης πορείας για έναν Ενιαίο Ευρωπαϊκό Χώρο Μεταφορών — Για ένα ανταγωνιστικό και ενεργειακά αποδοτικό σύστημα μεταφορών», στις 28 Μαρτίου 2011 (COM(2011) 144 τελικό).

2.5.1 Έτσι, στις 13 Μαΐου 2009, εξέδωσε γνωμοδότηση⁽¹⁾ με θέμα την πρόταση της Επιτροπής για οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση του πλαισίου για την εξάπλωση των Ευφών Συστημάτων Μεταφορών στον τομέα των οδικών μεταφορών και για τις διαπαφές με άλλους τρόπους μεταφοράς

2.5.2 Η ΕΟΚΕ συνιστά στη γνωμοδότηση αυτή, λαμβανομένης υπόψη της αυξανόμενης χρήσης μεγάλου αριθμού δεδομένων, να αναπτυχθεί σύντομα η δομή των ΕΣΜ στα πλαίσια μίας μακροπρόθεσμης προοπτικής και με τη συνεκτίμηση όχι μόνο των σημερινών εφαρμογών αλλά και της μελλοντικής εξέλιξης, καθώς και της προστασίας προσωπικών δεδομένων.

2.6 Ωστόσο, πέντε χρόνια αργότερα, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι δυστυχώς η κατάσταση δεν έχει μεταβληθεί ριζικά. Η πρόσβαση σε ηλεκτρονικά δεδομένα εξακολουθεί να είναι ανύπαρκτη ή ελλιπής, γεγονός που επιδεινώθηκε ακόμη περισσότερο λόγω της μη πληρότητας ή της ασυμβατότητας των διαθέσιμων δεδομένων. Για τον λόγο αυτόν οι φορείς πλατφορμών κινητικότητας και τελικά και οι μεμονωμένοι επιβάτες δεν έχουν άμεση και επαρκή πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τον προγραμματισμό και τη μορφή της μετακίνησης, το δρομολόγιο και την τιμή του εισιτηρίου ενός ταξιδιού εντός της ΕΕ, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να αξιοποιήσουν πλήρως τις διάφορες δυνατότητες μεταφοράς.

3. Περιεχόμενο του εγγράφου εργασίας

3.1 Οι προτάσεις που διατυπώνει η Επιτροπή στο έγγραφο εργασίας στηρίζονται στο σκεπτικό που είχε σκιαγραφηθεί στη Λευκή Βίβλο για τις Μεταφορές, του 2011, στην οποία τονίζεται η ανάγκη μεγαλύτερης ολοκλήρωσης των επιμέρους μέσω μεταφοράς προκειμένου να καταστεί η κινητικότητα αποτελεσματικότερη και ευκολότερη για τους επιβάτες.

⁽¹⁾ ΕΕ C 277 της 17.11.2009, σ. 85.

3.2 Πολιτικός στόχος της Επιτροπής στη Λευκή Βίβλο για τις μεταφορές είναι να θεσπιστεί έως το 2020 το πλαίσιο για ένα ευρωπαϊκό σύστημα πληροφοριών και πληρωμών για τις πολυτροπικές μεταφορές. Τονίζεται ότι η διαθεσιμότητα πληροφοριών είναι σημαντική για την εξασφάλιση της απρόσκοπτης κινητικότητας από πόρτα σε πόρτα.

3.3 Επίσης θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο προϋποθέσεων για την προώθηση της ανάπτυξης και χρήσης ευφών συστημάτων διαλειτουργικού και πολυτροπικού προγραμματισμού, πληροφόρησης, αλλά και διαδικτυακών κρατήσεων και έξυπνης τιμολόγησης.

3.4 Οι υπηρεσίες της Επιτροπής αναφέρουν στο έγγραφο εργασίας ότι, αν και λειτουργούν προς το παρόν στην ΕΕ περισσότεροι από 100 φορείς πολυτροπικών μεταφορών, οι πληροφορίες που διαθέτουν οι ταξιδιώτες είναι ελλιπείς, πράγμα που δεν τους επιτρέπει να προβούν σε επιλογές βάσει αξιόπιστων πληροφοριών. Το ίδιο ισχύει και όσον αφορά τα εισιτήρια. Προς το παρόν δεν είναι δυνατή η αγορά ενός ενιαίου εισιτηρίου για μία πολυτροπική μετακίνηση που να διέρχεται από τα σύνορα διαφόρων κρατών μελών.

3.5 Κατά την άτυπη σύνοδο υπουργών στη Λευκωσία, στις 17 Ιουλίου 2012, οι υπουργοί τόνισαν ότι είναι απαραίτητο να εξασφαλιστεί η διαθεσιμότητα και η πρόσβαση σε πληροφορίες σε επίπεδο ΕΕ σχετικά με τις πολυτροπικές μεταφορές, να παρέχονται πληροφορίες για την κυκλοφορία σε πραγματικό χρόνο και να θεσπιστούν πρότυπα για την εξασφάλιση της διαλειτουργικότητας. Παρότρυναν, επίσης, την Επιτροπή να διερευνήσει τις δυνατότητες βελτίωσης της πρόσβασης σε δεδομένα σχετικά με τις μεταφορές.

3.6 Ωστόσο έχουν αναληφθεί διάφορες πρωτοβουλίες, όπως η πρώτη «Smart Mobility Challenge», για την ανάπτυξη ιδεών από την βιομηχανία και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς σχετικά με τη δημιουργία ενός γενικού φορέα πολυτροπικών μεταφορών στην Ένωση, η «Smart Ticket Alliance» για τη βελτίωση της διαλειτουργικότητας μεταξύ περιφερειακών και εθνικών ηλεκτρονικών συστημάτων έκδοσης εισιτηρίων, και η καθιέρωση του Full Service Model, μίας πρωτοβουλίας των φορέων σιδηροδρομικών μεταφορών για την ανάπτυξη προτύπου για την ανταλλαγή δεδομένων σχετικά με τις σιδηροδρομικές μεταφορές και την εξασφάλιση της απρόσκοπτης κινητικότητας από πόρτα σε πόρτα.

3.7 Η Επιτροπή θεωρεί χρήσιμες τις πρωτοβουλίες αυτές, οι οποίες δεν παύουν όμως να αντιμετωπίζουν μόνον επιμέρους προβλήματα. Δεν αφορούν ολόκληρη την ΕΕ, δεν συμπεριλαμβάνουν όλα τα μέσα επιβατικών μεταφορών και δεν λειτουργούν σε πραγματικό χρόνο.

3.8 Η Επιτροπή αναφέρει στο έγγραφο εργασίας ότι, προκειμένου να εξασφαλιστεί απρόσκοπτη κινητικότητα από πόρτα σε πόρτα, θα πρέπει να εξαλειφθούν τα ακόλουθα εμπόδια:

- ελλιπής πρόσβαση σε δεδομένα σχετικά με τις πολυτροπικές μεταφορές και την κυκλοφορία,
- ελλιπής διαθεσιμότητα ποιοτικών πληροφοριών σχετικά με τις πολυτροπικές μεταφορές και την κυκλοφορία.
- έλλειψη διαλειτουργικών μορφοτύπων και πρωτοκόλλων ανταλλαγής δεδομένων,
- έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των ενδιαφερόμενων παραγόντων.

3.9 Κατά τη γνώμη της Επιτροπής, τα εμπόδια αυτά μπορούν να εξαλειφθούν μέσω ενός ολοκληρωμένου σχεδίου που θα βασίζεται στους ακόλουθους 6 άξονες:

- α) δίκαιη και ελεύθερη πρόσβαση σε δεδομένα σχετικά με τις πολυτροπικές μεταφορές και την κυκλοφορία,
- β) μέγιστη διαθεσιμότητα αξιόπιστων δεδομένων σχετικά με τις πολυτροπικές μεταφορές και την κυκλοφορία,
- γ) διαλειτουργικά και εναρμονισμένα μορφότυπα και πρωτόκολλα ανταλλαγής δεδομένων,
- δ) προβολή και δικτύωση των υφιστάμενων υπηρεσιών,
- ε) διευκόλυνση της αποτελεσματικής συνεργασίας μεταξύ ενδιαφερόμενων φορέων,
- στ) προβολή των πλεονεκτημάτων που προσφέρουν οι υπηρεσίες πληροφόρησης σχετικά με τα δρομολόγια, τον προγραμματισμό και την έκδοση εισιτηρίων στον τομέα των πολυτροπικών μεταφορών.

3.10 Η Επιτροπή έχει συμπεριλάβει τις δράσεις αυτές σε ένα ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα και αναφέρει ότι προς το παρόν διενεργεί εκτίμηση αντικτύπου.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ένθερμα την εξάλειψη εμποδίων που αναχαιτίζουν την αποτελεσματική λειτουργία της ενιαίας αγοράς, κυρίως όσον αφορά την τεράστια αγορά των επιβατικών μεταφορών. Ωστόσο, για λόγους σαφήνειας, θα πρέπει να αναφέρεται και στον τίτλο ότι πρόκειται για μεταφορές επιβατών.

4.2 Πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι προκύπτει μια αντίφαση σχετικά με το θέμα αυτό: Αφενός αυξάνονται ταχύτατα οι δυνατότητες των ταξιδιωτών να διαθέτουν πληροφορίες, αφετέρου, για τον ίδιο λόγο, κάθε νομικό μέσο, σκοπός του οποίου είναι η εξυπηρέτηση του καταναλωτή, πάντα θα υστερεί σε σχέση με την πραγματικότητα, εκτός του ότι οι φορείς παροχής δεδομένων δεν στηρίζουν παρόμοιο νομοθέτημα.

4.3 Η αντίφαση αυτή μπορεί κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ να εξαλειφθεί μέσω της εντατικότερης συνεργασίας μεταξύ (των εκπροσώπων) των ταξιδιωτών, των παρόχων των διαφόρων μέσων μεταφορών και των εθνικών και ευρωπαϊκών αρχών. Αυτό θα μπορούσε να γίνει με τη σύσταση μιας διαρκούς πλατφόρμας διαβουλεύσεων, στην οποία θα συζητούνταν από κοινού τα υφιστάμενα προβλήματα, ασφαλώς με τη συνεκτίμηση των εμπειριών που έχουν συναχθεί από τα διάφορα βήματα που υπήρξαν για το θέμα αυτό στην ΕΕ. Η ΕΟΚΕ είναι διατεθειμένη να αναλάβει για παράδειγμα διαμεσολαβητικό ρόλο σε αυτήν την πλατφόρμα διαβουλεύσεων.

4.4 Προϋπόθεση για την καλή λειτουργία παρόμοιας πλατφόρμας είναι ωστόσο η προθυμία των παρόχων μεταφορών να συμπεριλάβουν ανοικτά και με ειλικρινή τρόπο στη συζήτηση τα δεδομένα τους, και μάλιστα και αυτά που αφορούν τα τιμολογία τους. Σε αυτή την περίπτωση αντενδείκνυται η τήρηση διστακτικής στάσης ή ο προστατευτισμός.

4.5 Οι λόγοι στους οποίους αποδίδεται η επιφυλακτική στάση των παρόχων είναι μεταξύ άλλων οι διαφορές που υπάρχουν ανά μέσο μεταφοράς σε ό,τι αφορά τα δικαιώματα των επιβατών, προβλήματα με τη συγκέντρωση στοιχείων, αλλά προπαντός οι δυσκολίες κατά την κατανομή των εσόδων. Ενδέχεται να υπάρχουν αμφιβολίες σχετικά με τον απαιτούμενο ανταγωνισμό μεταξύ των διαφόρων μέσων μεταφοράς, αλλά μια πιθανή λύση θα ήταν η ίδρυση ενός γραφείου συμψηφισμού στο οποίο θα μπορούσαν να διενεργούνται πληρωμές μεταξύ των παρόχων υπηρεσιών μεταφοράς. Το σύστημα αυτό λειτουργεί με επιτυχία στην Ιαπωνία.

4.6 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι θα πρέπει να εξετασθεί η ταχεία τυποποίηση της τεχνολογίας NFC (Near Field Communications, Επικοινωνίες Κοντινού Πεδίου)⁽²⁾ με στόχο τη διευκόλυνση των μεταφορών επιβατών με διάφορους μεταφορείς και σε διασυνοριακό επίπεδο με τη χρήση κινητών τηλεφώνων που είναι εξοπλισμένα με την τεχνολογία αυτή.

4.7 Επί του παρόντος, αναπτύσσονται πολυτροπικά συστήματα πληροφοριών, σχεδιασμού και τιμολόγησης συνδυασμένων ταξιδιών, τα οποία καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος της Ευρώπης, συμπεριλαμβανομένου του συστήματος Qixxit των Γερμανικών Σιδηροδρόμων (DB Bahn), το οποίο λειτουργεί ήδη (www.Qixxit.de) ή το πιλοτικό πρόγραμμα της παγκόσμιας επιστημονικής κοινοπραξίας «Enhanced Wisetrip», το οποίο χρηματοδοτείται από την ΕΕ. Πρόκειται για πολλά υποσχόμενες εξελίξεις, οι οποίες όμως εξακολουθούν να παραμένουν περιορισμένες στις πληροφορίες ταξιδιωτικού προγραμματισμού. Εναπόκειται στους παρόχους υπηρεσιών να επιστήσουν την προσοχή του κοινού σε αυτές τις δυνατότητες.

4.8 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει σχετικά ότι συμφωνεί με την προσέγγιση που προτείνουν οι υπηρεσίες της Επιτροπής, κατά την οποία ο ρόλος της Επιτροπής συνίσταται μάλλον στην προαγωγή, τη διευκόλυνση και την καινοτομία παρά στη θέσπιση νέας νομοθεσίας.

4.9 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ τονίζει επίσης ότι σε περίπτωση που οι ενδιαφερόμενοι φορείς δεν καταλήξουν σε ουσιαστικές λύσεις στα πλαίσια της πλατφόρμας, η Επιτροπή θα πρέπει να εξετάσει τη δυνατότητα θέσπισης συμπληρωματικών κανόνων, ενδεχομένως με τη μορφή νομοθετικού πλαισίου.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι ενισχύεται η ανισορροπία μεταξύ της έντονης αύξησης των αναγκών των επιβατών να διαθέτουν πληροφορίες σε πραγματικό χρόνο σχετικά με τον προγραμματισμό, το δρομολόγιο και την τιμή της μετακίνησης, και της καθυστερημένης ανταπόκρισης της προσφοράς στις ανάγκες αυτές.

5.2 Σε ό,τι αφορά τις τεχνολογικές καινοτομίες, πρέπει συνεκτιμηθούν τα επιχειρηματικά πρότυπα και οι στρατηγικές εμπορίας, προκειμένου να τεθούν σε εφαρμογή τυποποιημένες διεπαφές για την επικοινωνία μεταξύ των διαφόρων συστημάτων πληροφοριών και κρατήσεων. Οι φορείς εκμετάλλευσης συνεργάζονται με τρίτους για την επίλυση του προβλήματος αυτού.

⁽²⁾ ΕΕ C 24 της 28.1.2012, σ. 146.

5.3 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι οι περισσότεροι οργανισμοί σιδηροδρόμων στην ΕΕ διαθέτουν ποιοτικά προγράμματα δρομολογίων. Ενδεχομένως υπάρχουν εξαιρέσεις, αλλά μετά την υλοποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 454/2011, σχετικά με τις «Τηλεπληροφορικές εφαρμογές για επιβατικές υπηρεσίες», όλες οι σιδηροδρομικές επιχειρήσεις θα ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους εντός των επόμενων ετών. Η πρόκληση που προκύπτει είναι η κοινή χρήση των δεδομένων αυτών με άλλα μέσα μεταφοράς και σύμφωνα με τους κανόνες της αγοράς.

5.4 Ένα άνευ όρων «ανοικτό σύστημα» δεδομένων θα οδηγήσει ενδεχομένως σε αντιφατικά αποτελέσματα μεταξύ των επιμέρους διαύλων πληροφόρησης των ταξιδιωτών. Οι επιβάτες δεν χρειάζονται δεδομένα αλλά αξιόπιστες πληροφορίες. Οι φορείς εκμετάλλευσης και παροχής δεδομένων οφείλουν όχι μόνο να παρέχουν πρόσβαση στα δρομολόγια αλλά και να εξασφαλίζουν μία όσο το δυνατό υψηλότερη ποιότητα των πληροφοριών που διαθέτουν οι υπηρεσίες τους και να αναθέτουν την ευθύνη για τυχόν σφάλματα στην κατάλληλη υπηρεσία.

5.5 Κατά την ανάπτυξη προγραμματιστή πολυτροπικών ταξιδιών πρέπει να ληφθούν υπόψη διαφορετικά μορφότυπα δεδομένων για κάθε μέσο μεταφοράς και των παρόχων πληροφοριών — ένα πολύπλοκο και πολυδάπανο εγχείρημα. Αυτό ισχύει και για την συνδετικότητα μεταξύ αυτών των ιδιόκτητων συστημάτων.

5.6 Όμως, τα διαθέσιμα μορφότυπα δεδομένων είναι και αυτά αποτέλεσμα δοκιμασμένων πρακτικών στον συγκεκριμένο τομέα εφαρμογής τους. Ανταποκρίνονται σε μεγάλο βαθμό στις σημερινές απαιτήσεις και βελτιώνονται αδιάλειπτα με την πρόοδο της τεχνολογίας και στο μέτρο που μεταβάλλονται οι απαιτήσεις των καταναλωτών και των επιχειρήσεων. Συνεπώς, το πρόβλημα της συνδετικότητας δεν μπορεί να επιλυθεί μόνο με την επιβολή συγκεκριμένων ενιαίων μορφοτύπων για όλα τα μέσα μεταφοράς.

5.7 Αντιθέτως, θα μειωθεί ενδεχομένως η ποιότητα των δεδομένων και της πληροφόρησης των πελατών, δεδομένου ότι θα πρέπει να αναζητηθεί ένας ελάχιστος κοινός παρονομαστής. Η υποχρεωτική χρήση μορφοτύπων δεδομένων σε όλα τα μέσα μεταφοράς ενδέχεται να προκαλέσει φαραωνικό κόστος, εξανεμίζοντας κάθε φιλοδοξία για άμεση αξιοποίηση της τεχνολογικής προόδου.

5.8 Στα πλαίσια της πρωτοβουλίας «Full Service Model (FSM)», ο κλάδος των σιδηροδρόμων συνεργάζεται με τρίτους φορείς για την ανάπτυξη παρόμοιων διεπαφών για τις σιδηροδρομικές μεταφορές σε πολυτροπικό πλαίσιο. Εκείνο που έχει σημασία είναι να διατηρηθεί η αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων και κάθε φορέας να έχει τις ίδιες ευκαιρίες να προτείνει τις ιδέες του. Η πρωτοβουλία «Full Service Model» που διαθέτει αρχιτεκτονική ΤΠ όμοια με τη δομή του διαδικτύου, βασίζεται σε αυτήν την αρχή και προσφέρει στους φορείς παροχής τεχνολογίας τη δυνατότητα να υιοθετούν προδιαγραφές και να δημιουργούν δικές τους πλατφόρμες ή εφαρμογές ή να αναπτύξουν οποιαδήποτε τεχνολογία στο μέλλον.

5.9 Η IATA επιδιώκει έναν παρόμοιο στόχο με την πρωτοβουλία της «New Distribution Capability (NDC)». Στον τομέα των δημόσιων μεταφορών, η UITP (Union Internationale des Transports Publics — Διεθνής ένωση δημόσιων μεταφορών), επεξεργάζεται την «Smart Ticketing Alliance (STA)», με σκοπό την ανταλλαγή δεδομένων μέσω μίας έξυπνης διαλειτουργικής κάρτας. Τα παραδείγματα αυτά καταδεικνύουν ότι η βιομηχανία αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για την υπέρβαση της δυσκολίας όσον αφορά την συμπερίληψη μορφοτύπων δεδομένων.

5.10 Προϋπόθεση για τη δημιουργία προγραμματιστή ταξιδιού και για την απρόσκοπτη μετεπιβίβαση από ένα μέσο μεταφοράς σε άλλο είναι η αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των διαφόρων μέσων μεταφοράς, δήμων και άλλων παρόμοιων φορέων. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι η αγορά πολυτροπικών προγραμματιστών δρομολογίων είναι νέα και αναπτύσσεται ταχέως: διάφορες νεοσύστατες επιχειρήσεις (fromAtoB, GoEuro, Waymate), αλλά και μεγάλες εδραιωμένες επιχειρήσεις στον τομέα των μεταφορών (η Daimler με το Moovel, ο DB με το Qixxit) αναπτύσσουν παρόμοιους προγραμματιστές δρομολογίων.

5.11 Κατά την ΕΟΚΕ, οι πάροχοι υπηρεσιών σε όλα τα μέσα μεταφοράς δεν πρέπει να μένουν προσκολλημένοι σε μία καθαρά επιχειρηματική αντίληψη της αγοράς αλλά να ενώσουν τις δυνάμεις τους για την επίτευξη μίας ολοκληρωμένης διαδικτυακής προσφοράς πληροφοριών σχετικά με δρομολόγια και τιμές εισιτηρίων, προσαρμοσμένης στις διάφορες ανάγκες των καταναλωτών.

5.12 Η ΕΟΚΕ επικροτεί πλήρως τον στόχο της Επιτροπής να επιτύχει τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου συστήματος έκδοσης εισιτηρίων, δηλαδή την πώληση ενός ενιαίου εισιτηρίου για όλα τα μέσα μεταφοράς. Ωστόσο, πρόκειται για το δυσκολότερο και κατά πάσα πιθανότητα το τελευταίο εμπόδιο που θα πρέπει να υπερικηθεί στην αγορά αυτή.

5.13 Ήδη διαφαίνονται ελπιδοφόρες εξελίξεις. Για παράδειγμα, στον κλάδο των σιδηροδρόμων ξεκίνησε εφέτος τον Ιούνιο μία πολυτροπική πλατφόρμα στην οποία, εκτός από πληροφορίες για τις επιβατικές μεταφορές με λεωφορεία και την ενοικίαση ποδηλάτων, παρέχονται και πληροφορίες σχετικά με τις αεροπορικές μεταφορές. Δυστυχώς δεν παρέχονται ακόμη πληροφορίες σχετικά με τα εισιτήρια.

5.14 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι προς το παρόν οποιαδήποτε ανταπόκριση είναι εφικτή εκτός διαδικτύου, όχι όμως μέσω διαδικτύου. Και αυτό ακριβώς είναι το επίμαχο σημείο. Οι καταναλωτές επιθυμούν να μπορούν να αναζητούν πληροφορίες στο διαδίκτυο, να αγοράζουν ένα μοναδικό εισιτήριο για μία διασυνοριακή μετακίνηση εντός της ΕΕ, χρησιμοποιώντας διάφορα μέσα μεταφοράς.

Βρυξέλλες, 15 Οκτωβρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο — Μια νέα εποχή για την αεροπορία — Άνοιγμα της αγοράς αερομεταφορών στην πολιτική χρήση των συστημάτων τηλεχειριζόμενων αεροσκαφών με ασφαλή και βιώσιμο τρόπο»

[COM(2014) 207 final]

(2015/C 012/14)

Εισηγητής: ο κ. **Simons**

Στις 15 Μαΐου 2014, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα με την:

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο — Μια νέα εποχή για την αεροπορία — Άνοιγμα της αγοράς αερομεταφορών στην πολιτική χρήση των συστημάτων τηλεχειριζόμενων αεροσκαφών με ασφαλή και βιώσιμο τρόπο

COM(2014) 207 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του την 1η Οκτωβρίου 2014.

Η Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών κατάρτισε συμπληρωματική γνωμοδότηση σχετικά με το θέμα αυτό (εισηγητής ο κ. Simons, συνεισηγητής ο κ. Philippe), η οποία υιοθετήθηκε στις 16 Σεπτεμβρίου 2014.

Κατά την 502η σύνοδο ολομέλειας, της 15ης και 16ης Οκτωβρίου 2014 (συνεδρίαση της 15ης Οκτωβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 168 ψήφους υπέρ και 8 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η Ευρώπη κατέχει ιδανική θέση για την αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων που προσφέρει μία αναπτυσσόμενη βιομηχανία συστημάτων τηλεχειριζόμενων αεροσκαφών (Remotely Piloted Aerial Systems, RPAS), η οποία προάγει την απασχόληση και επιβεβαιώνει το ρόλο της Ευρώπης ως κέντρο γνώσης στον τομέα της τεχνολογίας και της ανάπτυξης. Η χρηματοδότηση που παρέχει ήδη η ΕΕ για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις μπορεί να συμβάλει και στην περαιτέρω ώθηση της ανάπτυξης της βιομηχανίας RPAS.

1.2 Οι όροι RPAS και UAV (Unmanned Aerial Vehicle, «Μη επανδρωμένο εναέριο όχημα»), συνάδουν με την διεθνή νομοθεσία του ΔΟΠΑ (Διεθνής Οργανισμός Πολιτικής Αεροπορίας) Ο αγγλικός όρος «Drone» δεν χρησιμοποιείται από τον ΔΟΠΑ αλλά έχει πλέον καθιερωθεί στην κοινή γνώμη. Για να αποφευχθεί οποιαδήποτε νομική ασάφεια, και ως προς την ευθύνη και την ασφάλεια, συνιστάται να επιδιωχθεί σε επίπεδο ΕΕ, στο μέτρο του δυνατού, η καθιέρωση της ορολογίας του ΔΟΠΑ.

1.3 Αναγνωρίζεται ευρέως η ανάγκη για την ένταξη τηλεκατευθυνόμενων αεροπορικών συστημάτων στα υφιστάμενα είδη αεροπορίας, συμπεριλαμβανομένης της αναγνώρισης και του εντοπισμού κάθε αεροσκάφους. Σε αυτό το πλαίσιο επισημαίνεται και το αυξανόμενο ενδιαφέρον, κυρίως στην Ευρώπη, για την εμπορική αξιοποίηση των (< 150 kg) RPAS.

1.4 Για την εμπορική εκμετάλλευση ειδικά των μικρότερων RPAS θα χρειαστούν περαιτέρω προσαρμογές (π.χ. περαιτέρω περιορισμοί όσον αφορά την ευθύνη έναντι τρίτων, εισαγωγή κατηγοριών μικρότερου βάρους για τα RPAS κάτω των 500 kg, προσαρμογή του επιπέδου κινδύνων που οφείλονται στα πτητικά χαρακτηριστικά πολύ μικρών RPAS, κλπ.)

1.5 Μία από τις βασικές προϋποθέσεις για τη χρήση μικρών RPAS είναι η ύπαρξη εναρμονισμένων κανόνων, ιδίως για τους φορείς εκμετάλλευσης RPAS, ως προς την ασφάλεια και την εκπαίδευση, καθώς και κανόνων και κατάλληλων διατάξεων για την προστασία της ιδιωτικής ζωής, των δεδομένων, της αστικής ευθύνης και της ασφάλισης. Συνεπώς, χρειάζονται νέοι ή αυστηρότεροι κανόνες όσον αφορά την προστασία της ιδιωτικής ζωής αλλά και την εμπορική χρήση, όπως, κανόνες σχετικά με την ταυτοποίηση μικρότερων RPAS ή την προστασία από υποκλοπές και από την ανάληψη του ελέγχου από τρίτους. Για τον σκοπό αυτό, η Επιτροπή θα πρέπει να αναλάβει προορατικό ρόλο.

1.6 Η ΕΟΚΕ συμμαρξίζεται πλήρως τον στόχο της ανακοίνωσης ⁽¹⁾, που είναι η εξεύρεση τρόπων για τη δημιουργία εξαιρετικού επενδυτικού κλίματος για την ανάπτυξη τόσο της βιομηχανίας όσο και της εκμετάλλευσης RPAS. Επισημαίνει επίσης τις θετικές συνέπειες που επιφέρουν για την άμεση και έμμεση απασχόληση και την συνακόλουθη αύξηση της παραγωγικότητας γενικότερα.

1.7 Στο μέλλον, η Ευρώπη θα πρέπει να μεριμνά για τον συντονισμό των εξελίξεων που σημειώνονται στον στρατιωτικό και στον πολιτικό τομέα, αξιοποιώντας τις συνέργειες όπου αυτό είναι δυνατό.

1.8 Χρειάζεται, επίσης, μία όσον το δυνατό ακριβέστερη απεικόνιση της κατάστασης όσον αφορά τις αεροπορικές μεταφορές RPAS, σε σχέση με όλα τα αεροσκάφη που έχουν τεθεί σε κυκλοφορία. Για τον σκοπό αυτό θα πρέπει να διατεθούν τα κατάλληλα μέσα.

2. Εισαγωγή

2.1 Τα RPAS χρησιμοποιούνται ήδη από πολλά χρόνια, τόσο για στρατιωτικούς όσο και για μη στρατιωτικούς σκοπούς. Ωστόσο, η ουσιαστική συζήτηση θεμάτων όπως οι εμπορικές εφαρμογές και η ένταξη τους στην υπόλοιπη πολιτική αεροπορία, καθώς και θεμάτων σχετικά με την ασφάλεια όπως η νομοθεσία, η πιστοποίηση και η εκπαίδευση αλλά και πτυχών όπως η προστασία της ιδιωτικής ζωής, της ασφαλιστικής κάλυψης της ευθύνης, άρχισε να σημειώνει πρόοδο μόλις πρόσφατα. Η χρήση τους θα προκαλέσει ενδεχομένως επαναστατικές αλλαγές στις κοινωνίες μας, συγκρίσιμες με αυτές που προκάλεσε το Διαδίκτυο, το οποίο, αν και προήλθε από τον στρατιωτικό τομέα, προσαρμόστηκε, η χρήση του γενικεύτηκε και συνέβαλε στην αναμόρφωση πολλών υφιστάμενων και στην ανάδυση νέων επαγγελμάτων.

2.2 Η χρήση των RPAS, ειδικά στην πολιτική αεροπορία, σημείωσε εκθετική αύξηση, τόσο ως προς τον αριθμό τους, ο οποίος συνεχίζει να αυξάνεται, όσο και ως προς το βάρος και τις εφαρμογές τους. Σήμερα διακρίνονται ήδη πέντε μεγάλες αγορές: η αγορά της αναψυχής, της πληροφόρησης και των ΜΜΕ, της παρακολούθησης και της εποπτείας, (ηλεκτρική ενέργεια, αγωγοί, βιομηχανικές εγκαταστάσεις), των επιστημών της γης (γεωργία, περιβάλλον) και της πολιτικής προστασίας (αναζήτηση και διάσωση, ρύπανση, αστυνόμευση, έλεγχος του πλήθους σε συγκεντρώσεις, κλπ.)

2.3 Η διαθεσιμότητα φθιγνότερων, εξαιρετικά ευέλικτων και λιγότερο διεισδυτικών συστημάτων RPAS, θα αντικαταστήσει μόνο μερικώς τα επανδρωμένα αεροσκάφη και ειδικά τα ελικόπτερα. Αλλά η ευρύτερη χρήση των RPAS θα αφορά τις πολυάριθμες νέες χρήσεις μικρών, εξαιρετικά ευπροσάρμοστων και οικονομικών μηχανισμών αεροπλοήγησης. Αυτό θα οδηγήσει στην ανάπτυξη νέων εφαρμογών με συνακόλουθα άμεσα και έμμεσα αποτελέσματα στην απασχόληση και στην οικονομία όπως η αύξηση της παραγωγικότητας.

2.4 Το ερώτημα, επομένως, δεν είναι αν, αλλά πώς και πότε θα ενσωματωθούν τα RPAS στους υφιστάμενους κλάδους της αεροπορίας. Σε αυτό το πλαίσιο επισημαίνεται και το αυξανόμενο ενδιαφέρον, κυρίως στην Ευρώπη, για την εμπορική αξιοποίηση των (< 150 kg) RPAS.

2.5 Συνεπώς, θα πρέπει τα στοιχεία αυτά να ληφθούν εγκαίρως υπόψη κατά την εξέταση της ένταξης των RPAS, τόσο σε ενωσιακό επίπεδο όσο και στα πλαίσια του ΔΟΠΑ. Τα θέματα ασφαλείας και προστασίας της ιδιωτικής ζωής σε συνδυασμό με μία εναρμονισμένη σχετική νομοθεσία, θα επιδράσουν καθοριστικά στην αποδοχή των RPAS από την κοινή γνώμη στην Ευρώπη και πέραν αυτής.

2.6 Η ανακοίνωση της Επιτροπής ⁽²⁾ προσφέρει μία καλή και αρκετά ολοκληρωμένη εικόνα των υφιστάμενων θεμάτων και της σημερινής τάξης πραγμάτων όσον αφορά τη χρήση ειδικά των μικρών RPAS στην Ευρώπη, καθώς και των νομοθετικών πρωτοβουλιών που έχει αναλάβει η Επιτροπή στον τομέα αυτόν.

⁽¹⁾ Μία νέα εποχή για την αεροπορία. Άνοιγμα της αγοράς αερομεταφορών στην πολιτική χρήση των συστημάτων τηλεχειριζόμενων αεροσκαφών με ασφαλή και βιώσιμο τρόπο. COM(2014) 207 final, 8.4.2014.

⁽²⁾ Όπως παραπάνω

3. Περιεχόμενο της ανακοίνωσης της Επιτροπής

3.1 Έως το 2050, αναμένεται ότι θα υπάρχουν στην πολιτική αεροπορία πολυάριθμες κατηγορίες αεροσκαφών, διαφορετικού μεγέθους και σχεδιασμού. Ορισμένα από τα αεροσκάφη αυτά θα είναι επανδρωμένα, άλλα όχι. Επομένως είναι σημαντικό να δημιουργηθεί μία ευρωπαϊκή αγορά RPAS, γνωστών και ως «Drones». Τα Drones (τηλεχειριζόμενα αεροσκάφη) αποτελούν μέρος μίας ευρύτερης κατηγορίας μη επανδρωμένων αεροσκαφών (UAS), τα οποία είναι δυνατόν να προγραμματισθούν ώστε να ίπτανται αυτόνομα. Αντιθέτως, τα RPAS ελέγχονται εξ αποστάσεως από χειριστή.

3.2 Η τεχνολογία αυτή έχει σημειώσει ραγδαία εξέλιξη και μπορεί πλέον να χρησιμοποιηθεί και εκτός του στρατιωτικού τομέα. Τα RPAS πρέπει επομένως να μπορούν να ίπτανται σε μη δεσμευμένο εναέριο χώρο, ώστε να αποτελέσουν μέρος της κανονικής πολιτικής αεροπορίας. Προς το παρόν η τεχνολογία αυτή χρησιμοποιείται, για παράδειγμα, για την φωτογράφιση ή την παρακολούθηση υποδομών. Στο μέλλον όμως θα μπορεί να χρησιμοποιείται και για τη μεταφορά εμπορευμάτων ή επιβατών.

3.3 Η Επιτροπή εκθέτει τις απόψεις της σχετικά με τον τρόπο ένταξης των RPAS σε ευρωπαϊκό πλαίσιο πολιτικής, καθώς και τον τρόπο ανάπτυξης της αγοράς αυτής με ταυτόχρονη διαφύλαξη του δημοσίου συμφέροντος. Η ρυθμιστική δράση και οι αντίστοιχες προσπάθειες έρευνας και ανάπτυξης θα βασισθούν σε υπάρχουσες πρωτοβουλίες διαφόρων παραγόντων:

- του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Ασφαλείας της Αεροπορίας (EASA),
- των εθνικών αρχών πολιτικής αεροπορίας,
- του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Εξοπλισμού Πολιτικής Αεροπορίας (EUROCAE),
- του EUROCONTROL,
- των Κανονιστικών Αρχών Μη Επανδρωμένων Συστημάτων (JARUS)

3.4 Η ασφάλεια των πτήσεων είναι ο υπέρτατος στόχος της πολιτικής της ΕΕ στον τομέα της αεροπορίας. Η ισχύουσα νομοθεσία εμποδίζει την ανάπτυξη ευρωπαϊκής αγοράς, δεδομένου ότι οι εθνικές εξουσιοδοτήσεις δεν υπόκεινται σε αμοιβαία αναγνώριση από τα κράτη μέλη και κατά συνέπεια από όλη την Ευρώπη. Το ρυθμιστικό πλαίσιο πρέπει να αντισταθμίσει την πολυμορφία αεροσκαφών και να επικεντρώνεται σε πεδία στα οποία οι τεχνολογίες είναι ώριμες. Συγχρόνως, θα μπορούν να εισαχθούν λεπτομερέστερες ρυθμίσεις, γεγονός που θα οδηγήσει προοδευτικά σε πιο σύνθετες πιητικές λειτουργίες RPAS.

3.5 Ορισμένες από τις τεχνολογίες που είναι απαραίτητες για την ασφαλή ένταξη των RPAS δεν είναι ακόμη διαθέσιμες. Επομένως, οι προσπάθειες έρευνας και ανάπτυξης (E&A) των διαφόρων φορέων πρέπει να επικεντρωθούν στην περαιτέρω ανάπτυξη των τεχνολογιών αυτών. Πρόκειται κυρίως για τεχνολογίες ελέγχου και χειρισμού, ανίχνευσης και αποφυγής, προστασία από διάφορες μορφές επιθέσεων, διαφανείς και εναρμονισμένες διαδικασίες έκτακτης ανάγκης, ικανότητα λήψης αποφάσεων για να εξασφαλισθεί προβλέψιμη συμπεριφορά κατά την πτήση, καθώς και θέματα ανθρώπινου παράγοντα.

3.6 Ασφαλώς, είναι επίσης σημαντικό να κατοχυρωθεί η ασφάλεια των πληροφοριών που μεταδίδονται από και προς RPAS. Τα δεδομένα που ανταλλάσσουν μεταξύ τους οι διάφοροι φορείς εκμετάλλευσης για την διασφάλιση της ορθής λειτουργίας του συστήματος πρέπει επίσης να μπορούν να μεταδίδονται με ασφάλεια.

3.7 Οι διάφορες λειτουργίες των RPAS δεν πρέπει να συνεπάγονται παραβίαση θεμελιωδών δικαιωμάτων όπως το δικαίωμα στην προστασία της ιδιωτικής ζωής. Κατά τη συλλογή δεδομένων πρέπει να τηρούνται οι διατάξεις περί προστασίας των δεδομένων, όπως ορίζονται στην οδηγία 95/46/EK για την προστασία δεδομένων ή στην απόφαση-πλαίσιο 2008/977. Επομένως, το άνοιγμα της αγοράς RPAS πρέπει να συνεπάγεται και την αξιολόγηση των μέτρων που είναι απαραίτητα για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

3.8 Δεδομένου ότι δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο ατυχημάτων, θα πρέπει να εξεταστεί το θέμα της ασφάλισης και των κανόνων αποζημίωσης. Η Επιτροπή θα εξετάσει αν χρειάζεται τροποποίηση των ισχυουσών ρυθμίσεων. Θα στηρίξει την αναδυόμενη αγορά RPAS και την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε αυτόν τον τομέα, πολλές από τις οποίες είναι ΜΜΕ και νεοσύστατες επιχειρήσεις.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Αν και η χρήση των RPAS για στρατιωτικούς και μη στρατιωτικούς σκοπούς υφίσταται εδώ και αρκετό καιρό και σημειώνει -κυρίως κατά τα τελευταία χρόνια- σημαντική ανάπτυξη, η συζήτηση για τη θέσπιση διεθνών και εθνικών ρυθμίσεων και την εποπτεία ξεκίνησε μόλις πρόσφατα.

4.2 Η ισχύουσα ονοματολογία για μη επανδρωμένα αεροσκάφη της στρατιωτικής ή πολιτικής αεροπορίας ποικίλει: τηλεκατευθυνόμενο αεροσκάφος (drone), μη επανδρωμένο αεροσκάφος (UAV), μη επανδρωμένα εναέρια συστήματα (UAS), τηλεκατευθυνόμενα αεροπορικά συστήματα (RPAS) ή αεροσκάφος (RPA). Οι ονομασίες αυτές δεν ανακλούν πάντοτε τα ειδικά χαρακτηριστικά κάθε σκάφους και συστήματος. Ο όρος τηλεκατευθυνόμενο αεροπορικό σύστημα («drone»), αν και είναι στρατιωτικής προέλευσης, χρησιμοποιείται σε ορισμένες περιπτώσεις και στην πολιτική αεροπορία.

4.3 Οι όροι RPAS και RPA βασίζονται στις ρυθμίσεις του ΔΟΠΑ (Διεθνής Οργανισμός Πολιτικής Αεροπορίας), σε μία προσπάθεια ευθυγράμμισης με τις ρυθμίσεις που ισχύουν για αεροσκάφη με χειριστή. Στο εγχειρίδιο του ΔΟΠΑ για τα RPAS, τα RPA προσδιορίζονται ως μία συγκεκριμένη μορφή μη επανδρωμένων αεροσκαφών. Όλα τα πολιτικά μη επανδρωμένα αεροσκάφη υπάγονται στο άρθρο 8 της σύμβασης του Σικάγου περί διεθνούς πολιτικής αεροπορίας⁽³⁾. Ο αγγλικός όρος «Drone» δεν χρησιμοποιείται από τον ΔΟΠΑ. Για να αποφευχθεί κάθε σύγχυση, και ως προς την ευθύνη και την ασφάλεια, συνιστάται να επιδιωχθεί σε επίπεδο ΕΕ, στο μέτρο του δυνατού, η καθιέρωση της ορολογίας του ΔΟΠΑ.

4.4 Στην ανακοίνωση της Επιτροπής, ο όρος «τηλεχειριζόμενα αεροσκάφη» χρησιμοποιείται για τον προσδιορισμό των μη επανδρωμένων αεροσκαφών που μπορούν να ίπτανται αυτόνομα. Τα RPAS είναι αεροσκάφη που ελέγχονται εξ αποστάσεως από χειριστή. Ωστόσο, ο όρος «drones» χρησιμοποιείται πλέον γενικά για όλους τους τύπους παρόμοιων αεροσκαφών. Για αποφευχθεί οποιαδήποτε νομική ασάφεια θα ήταν σκόπιμο να χρησιμοποιείται στον κανονισμό η επίσημη ορολογία.

4.5 Ο ευρωπαϊκός Οδικός χάρτης για RPAS⁽⁴⁾, προβλέπει για την ανάπτυξη και την ένταξη των RPAS σε έναν ευρωπαϊκό εναέριο χώρο για την πολιτική χρήση RPAS μία περίοδο 15 ετών. Ο οδικός χάρτης περιγράφει ειδικά τρεις πυλώνες: 1) έρευνα και ανάπτυξη, 2) ρύθμιση της ασφάλειας και τεχνική τυποποίηση, καθώς και συμπληρωματικούς κανόνες για την προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων και 3) ασφαλιστική κάλυψη της ευθύνης. Οι προτάσεις σχετικά με την καθιέρωση ευρωπαϊκού εναέριου χώρου για την ένταξη των RPAS στην πολιτική αεροπορία έχουν ως χρονικό ορίζοντα το 2016 και τα επόμενα έτη.

4.6 Συγχρόνως, ο ΔΟΠΑ ξεκίνησε με τη θέσπιση της πολυαναμενόμενης ρύθμισης της ένταξης των μη επανδρωμένων αεροσκαφών στην πολιτική αεροπορία. Η ομάδα μελέτης του ΔΟΠΑ για μη επανδρωμένα αεροσκάφη (UAS) εξέδωσε το 2011 σχετική εγκύκλιο (328) και πρότεινε την τροποποίηση των παραρτημάτων 2, 7 και 13 της Σύμβασης του Σικάγου για τη Διεθνή Πολιτική Αεροπορία. Αναμένεται να εκδοθεί νέο εγχειρίδιο για RPAS εντός του 2014, το οποίο θα καλύπτει θέματα όπως οι προϋποθέσεις για την έκδοση πιστοποιητικών αξιοπλοίας, η έγκριση λειτουργίας RPAS, η πιστοποίηση των φορέων εκμετάλλευσης και οι νέες απαιτήσεις όσον αφορά την αξιοπλοία, τη συντήρηση και την εκμετάλλευση.

4.7 Ο ΔΟΠΑ προτίθεται να εισαγάγει μεταξύ 2016 και 2018 SARPs (πρότυπα και συνιστώμενες πρακτικές) και PANS (διαδικασίες αεροναυτιλίας) για τα RPAS όσον αφορά τα αεροσκάφη, τους χρήστες, την αδειοδότηση, τα συστήματα ανίχνευσης και αποφυγής, τις επικοινωνίες και τις διατάξεις διαχείρισης της εναέριας κυκλοφορίας. Σύμφωνα με την Ομάδα μελέτης για μη επανδρωμένα αεροσκάφη, ο ΔΟΠΑ θα έχει δημοσιεύσει έως το 2018 όλες τις ρυθμίσεις για RPAS.

4.8 Η συζήτηση σχετικά με τη ρύθμιση του τομέα διεξάγεται τόσο σε επίπεδο ΔΟΠΑ όσο και σε επίπεδο ΕΕ. Σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν από αυτήν την άποψη και οι συζητήσεις στα πλαίσια των Κανονιστικών Αρχών Μη Επανδρωμένων Συστημάτων (JARUS), μίας διεθνούς ομάδας εμπειρογνομόνων εθνικών αρχών αεροπορίας και οργάνων ασφαλείας της περιφερειακής αεροπορίας. Είναι αναγκαίο να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην πτυχή της ασφάλειας και στους κανόνες για την πρόληψη της παράνομης χρήσης μεγάλων αλλά και μικρότερων συστημάτων.

4.9 Κατά την εξέταση του θέματος των RPAS θα ήταν σκόπιμο να δοθεί σημασία τόσο στις γενικές πτυχές των μεγαλύτερων τηλεχειριζόμενων αεροσκαφών όσο και σε μία άλλη εκδοχή τους που σημειώνει ραγδαία ανάπτυξη στην Ευρώπη: τα πολύ μικρά RPAS. Παράλληλα με τις λειτουργίες περισσότερο δημόσιου χαρακτήρα, όπως η διαχείριση, η αντιμετώπιση καταστροφών και η διερεύνηση, έχει αυξηθεί σε εθνικό επίπεδο με θεαματικό τρόπο η εμπορική χρήση (πολύ) μικρών συστημάτων για την ανίχνευση, τη φωτογράφιση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο. Συνεπώς είναι σημαντικό να δημιουργηθεί μια ευρωπαϊκή αγορά για αυτές τις μορφές χρήσης των RPAS.

⁽³⁾ Άρθρο 8 της σύμβασης του Σικάγου περί διεθνούς πολιτικής αεροπορίας: Πολιτικά μη επανδρωμένα αεροσκάφη: Απαγορεύονται οι πτήσεις μη επανδρωμένων αεροσκαφών δυνάμενων να πραγματοποιήσουν πτήση χωρίς χειριστή, πάνω από το έδαφος συμβαλλόμενου κράτους, εκτός εάν οι εθνικές αρμόδιες αρχές του κράτους αυτού έχουν εκδώσει ειδική εξουσιοδότηση, και εφόσον πληρούνται οι όροι που προβλέπονται στην εν λόγω εξουσιοδότηση. Κάθε συμβαλλόμενο κράτος εγγυάται ότι η πτήση παρόμοιου μη επανδρωμένου αεροσκάφους σε περιοχές ανοικτές προς την πολιτική αεροπορία, ελέγχεται κατά τρόπο ώστε να προλαμβάνεται ο κίνδυνος για τα αεροσκάφη της πολιτικής αεροπορίας [ελεύθερη μετάφραση. Το κείμενο δεν διατίθεται στα ελληνικά].

⁽⁴⁾ Roadmap for the integration of civil Remotely-Piloted Aircraft Systems into the European Aviation System; Final report European RPAS Steering Group — June 2013. (Οδικός χάρτης για την ένταξη των RPAS στο ευρωπαϊκό σύστημα πολιτικής αεροπορίας. Τελική έκθεση της ευρωπαϊκής διευθύνουσας ομάδας RPAS — Ιούνιος 2013).

4.10 Η προάσπιση θεμελιωδών δικαιωμάτων όπως η προστασία της ιδιωτικής ζωής, των εικόνων και δεδομένων, αφορούσε ήδη τη χρήση επανδρωμένων αεροσκαφών και ελικοπτέρων. Στην εξεταζόμενη περίπτωση όμως είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη η αύξηση κλίμακας που συνεπάγεται η χρήση μικρότερων RPAS προκειμένου να ενισχυθεί και να τηρηθεί η προστασία προσωπικών και βιομηχανικών δεδομένων. Η θέσπιση κατάλληλων κανόνων αποτελεί βασική προϋπόθεση. Για την σταδιακή εισαγωγή, σε συνδυασμό την σχετική διαδικασία εκμάθησης, θα είχε ίσως ενδιαφέρον για τις επιχειρήσεις να θεσπιστούν μεταβατικοί κανόνες, καθώς και ένας «κώδικας δεοντολογίας» ή ένας «χάρτης προστασίας της ιδιωτικής ζωής»

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Στήριξη της ευρωπαϊκής αγοράς

5.1.1 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι και η Επιτροπή αποδίδει σημασία στα συμφέροντα των φορέων εκμετάλλευσης μικρών RPAS. Η Ευρώπη κατέχει ιδανική θέση για την αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων που προσφέρει μία αναπτυσσόμενη βιομηχανία RPAS. Ένας ισχυρός κλάδος RPAS προάγει την απασχόληση και επιβεβαιώνει το ρόλο της Ευρώπης ως κέντρου γνώσης στον τομέα της τεχνολογίας και της ανάπτυξης.

5.1.2 Σε έναν κατακερματισμένο τομέα, που είναι πολύ πιθανό να ενοποιηθεί, μπορούν να εξέλθουν ως νικητές μόνον οι πιο καινοτόμες ή οι οικονομικά πιο εύρωστες επιχειρήσεις ή, ακόμη, οι επιχειρήσεις που στηρίζονται σε μεγάλους ομίλους. Έχει συνεπώς ιδιαίτερη σημασία να διαθέτουν οι επιχειρήσεις τα μέσα, την ορατότητα και την ρυθμιστική σταθερότητα που χρειάζονται για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις και να εκμεταλλευτούν τις δυνατότητες ανάπτυξης που προσφέρει ο τομέας. Μεταξύ των απαιτούμενων μέσων, πρωταρχική σημασία έχει η ικανότητα καινοτομίας και διεξαγωγής έρευνας και ανάπτυξης με τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση. Είναι επίσης αναγκαίο να διευκολυνθεί η πρόσβαση των επιχειρήσεων αυτών σε δικαστικά και ρυθμιστικά μέτρα. Ίσως είναι χρήσιμο να καθιερωθεί η αμοιβαία παροχή υπηρεσιών μεταξύ διάφορων φορέων.

5.1.3 Για να μπορούν να αξιοποιηθούν πλήρως τα πλεονεκτήματα της ευρωπαϊκής ενιαίας αγοράς, θα πρέπει οι νομοθέτες να επιτύχουν τη θέσπιση σαφούς και συγχρόνως ευέλικτου νομικού πλαισίου το οποίο να διευκολύνει τις επενδύσεις σε νέες τεχνολογίες και εφαρμογές RPAS, όπως οι εκτυπωτές τρισδιάστατης εκτύπωσης και το βιομηχανικό Διαδίκτυο. Σε αυτό το πλαίσιο, η υφιστάμενη χρηματοδότηση των ΜΜΕ με πόρους της ΕΕ μπορεί να συμβάλει και στην περαιτέρω ώθηση της ανάπτυξης της βιομηχανίας RPAS. Παρομοίως, η κοινή επιχείρηση SESAR JU συνιστά ιδανική πλατφόρμα για την ενίσχυση της χρηματοδότησης της έρευνας και ανάπτυξης (Ε&Α) για την περαιτέρω έναρξη των RPAS. Τα προγράμματα «SESAR 2020» και «Ορίζων 2020» πρέπει να αντανakλούν επαρκώς το γεγονός αυτό.

5.1.4 Αφενός, οι κατασκευαστές πρέπει να στραφούν από την σημερινή παραγωγή μικρών σειρών προς την παραγωγή μεγαλύτερων σειρών, πράγμα που σημαίνει ότι θα πρέπει να προσαρμόσουν ανάλογα τα μέσα παραγωγής που διαθέτουν. Οι προσαρμογές αυτές δεν πρέπει να αποβούν σε βάρος της υψηλής ποιότητας των προϊόντων αλλά να συνάδουν με την περαιτέρω ανάπτυξη της εμπορικής τους στρατηγικής. Αφετέρου, όσον αφορά άλλους τύπους RPAS, θα μπορούσε να δοθεί ώθηση στη δημιουργία και στην ανάπτυξη επιχειρήσεων, και ειδικά ΜΜΕ, μέσω της καινοτομίας και εξατομικευμένων κατασκευών.

5.1.5 Η αναμενόμενη εξέλιξη όσον αφορά την χρήση τηλεχειριζόμενων αεροσκαφών θα προκαλέσει σημαντικές αλλαγές. Για να αποφευχθεί η απώλεια θέσεων εργασίας και να στηριχθεί η εμφάνιση νέων επαγγελμάτων, πρέπει να προβλεφθούν εγκαίρως οι συνέπειες αυτών των εξελίξεων για την απασχόληση, εξαρχής σε συνεργασία με όλους τους κοινωνικούς εταίρους. Για τον σκοπό αυτόν πρέπει να διεξαχθούν έρευνες και πιλοτικές μελέτες, μεταξύ άλλων για την αναζήτηση βιώσιμων και φιλικών προς το περιβάλλον λύσεων όπως η καταπολέμηση της ηλεκτρονικής ρύπανσης. Τα θέματα αυτά θα πρέπει να λαμβάνονται εγκαίρως υπόψη στην εκπαίδευση και στην επαγγελματική κατάρτιση.

5.1.6 Τα εμπορικά συμφέροντα της βιομηχανίας RPAS θα επωφεληθούν από την υιοθέτηση προορατικής προσέγγισης εκ μέρους της ΕΕ στα πλαίσια των διαπραγματεύσεων της Διεθνούς Ένωσης Τηλεπικοινωνιών (ITU) σχετικά με την κατανομή συχνοτήτων και την πρόληψη του αθέμιτου ανταγωνισμού από τρίτους. Το θέμα αυτό είναι ζωτικής σημασίας, κυρίως στα πλαίσια των τρεχουσών διαπραγματεύσεων για ελεύθερες συναλλαγές με τις ΗΠΑ.

5.2 Ευθύνη και ασφάλιση

5.2.1 Βασική προϋπόθεση για τη χρήση RPAS είναι η ύπαρξη ή η θέσπιση νέων κατάλληλων ρυθμίσεων οι οποίες να καθορίζουν τις αρμοδιότητες και την ευθύνη έναντι τρίτων για τους φορείς εκμετάλλευσης και τους χρήστες RPAS. Επικρατεί ευρεία συναίνεση για το γεγονός ότι η ευθύνη έναντι τρίτων όσον αφορά τους RPAS πρέπει να στηρίζεται στις διατάξεις που ισχύουν και για επανδρωμένα αεροσκάφη.

5.2.2 Εκπαίδευση χειριστών: Ανάλογα με τις συνθήκες υπό τις οποίες χρησιμοποιούνται RPAS στην πολιτική αεροπορία, ενδέχεται να προκύψουν — σε ορισμένες περιπτώσεις σοβαροί — κίνδυνοι, τόσο για τους χρήστες όσο και για τα ενδεχόμενα θύματα, καθώς και να προκληθούν υλικές ζημιές. Για την εξασφάλιση των καλύτερων δυνατών συνθηκών χρήσης είναι απαραίτητο να θεσπιστεί, σε συνεργασία με τις ρυθμιστικές αρχές και τις επαγγελματικές οργανώσεις των RPAS στην πολιτική αεροπορία ή παρόμοιες οργανώσεις, το ρυθμιστικό πλαίσιο για την απόκτηση ειδικού διπλώματος πιλότου για τηλεχειριστές αεροσκαφών. Με αυτόν τον τρόπο θα περιοριστεί η ασάφεια όσον αφορά τις πτυχές της ασφαλιστικής κάλυψης και της αστικής ευθύνης.

5.2.3 Είναι εύλογο ότι, λόγω του υψηλού βαθμού αυτοματοποίησης, άμεσα υπεύθυνος θα είναι ο φορέας εκμετάλλευσης RPAS. Το ισχύον καθεστώς της ευθύνης των αερομεταφορέων και των επιχειρήσεων εκμετάλλευσης αεροσκαφών υπάγεται, μεταξύ άλλων, στον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 785/2004. Προς το παρόν, ο κανονισμός αυτός δεν λαμβάνει υπόψη τις ιδιαίτερες πτυχές της ευθύνης και της ασφάλισης όσον αφορά RPAS.

5.2.4 Για την εμπορική εκμετάλλευση ειδικά των μικρότερων RPAS θα χρειαστούν περαιτέρω προσαρμογές (π.χ. περαιτέρω περιορισμοί όσον αφορά την ευθύνη έναντι τρίτων, εισαγωγή κατηγοριών μικρότερου βάρους για τα RPAS κάτω των 500 κιλών, προσαρμογή του επιπέδου κινδύνων που οφείλονται στα πτητικά χαρακτηριστικά πολύ μικρών RPAS, κλπ.)

5.2.5 Δυνατότητες ασφάλισης RPAS ήδη υφίστανται, αλλά δεδομένου ότι οι πλειονότητα των αποστολών RPAS εκτελούνται από κρατικά αεροσκάφη, η ζήτηση είναι ελάχιστη. Ο υπολογισμός των ασφαλιστρών στηρίζεται συνήθως στις επανδρωμένες πτήσεις (αρχικό βάρος) Αυτή η μέθοδος υπολογισμού πρέπει να εφαρμόζεται και για μικρότερα RPAS.

5.3 Προστασία της ιδιωτικής ζωής

5.3.1 Η εμπορική εκμετάλλευση μικρότερων RPAS (< 150 kg) που προσφέρουν τη δυνατότητα συλλογής πολλών πληροφοριών και εικόνων πρέπει εξ αρχής να συνοδεύεται από σαφείς εγγυήσεις για την προστασία της ιδιωτικής ζωής. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί με μέτρα όπως η δυνατότητα απόκρυψης εικόνων, η ενεργοποίηση ή απενεργοποίηση κάμερας ή η προστασία εικόνων και άλλων πληροφοριών. Είναι προφανές ότι χρειάζεται να θεσπιστούν νέοι ή να καταστούν αυστηρότεροι οι ισχύοντες κανόνες για την προστασία της ιδιωτικής ζωής αλλά και την εμπορική χρήση, ώστε να επιτρέπουν για παράδειγμα την ταυτοποίηση μικρότερων RPAS και την προστασία τους από υποκλοπές και την ανάληψη του ελέγχου τους από τρίτους.

5.3.2 Η εξέταση των προτάσεων για την προσαρμογή της ισχύουσας ενωσιακής νομοθεσίας σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων βρίσκεται ήδη σε προηγμένο στάδιο. Με τις προτάσεις αυτές διασαφηνίζονται μεταξύ άλλων η αστική ευθύνη και οι υποχρεώσεις των κατασκευαστών και των χρηστών RPAS. Οποσδήποτε σε σχέση με το ερώτημα αν παρόμοια πρότυπα πρέπει να θεσπιστούν και να εφαρμοστούν σε ενωσιακό ή σε εθνικό επίπεδο, είναι δικαιολογημένες οι προσδοκίες για μία προενεργό προσέγγιση εκ μέρους της Επιτροπής.

5.4 Συνεργασία στρατιωτικού και πολιτικού τομέα

5.4.1 Παρόμοια χρήση του εναέριου χώρου, μαζί με τους αντίστοιχους κανόνες ασφαλείας θα συντελέσουν σε αυξημένη επιβάρυνση των υπηρεσιών ελέγχου της εναέριας κυκλοφορίας. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ στηρίζει την πρόθεση της Επιτροπής να αναλάβει πρωτοβουλίες στο θέμα αυτό, καθώς επίσης και τη συνεργασία μεταξύ της πολιτικής και της στρατιωτικής αεροπορίας, στο πλαίσιο της οποίας θα μπορούν να δοκιμάζονται εμπορικές εφαρμογές και καινοτομίες, με την αξιοποίηση συνεργιών όπου αυτό είναι δυνατό. Σε αυτό το πλαίσιο θα πρέπει ασφαλώς να ληφθούν υπόψη οι προτεραιότητες όσον αφορά τις κανονιστικές ρυθμίσεις καθώς και η σχέση μεταξύ των ευρωπαϊκών και των διεθνών ρυθμίσεων.

Βρυξέλλες, 15 Οκτωβρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Καινοτομία στο πλαίσιο της γαλάζιας οικονομίας: Αξιοποίηση του δυναμικού των θαλασσών και των ωκεανών μας με στόχο την προώθηση της απασχόλησης και της μεγέθυνσης»

[COM(2014) 254 final/2]

(2015/C 012/15)

Εισηγητής: ο κ. **Boland**

Συνεισηγητής: ο κ. **Lobo Xavier**

Στις 13 Μαΐου 2014, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή την εκπόνηση γνωμοδότησης με θέμα:

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Καινοτομία στο πλαίσιο της γαλάζιας οικονομίας: Αξιοποίηση του δυναμικού των θαλασσών και των ωκεανών μας με στόχο την προώθηση της απασχόλησης και της μεγέθυνσης

COM(2014) 254 final/2.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του την 1η Οκτωβρίου 2014.

Κατά την 502η σύνοδο ολομέλειας, που πραγματοποιήθηκε στις 15 και 16 Οκτωβρίου 2014 (συνεδρίαση της 15ης Οκτωβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 143 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 1 αποχή.

1. Σύνοψη των συμπερασμάτων και των συστάσεων

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί το έγγραφο της Επιτροπής το οποίο αποσκοπεί στην αύξηση των δυνατοτήτων απασχόλησης που προσφέρουν οι θάλασσές μας και οι ωκεανοί χάρη στην καινοτομία, με ιδιαίτερη έμφαση στη θαλάσσια βιοτεχνολογία, στην ωκεάνια ενέργεια και στην εξόρυξη του θαλάσσιου βυθού.

1.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για την έλλειψη συντονισμού μεταξύ των μέτρων του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα και διαπιστώνει ότι το πρόβλημα αυτό υφίσταται και μεταξύ των κρατών μελών. Παρομοίως, η έλλειψη κατάλληλων στοιχείων και βάσεων δεδομένων που αποτελούν αναγκαία προϋπόθεση για τη διάθεση επακριβών πληροφοριών, συνιστά τροχοπέδη στην ανάπτυξη της καινοτομίας, παρά τις προσπάθειες που καταβάλλουν τα πανεπιστήμια και άλλα ιδρύματα γνώσης στα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η αδυναμία επίλυσης αυτών των ζητημάτων στερεί από τους Ευρωπαίους τη δυνατότητα πρόσβασης σε νέες ευκαιρίες απασχόλησης.

1.3 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η εμβληματική πρωτοβουλία «Ένωση καινοτομίας», είναι μεν θεμελιώδους σημασίας για την ανάπτυξη της γαλάζιας οικονομίας, χρειάζεται όμως αυξημένη στήριξη εκ μέρους της Επιτροπής. Η στήριξη αυτή πρέπει να συμπεριλαμβάνει τόσο τη νομοθετική όσο και τη μακροπρόθεσμη οικονομική στήριξη, σε συνδυασμό με τη διάθεση περισσότερων πληροφοριών σχετικά με τα υφιστάμενα προγράμματα καινοτομίας.

1.4 Η ΕΟΚΕ συνιστά με έμφαση στην Επιτροπή και στα επιμέρους κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν τις αδυναμίες που προσδιορίζονται στην εμβληματική πρωτοβουλία της Ένωσης για την καινοτομία ως ζητήματα επείγουσας ανάγκης.

1.5 Η ΕΟΚΕ συνιστά, σύμφωνα με την επιστημονική προσέγγιση που υιοθετείται στο έγγραφο, την ενσωμάτωση σε αυτό της στρατηγικής για τον παράκτιο τουρισμό προκειμένου, όχι μόνον να τονωθεί το ενδιαφέρον της κοινωνίας των πολιτών, αλλά και να αντληθούν οφέλη από τον ολοκληρωμένο συσχετισμό των δύο προσεγγίσεων της διαδικασίας.

1.6 Η ΕΟΚΕ συνιστά οι παράκτιες και οι νησιώτικες περιοχές, στις οποίες η παραδοσιακή βιομηχανία, καθώς και η αλιεία αντιμετωπίζουν σοβαρή παρακμή, να συμμετάσχουν πλήρως σε όλα τα στάδια ανάπτυξης της γαλαζίας οικονομίας, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ισορροπία μεταξύ της Ε&Α και των τουριστικών δραστηριοτήτων που μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην ευημερία. Με τη σύσταση αυτή, η ΕΟΚΕ διασαφηνίζει ότι όλες οι κοινότητες που αφορά η γαλαζία οικονομία θα πρέπει να εκπροσωπούνται σε έναν σοβαρό διάλογο μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων παραγόντων. Επίσης, οι κοινότητες αυτές και ειδικότερα τα νησιά διαθέτουν σαφές δυναμικό και μπορούν να συμβάλουν στην καινοτομία στα πλαίσια της γαλαζίας οικονομίας.

1.7 Στα πλαίσια της χάραξης στρατηγικών για την προαγωγή της απασχόλησης στην γαλαζία οικονομία, είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη η καινοτομία που έχει επιτευχθεί σε κλάδους όπως η ναυπηγική, η υδατοκαλλιέργεια, οι λιμενικές υποδομές και η αλιεία. Δεδομένου ότι η ανάγκη ανταπόκρισης σε διάφορες απαιτήσεις του περιβάλλοντος αυξάνεται συνεχώς, η ΕΟΚΕ συνιστά κάθε πολιτική που χαράσσει η Επιτροπή στον τομέα της θάλασσας, να εστιάζεται στο δυναμικό που προσφέρει η προσαρμογή στις νέες περιβαλλοντικές απαιτήσεις όσον αφορά την απασχόληση.

1.8 Είναι προφανές ότι οι ρυθμοί αύξησης της απασχόλησης μέσω της γαλαζίας οικονομίας θα είναι ιδιαίτερα βραδείς με την υφιστάμενη πολιτική. Υπό αυτές τις συνθήκες, η ΕΟΚΕ συνιστά επείγοντως στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να επιδιώξει τη συμφωνία όλων των ενδιαφερόμενων μερών για ένα εξυπνο χρονοδιάγραμμα που να εστιάζει σε μέτρα με τα οποία μπορούν να υλοποιηθούν σύντομα όλες οι στρατηγικές.

1.9 Αν και στηρίζει τα μέτρα που προτείνει η Επιτροπή, η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι αυτά δεν είναι λίγα και στερούνται ικανής δέσμευσης από τα κράτη μέλη. Για τον λόγο αυτό, είναι αναγκαίο να διοργανωθεί ειδική σύνοδος κορυφής της ΕΕ για την καινοτομία στη γαλαζία οικονομία, πριν από το 2016. Με αυτόν τον τρόπο θα επιτευχθεί η εμπλοκή των υπουργών ναυτιλίας και άλλων φορέων με σχετικές αρμοδιότητες. Ο στόχος είναι να δοθεί προτεραιότητα σε βασικές στρατηγικές και να συμφωνηθούν χρονοδιαγράμματα για την υλοποίησή τους τα οποία να είναι εύλογα για όλα τα κράτη μέλη, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητές τους. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ συνιστά, όσον αφορά το φόρουμ για την γαλαζία οικονομία και την επιστήμη που έχει προγραμματιστεί για το 2015, να εκπροσωπούνται κατάλληλα η κοινωνία των πολιτών, καθώς και οι εργαζόμενοι και οι εκπρόσωποι αποκλεισμένων ομάδων.

2. Εξήγηση και ιστορικό πλαίσιο

2.1 Το 2011 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση για τη γαλαζία ανάπτυξη⁽¹⁾, στην οποία αναλυόταν ο τρόπος με τον οποίο η στηρίξη των ωκεανών, των θαλασσών και των ακτών που περιβάλλουν την Ευρώπη μπορεί να οδηγήσει στην ενίσχυση του δυναμικού απασχόλησης. Η ανακοίνωση επισήμαινε επίσης ότι η ωκεάνια ενέργεια θα μπορούσε να συμβάλει στην αύξηση των ευκαιριών απασχόλησης.

2.2 Σήμερα εκτιμάται ότι το μεταξύ 3 % και 5 % του ΑΕΠ της ΕΕ προέρχεται από τον ευρύτερο τομέα της ναυτιλίας, στον οποίο απασχολούνται περίπου 5,6 εκατ. άτομα και ο οποίος συνεισφέρει 495 δισ. ευρώ στην ευρωπαϊκή οικονομία. Το 90 % περίπου των διεθνών εμπορικών συναλλαγών και το 43 % των συναλλαγών εντός της ΕΕ εκτελούνται δια θαλάσσης. Η ναυπηγική βιομηχανία της ΕΕ και άλλοι συναφείς κλάδοι, αντιπροσωπεύουν το 10 % της παγκόσμιας παραγωγής. Περίπου 100 000 πλοία βρίσκονται σε λειτουργία στην ΕΕ, είτε στον τομέα της αλιείας, είτε σε αυτόν της υδατοκαλλιέργειας. Ταυτόχρονα, αναπτύσσονται άλλες, πιο πρόσφατες, δραστηριότητες, όπως η εξόρυξη μεταλλευμάτων και η παραγωγή αιολικής ενέργειας. Ταυτόχρονα, αναπτύσσονται άλλες, πιο πρόσφατες, δραστηριότητες, όπως η εξόρυξη μεταλλευμάτων και η παραγωγή αιολικής ενέργειας (Σειρά «Η Ευρωπαϊκή Ένωση με απλά λόγια», 2014 http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/el/fisheries_el.pdf).

2.3 Επίσης, τόσο τα κράτη μέλη όσο και τα όργανα της ΕΕ φαίνεται να ανησυχούν για το γεγονός ότι η μη βιώσιμη χρήση των θαλασσών μας απειλεί την εύθραυστη ισορροπία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων. Αυτό συνιστά πρόκληση για τις πρωτοβουλίες που αναπτύσσονται στον τομέα της ναυτιλίας με στόχο την προώθηση της απασχόλησης και την ενίσχυση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

2.4 Η Επιτροπή έχει, συν τοις άλλοις, επίγνωση ότι υφίστανται αδυναμίες τις οποίες προσδιόρισε η εμβληματική πρωτοβουλία «Ένωση καινοτομίας», όπως: μη επαρκής επένδυση στην ανάπτυξη γνώσεων, περιορισμένη πρόσβαση σε χρηματοδότηση, υψηλό κόστος δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, βραδεία πρόοδος προς την καθιέρωση διαλειτουργικών προτύπων, μη επιτυχή αξιοποίηση των δημοσίων συμβάσεων και επικαλύψεις στην έρευνα. Άλλες αδυναμίες που εντοπίζει η Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης για το 2014 είναι οι εξής: μη επαρκής συνεργασία μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα στον κλάδο της καινοτομίας, περιορισμένη μετατροπή των αποτελεσμάτων της έρευνας σε αγαθά και υπηρεσίες και ένα ολοένα αυξανόμενο χάσμα δεξιοτήτων.

(¹) Γαλαζία ανάπτυξη: ευκαιρίες για βιώσιμη ανάπτυξη στους τομείς της θάλασσας και της ναυτιλίας COM(2012) 494 final.

2.5 Τα διαθέσιμα στοιχεία, η λεπτομερής εξέταση των χαρακτηριστικών του θαλασσιού βυθού, όπως η χαρτογράφηση των οικοσυστημάτων του θαλάσσιου βυθού, της γεωλογίας του και άλλων αβέβαιων στοιχείων του, δεν είναι επαρκή και λειτουργούν ως εμπόδιο στην ταχύτερη ανάπτυξη καινοτομίας.

2.6 Σημειώνεται ότι ο αριθμός των πρωτοβουλιών που η διαχείρισή τους συνδέεται με πολιτικές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι σημαντικός. Αυτές περιλαμβάνουν τα εξής στοιχεία:

- Διαθέσιμα στοιχεία χωρίς περιορισμούς
- Ολοκλήρωση των συστημάτων δεδομένων
- Υιοθέτηση της ευρωπαϊκής στρατηγικής για τη θάλασσα έρευνα

2.7 Παρά τη μεταρρύθμιση της κοινής αλιευτικής πολιτικής, χιλιάδες οι παράκτιες κοινότητες βρίσκονται σε παρακμή. Πολλές από αυτές βρίσκουν σήμερα δύσκολο τον ανταγωνισμό στη θάλασσα και θα χρειάζονταν σημαντική υποστήριξη για να μπορέσουν να αναβαθμίσουν τον αλιευτικό στόλο τους. Σημειώνεται επίσης φθίνουσα εξέλιξη και στην παροχή βοηθητικών υπηρεσιών, όπως π. χ. η ναυπήγηση και η επισκευή σκαφών, καθώς και η παροχή άλλων συναφών υπηρεσιών.

2.8 Στις περί την Ευρώπη θάλασσες περιλαμβάνονται η θάλασσα της Αδριατικής και το Ιόνιο πέλαγος· ο Αρκτικός ωκεανός, ο Ατλαντικός ωκεανός και η θάλασσα της Ιρλανδίας· η θάλασσα της Βαλτικής, η Μαύρη θάλασσα, η Μεσόγειος και η Βόρεια θάλασσα.

3. Κύρια σημεία της ανακοίνωσης της Επιτροπής

3.1 Την Πέμπτη 8 Μαΐου η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε ένα σχέδιο δράσης με θέμα «Καινοτομία στο πλαίσιο της γαλάζιας οικονομίας». Κύριος σκοπός της ανακοίνωσης είναι να γίνει συνείδηση το δυναμικό απασχόλησης και ανάπτυξης που διαθέτουν οι ωκεανοί και οι θάλασσές μας. Προτείνεται μια σειρά πρωτοβουλιών που θα επιτρέψουν να αυξηθούν οι γνώσεις μας σχετικά με τους ωκεανούς, να βελτιωθούν οι δεξιότητες που απαιτούνται για την εφαρμογή νέων τεχνολογιών στο θαλάσσιο περιβάλλον και να ενισχυθεί ο συντονισμός στον τομέα της θαλάσσιας έρευνας. Προτείνονται τα ακόλουθα μέτρα:

- ολοκλήρωση ενός ψηφιακού χάρτη για το σύνολο του θαλάσσιου βυθού των ευρωπαϊκών υδάτων έως το 2020·
- δημιουργία μιας διαδικτυακής πλατφόρμας, που θα τεθεί σε λειτουργία πριν από το τέλος του 2015, με αντικείμενο τα έργα θαλάσσιας έρευνας που καλύπτονται από το πρόγραμμα «Ορίζων 2020», καθώς και τη θαλάσσια έρευνα που χρηματοδοτείται με εθνικούς πόρους, και διάδοση μέσω αυτής των αποτελεσμάτων των έργων που έχουν ολοκληρωθεί·
- δημιουργία ενός φόρουμ γαλάζιας οικονομίας, το οποίο θα απευθύνεται στον κόσμο των επιχειρήσεων και των επιστημών, με τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα, επιστημόνων και ΜΚΟ, με στόχο τη διαμόρφωση της γαλάζιας οικονομίας του μέλλοντος και την ανταλλαγή ιδεών και αποτελεσμάτων. μια πρώτη συνεδρίαση θα πραγματοποιηθεί σε συνδυασμό με την εκδήλωση για την Ημέρα της Θάλασσας, το 2015, στον Πειραιά·
- ενθάρρυνση των ερευνητικών ιδρυμάτων, του επιχειρηματικού κόσμου και της εκπαίδευσης να καταγράψουν τις ανάγκες και τις δεξιότητες που θα πρέπει να έχει το αυριανό εργατικό δυναμικό στον τομέα της θάλασσας μέχρι το 2016·
- διερεύνηση της δυνατότητας δημιουργίας, με τη συμμετοχή σημαντικών παραγόντων από τον κόσμο της έρευνας, των επιχειρήσεων και της εκπαίδευσης, μιας Κοινότητας της γνώσης και της καινοτομίας (ΚΓΚ) για τη γαλάζια οικονομία μετά το 2020· η ΚΓΚ, ως τμήμα του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Καινοτομίας και Τεχνολογίας (EIT), μπορεί να τονώσει την καινοτομία με πολλούς τρόπους, π.χ. με την υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης και εκπαίδευσης, τη διευκόλυνση της μετάβασης από την έρευνα στην αγορά, την εκπόνηση σχεδίων καινοτομίας και τη δημιουργία φυτωρίων επιχειρήσεων.

3.2 Στις επιμέρους βιομηχανίες που συνιστούν τη γαλάζια οικονομία περιλαμβάνονται η υδατοκαλλιέργεια, ο παράκτιος τουρισμός, η θαλάσσια βιοτεχνολογία, η ωκεάνια ενέργεια και η εξόρυξη από το βυθό της θάλασσας.

3.3 Αν και σε οικονομικούς όρους, η γαλάζια οικονομία αντιπροσωπεύει τη βιωσιμότητα 5,4 εκατ. θέσεων εργασίας και παράγει ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ύψους περίπου 500 δις. ευρώ ετησίως, πρέπει να διαπιστωθεί ότι η θαλάσσια βιοτεχνολογία, η ωκεάνια ενέργεια και η εξόρυξη από το βυθό της θάλασσας χρειάζεται να αναπτυχθούν περαιτέρω ως αμιγώς οικονομικοί παράγοντες.

3.4 Η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι καθένας από αυτούς τους τομείς μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην γαλάζια οικονομία, συγκεκριμένα δε με τους εξής τρόπους:

- Η θαλάσσια βιοτεχνολογία προσφέρει τη δυνατότητα εξερεύνησης της θάλασσας με σκοπό τον προσδιορισμό της αλληλουχίας του DNA με τη βοήθεια νέων υποθαλάσσιων τεχνολογιών. Η κρίσιμη μάζα όλων των ενδιαφερόμενων χώρων θα προωθήσει επικερδείς εξειδικευμένες αγορές.
- Η ωκεάνια ενέργεια εξακολουθεί να αποτελεί αναδυόμενο τομέα. Με τη σωστή διαχείριση, μπορεί να επιτύχει τους στόχους που έχουν τεθεί για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και τη μείωση των αερίων του θερμοκηπίου. Η δυνατότητα εξασφάλισης οικονομικής μεγέθυνσης ως αποτέλεσμα νέων καινοτόμων τεχνολογιών εμφανίζεται ρεαλιστική, εάν ληφθεί υπόψη η ήδη επιτευχθείσα πρόοδος.
- Η εξόρυξη από το βυθό της θάλασσας έχει τη δυνατότητα να δημιουργήσει θέσεις εργασίας, δεδομένου ότι, ως γνωστόν, η ποσότητα των ορυκτών που καλύπτουν τον βυθό των ωκεανών είναι δυνητικά μεγάλη. Χωρίς να παραβλέπονται οι περιβαλλοντικές ανησυχίες, η εξόρυξη αυτών των ορυκτών αναμένεται ότι θα καλύψει ελλείψεις της αγοράς σε περιπτώσεις όπου είτε δεν είναι εφικτή η επαρκής η ανακύκλωση είτε η επιβάρυνση των επίγειων ορυχείων είναι υπερβολικά μεγάλη. Μολονότι ο τομέας αυτός είναι ακόμη περιορισμένος, έχει τη δυνατότητα να συμβάλει στη βιώσιμη ανάπτυξη και να δημιουργήσει θέσεις εργασίας για τις μελλοντικές γενιές.

3.5 Η γαλάζια οικονομία αντλεί οφέλη από την εμβληματική πρωτοβουλία της ΕΕ «Ένωση καινοτομίας», με την οποία επιδιώκεται η δημιουργία ενός περιβάλλοντος που ευνοεί την καινοτομία. Το νέο πρόγραμμα «Ορίζων 2020», το οποίο διαθέτει κονδύλια 79 δισ. ευρώ, αποτελεί το μεγαλύτερο πρόγραμμα έρευνας και καινοτομίας.

3.6 Στο έγγραφο εκτιθενται, επίσης, ορισμένες αδυναμίες της πρωτοβουλίας, όπως μη επαρκής επένδυση στην ανάπτυξη γνώσεων, περιορισμένη πρόσβαση σε χρηματοδότηση, υψηλό κόστος δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, βραδεία πρόοδος προς την καθιέρωση διαλειτουργικών προτύπων, μη επιτυχής αξιοποίηση των δημοσίων συμβάσεων και επικαλύψεις στην έρευνα.

3.7 Στις δράσεις που προτείνει η Επιτροπή περιλαμβάνονται τα εξής:

- Από το 2014 και εξής, μια βιώσιμη διαδικασία που εξασφαλίζει ότι τα δεδομένα που αφορούν τη θάλασσα είναι ευπρόσβατα, διαλειτουργικά και δεν υπόκεινται σε περιορισμούς.
- Έως τον Ιανουάριο του 2020, ανάπτυξη ενός χάρτη πολλαπλής ανάλυσης του συνόλου του θαλάσσιου βυθού των ευρωπαϊκών υδάτων.
- Έως τα τέλη του 2015, πλατφόρμα πληροφοριών θαλάσσιων ερευνών σε όλο το φάσμα του προγράμματος «Ορίζων 2020», καθώς και πληροφοριών σχετικά με τα προγράμματα θαλάσσιας έρευνας που χρηματοδοτούνται σε εθνικό επίπεδο.
- Το 2015, πρώτη συνεδρίαση του φόρουμ γαλάζιας οικονομίας που θα απευθύνεται στον κόσμο των επιχειρήσεων και των επιστημών.
- Κατά την περίοδο 2014-16, συγκρότηση τομεακής συμμαχίας δεξιοτήτων.

3.8 Επισημαίνεται ότι στο έγγραφο της Επιτροπής δεν προσδιορίζεται ο όρος «γαλάζια οικονομία». Ωστόσο, κατά την ΕΟΚΕ ο ορισμός αυτός δίνεται στην 3η ενδιάμεση έκθεση της ΕΕ του Μαρτίου 2012 με τίτλο Σενάρια και κίνητρα για τη βιώσιμη ανάπτυξη από τους ωκεανούς, τις θάλασσες και τις ακτές, στην οποία αναφέρεται ότι «Η γαλάζια ανάπτυξη ορίζεται ως έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη της οικονομίας και της απασχόλησης με την αξιοποίηση του δυναμικού των ωκεανών, των θαλασσών και των παράκτιων περιοχών.» [Σ.τ.Μ.: ελεύθερη απόδοση. Το έγγραφο δεν διατίθεται στα ελληνικά.] Η θαλάσσια οικονομία συμπεριλαμβάνει όλες τις τομεακές και διατομεακές δραστηριότητες που έχουν σχέση με τους ωκεανούς, τις θάλασσες και τις ακτές. Αν και οι δραστηριότητες αυτές περιορίζονται σε έναν γεωγραφικό χώρο, ο εν λόγω ορισμός περιλαμβάνει και τις εγγύτερες δραστηριότητες άμεσης και έμμεσης στήριξης που είναι απαραίτητες για τη λειτουργία των οικονομικών τομέων της ναυτιλίας. Οι δραστηριότητες αυτές μπορούν να είναι εγκατεστημένες οπουδήποτε, ακόμη και σε μεσόγειες χώρες. Η απασχόληση στη ναυτιλία συμπεριλαμβάνει (σε όρους πλήρους απασχόλησης) όλες τις μορφές απασχόλησης που απορρέουν από τις προαναφερόμενες δραστηριότητες οι οποίες έχουν σχέση με τους ωκεανούς, τις θάλασσες και τις ακτές.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Το δυναμικό της γαλάζιας οικονομίας στην Ευρώπη θα υλοποιηθεί εάν τα κράτη μέλη και όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνίας των πολιτών, συμμετέχουν ενεργά στην ανάπτυξη πολιτικών και τοπικών λύσεων για την αντιμετώπιση των πολυάριθμων αδυναμιών που επισημαίνονται στην εμβληματική πρωτοβουλία και εκτίθενται λεπτομερώς στην Ετήσια έκθεση για την ανάπτυξη του 2014.

4.2 Η εμβληματική πρωτοβουλία «Ένωση καινοτομίας» έχει θεμελιώδη σημασία για την ανάπτυξη της γαλάζιας οικονομίας. Θα πρέπει, εντούτοις, να υποστηριχθεί και να αναπτυχθεί περισσότερο για να μπορέσει να αξιοποιηθεί το οικονομικό δυναμικό των θαλασσών.

4.3 Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, η Επιτροπή οφείλει να μεριμνήσει ώστε τα εθνικά σχέδια μεταρρύθμισης των κρατών μελών να περιλαμβάνουν πολιτικές οι οποίες αντανακλούν τις προτεραιότητες της γαλάζιας ανάπτυξης.

4.4 Η ύπαρξη θαλάσσιας ρύπανσης, σημαντικό μέρος της οποίας ξεκινά από την ξηρά, έχει πραγματικές επιπτώσεις στη μελλοντική βιώσιμη γαλάζια οικονομία. Ομοίως, οι περιβαλλοντικοί προβληματισμοί που εγείρουν η εξόρυξη στον θαλάσσιο βυθό, η ανάγκη βελτίωσης των λιμενικών υποδομών και οι βελτιώσεις για την ενίσχυση της περιβαλλοντικής πτυχής της ναυπηγικής βιομηχανίας, θα περιορίσουν τις δυνατότητες απασχόλησης εάν δεν αντιμετωπιστούν άμεσα.

4.5 Οι παράκτιες κοινότητες οι οποίες υφίστανται τις συνέπειες της ευρύτερης ευρωπαϊκής οικονομικής κρίσης και οι οποίες εξαρτώνται από την γαλάζια οικονομία, χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής, π.χ. θα πρέπει να εξασφαλιστούν γι' αυτές περισσότερες διασυνδέσεις με προγράμματα της ΕΕ, όπως η Κοινή Αλιευτική Πολιτική.

4.6 Στην Ευρώπη, ο κατακερματισμός των πολιτικών και των δράσεων για τη βελτίωση της οικονομικής αξίας των ωκεανών και των θαλασσών μας, λειτούργησε ανασταλτικά όσον αφορά τη δημιουργία βιώσιμων οικονομιών στις διάφορες οικονομικές κατηγορίες. Επίσης, το δυναμικό των συμφωνιών μεταξύ της ΕΕ και των ΗΠΑ και άλλων παγκόσμιων συμφερόντων στον τομέα της γαλάζιας οικονομίας προσφέρει δυνατότητες αύξησης των θέσεων εργασίας.

4.7 Η γαλάζια οικονομία εξαρτάται από την ανάπτυξη του κλάδου της ναυπηγικής βιομηχανίας, η οποία διαθέτει περίπου 150 μεγάλα ναυπηγεία στην Ευρώπη, 40 περίπου από τα οποία αναπτύσσουν ενεργό δραστηριότητα στην παγκόσμια αγορά κατασκευάζοντας μεγάλα ποντοπόρα εμπορικά σκάφη. Τα ναυπηγεία της ΕΕ (εμπορικά και πολεμικά, κατασκευής νέων πλοίων και επισκευής παλαιών) απασχολούν άμεσα γύρω στα 120 000 άτομα. Το έγγραφο της Επιτροπής θα πρέπει να καταδεικνύει αναλυτικότερα τη συμβολή του κλάδου της ναυπηγικής βιομηχανίας στο σύνολο της γαλάζιας οικονομίας.

4.8 Είναι αναγκαία, σύμφωνα με την επιστημονική προσέγγιση που υιοθετείται στο έγγραφο, η ενσωμάτωση σε αυτό της στρατηγικής για τον παράκτιο τουρισμό προκειμένου όχι μόνον να τονωθεί το ενδιαφέρον της κοινωνίας των πολιτών, αλλά και να αντληθούν οφέλη από τον ολοκληρωμένο συσχετισμό των δύο προσεγγίσεων της διαδικασίας. Η ανάγκη προσαρμογής στις περιβαλλοντικές απαιτήσεις είναι πρωταρχικής σημασίας για κάθε μορφή ανάπτυξης.

4.9 Το έγγραφο της Επιτροπής επικεντρώνεται κυρίως στην επιστημονική έρευνα που είναι απαραίτητη για να μπορέσει να διατηρηθεί ένα ασφαλές οικοσύστημα, παράλληλα όμως, όσον αφορά τη χάραξη πολιτικής, είναι σκόπιμο να περιλαμβάνει και μια ολοκληρωμένη θεώρηση. Για τον σκοπό αυτό είναι απαραίτητο να επιβεβαιωθούν επιστημονικά οι επιπτώσεις της εξόρυξης από τον θαλάσσιο βυθό και να ληφθούν υπόψη κατά τη χάραξη πολιτικής. Έχει καθοριστική σημασία να εξασφαλιστεί η κατάλληλη ισορροπία μεταξύ της ανάγκης διαφύλαξης των θαλασσών και της διαφύλαξης της οικονομικής τους βιωσιμότητας, για να μπορέσουν οι ερευνητές, οι οικονομικοί φορείς και η κοινωνία γενικότερα να αντλήσουν οφέλη.

4.10 Κάθε ανάλυση της γαλάζιας οικονομίας θα αποδυναμωθεί εάν δεν εστιαστεί η προσοχή επαρκώς στην παρακμή των παραδοσιακών γαλάζιων οικονομιών όπως οι μικρές αλιευτικές κοινότητες, τα ναυπηγεία και ο τουρισμός. Θα πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη οι επιπτώσεις της φθίνουσας χρηματοδότησης του τομέα αυτού από την ΕΕ.

4.11 Δεν πρέπει να υπονομεύεται η ικανότητα του παραδοσιακού αυτού τομέα να συμβάλει στην αύξηση της απασχόλησης. Όσον αφορά τον τομέα της υδατοκαλλιέργειας η ΕΕ δεν είναι ακόμη αυτόνη, ώστε να μπορεί να καλύψει τη ζήτηση σε αλιευτικά προϊόντα. Η ναυπηγική βιομηχανία διαθέτει επίσης τεράστιο δυναμικό απασχόλησης. Εάν καλυφθεί η ανάγκη εκσυγχρονισμού των λιμενικών εγκαταστάσεων, θα αυξηθούν επίσης σημαντικά οι δυνατότητες απασχόλησης.

4.12 Οι στρατηγικές καινοτομίας ορισμένων κρατών μελών υποστηρίζουν ήδη την ιδέα της βιωσιμότητας και ορίζουν τους ωκεανούς «εθνική προτεραιότητα». Για παράδειγμα, στο πορτογαλικό έγγραφο «Εθνική στρατηγική για την έρευνα και την καινοτομία για μια έξυπνη εξειδίκευση για την περίοδο 2014-2020» παρουσιάζεται η κατάλληλη χρήση οικολογικά αποδοτικών θαλάσσιων μεταφορών σε ένα θαλάσσιο περιβάλλον χωρίς σύνορα με σκοπό την καλύτερη αξιοποίηση της ναυπηγικής βιομηχανίας και την καλύτερη ενσωμάτωσή της στη λιμενική διοικητική μέριμνα, σε συμφωνία με την διεθνή διοικητική μέριμνα. Αυτό το γεγονός και μόνον καθιστά σαφές ότι τα κράτη μέλη αναγνωρίζουν τη σημασία της «γαλάζιας οικονομίας» και του ηγετικού ρόλου της Ευρώπης στον τομέα αυτό.

4.13 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι τα νησιά στην Ευρωπαϊκή Ένωση μπορούν να διαδραματίσουν έναν ιδιαίτερο ρόλο στα πλαίσια της γαλάζιας οικονομίας, και στα τρία πεδία που έχουν χαρακτηριστεί ως πεδία καινοτομίας για τον τομέα, και ειδικότερα στον τομέα της ωκεάνιας ενέργειας. Για τον λόγο αυτόν, η ΕΟΚΕ καλεί επείγοντως την Επιτροπή να εστιάσει την ανακοίνωσή της ειδικά στα νησιά της Ευρώπης, όχι μόνον λόγω των ιδιαίτερων επιπτώσεων της γαλάζιας οικονομίας στις περιοχές αυτές, αλλά και λόγω της συμβολής που μπορούν να προσφέρουν στην καινοτομία.

Βρυξέλλες, 15 Οκτωβρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση προγράμματος σχετικά με λύσεις διαλειτουργικότητας για τις ευρωπαϊκές δημόσιες διοικήσεις, τις επιχειρήσεις και τους πολίτες (ISA²): Η διαλειτουργικότητα ως μέσο εκσυγχρονισμού του δημόσιου τομέα»

[COM(2014) 367 final — 2014/0185 (COD)]

(2015/C 012/16)

Μόνος εισηγητής: ο κ. **Etherington**

Στις 3 Ιουλίου 2014 και στις 17 Ιουλίου 2014, και σύμφωνα με τα άρθρα 172 και 304 της ΣΛΕΕ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αντίστοιχα αποφάσισαν να ζητήσουν γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την:

Πρόταση Απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση προγράμματος σχετικά με λύσεις διαλειτουργικότητας για τις ευρωπαϊκές δημόσιες διοικήσεις, τις επιχειρήσεις και τους πολίτες (ISA²): Η διαλειτουργικότητα ως μέσο εκσυγχρονισμού του δημόσιου τομέα

COM(2014) 367 final — 2014/0185 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του την 1η Οκτωβρίου 2014.

Κατά την 502η σύνοδο ολομέλειας, που πραγματοποιήθηκε στις 15 και 16 Οκτωβρίου 2014 (συνεδρίαση της 15ης Οκτωβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 151 ψήφους υπέρ και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Συμπεράσματα

1.1.1 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την πρόταση για τη θέσπιση νέου προγράμματος σχετικά με λύσεις διαλειτουργικότητας για τις ευρωπαϊκές δημόσιες διοικήσεις, τις επιχειρήσεις και τους πολίτες (ISA²). Η πρόταση είναι επαρκώς τεκμηριωμένη και ικανή να συμβάλει στο Ψηφιακό Θεματολόγιο για την Ευρώπη εξασφαλίζοντας πως οι δημόσιες διοικήσεις μπορούν να μοιραστούν δεδομένα αποτελεσματικά και αποδοτικά, βάσει κοινών προτύπων και εργαλείων.

1.1.2 Παρότι οι δημόσιες διοικήσεις αποτελούν το επίκεντρο του ISA², η ΕΟΚΕ φρονεί πως υφίσταται δυνητικό όφελος για την κοινωνία των πολιτών, και ελπίζει στην πλήρη αξιοποίησή του.

1.1.3 Παρατηρούνται, ωστόσο, δύο σημεία προβληματισμού, η αντιμετώπιση των οποίων θα ενισχύσει το ISA².

1.1.4 Αφενός, οι πολίτες γνωρίζουν και ανησυχούν ολοένα περισσότερο για τη συλλογή και χρήση, από τις δημόσιες διοικήσεις, προσωπικών δεδομένων ή δεδομένων που έχουν συλλεχθεί ευρύτερα. Γνωρίζουν επίσης πως η αύξηση της διαλειτουργικότητας έχει επιπτώσεις στον διαμοιρασμό και τη χρήση των δεδομένων. Η πρόταση δεν αναφέρεται σε αυτούς τους κινδύνους και παράγοντες ανησυχίας, είτε πρόκειται για τους πολίτες είτε για την επιτυχή υλοποίηση του ISA². Η ΕΟΚΕ εφιστά επίσης την προσοχή σε παλαιότερη γνωμοδότησή της για την προστασία των δεδομένων, καθώς και για τη θέση του Ευρωπαϊού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων. Επισημαίνει δε την ανάγκη ενίσχυσης των δικλίδων ασφαλείας για τους πολίτες⁽¹⁾ (βλ. επιστολή του Ευρωπαϊού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων για τον προτεινόμενο Γενικό κανονισμό για την προστασία των δεδομένων: https://secure.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Comments/2014/14-02-14_letter_Council_reform_package_EN.pdf)

1.1.5 Αφετέρου, το ISA² ενδέχεται να στρεβλώσει την υφιστάμενη αγορά λύσεων διαλειτουργικότητας, ιδίως μέσω της λειτουργίας δραστηριοτήτων «εκκολαπηρίου λύσεων».

1.2 Συστάσεις

1.2.1 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το πρόγραμμα ISA² για τη διαλειτουργικότητα και στηρίζει την πρόταση.

⁽¹⁾ ΕΕ C 229, 31.7.2012, σ. 90-97.

1.2.2 Η ΕΟΚΕ συνιστά το πρόγραμμα να βασιστεί στο υφιστάμενο πρόγραμμα ISA και άλλα προγράμματα προκειμένου να συμβάλει στην υλοποίηση του Ψηφιακού Θεματολογίου για την Ευρώπη.

1.2.3 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να ενημερώνεται για την πρόοδο του ISA².

1.2.4 Η εμπιστοσύνη του κοινού στις δημόσιες διοικήσεις και την ικανότητά τους να διαχειριστούν προσωπικά δεδομένα και να σεβαστούν την ιδιωτική ζωή αποτελεί παράγοντα ανησυχίας. Η πρόταση δεν αναφέρεται στην εμπιστοσύνη του κοινού ως παράγοντα κινδύνου, ούτε επισημαίνει άλλους παράγοντες κινδύνου ή μειονεκτήματα της διαλειτουργικότητας. Θα πρέπει να ληφθούν επίσης υπόψη τυχόν προβληματισμοί του Ευρωπαϊού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από περισσότερα του ενός κράτη μέλη. Οι προβληματισμοί αυτοί θα πρέπει να θιγούν με σαφήνεια στο κεφάλαιο σχετικά με τις δραστηριότητες του προγράμματος.

1.2.5 Θα πρέπει να εκπονηθεί μια σαφής Περίληψη για τους Πολίτες, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι ανησυχίες για τη σχέση αξίας/κόστους και να τεκμηριωθούν τα κοινωνικά οφέλη που επικαλείται το πρόγραμμα.

1.2.6 Θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν περισσότερα πρακτικά παραδείγματα χρήσης ώστε να αναδειχθεί η πρακτική ανάγκη, από τη σκοπιά των πολιτών, της διαλειτουργικότητας μεταξύ των εθνικών δημοσίων διοικήσεων.

1.2.7 Η ΕΟΚΕ συνιστά την καταβολή ιδιαίτερων προσπαθειών για την γνωστοποίηση του έργου του ISA² στην κοινωνία των πολιτών, καθώς οι οργανώσεις θα ωφεληθούν από το έργο για τη διαλειτουργικότητα ή θα συμβάλουν στην υλοποίησή του.

1.2.8 Η λειτουργία του «εκκολαπτηρίου» και της «γέφυρας λύσεων» ενδέχεται να οδηγήσουν σε στρέβλωση της αγοράς. Επομένως:

- Η Επιτροπή θα πρέπει να μεριμνήσει ώστε αυτές οι δραστηριότητες να μη στρεβλώνουν την αγορά και να μην οδηγήσουν στη μείωση της εμπορικής προσφοράς λύσεων διαλειτουργικότητας ΤΠΕ.
- Η επιλογή νέων λύσεων, και η επιλογή λύσεων πιο μακροπρόθεσμης υποστήριξης μέχρι την επίτευξη αειφορίας, θα πρέπει να εξετάζεται αυστηρότατα και να αξιολογείται με διαδικασία που θα εμπνέει εμπιστοσύνη στους ενδιαφερόμενους φορείς.
- Εάν υφίστανται βάσιμοι λόγοι ανησυχίας για τη στρέβλωση της αγοράς, το «εκκολαπτήριο» θα πρέπει να επικεντρωθεί στην ανάπτυξη ή υιοθέτηση προτύπων και βιβλιοθηκών κοινής ωφελείας, αντί της παροχής λύσεων έτοιμων προς χρήση.

1.2.9 Ο περιορισμός σε μη εμπορικούς σκοπούς ενδέχεται να περιορίσει τον αντίκτυπο του ISA²: εάν η κοινωνία των πολιτών δεν μπορεί να αξιοποιήσει το έργο του ISA² για εμπορικούς σκοπούς, δύσκολα θα συμμετάσχει στο πρόγραμμα.

1.2.10 Για λόγους πολυγλωσσίας, κάθε λύση ΤΠΕ πρέπει να είναι συμβατή με το Διεθνές Σύνολο Χαρακτήρων (ΔΣΧ) (Unicode, ISO/IEC 10646) όπως ζητείται στην τελική έκδοση της Ομάδας Υψηλού Επιπέδου για την Πολυγλωσσία (2007). Εφόσον υπάρχει τρέχουσα ή δυνητική μελλοντική νομική απαίτηση για διαλειτουργικότητα σε ευρωπαϊκό επίπεδο, θα οριστεί υποκατηγορία του ΔΣΧ για λόγους διαχείρισης.

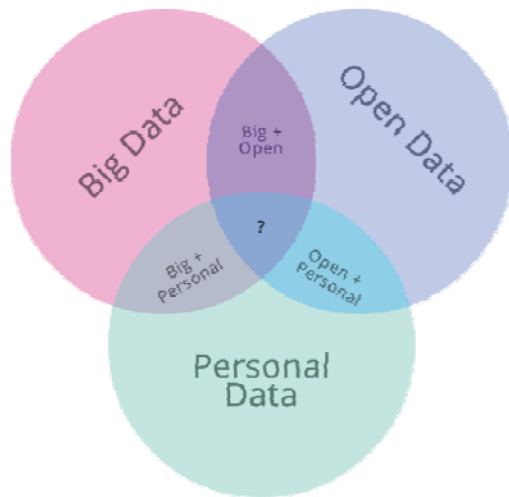
2. Εισαγωγή

2.1 Έχει υποστηριχθεί ευρέως πως τα δεδομένα δύνανται να μεταμορφώσουν τις υπηρεσίες προς τους πολίτες και τους φορείς που τις παρέχουν, τόσο στον ιδιωτικό όσο στο δημόσιο τομέα και σε ολόκληρη την κοινωνία των πολιτών. Τα δεδομένα δύνανται να ωθήσουν την έρευνα και την ανάπτυξη και να ενισχύσουν την παραγωγικότητα και την καινοτομία. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι η φράση «τα δεδομένα αποτελούν τον νέο φυσικό πόρο» χρησιμοποιείται τόσο πολύ. Για παράδειγμα, βλ. το άρθρο <http://www.forbes.com/sites/ibm/2014/06/30/why-big-data-is-the-new-natural-resource>

2.2 Δεδομένα παράγονται και συλλέγονται από όλες τις πτυχές της ζωής μας: από τις διοικητικές διαδικασίες όπως οι ηλεκτρονικές φορολογικές δηλώσεις έως την παθητική συλλογή δεδομένων υγείας από ένα «έξυπνο ρολόι». Τα λεγόμενα «μαζικά δεδομένα», όπως τα δεδομένα των χρηστών δημοσίων συγκοινωνιών, έχουν τη δυνατότητα να αλλάξουν ριζικά τον τρόπο σχεδιασμού των δημοσίων υπηρεσιών. Πράγματι, οι πολιτικές πρωτοβουλίες και οι δημόσιες υπηρεσίες εξαρτώνται ολοένα περισσότερο από την ψηφιακή ικανότητα. Επίκαιρο παράδειγμα από το ΗΒ αποτελεί η φορολόγηση των οχημάτων: η αντικατάσταση του χάρτινου σήματος φορολόγησης οχημάτων εξαρτάται από τη διαλειτουργικότητα (για τον ορισμό της διαλειτουργικότητας, βλ. <http://www.ariadne.ac.uk/issue24/interoperability>) μεταξύ της ασφάλισης, της ιδιοκτησίας και των βάσεων δεδομένων τεχνικών ελέγχων του βρετανικού Υπουργείου Μεταφορών. Αυτό κατέστησε την διαδικασία φορολόγησης των οχημάτων ευκολότερη για τους πολίτες, ενώ έχει διαπιστωθεί αύξηση της συμμόρφωσης με το σύστημα. Εν ολίγοις, ζούμε σε μια ψηφιακή κοινωνία όπου είναι δυνατό να βελτιώσουμε ουσιαστικά την ικανότητά μας να παρέχουμε ψηφιακές, διασυνδεδεμένες υπηρεσίες. Η ΕΕ διαθέτει σειρά προγραμμάτων και ένα ευρύτερο «Ψηφιακό Θεματολόγιο για την Ευρώπη» για τη στήριξη της υλοποίησης της ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας (βλ. <http://ec.europa.eu/digital-agenda>).

2.3 Μπορούμε να αντλήσουμε τα οφέλη της ψηφιακής κοινωνίας, και ειδικότερα της ψηφιακής διακυβέρνησης, καθιστώντας τα δεδομένα ευκολότερα προσβάσιμα, ή, ενίοτε, ευκολότερα επαναχρησιμοποιήσιμα, όπου οι κάτοχοι των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας επιτρέπουν την επαναχρησιμοποίηση χωρίς περιορισμούς (ανοιχτά δεδομένα. Για τον ορισμό τους, βλ. <http://theodi.org/guides/what-open-data>). Όπου υφίστανται δεδομένα, μπορούμε να θέσουμε πρότυπα *διαλειτουργικότητας*: με άλλα λόγια, να καταστήσουμε ευκολότερη την ανταλλαγή και επαναχρησιμοποίηση των δεδομένων. Αυτό μπορεί να συνίσταται απλώς στο να καταστούν τα δεδομένα αναγνώσιμα από μηχάνημα (αντί να αποθηκεύονται σε κλειστούς μορφοτύπους όπως το PDF), ή στον καθορισμό κοινών μορφοτύπων για την υποβολή και συλλογή δεδομένων (όπως ο μορφότυπος iXBRL για τις λογιστικές καταστάσεις των εταιριών. Βλ. <http://en.wikipedia.org/wiki/ XBRL>). Αξίζει επίσης να σημειωθεί πως πολλά από τα δεδομένα που συλλέγονται από τις δημόσιες διοικήσεις είναι προσωπικού και ιδιωτικού χαρακτήρα εκ φύσεως (βλ. γράφημα). Αυτό είναι σημαντικό, γιατί το ζήτημα των προσωπικών δεδομένων έχει αντίκτυπο στην κατανόηση της διαλειτουργικότητας και των εφαρμογών της από το κοινό.

Γράφημα 1: Μαζικά δεδομένα, ανοιχτά δεδομένα και προσωπικά δεδομένα

2.4 Η Επιτροπή υποστηρίζει πως η διαλειτουργικότητα μεταξύ των κρατών αποτελεί ιδιαίτερο «ηλεκτρονικό φραγμό» στην αποτελεσματικότερη χρήση από τους πολίτες των δημοσίων υπηρεσιών όπως η ιατροφαρμακευτική κάλυψη, που εξαρτάται σε μεγάλο πλεόν βαθμό από τα δεδομένα και την ικανότητα ΤΠΕ. Η έλλειψη διαλειτουργικότητας θεωρείται επίσης φραγμός στην πανευρωπαϊκή υλοποίηση πολιτικών. Αντιστρόφως, πολιτικές πρωτοβουλίες όπως η ενιαία αγορά εξαρτώνται από τη διαλειτουργικότητα των εθνικών μητρώων επιχειρήσεων. Εν ολίγοις, η διαλειτουργικότητα έχει καθοριστική σημασία για μια σύγχρονη, ολοκληρωμένη Ευρώπη.

3. Το προτεινόμενο πρόγραμμα ISA² σχετικά με λύσεις διαλειτουργικότητας για τις ευρωπαϊκές δημόσιες διοικήσεις, τις επιχειρήσεις και τους πολίτες

3.1 Η Επιτροπή έχει υλοποιήσει προγράμματα για την ανάπτυξη της διαλειτουργικότητας από το 1995. Σε αυτά συμπεριλαμβάνεται η ανάπτυξη στρατηγικής και πλαισίου για τη διαλειτουργικότητα (βλ. http://ec.europa.eu/isa/documents/isa_iop_communication_en.pdf για μια εξαιρετική επισκόπηση). Η Επιτροπή υποστηρίζει πως η στήριξη της διαλειτουργικότητας έχει επιτύχει: επέτρεψε την επίτευξη «αποδοτικής και αποτελεσματικής ηλεκτρονικής διασυννοιακής και διατομεακής αλληλεπίδρασης μεταξύ των [...] διοικήσεων. [...] ώστε να καθίσταται εφικτή η παροχή ηλεκτρονικών δημοσίων υπηρεσιών που στηρίζουν την εφαρμογή πολιτικών και δραστηριοτήτων της ΕΕ» (Όπως αναφέρεται στην Απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με λύσεις διαλειτουργικότητας για τις ευρωπαϊκές δημόσιες διοικήσεις, τις επιχειρήσεις και τους πολίτες (ISA²), σελ. 3).

3.2 Το τρέχον πρόγραμμα, διαλειτουργικές λύσεις για τις ευρωπαϊκές δημόσιες διοικήσεις (ISA), λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 2015. Υπάρχουν, ωστόσο, πολλά ακόμα που πρέπει να γίνουν: το πρόγραμμα «εξ ορισμού ψηφιακά» είναι ακόμα, σε ορισμένους τομείς, στα σπάργανα. Εάν δεν υπολογιστούν και υποστηριχθούν οι ανάγκες διαλειτουργικότητας τη στιγμή που προτείνεται νέα νομοθεσία, είναι πιθανό οι δημόσιες διοικήσεις να μην απολαύσουν τα οφέλη της διαλειτουργικότητας.

3.3 Προτείνεται νέο πρόγραμμα ISA² (http://ec.europa.eu/isa/isa2/index_en.htm) προκειμένου:

- να χαρτογραφηθεί το τοπίο της διαλειτουργικότητας,
- να προωθηθούν και να υποστηριχθούν λύσεις διαλειτουργικότητας,

- να προωθηθούν και να υποστηριχθούν οι πτυχές ΤΠΕ κάθε νέας νομοθεσίας ώστε να ενθαρρυνθεί η διαλειτουργικότητα,
- να ενθαρρυνθεί η ανταλλαγή και επαναχρησιμοποίηση δεδομένων πέρα από τομείς και σύνορα, ιδίως όπου υποστηρίζονται οι ανταλλαγές μεταξύ ευρωπαϊκών δημοσίων διοικήσεων και μεταξύ αυτών των φορέων, των πολιτών και της κοινωνίας των πολιτών.

3.4 Το νέο πρόγραμμα ISA² είναι προϊόν ευρείας διαβούλευσης. Οι ερωτηθέντες απάντησαν πως οι δημόσιες διοικήσεις πρέπει να παραμείνουν το επίκεντρο του ISA. Η πιο συχνή απάντηση ήταν πως το ISA πρέπει να βοηθήσει στη μείωση των αλληλοεπικαλύψεων και να επικεντρωθεί στον συντονισμό με άλλα προγράμματα της ΕΕ.

3.5 Το προτεινόμενο πρόγραμμα σχεδιάστηκε βάσει της αξιολόγησης των προκατόχων του. Ειδικότερα, το προτεινόμενο ISA θα επικεντρωθεί στην ανάπτυξη λύσεων διαλειτουργικότητας και στη συνέχεια στην παροχή τους στις δημόσιες διοικήσεις.

3.6 Οι προτεινόμενες δαπάνες του προγράμματος ISA² ανέρχονται σε 131 εκατομμύρια ευρώ για το διάστημα 2014-2020.

3.7 Έχει υποστηριχθεί πως σε περίπτωση που δεν υλοποιηθεί το πρόγραμμα ISA², η μείωση της στήριξης στη διαλειτουργικότητα θα οδηγήσει σε κατακερματισμό των προτύπων και των συστημάτων, και σε περιττές αλληλεπικαλύψεις στην ανάπτυξη νέων λύσεων ή συστημάτων. Αυτό θα οδηγήσει σε μείωση της αποδοτικότητας, καθώς οι δημόσιες διοικήσεις θα δυσκολεύονται περισσότερο να συναλλάσσονται μεταξύ τους.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η συνεχής ενθάρρυνση και επένδυση στη διαλειτουργικότητα είναι αναγκαία και θεμιτή. Το ISA² είναι απαραίτητο για την υλοποίηση του Ψηφιακού Θεματολογίου για την Ευρώπη. Θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι όλοι οι φορείς αντιλαμβάνονται τη σχέση μεταξύ των διαφόρων προγραμμάτων, προκειμένου να μην υπάρξει σύγχυση (Για παράδειγμα, βλ. http://ec.europa.eu/isa/documents/isa_the_difference_between_the_digital_agenda_isa_egon_action_plan_eis_eif_en.pdf που εξηγεί τη σχέση μεταξύ του ISA και του Ψηφιακού Θεματολογίου για την Ευρώπη).

4.2 Κρίνοντας από την εμπειρία του HB, οι δημόσιες αρχές θα χρειαστούν υποστήριξη και συνδρομή στην πρόσβαση και επαναχρησιμοποίηση των δεδομένων (βλ. <http://theodi.org/blog/guest-blog-how-make-open-data-more-open-close-gaps>). Μεταξύ άλλων, θα χρειαστούν τεχνικές δεξιότητες. Το ISA² μπορεί να συμβάλει στην παροχή τους.

4.3 Καθώς ολοένα περισσότερες δημόσιες υπηρεσίες καθίστανται «ψηφιακές εξ' ορισμού», είναι σημαντική η μεγιστοποίηση της αποδοτικότητας των δημοσίων δαπανών σε λύσεις ΤΠΕ. Προς τούτο, πρέπει να εξασφαλιστεί η έγκαιρη πρόβλεψη και, ει δυνατόν, ο διαμοιρασμός και η επαναχρησιμοποίηση λύσεων προκειμένου να μεγιστοποιηθεί η αξία των δημοσίων δαπανών. Το ISA² συνεισφέρει θετικά προς τούτο.

4.4 Παρότι στο προτεινόμενο πρόγραμμα δίδεται έμφαση στις δημόσιες διοικήσεις, αξίζει να αναφερθεί πως οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών επίσης αναμένεται να ωφεληθούν από τις δραστηριότητες διαλειτουργικότητας. Στην περίπτωση της κοινωνίας των πολιτών, δίδεται ολοένα μεγαλύτερη έμφαση στη συμπαραγωγή, ενώ ορισμένες από τις πιο καινοτόμους εξελίξεις στην κοινωνία των πολιτών αφορούν την εφαρμογή λύσεων συμπαραγωγής και τεχνολογίας σε τομείς δημοσίων υπηρεσιών όπως η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και η κοινωνική πρόνοια. Η ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική αναφοράς για τη διαλειτουργικότητα αναμένεται να ωφελήσει αυτό το αναδυόμενο τοπίο.

4.5 Η εμπιστοσύνη του κοινού στις δημόσιες διοικήσεις και την ικανότητά τους να διαχειριστούν προσωπικά δεδομένα και να σεβαστούν την ιδιωτική ζωή αποτελεί παράγοντα ανησυχίας. Η πρόταση δεν αναφέρεται στην εμπιστοσύνη του κοινού ως παράγοντα κινδύνου, ούτε επισημαίνει άλλους παράγοντες κινδύνου ή μειονεκτήματα της διαλειτουργικότητας.

5. Ειδικές παρατηρήσεις επί του προτεινόμενου προγράμματος

5.1 Η ΕΟΚΕ επικριμάζει το γεγονός ότι ο σχεδιασμός του ISA² έλαβε υπόψη τις απόψεις των ενδιαφερόμενων φορέων και διδάχθηκε από τα προηγούμενα προγράμματα. Επιδιοκμάζεται επίσης το γεγονός ότι το πρόγραμμα βασίζεται σε προηγούμενες εργασίες και δεν επιχειρεί να ξεκινήσει εκ του μηδενός προς νέα κατεύθυνση.

5.2 Η έμφαση τόσο στην προώθηση της διαλειτουργικότητας όσο στην παροχή πρακτικότερων συμβουλών και υποστήριξης είναι επίσης ευπρόσδεκτη. Δεδομένης της μακράς ιστορίας των μεγάλης κλίμακας ζητημάτων ΤΠΕ στη δημόσια διοίκηση του ΗΒ, η έμφαση στην πρόβλεψη του αντικτύπου για τις ΤΠΕ από τα πρώτα στάδια της νομοθετικής αλλαγής είναι ιδιαίτερα θετική.

5.3 Η πρόταση θα ενισχυθεί εάν χρησιμοποιηθούν περισσότερα πρακτικά παραδείγματα χρήσης ώστε να αναδειχθεί η πρακτική ανάγκη, από τη σκοπιά των πολιτών, της διαλειτουργικότητας μεταξύ των κρατών. Μέχρι στιγμής, η εικόνα που έχουν οι ενδιαφερόμενοι φορείς είναι πως τα οφέλη αφορούν μόνο τις δημόσιες διοικήσεις που ασχολούνται με τη διασυνοριακή εναρμόνιση, και όχι τους πολίτες που χρησιμοποιούν συνήθεις δημόσιες υπηρεσίες. Θα πρέπει να εκπονηθεί μια σαφής Περίληψη για τους Πολίτες (Η Περίληψη για τους Πολίτες του 2010 είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα http://ec.europa.eu/isa/documents/isa_20101216_citizens_summary_en.pdf), προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι ανησυχίες για τη σχέση αξίας/κόστους και να τεκμηριωθούν τα κοινωνικά οφέλη που επικαλείται το πρόγραμμα.

5.4 Έχει ήδη επισημανθεί ότι όσοι ρωτήθηκαν κατά την ανάπτυξη του ISA² απάντησαν πως οι δημόσιες διοικήσεις πρέπει να παραμείνουν στο επίκεντρό του. Η ΕΟΚΕ έχει επίσης επισημάνει πως η κοινωνία των πολιτών θα ωφεληθεί από τη διαλειτουργικότητα. Ενδέχεται οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών να μην ενημερώθηκαν επαρκώς για τη διαβούλευση, με αποτέλεσμα την έμφαση του ISA² στις δημόσιες διοικήσεις. Ενδέχεται επίσης να απαιτείται μεγαλύτερη έμφαση στην επικοινωνία με την κοινωνία των πολιτών προκειμένου να γίνει αντιληπτός ο αντίκτυπος των δαπανών του προγράμματος ISA².

5.5 Στην πρόταση προβλέπεται η ανάπτυξη και κατασκευή («εκκολαπτήριο») λύσεων διαλειτουργικότητας από το πρόγραμμα ISA². Προβλέπεται επίσης η λειτουργία του ISA² ως «γέφυρας λύσεων» για την εγγύηση της βιωσιμότητας των λύσεων ΤΠΕ. Η επιλογή νέων λύσεων, και η επιλογή λύσεων πιο μακροπρόθεσμης υποστήριξης μέχρι την επίτευξη αιεφορίας, θα πρέπει να εξετάζεται αυστηρότατα και να αξιολογείται με διαδικασία που θα εμπνέει εμπιστοσύνη στους ενδιαφερόμενους φορείς.

5.6 Η λειτουργία του «εκκολαπτηρίου» και της «γέφυρας λύσεων» ενδέχεται να οδηγήσουν σε στρέβλωση της αγοράς. Η Επιτροπή θα πρέπει να μεριμνήσει ώστε αυτές οι δραστηριότητες να μη στρεβλώνουν την αγορά και να μην οδηγήσουν στη μείωση της εμπορικής προσφοράς λύσεων διαλειτουργικότητας ΤΠΕ.

5.7 Εάν υφίστανται βάσιμοι λόγοι ανησυχίας για τη στρέβλωση της αγοράς, το «εκκολαπτήριο» θα πρέπει να επικεντρωθεί στην ανάπτυξη ή υιοθέτηση προτύπων και βιβλιοθηκών κοινής ωφελείας, αντί της παροχής λύσεων έτοιμων προς χρήση. Έτσι θα μειωθεί η στρέβλωση της αγοράς ενώ θα παραμείνει εύκολη η διάδοση των προτύπων.

5.8 Το άρθρο 13 αναφέρει πως οι λύσεις που θεσπίζονται ή εφαρμόζονται από το πρόγραμμα ISA² μπορούν να χρησιμοποιηθούν από μη ενωσιακές πρωτοβουλίες για μη εμπορικούς σκοπούς. Ο περιορισμός σε μη εμπορικούς σκοπούς ενδέχεται να περιορίσει τον αντίκτυπο του ISA²: εάν οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών δεν μπορούν να αξιοποιήσουν το έργο του ISA² για εμπορικούς σκοπούς, δύσκολα θα συμμετάσχουν στο πρόγραμμα.

5.9 Οι απόψεις του κοινού όσον αφορά την ψηφιακή ικανότητα του κράτους αποτελούν κίνδυνο για την επιτυχία των λύσεων διαλειτουργικότητας. Καθώς οι πολίτες έχουν μάθει περισσότερο για το εύρος, τη φύση και τη δύναμη του «κράτους παρακολούθησης», προβληματίζονται περισσότερο σχετικά με τις δικλίδες ασφαλείας που πρέπει να τεθούν σε ισχύ (βλ. <https://www.privacyinternational.org/blog/defining-the-surveillance-state>). Οι πολίτες ανησυχούν ολοένα περισσότερο για το δικαίωμά τους στην ιδιωτικότητα και τις δεοντολογικές πτυχές της σύνδεσης και του διαμοιρασμού των δεδομένων, ωστόσο η εν λόγω πρόταση δεν αναφέρεται σχεδόν καθόλου στην κατανόηση της σύνδεσης των δεδομένων ή της διαλειτουργικότητας από το κοινό. Ομοίως, ο Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων εκφράζει επιφυλάξεις ως προς την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από περισσότερα του ενός κράτη μέλη, ενέργεια που η διαλειτουργικότητα πιθανότατα θα διευκολύνει. Η ΕΟΚΕ επιστά επίσης την προσοχή σε παλαιότερη γνωμοδότησή της για την προστασία των δεδομένων⁽²⁾. Επισημαίνει δε την ανάγκη ενίσχυσης των δικλίδων ασφαλείας για τους πολίτες (βλ. επιστολή του Ευρωπαϊού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων για τον προτεινόμενο Γενικό κανονισμό για την προστασία των δεδομένων).

https://secure.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Comments/2014/14-02-14_letter_Council_reform_package_EN.pdf

(²) EE C 229, 31.7.2012, σ. 90-97.

5.10 Η πρόταση θα ενισχυθεί αν αναφέρει και εξετάσει αυτούς τους προβληματισμούς. Επιπλέον, ο σχεδιασμός του προγράμματος μπορεί να ενισχυθεί από σαφέστερη αναφορά στη συνεργασία με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και τους πανεπιστημιακούς κύκλους για την κατανόηση και την αντιμετώπιση των αντιλήψεων του κοινού και για την ενίσχυση των δεοντολογικών δικλίδων ασφαλείας που έχουν αυξανόμενη σημασία στη φήμη και την αξιοπιστία των δημοσίων υπηρεσιών ενώπιον του κοινού.

5.11 Η τελική λεπτομερής παρατήρηση είναι τεχνικής φύσης. Το Διεθνές Σύνολο Χαρακτήρων είναι καθοριστικής σημασίας για την πραγμάτωση της πολυγλωσσίας στον γραπτό λόγο. Η Ομάδα υψηλού επιπέδου για την Πολυγλωσσία την οποία σύστησε ο Ευρωπαϊός Επίτροπος για την εκπαίδευση κ. Ján Figel' το Φθινόπωρο του 2006 εξέδωσε την τελική της έκθεση επ' ευκαιρία της Ευρωπαϊκής Ημέρας Γλωσσών 2007 (βλ. <http://www.lt-innovate.eu/resources/document/ec-high-level-group-multilingualism-final-report-2007>). Σε αυτή περιλαμβάνεται η ακόλουθη σύσταση: «...οι βάσεις δεδομένων για την εσωτερική διαχείριση εγγράφων και τις διεπαφές των εφαρμογών λογισμικού και των εξαρτημάτων υλισμικού οικοδομήθηκαν γύρω από το πρότυπο Unicode, πράγμα που επιτρέπει την αναπαράσταση των αλφαβητών όλων των γλωσσών. Η Ομάδα απευθύνει έκκληση στις αρχές των κρατών μελών και τους παρόχους υπηρεσιών ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που δεν το έχουν πράξει ακόμα, να υιοθετήσουν το πρότυπο Unicode για την αποφυγή της συνέχισης των διακρίσεων μεταξύ των πολιτών της ΕΕ βάσει εθνικότητας ή γλώσσας. Υποκατηγορία του ΔΣΧ θα θεσπιστεί για λόγους διαχείρισης: αυτή θα μπορούσε να συνιστάται σε επιλογή λατινικών χαρακτήρων ή χαρακτήρων από το Λατινικό, το Ελληνικό και το Κυριλλικό αλφάβητο (το ΔΣΧ περιέχει πάνω από 90 000 χαρακτήρες).»

5.12 Για λόγους πολυγλωσσίας, κάθε λύση ΤΠΕ πρέπει να είναι συμβατή με το Διεθνές Σύνολο Χαρακτήρων (Unicode, ISO/IEC 10646) όπως ζητείται στην τελική έκθεση της Ομάδας Υψηλού Επιπέδου για την Πολυγλωσσία (2007). Κατά συνέπεια, εφόσον υπάρχει τρέχουσα ή δυνητική μελλοντική νομική απαίτηση για διαλειτουργικότητα σε ευρωπαϊκό επίπεδο, συνιστάται να οριστεί υποκατηγορία του ΔΣΧ για λόγους διαχείρισης.

Βρυξέλλες, 15 Οκτωβρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Απολογισμός της στρατηγικής “Ευρώπη 2020” για μια έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη»

[COM(2014) 130 final]

(2015/C 012/17)

Εισηγητής: ο κ. **Stefano Palmieri**

Στις 16 Μαΐου 2014, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Απολογισμός της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για μια έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη

COM(2014) 130 final.

Η υποεπιτροπή «Απολογισμός της στρατηγικής “Ευρώπη 2020”», στην οποία ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της στις 5 Σεπτεμβρίου 2014.

Κατά την 502η σύνοδο ολομέλειας, της 15ης και 16ης Οκτωβρίου 2014 (συνεδρίαση της 15ης Οκτωβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 168 ψήφους υπέρ, 7 κατά και 6 αποχές.

1. Εισαγωγή

1.1 Τέσσερα χρόνια από την έναρξη εφαρμογής της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε ανακοίνωση με τίτλο «Απολογισμός της στρατηγικής “Ευρώπη 2020” για μια έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη» και δρομολόγησε δημόσια διαβούλευση⁽¹⁾ ενόψει της ενδιάμεσης επανεξέτασής της.

1.2 Η παρούσα γνωμοδότηση, που αποτελεί την επίσημη απάντηση στη διαβούλευση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αποτελεί μέρος ολοκληρωμένης αξιολόγησης που διεξήγαγε η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) κατόπιν αιτήματος της ιταλικής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για κατάρτιση διερευνητικής γνωμοδότησης με θέμα την επικείμενη ενδιάμεση αναθεώρηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

1.3 Η ΕΟΚΕ προετοιμάζει την ολοκληρωμένη ενδιάμεση αξιολόγηση της στρατηγικής, που θα περιλαμβάνει τα ακόλουθα έγγραφα:

- την έκθεση έργου που θα εμβαθύνει στις εννοιολογικές και πρακτικές πτυχές της διαχείρισης της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»·
- την παρούσα γνωμοδότηση SC/039·
- τις εισηγήσεις των ειδικευμένων τμημάτων και της CCMI, των παρατηρητηρίων και της ομάδας συνδέσμου με τις ευρωπαϊκές οργανώσεις και δίκτυα της κοινωνίας των πολιτών·
- τις εισηγήσεις των εθνικών ΟΚΕ και των συναφών οργανισμών·
- τα συμπεράσματα και τις συστάσεις της μελέτης που όρισε η Συντονιστική επιτροπή EE2020 της ΕΟΚΕ και διατυπώθηκαν από τον κ. A. Bellagamba, με τίτλο «Προτεραιότητες, προκλήσεις και προοπτικές για την κοινωνία των πολιτών: συμμετοχή στη στρατηγική “Ευρώπη 2020” μετά το 2015 — Οι περιπτώσεις τεσσάρων κρατών μελών (BE — FR — IT — NL)».

⁽¹⁾ Βλ. τον δικτυακό τόπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: http://ec.europa.eu/europe2020/public-consultation/index_el.htm

1.4 Η δέσμη εγγράφων που θα αποτελεί τη βάση της ενδιάμεσης αναθεώρησης της στρατηγικής, όπως θα καταρτιστεί από την ΕΟΚΕ, θα παρουσιαστεί επ' ευκαιρία της διάσκεψης υψηλού επιπέδου που θα διοργανωθεί στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της ιταλικής Προεδρίας του Συμβουλίου της ΕΕ με θέμα *Μια αποτελεσματικότερη Στρατηγική «Ευρώπη 2020»: οι προτάσεις της κοινωνίας των πολιτών για την ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης και της ανταγωνιστικότητας στην Ευρώπη*. Η διάσκεψη θα πραγματοποιηθεί στη Ρώμη στις 4 και 5 Δεκεμβρίου 2014.

1.5 Για την πληρέστερη δυνατή παρουσίαση των προτάσεων αναθεώρησης της Στρατηγικής ΕΕ 2020 που θα εκπονήσουν οι διάφοροι οργανισμοί στο πλαίσιο της ΕΟΚΕ ⁽²⁾ και που θα συζητηθούν κατά τις συνεδριάσεις των ομάδων εργασίας, οι συστάσεις εισάγονται στο σημείο 4: **Συστάσεις της ΕΟΚΕ για την εγγύηση πραγματικής διαδικασίας μεταρρύθμισης της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020»**.

2. Τα πρώτα τέσσερα χρόνια της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020»: από τις επιπτώσεις της κρίσης στις μακροπρόθεσμες τάσεις.

2.1 Η στρατηγική ΕΕ 2020 γεννιέται με την αξιολογία πρόθεση εξασφάλισης της ανάκαμψης της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης στην ΕΕ — με την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών πτυχών — και παράλληλης εγγύησης της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής για τους πολίτες της. Σε αυτό το εξ ορισμού ευαίσθητο πλαίσιο προστίθεται μια από τις βαθύτερες, από πλευράς έντασης και διάρκειας κρίσεις (των τελευταίων ογδόντα ετών), η οποία επηρεάζει σημαντικά την πορεία της ίδιας της στρατηγικής.

2.1.1 Η κρίση ενέτεινε τις ήδη σημαντικές οικονομικές και κοινωνικές διαφορές στην ΕΕ, ανέδειξε την ανομοιογένεια από πλευράς ανταγωνιστικότητας και κοινωνικής συνοχής, ενίσχυσε την τάση διπολισμού της οικονομικής μεγέθυνσης και της ανάπτυξης, με εμφανή επίδραση όσον αφορά την ίση αναδιανομή των εισοδημάτων, του πλούτου και της ευημερίας τόσο μεταξύ των κρατών μελών όσο και, στο εσωτερικό τους, μεταξύ των ευρωπαϊκών περιφερειών ⁽³⁾.

2.2 Από την ανάλυση της εξέλιξης και των επιπτώσεων της κρίσης — όπως προκύπτουν από την ανάγνωση της ανακοίνωσης της Επιτροπής και του παραρτήματός της ⁽⁴⁾ — είναι εμφανές πώς αυτή έπληξε την υλοποίηση της στρατηγικής ΕΕ2020, όσον αφορά την αποτελεσματικότητα, την καταλληλότητα και τη νομιμοποίηση του προτύπου διακυβέρνησής της και των σχετικών στόχων.

2.3 Η αρχιτεκτονική της οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ, έντονα προσανατολισμένη σε πολιτικές λιτότητας, έχει υποτάξει την επίτευξη των μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων της στρατηγικής ΕΕ 2020 στη δημοσιονομική πειθαρχία.

2.3.1 Παρότι η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη την ενίσχυση των πολιτικών δημοσιονομικής εξυγίανσης για ορισμένα κράτη μέλη, είναι σαφές ότι οι πολιτικές λιτότητας μπορεί να οδηγήσουν στα επιθυμητά αποτελέσματα μόνον εάν εφαρμοστούν σε στάδιο οικονομικής μεγέθυνσης, ενώ αν εφαρμοστούν «αυτόματα» σε στάδιο οικονομικής στασιμότητας ή ύφεσης όπως αυτή που βιώνουν τα περισσότερα κράτη μέλη, έχουν δυσμενείς επιπτώσεις για την ανάπτυξη. Απόδειξη αυτού το γεγονός ότι σε πολλά κράτη μέλη, αυτές οι πολιτικές δεν οδήγησαν στα προσδοκώμενα αποτελέσματα όσον αφορά την εξισορρόπηση του προϋπολογισμού ⁽⁵⁾, ενώ επιβράδυναν ή καθυστέρησαν την οικονομική ανάκαμψη και ενέτειναν τα ήδη ανησυχητικά φαινόμενα κοινωνικής αποδόμησης.

2.4 Η διαχείριση της κρίσης μέσω της οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ επηρέασε αρνητικά την διαδικασία υλοποίησης των μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων της στρατηγικής. Με τον τρόπο αυτό δημιουργήθηκαν — σε ορισμένα ΚΜ της ΕΕ — προβλήματα που ενίοτε αποτέλεσαν εμπόδια και περιορισμούς διαρθρωτικού χαρακτήρα στην οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή της Ένωσης.

⁽²⁾ CESE (2014) Εισηγήσεις των τμημάτων της ΕΟΚΕ, του Παρατηρητηρίου της αγοράς εργασίας/του Παρατηρητηρίου της ενιαίας αγοράς/του Παρατηρητηρίου Βιώσιμης Ανάπτυξης/της CCMI και της ομάδας συνδέσμου — Ενδιάμεση αναθεώρηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Συντονιστική Επιτροπή «Ευρώπη 2020»

⁽³⁾ «Κατά μέσο όρο, στην Ευρώπη το 2012 τα άτομα με το υψηλότερο 20 % του εισοδήματος κέρδιζαν σχεδόν 40 % του συνολικού εισοδήματος, ενώ αυτά με το χαμηλότερο 20 % κέρδιζαν λιγότερο από 10 % του συνολικού εισοδήματος». Eurostat, Statistics in focus, 12/2014.

⁽⁴⁾ Στην παρούσα γνωμοδότηση — για λόγους οικονομίας χώρου — δεν παρατίθενται όλα τα στατιστικά στοιχεία αναφοράς, για την ανάγνωση των οποίων παραπέμπουμε στα δύο προαναφερθέντα έγγραφα: COM(2014) 130 final — ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ 1 έως - 3.

⁽⁵⁾ Στα 28 κράτη μέλη της ΕΕ την περίοδο 2007 (τελευταία χρονιά πριν την έναρξη της κρίσης) — 2013 το δημόσιο χρέος από το 58,8 % έφτασε στο 87,1 % του ΑΕγχΠ, αυξήθηκε δηλαδή κατά 28,3 ποσοστιαίες μονάδες. Για τα 18 κράτη μέλη της Ευρωζώνης από το 66,2 % έφτασε στο 92,6 %, αυξήθηκε δηλαδή κατά 26,4 ποσοστιαίες μονάδες. Βάση δεδομένων Eurostat: Ακαθάριστο χρέος γενικής κυβέρνησης.

2.5 Σήμερα, εκτός από τα ενθαρρυντικά αποτελέσματα στους τομείς α) της καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής και της ενεργειακής αειφορίας και β) της εκπαίδευσης και της καταπολέμησης της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, καταγράφονται εξαιρετικά ανησυχητικά σημάδια όσον αφορά τις δαπάνες για την έρευνα και την ανάπτυξη (E+A), την αγορά εργασίας, την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

2.5.1 Όσον αφορά τις δαπάνες για την έρευνα και την καινοτομία (E+K), η κρίση μοιάζει να διεύρυνε το υφιστάμενο χάσμα μεταξύ των ΚΜ της ΕΕ. Τα ΚΜ που δέχθηκαν τις υψηλότερες πιέσεις για δημοσιονομική εξυγίανση (που συχνά συμπίπτουν με αυτά που υστερούν σε καινοτομία) προέβησαν σε σημαντικές περικοπές των δημοσίων δαπανών για E+K⁽⁶⁾. Στην ΕΕ, οι δαπάνες για E+A παραμένουν σχεδόν μία ποσοστιαία μονάδα κάτω από τον στόχο του 3,0 % ενώ στις προβλέψεις για το 2020 παραμένουν στο 2,2 %, λόγω των ελλিপών ιδιωτικών επενδύσεων και των ελάχιστα φιλόδοξων στόχων που θέτουν τα ΚΜ.

2.5.2 Όσον αφορά την αγορά εργασίας, πέραν του στάσιμου —τα τελευταία χρόνια— δείκτη απασχόλησης, που παραμένει κάτω από τον στόχο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» (68,4 % το 2013, 74,2 % για τους άνδρες και 62,5 % για τις γυναίκες) καταγράφονται ιδιαίτερα ανησυχητικά σημεία:

- 26,2 εκατομμύρια ανέργων·
- 9,3 εκατομμύρια «αποθαρρυσμένων» εργαζομένων, ανθρώπων που μπορούν να εργαστούν αλλά έχουν εγκαταλείψει την αναζήτηση εργασίας·
- 12 εκατομμύρια μακροχρόνια ανέργων (για πάνω από ένα χρόνο)·
- από το 2008 (πρώτο χρόνο της κρίσης) στην ΕΕ χάθηκαν 6 εκατομμύρια θέσεις εργασίας (με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την απώλεια επαγγελματικών προσόντων και γνώσεων)·
- 5,5 εκατομμύρια νέων ανέργων (κάτω των 25 ετών).

Μια κατάσταση εξ ορισμού ιδιαίτερα ανησυχητική, η οποία σε ορισμένα ΚΜ της ΕΕ είναι ακόμα χειρότερη όσον αφορά τους νέους, όσους μένουν άνεργοι σε προχωρημένη ηλικία και όσον αφορά το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών.

2.5.3 Όσον αφορά τα άτομα στο όριο της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, από το 2009 έως το 2012 αυξήθηκαν από 114 εκατομμύρια σε 124 εκατομμύρια. Πρόκειται δε για μια τάση που ενδέχεται να επιδεινωθεί περαιτέρω, αν ληφθούν υπόψη οι ετεροχρονισμένες επιπτώσεις της κρίσης. Ο στόχος της ΕΕ για μείωση του αριθμού των ατόμων που αντιμετωπίζουν το φάσμα της φτώχειας ή του κοινωνικού αποκλεισμού στην ΕΕ σε 96,4 εκατομμύρια άτομα έως το 2020 είναι δύσκολο να επιτευχθεί καθώς ήδη το 2012 ο δείκτης υπερβαίνει τον στόχο κατά 28 εκατομμύρια άτομα.

2.5.4 Το στοιχείο που καθιστά την ήδη κρίσιμη κατάσταση ακόμα πιο προβληματική αφορά την αύξηση του αριθμού των ατόμων που ζούνε σε συνθήκες υλικής στέρησης και του ποσοστού των ατόμων σε ενεργή ηλικία που ζουν σε νοικοκυριά όπου δεν εργάζεται κανείς.

2.5.5 Η κρίση επέτεινε ακόμη περισσότερο τις ήδη σοβαρές ανισότητες μεταξύ των κρατών μελών και έφερε στο φως σημαντικές διαφορές ως προς την ανταγωνιστικότητα και την κοινωνική συνοχή. Οι εν λόγω ανομοιογένειες καθιστούν σαφή την ανάγκη καθορισμού μεταρρυθμιστικών προτάσεων για τη βελτιστοποίηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων εκεί όπου τα προβλήματα είναι σοβαρότερα.

2.5.6 Όλα αυτά τα στοιχεία δείχνουν ξεκάθαρα πόσο σημαντικό είναι να επικεντρωθεί το ενδιαφέρον σε επενδύσεις που προωθούν την ανάπτυξη και υποστηρίζουν την ανταγωνιστικότητα και θέτουν τις προϋποθέσεις για τις επιχειρήσεις, ιδίως τις ΜΜΕ, προκειμένου να είναι σε θέση να διατηρήσουν τις υπάρχουσες και να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας.

3. Ανάλυση των προβλημάτων της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020»: διακυβέρνηση, στόχοι, συμμετοχή και υλοποίηση.

3.1 Η ανάλυση των αποτελεσμάτων που έχουν επιτευχθεί μέχρι στιγμής καταδεικνύει μια στρατηγική που απεδείχθη εξαιρετικά ανεπαρκής για την επίτευξη των τεθέντων στόχων. Είναι σκόπιμο να προχωρήσει η διαδικασία μεταρρύθμισης της στρατηγικής ώστε να καταστεί αποτελεσματική και αποδοτική και να αποτραπεί η αποτυχία της, όπως συνέβη με την προηγούμενη στρατηγική της Λισαβόνας. Είναι πολύ σημαντικό να εστιαστεί το ενδιαφέρον σε ορισμένους στόχους, να εξασφαλιστεί η μεταξύ τους συνοχή καθώς και η εφαρμογή τους

⁽⁶⁾ Veugelers, R. (2014) Υπονομεύοντας το μέλλον; Οι ευρωπαϊκές ερευνητικές δαπάνες σε περιόδους δημοσιονομικής εξυγίανσης. Συνεισφορά πολιτικής του Ινστιτούτου Bruegel . Τεύχος 2014/06.

3.2 Τα κυριότερα αδύνατα σημεία της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» διαπιστώνονται σε σχέση με τη διακυβέρνηση, τους στόχους, τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών και την υλοποίησή της.

3.3 Το σύστημα διακυβέρνησης της στρατηγικής ΕΕ 2020 είναι αδύναμο και ανεπαρκές, καθώς δεν μπορεί να επιβάλει στα κράτη μέλη τον σεβασμό των δεσμεύσεων που ανέλαβαν για την επίτευξη των στόχων (και των εμβληματικών πρωτοβουλιών) της στρατηγικής.

3.3.1 Η αρχιτεκτονική της διακυβέρνησης της εν λόγω στρατηγικής έχει θεσμοθετήσει μια διαρθρωτική στρέβλωση η οποία ευνοεί την επικράτηση των οικονομικών παραμέτρων έναντι της κοινωνικής και περιβαλλοντικής διακυβέρνησης, εξαρτώντας τους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» από τις μακροοικονομικές προτεραιότητες του ευρωπαϊκού εξαμήνου και υπονομεύοντας έτσι την επίτευξη των στόχων ανταγωνιστικότητας και κοινωνικής συνοχής της ΕΕ και τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων.

3.3.2 Το ευρωπαϊκό εξάμηνο, που ξεκινά με την Ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης (ΕΕΑ) και ολοκληρώνεται με τη διατύπωση των ειδικών συστάσεων ανά χώρα, έχει συχνά θέσει προτεραιότητες που δεν προωθούν επαρκώς την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής ΕΕ 2020. Επιπλέον, οι ειδικές συστάσεις ανά χώρα δεν γίνονται σεβαστές από τα κράτη μέλη κατά τον καθορισμό των ετήσιων εθνικών στρατηγικών (εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων) ούτε στις αποφάσεις τους σχετικά με τον προϋπολογισμό, τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, τις πολιτικές απασχόλησης και τις κοινωνικές πολιτικές⁽⁷⁾.

3.4 Στο πλαίσιο της κατάρτισης της στρατηγικής ΕΕ 2020, ο καθορισμός των στόχων και των σχετικών δεικτών όχι μόνο δεν είχε δεσμευτικό χαρακτήρα, αλλά ούτε αποτέλεσε αντικείμενο ευρείας διαβούλευσης με τους πολίτες της Ένωσης. Μέχρι στιγμής, με εξαίρεση τους στόχους για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και τη χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, οι οποίοι εμπίπτουν σε ένα νομικά δεσμευτικό πλαίσιο, κάθε χώρα είχε τη δυνατότητα να καθορίζει δικούς της — συχνά ελάχιστα φιλόδοξους — στόχους.

3.4.1 Η ποσοτικοποιημένη μέτρηση των στόχων δεν υποστηρίζεται από ποιοτική αξιολόγηση: η «ευφυΐα» ενός κοινωνικοοικονομικού συστήματος δεν μπορεί να μετράται μόνο βάσει δεικτών ποσοτικού χαρακτήρα όπως οι δαπάνες για την έρευνα ή ο αριθμός των νέων θέσεων εργασίας, αλλά πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και ποιοτικοί δείκτες όπως οι τυπολογίες καινοτομιών που εισήχθησαν στην «αγορά», ή η ποιότητα των θέσεων εργασίας που δημιουργήθηκαν.

3.5 Στη στρατηγική ΕΕ 2020, η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών δε συμμετέχει επαρκώς, ούτε σε εθνικό ούτε σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αυτό οφείλεται κυρίως στα εξής:

- στις ελλείψεις δράσεις επικοινωνίας και διάδοσης της στρατηγικής που είχαν ως αποτέλεσμα να είναι γνωστή και προσιτή μόνο στους ειδικούς·
- στην απροθυμία ορισμένων κρατών μελών να επιτρέψουν τη συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στη διαδικασία προγραμματισμού των παρεμβάσεων της στρατηγικής·
- στην έλλειψη πραγματικής εναρμόνισης μεταξύ των δράσεων της κοινωνίας των πολιτών σε ευρωπαϊκό επίπεδο και των δράσεων σε εθνικό ή τοπικό επίπεδο·
- στο γεγονός ότι τα μέτρα που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση της κρίσης (συμπεριλαμβανομένου του χρονοδιαγράμματος του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου) αλληλεπικαλύπτονται με τις πρωτοβουλίες της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», με συνέπεια να δυσχεραίνεται τόσο η κατανόηση της διαδικασίας χάραξης της εν λόγω στρατηγικής από τους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών όσο και η συμμετοχή τους σε αυτήν·
- στην ανεπαρκή διάθεση περιορισμένων χρηματοοικονομικών πόρων που δεν επιτρέπουν την πραγματική και αποτελεσματική συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στη στρατηγική·
- στην ανεπαρκή συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στη διαδικασία διαβούλευσης στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου σε ορισμένες χώρες.

⁽⁷⁾ Μελέτη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (2014) — Προσέγγιση «φωτεινού σηματοδότη» στην υλοποίηση των Ειδικών συστάσεων ανά χώρα για το 2011 και το 2012. Μονάδα υποστήριξης της οικονομικής διακυβέρνησης.

3.6 Παρά τις διαδικασίες που έχουν συμφωνηθεί σε επίπεδο Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, τα αναρίθμητα προγράμματα συνεργασίας που υπάρχουν στην ΕΕ και παρά την επίγνωση ότι οι προκλήσεις και οι στόχοι που καθορίζονται στη στρατηγική «Ευρώπη 2020» δεν είναι δυνατόν να διευθετηθούν αποτελεσματικά μόνο με την ανάληψη δράσης από τα μεμονωμένα εθνικά συστήματα· η υλοποίηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» επλήγη από την απουσία ικανοποιητικής συνεργασίας και αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών.

3.7 Οι εμβληματικές πρωτοβουλίες θα μπορούσαν να έχουν καθοριστική συμβολή στον συντονισμό των ευρωπαϊκών και των εθνικών πολιτικών, προκειμένου να υποστηριχθεί η επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», να αναζωογονηθεί η οικονομική ανάπτυξη και να τονωθεί η απασχόληση μέσω της αποτελεσματικότερης χρήσης των «μοχλών» ανάπτυξης και των ευκαιριών που παρέχουν τα Διαρθρωτικά Ταμεία⁽⁸⁾, η «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία»⁽⁹⁾ και τα προγράμματα υπό άμεση διαχείριση. Οι εμβληματικές πρωτοβουλίες θα πρέπει να είναι πιο εύχρηστες και κατανοητές, με μεγαλύτερη αλληλεπίδραση και χωρίς επικαλύψεις.

ΤΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΓΓΥΗΣΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ «ΕΥΡΩΠΗ 2020»

4. Για ένα νέο εννοιολογικό πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»

4.1 Η ΕΕ καλείται να αντιμετωπίσει διττή πρόκληση: αφ' ενός πρέπει να εξέλθει το συντομότερο δυνατό από την κρίση της οποίας οι συνέπειες έχουν πλήξει σοβαρότατα το οικονομικό και κοινωνικό της σύστημα· αφ' ετέρου, πρέπει να ενισχύσει το μοντέλο έξυπνης, διατηρήσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης που προτείνεται μέσω της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» ώστε να αντιμετωπίσει τις διαρθρωτικές πιυχές της έλλειψης ανταγωνιστικότητας του ευρωπαϊκού συστήματος.

4.1.1 Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ φρονεί πως πρέπει να προωθηθεί ένα πρότυπο ανάπτυξης στο πλαίσιο του οποίου τα ΚΜ της ΕΕ, παρά τη συνέχιση των προσπαθειών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για την δημοσιονομική εξυγίανση και αξιοπιστία, να κατορθώνουν παράλληλα να στηρίζουν την υλοποίηση των πολιτικών για την προώθηση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας και των βασικών φορέων της (εργαζομένων, ιδιωτικών επιχειρήσεων και κοινωνικών επιχειρήσεων), την ενθάρρυνση της ποσοτικής και ποιοτικής βελτίωσης των ευρωπαϊκών επενδύσεων (υλικών, άυλων και κοινωνικών), τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας, τη στήριξη της οικονομικής και εδαφικής συνοχής, την αντιμετώπιση των προβλημάτων που συνδέονται με την υψηλή ανεργία και με την επιδείνωση των επιπέδων φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού⁽¹⁰⁾.

4.1.2 Σε αυτό το πλαίσιο κρίνεται σκόπιμο να καταστεί η οικονομική και νομισματική ένωση παράγοντας ισχυρότερης και ανθεκτικότερης σταθερότητας και ανάπτυξης, να ενισχυθεί η συνολική ελκυστικότητα της ΕΕ ως τόπου παραγωγής και επενδύσεων, να αξιοποιηθούν στο έπακρο οι δυνατότητες της ενιαίας αγοράς σε όλες τις εκφάνσεις της, να πραγματοποιηθούν επενδύσεις και να προετοιμαστεί δεόντως η ευρωπαϊκή οικονομία για το μέλλον, να προαχθεί ένα ευνοϊκό κλίμα για την επιχειρηματικότητα και τη δημιουργία θέσεων εργασίας, να υποστηριχθεί η περιβαλλοντική βιωσιμότητα και να προωθηθεί η ενίσχυση ενός συστήματος κοινωνικής πρόνοιας για την αντιμετώπιση των συντελούμενων αλλαγών και των κοινωνικών προβλημάτων.

4.2 Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, η πρόταση ριζικής μεταρρύθμισης της εφαρμογής της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» συνεπάγεται την εις βάθος επανεξέταση εννοιών και βασικών παραγόντων της στρατηγικής που υλοποιείται εδώ και τέσσερα χρόνια, όσον αφορά την ίδια την έννοια της ανάπτυξης που βρίσκεται στην καρδιά της στρατηγικής, τον καθορισμό των στόχων, των πολιτικών υλοποίησής τους και της σχετικής παρακολούθησης και αξιολόγησης, τη θέσπιση αποτελεσματικής και αποδοτικής πολυεπίπεδης διακυβέρνησης της στρατηγικής και την ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

4.3 Για να είναι πραγματικά «διατηρήσιμη» η ανάπτυξη που προωθείται μέσω της μεταρρύθμισης της στρατηγικής ΕΕ 2020, είναι θεμελιώδους σημασίας η ενίσχυση της ολιστικής της προσέγγισης με την ενοποίηση των οικονομικών στόχων με τους κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς. Θα πρέπει να προωθηθεί μια προσέγγιση που θα εγγυάται τη συνεπή αποτίμηση κάθε μορφής κεφαλαίου ανεξαρτήτως χώρου και χρόνου, εξασφαλίζοντας έτσι την κάλυψη των πραγματικών αναγκών, χωρίς να υπονομεύονται οι ανάγκες των μελλοντικών γενεών.

⁽⁸⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2013, ΕΕ L 347, 20.12.2013, σ. 320-469.

⁽⁹⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1299/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2013, ΕΕ L 347, 20.12.2013, σ. 259-280.

⁽¹⁰⁾ Βλ. το ερευνητικό πρόγραμμα στη διεύθυνση <http://www.foreurope.eu/>

4.3.1 Είναι θεμελιώδους σημασίας η σύνδεση της έννοιας της βιώσιμης ανάπτυξης και των σχετικών στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» με τις διατάξεις του Άρθρου 3, παράγραφοι 1, 2 και 3, της «Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση»⁽¹¹⁾ και η προαγωγή της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής τόσο μέσω της ενισχυμένης συνεργασίας και αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών όσο και μέσω της διατηρήσιμης ανάπτυξης βασισμένης σε μια ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη και σε μια — εξαιρετικά ανταγωνιστική και περισσότερο προσαρμοσμένη στην ευημερία των πολιτών — κοινωνική οικονομία της αγοράς, με στόχο την ανταγωνιστικότητα και την πλήρη απασχόληση.

4.3.2 Η στρατηγική «Ευρώπη 2020» θα πρέπει επίσης να αντικατοπτρίζει τον ρόλο της ΕΕ στην παγκόσμια σκηνή. Η αναθεώρηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» πρέπει να συνδεθεί στενά με το Θεματολόγιο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη μετά το 2015⁽¹²⁾ και να έχει ως μέλημα την ορθή υλοποίηση των παγκόσμιων στόχων βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ), εντός και εκ μέρους της ΕΕ.

4.3.3 Με στόχο την έναρξη της μακροπρόθεσμης μετάβασης προς μια ανθεκτική και ανταγωνιστική, αποδοτική από πλευράς πόρων και χωρίς αποκλεισμούς οικονομία της ΕΕ, η ΕΕ θα χρειαστεί να επεκτείνει τον ορίζοντα σχεδιασμού της πέραν του 2020. Ως εκ τούτου, η αναθεώρηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» θα πρέπει να ολοκληρωθεί επειγόντως με την έναρξη μιας συμμετοχικής διαδικασίας που θα οδηγήσει σε μια ενοποιημένη πολιτική στρατηγική για μια βιώσιμη Ευρώπη σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο, με χρονικό ορίζοντα τουλάχιστον το έτος 2030.

4.4 Στη στρατηγική πρέπει να στηριχθεί περισσότερο η ποιοτική διάσταση των στόχων, πράγμα που συνάδει με την ολιστική προσέγγιση της έννοιας της διατηρήσιμης ανάπτυξης. Η μεγέθυνση συνίσταται στη φυσική αύξηση του μεγέθους και έχει συνεπώς ποσοτική διάσταση, ενώ η ανάπτυξη συνίσταται στην αύξηση της ποιότητας και του δυναμικού. Η ποιοτική διάσταση της ανάπτυξης κεφαλαιοποιείται μέσω της υλοποίησης και της επέκτασης των ιδιαιτεροτήτων και του δυναμικού ενός κοινωνικοοικονομικού συστήματος.

4.4.1 Οι στόχοι της στρατηγικής «ΕΕ 2020» πρέπει να τίθενται σε ισότιμη βάση και να μην εξαρτώνται πλέον από τους οικονομικούς και τους δημοσιονομικούς στόχους, στο πλαίσιο μιας νέας διάρθρωσης της οικονομικής, περιβαλλοντικής και κοινωνικής διακυβέρνησης, ιδίως όσον αφορά το Ευρωπαϊκό Εξαμήνο και, κατά συνέπεια, στην Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης, τα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων και τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις.

4.4.2 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι είναι σημαντικό να προσδιοριστεί ένα συμπληρωματικό σύστημα μέτρησης του ΑΕγχΠ, προκειμένου να μετρηθεί ο αντίκτυπος των πολιτικών που έχουν υιοθετηθεί στην κοινωνία, στα νοικοκυριά και στα άτομα⁽¹³⁾. Στο πλαίσιο αυτό, θα είναι αναγκαία η εφαρμογή του κοινωνικού πίνακα επιδόσεων και η εξασφάλιση της πραγματικής εφαρμογής του στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου⁽¹⁴⁾.

4.4.3 Σύμφωνα με αυτήν την άποψη, είναι θεμελιώδους σημασίας η ανάπτυξη συστήματος παρακολούθησης που θα βασίζεται σε δείκτες σχετικούς με το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών, την ποιότητα ζωής, την περιβαλλοντική βιωσιμότητα, την κοινωνική συνοχή, την υγεία και τη συνολική ευημερία των σημερινών και μελλοντικών γενεών. Για την υλοποίηση και τη διαχείριση του νέου συστήματος παρακολούθησης, η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμη τη δημιουργία μιας νέας συμμετοχικής δομής από τα αρμόδια θεσμικά όργανα.

4.5 Η στρατηγική ΕΕ 2020 θα επιτύχει μόνο εάν διαθέτει διαρθρωμένη πολυεπίπεδη διακυβέρνηση προκειμένου να μπορεί να αντιμετωπίσει τις πολλαπλές προκλήσεις και εάν οι γενικές της κατευθύνσεις, συντονισμένες σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μεταφραστούν σε συγκεκριμένες εθνικές και περιφερειακές δράσεις.

4.5.1 Σε αυτό το πλαίσιο, πρέπει να ενισχυθεί η οικονομική διακυβέρνηση της ΕΕ εν γένει και της ΟΝΕ ειδικότερα, με την ενσωμάτωση της στρατηγικής ΕΕ 2020. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα είναι εφικτή η εξασφάλιση της υλοποίησης των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων μέσω αποτελεσματικής διαδικασίας διαβούλευσης και οικειώσης από τα ΚΜ. Κατά συνέπεια, κρίνεται σκόπιμο να υλοποιηθεί πραγματική συνέργεια των λειτουργιών καθοδήγησης, διαβούλευσης και ελέγχου που ασκούν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο ανταγωνιστικότητας, η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

4.5.2 Τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν δεόντως υπόψη τις «ειδικές συστάσεις ανά χώρα», που υιοθέτησε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, κατά τη χάραξη των εθνικών στρατηγικών που καθορίζονται στα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων και στις αποφάσεις τους σχετικά με τον προϋπολογισμό, τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, τις πολιτικές απασχόλησης και τις κοινωνικές πολιτικές.

⁽¹¹⁾ ΕΕ C 83 της 30.3.2010.

⁽¹²⁾ <http://sustainabledevelopment.un.org/index.php?menu=1561>

⁽¹³⁾ ΕΕ C 181, 21.6.2012, σ. 14-20.

⁽¹⁴⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για την ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, COM(2013) 690 προσωρινό.

4.6 Πρέπει να ενισχυθεί ο ρόλος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών κατά τα διάφορα στάδια της διαδικασίας προγραμματισμού και υλοποίησης των ευρωπαϊκών πολιτικών. Η επίτευξη των στόχων της στρατηγικής ΕΕ 2020 πρέπει να υποστηριχθεί μέσω της ενίσχυσης του ρόλου και της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στην ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης, στον καθορισμό των εθνικών προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων και των ειδικών συστάσεων ανά χώρα. Αυτή η ενίσχυση πρέπει να πραγματοποιηθεί μέσω της υιοθέτησης πιο αποτελεσματικού και έγκαιρου χρονοδιαγράμματος για το ευρωπαϊκό εξάμηνο, προκειμένου να μπορέσει η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών να προβεί σε έγκαιρες αξιολογήσεις όσο είναι ακόμα εφικτή η αποτελεσματική της συνεισφορά στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Αυτό θα πρέπει να εξασφαλιστεί και στα τρία επίπεδα διακυβέρνησης της στρατηγικής: ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό.

5. Οι εγκάρσιες και τομεακές πολιτικές για την υποστήριξη της στρατηγικής Ευρώπη 2020

5.1 Για να αποτελέσει η στρατηγική ΕΕ 2020 μοχλό ανταγωνιστικότητας και συνοχής προς στήριξη της διατηρήσιμης και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικής ανάπτυξης της Ευρώπη τα επόμενα 5 χρόνια, η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαία την υλοποίηση ολοκληρωμένης στρατηγικής που θα αποτελείται από **εγκάρσιες** (ή οριζόντιες) και **τομεακές** (ή κάθετες) **πολιτικές**.

5.1.1 Οι **εγκάρσιες** (ή οριζόντιες) **πολιτικές** πρέπει να αποσκοπούν στη δημιουργία των συνθηκών για την αξιοποίηση των βασικών φορέων της ανάκαμψης της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας: **των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας**.

5.1.2 Οι **τομεακές** (ή κάθετες) **πολιτικές** πρέπει να αποτελούν το μέσο εγγύησης της πραγματικής ανάκαμψης της στρατηγικής ΕΕ 2020 μέσω της ανάκαμψης της **βιομηχανικής πολιτικής**, της ενοποίησης της **ενεργειακής πολιτικής**, της ενίσχυσης της **έρευνας και της καινοτομίας**, της προώθησης των παραγόντων **ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας του ευρωπαϊκού συστήματος που σχετίζονται με το σύστημα πρόνοιας, την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού** ⁽¹⁵⁾.

5.2 Οι κύριοι φορείς των **εγκάρσιων πολιτικών** της νέας στρατηγικής ΕΕ 2020 πρέπει να έχουν ως παράγοντες αναφοράς τους **εργαζόμενους, τις ιδιωτικές επιχειρήσεις** ⁽¹⁶⁾ και **τις επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας** ⁽¹⁷⁾.

5.2.1 Όσον αφορά τους κοινωνικούς εταίρους, πρέπει να τεθεί στο επίκεντρο των προτεραιοτήτων της στρατηγικής ΕΕ 2020 η δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας, ως μέσο αντιμετώπισης του αυξανόμενου κατακερματισμού της αγοράς εργασίας και της ανεργίας.

5.2.1.1 Είναι αναγκαία η προσαρμογή των συστημάτων εκπαίδευσης, επανεκπαίδευσης και κατάρτισης στις ανάγκες και τις εξελίξεις της αγοράς εργασίας.

5.2.1.2 Πρέπει να προωθηθεί η εκπαίδευση στο πεδίο του επιχειρείν και η ανάπτυξη νέων προσεγγίσεων και συστημάτων μάθησης, προκειμένου να παρέχονται οι δεξιότητες που απαιτούνται για την ανάδειξη του ανθρωπίνου κεφαλαίου.

5.2.1.3 Είναι σημαντική η ενίσχυση και υποστήριξη του ρόλου των δημοσίων υπηρεσιών απασχόλησης στον προσανατολισμό, την εισαγωγή και την επανένταξη των ατόμων στην αγορά εργασίας.

5.2.1.4 Πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στις πολιτικές υποστήριξης της απασχόλησης, ιδίως όσον αφορά τους νέους, τους μεγαλύτερης ηλικίας ανέργους, τις γυναίκες και τα άτομα με αναπηρία. Επίσης, είναι σημαντικό να εξεταστούν προσεκτικότερα τα εργασιακά προβλήματα των ατόμων που δεν καταγράφονται στις επίσημες στατιστικές παρότι βρίσκονται εκτός αγοράς εργασίας (άτομα χωρίς στέγη ή μόνιμη κατοικία, Ρομά κλπ.).

5.2.1.5 Είναι σκόπιμο να καθοριστεί νέος στόχος στο πλαίσιο της στρατηγικής ΕΕ 2020: η μείωση της ανεργίας των νέων κατά 50 % έως το 2020.

5.2.2 Όσον αφορά τις **επιχειρήσεις**, κυρίως δε τις ΜΜΕ, θα χρειαστεί να προωθηθεί μια σύγχρονη επιχειρηματική νοοτροπία που, βασισμένη στις προτεραιότητες της «Small business act» ⁽¹⁸⁾ και του προγράμματος «Επιχειρηματικότητα 2020» ⁽¹⁹⁾, να συνδράμει τις επιχειρήσεις στη μετατροπή των ευκαιριών που παρέχει η πρόσβαση στην ευρωπαϊκή χρηματοδότηση και η τεχνολογική καινοτομία σε μοχλό ανάπτυξης που θα στηρίξει την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση.

⁽¹⁵⁾ Για την ενδεδειγμένη εξέταση των προτεινόμενων παρεμβάσεων, πρβλ. ΕΟΚΕ (2014) ό.π.

⁽¹⁶⁾ Χρησιμοποιούμε το γενικό όρο «επιχειρήσεις» με την έννοια είτε του επιχειρηματία (αυτόνομου, ελεύθερου επαγγελματία, με υπαλλήλους ή κοινωνικού επιχειρηματία) είτε του μεγέθους (μικρές, μικρομεσαίες ή μεγάλες επιχειρήσεις).

⁽¹⁷⁾ Η κοινωνική οικονομία περιλαμβάνει τόσο τις ΜΜΕ όσο και τις μεγάλες επιχειρήσεις, καθώς και συνεταιρισμούς, εταιρείες αλληλοσφάλισης, ενώσεις, ιδρύματα, κοινωνικές ΜΚΟ, κλπ.

⁽¹⁸⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή — Μια «Small Business Act» για την Ευρώπη — COM(2008) 394 final/2.

⁽¹⁹⁾ ΕΕ C 271, 19.9.2013, σ. 75-80.

5.2.2.1 Σε αυτό το πλαίσιο, πρέπει να εξασφαλιστούν οι συνθήκες που θα εγγυηθούν στους οικονομικούς φορείς τον ανταγωνισμό σε μια αγορά χωρίς στρεβλώσεις λόγω του υπερβολικού γραφειοκρατικού φόρτου, ή αθέμιτων και παράτυπων μεθόδων και πρακτικών.

5.2.2.2 Θα πρέπει επίσης να εξεταστεί η δυνατότητα προώθησης τρόπων εξειδικευμένης συνδρομής των ΜΜΕ⁽²⁰⁾ σε κάποιους συγκεκριμένους τομείς: σύσταση, διεθνοποίηση, πρόσβαση στην αγορά κεφαλαίου, έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία.

5.2.3 Οι επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας αποτελούν βασικά στοιχεία του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, εφόσον, ιδίως σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, συνιστούν τους οδηγούς της κοινωνικής καινοτομίας και φορείς δημιουργίας θέσεων εργασίας, βιώσιμης ανάπτυξης και συνοχής. Εισάγουν νέες και ευέλικτες μεθόδους παροχής υπηρεσιών και καινοτομιών όσον αφορά τα προϊόντα, τις διαδικασίες και την οργάνωση.

5.3 Η πραγματική ανάκαμψη της στρατηγικής ΕΕ 2020 θα εξαρτηθεί από το κατά πόσο θα αναδειχθούν οι ακόλουθες **τομεακές πολιτικές**.

5.3.1 Μέσω της **ανάκαμψης της ευρωπαϊκής βιομηχανικής πολιτικής** θα είναι εφικτή η εξασφάλιση της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας του ευρωπαϊκού συστήματος παραγωγής. Η ΕΕ οφείλει να ξαναγίνει ανταγωνιστική από την πλευρά του συστήματος και προς τούτο πρέπει να έχει δική της βιομηχανική πολιτική. Ο τομέας της μεταποίησης πρέπει να επιστρέψει στα επίπεδα του 20 % του ΑΕγχΠ (το 2012 βρισκόταν στο 15,3 %).

5.3.1.1 Θα χρειαστεί μια βιομηχανική πολιτική που να προωθεί:

- την στρατηγική ολοκλήρωση της αλυσίδας αξίας των διαφόρων κλάδων: μεταποίησης, γεωργικής βιομηχανίας, υπηρεσιών·
- την ενίσχυση της βιομηχανίας υψηλής και μεσο-υψηλής τεχνολογίας και των υπηρεσιών υψηλής έντασης γνώσης·
- την ανάπτυξη μιας ευρωπαϊκής αγοράς που να εγγυάται τον ίσο ανταγωνισμό για τους εργαζόμενους μέσω και υψηλών προσόντων, καθώς και την προώθηση της κινητικότητας των εργαζομένων, των ελεύθερων επαγγελματιών μέσης και υψηλής εξειδίκευσης και των υπηρεσιών·
- τις λειτουργικές διασυνδέσεις υψηλής εξειδίκευσης μεταξύ του δημοσίου τομέα και των φορέων παροχής υπηρεσιών υψηλής έντασης γνώσης προκειμένου να βελτιωθεί και να αναδειχθεί η παραγωγικότητα του δημοσίου τομέα·
- την κεφαλαιοποίηση των ευκαιριών ανάπτυξης που προσφέρει η «Πράσινη οικονομία» και τη στήριξη της οικολογικής μετάβασης της ΕΕ σε ένα πρότυπο παραγωγής και κατανάλωσης που θα συνάδει με την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης (μέσω της σύνδεσης με το Θεματολόγιο στόχων βιώσιμης ανάπτυξης για την περίοδο μετά το 2015⁽²¹⁾).
- τον στρατηγικό τομέα της «Γαλάζιας οικονομίας» μέσω της καινοτομίας προκειμένου να μετουσιωθούν οι ευκαιρίες ανάπτυξης που συνδέονται με τις κύριες αλυσίδες αξίας (γαλάζια βιομηχανία, γαλάζια εφοδιαστική, γαλάζιος τουρισμός, γαλάζια τρόφιμα, γαλάζια ενέργεια, γαλάζιοι πόροι) σε οικονομικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά οφέλη για τις επιχειρήσεις και τους πολίτες της Ευρώπης.

5.3.2 Είναι θεμελιώδους σημασίας η **προώθηση κοινής ενεργειακής πολιτικής στην ΕΕ**. Δεδομένου ότι η ενέργεια επηρεάζει σημαντικά την οικονομία, δεν είναι δυνατόν να διαμορφωθεί μια σοβαρή βιομηχανική πολιτική χωρίς κοινές αρχές όπως:

- η προσαρμογή και η μείωση των αποκλίσεων της τιμής της ενέργειας·
- η βελτίωση των συνθηκών που επικρατούν στο εσωτερικό εμπόριο ενέργειας·
- η μείωση της ενεργειακής εξάρτησης από τρίτες χώρες·
- η ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

⁽²⁰⁾ Η ΕΟΚΕ αναφέρεται στην έκθεση «Γραμμές δράσης: Ενίσχυση των επιχειρήσεων των ελεύθερων επαγγελματιών» της «Ομάδας Εργασίας για τα ελεύθερα επαγγέλματα» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που δημοσιεύθηκε στις 12 Μαρτίου του 2014.

⁽²¹⁾ <http://www.wfuna.org/post-2015>

5.3.3 Η ανάπτυξη **πολιτικών έρευνας και καινοτομίας (E+K), η ανάδειξη των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνιών (ΤΠΕ), καθώς και η ψηφιοποίηση της οικονομίας** αποτελούν τομείς που εμφανίζουν αξιόλογο δυναμικό ανάκαμψης της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας. Υπό αυτό το πρίσμα είναι εφικτή η σύναψη νέων, αποτελεσματικών και αποδοτικών μορφών συνεργασίας μεταξύ του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα.

5.3.3.1 Προς τούτο η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμη:

- την προώθηση ευέλικτων και δυναμικών δημοσίων οργανισμών, ικανών να παρέχουν ευκαιρίες μεσοπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης προκειμένου να εξασφαλιστεί η αναγκαία σύνδεση μεταξύ επιστήμης και βιομηχανίας·
- την παρέμβαση όσον αφορά την αξιοποίηση των ΤΠΕ ως μέσου προώθησης του δυναμισμού των οικονομικών φορέων (οι ΜΜΕ αναπτύσσονται ταχύτερα όταν υιοθετούν τις ΤΠΕ)·
- την εντατικοποίηση της χρηματοπιστωτικής στήριξης των δραστηριοτήτων έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας και τη στήριξη σε όλα τα κράτη μέλη της βελτίωσης της συνεργασίας μεταξύ πανεπιστημίων, ερευνητικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων·
- την προώθηση της ψηφιοποίησης της οικονομίας, η οποία αποτελεί ευκαιρία σύνδεσης του ιδιωτικού συμφέροντος με το δημόσιο όφελος εφόσον παρέχει στους επιχειρηματίες τη δυνατότητα πλήρους αξιοποίησης των ευκαιριών που προσφέρει η αγορά βελτιώνοντας συγχρόνως την πρόσβαση των πολιτών σε νέα ψηφιακά προϊόντα και δημόσιες υπηρεσίες.

5.3.4 Κατά την ΕΟΚΕ, πρέπει να προωθηθούν οι **παράγοντες ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας που συνδέονται με το σύστημα πρόνοιας**. Η εφαρμογή αποτελεσματικών πολιτικών πρόνοιας μπορεί να αποβεί καθοριστικής σημασίας παράγοντας για την ανάκαμψη της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ, εξασφαλίζοντας ένα περιβάλλον μέσα στο οποίο οι παράγοντες κινδύνου, που δεν είναι βιώσιμοι σε ατομικό επίπεδο (για τους πολίτες) μπορούν να εξουδετερωθούν μέσω συγκεκριμένων πολιτικών πρόνοιας. Πρέπει να ενισχυθούν οι προσπάθειες που αποσκοπούν στην προστασία της υγείας και της ασφάλειας στο χώρο εργασίας. Η ΕΟΚΕ θεωρεί καθοριστικής σημασίας να υποστηριχθεί πιο ενεργά η ένταξη των ατόμων με αναπηρία ⁽²²⁾ και η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου ⁽²³⁾, καθώς και η πρόληψη των διακρίσεων και των διαφόρων μορφών αποκλεισμού λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, ηλικίας, θρησκείας και γενετήσιου προσανατολισμού.

5.3.4.1 Με βάση τις προβλέψεις για τη γήρανση ⁽²⁴⁾ του πληθυσμού στην Ευρώπη, είναι σημαντικό να διατηρηθούν και, εάν είναι δυνατόν, να ενισχυθούν οι δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί στον τομέα της δημογραφικής αλλαγής. Προκειμένου να υλοποιηθούν οι θετικές πτυχές που συνοδεύουν τη δημογραφική αλλαγή, τόσο για τους ηλικιωμένους όσο και για την κοινωνία συνολικά, βασική προϋπόθεση είναι να έχουν οι άνθρωποι τη δυνατότητα να γηράσκουν με υγεία και ασφάλεια ⁽²⁵⁾.

5.3.4.2 Η ΕΟΚΕ φρονεί πως τα μέτρα οικονομικής πολιτικής πρέπει να αποτελούν αντικείμενο προληπτικής εκτίμησης της κοινωνικής επίδρασής τους, προκειμένου να αντιμετωπιστούν παρεμβάσεις που θα ενισχύσουν το επίπεδο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού.

5.3.4.3 Θα πρέπει, επίσης, να προωθηθεί ολοκληρωμένη στρατηγική ενεργού συμμετοχής που θα εγγυάται:

- την επαρκή στήριξη του εισοδήματος·
- μια αγορά εργασίας χωρίς αποκλεισμούς·
- την πρόσβαση σε ποιοτική εργασία και υπηρεσίες και την προώθηση της κοινωνικής καινοτομίας·
- την εξάπλωση της κοινωνικής οικονομίας στους στρατηγικούς τομείς των υπηρεσιών φροντίδας και βοήθειας προσώπων.

5.4 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι για τη στήριξη της στρατηγικής «ΕΕ 2020» πρέπει να προωθηθεί ένα φιλόδοξο σχέδιο επενδύσεων (υλικών και άυλων) σε υποδομές και κοινωνικών επενδύσεων με μόνο στόχο την ανάκαμψη της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ ⁽²⁶⁾. Το Συμβούλιο θα πρέπει να εγκρίνει τις αναγκαίες πρόσθετες πιστώσεις για τη χρηματοδότησή του, ενώ η Επιτροπή θα πρέπει να επιβλέπει την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητά του, παράλληλα με την επιτήρηση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων της κάθε χώρας.

⁽²²⁾ Ευρωπαϊκή στρατηγική για την αναπηρία 2010-2020: Ανανέωση της δέσμευσης για μια Ευρώπη χωρίς εμπόδια COM(2010) 636 final

⁽²³⁾ Στρατηγική για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών 2010-2015 COM(2010) 491 final.

⁽²⁴⁾ Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του 2012 για τη γήρανση.

⁽²⁵⁾ ΕΕ C 51, 17.2.2011, σ. 55-58.

⁽²⁶⁾ Όπως πρότεινε ο κ. Jean-Claude Juncker, Υποψήφιος για την προεδρία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στις πολιτικές κατευθυντήριες γραμμές για την επόμενη Επιτροπή, στις 15 Ιουλίου 2014, στο Στρασβούργο

Επί του προκειμένου, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τις προτάσεις που είχε διατυπώσει σε πρόσφατη γνωμοδότησή της ⁽²⁷⁾, σχετικά με τη σημασία των δημόσιων επενδύσεων των κρατών μελών, αφενός, και με την ανάγκη μετριασμού ή προσωρινής αναστολής των πολιτικών λιτότητας κατά τη διάρκεια της κρίσης, αφετέρου.

Στο ίδιο πνεύμα, η ΕΟΚΕ συνιστά την εφαρμογή των κανόνων του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης με όλη την ευελιξία που υπαγορεύει η οικονομική και κοινωνική κατάσταση.

5.4.1 Οι υλικές επενδύσεις σε υποδομές πρέπει να περιστρέφονται γύρω από δύο κύριους άξονες. Ο πρώτος αφορά την εξασφάλιση της διατήρησης, της ανάκτησης και του εκσυγχρονισμού της αρχιτεκτονικής, ιστορικής και οικιστικής κληρονομιάς και των μεταφορικών δικτύων (σιδηροδρομικών, οδικών και θαλάσσιων). Σημαντική επίσης θα είναι η συντήρηση και η εξασφάλιση του ευρωπαϊκού υδρογεωλογικού και παράκτιου χάρτη. Ο δεύτερος αφορά τις άυλες επενδύσεις που σχετίζονται με την ανάπτυξη των τεχνολογικών δικτύων πληροφοριών και επικοινωνιών. Η χρηματοδότηση αυτού του σχεδίου επενδύσεων μπορεί να εξασφαλιστεί μέσω της συμμετοχής της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, της έκδοσης ειδικών ευρωπαϊκών ομολόγων και την αναθεώρηση του Πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου 2014-2020 που προβλέπεται το 2016.

5.4.2 Οι κοινωνικές επενδύσεις πρέπει να αποσκοπούν στην καταπολέμηση της φτώχειας και του κινδύνου κοινωνικού αποκλεισμού και στην ανάκαμψη της ευρωπαϊκής απασχόλησης. Πρόκειται για ένα σχέδιο επενδύσεων της τάξεως του 2 % του ΑΕγχΠ το οποίο πρέπει να εξαιρείται από τον υπολογισμό του ελλείμματος και να υπόκειται σε παρακολούθηση ώστε να εξασφαλιστούν οι συνθήκες αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητάς του. Το σχέδιο αυτό μπορεί να αφορά τις υγειονομικές υπηρεσίες, τις υπηρεσίες βοήθειας και φροντίδας που συνδέονται στενά με τη δημογραφική δυναμική των ΚΜ, την ενίσχυση του συστήματος εκπαίδευσης, κατάρτισης και επαγγελματικής επανεκπαίδευσης, την κοινωνική κατοικία κλπ. Η χρηματοδότηση, πέραν της εξαιρέσεως από τον υπολογισμό του ελλείμματος, θα πρέπει να εξασφαλίζεται με την επιβολή φόρου επί των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών.

Βρυξέλλες, 15 Οκτωβρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽²⁷⁾ Γνωμοδότηση ECO/357 — «Ολοκλήρωση της ONE — Οι προτάσεις της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την επόμενη ευρωπαϊκή νομοθετική περίοδο», εισηγητές: ο κ. van Iersel και ο κ. Cedrone, υιοθετήθηκε στις 9 Ιουλίου 2014.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διευκόλυνση της διασυνοριακής ανταλλαγής πληροφοριών για τροχαίες παραβάσεις σχετικές με την οδική ασφάλεια»

[COM(2014) 476 final — 2014/0218 (COD)]

(2015/C 012/18)

Στις 29 Ιουλίου 2014 και σύμφωνα με το άρθρο 194(2) της ΣΛΕΕ, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διευκόλυνση της διασυνοριακής ανταλλαγής πληροφοριών για τροχαίες παραβάσεις σχετικές με την οδική ασφάλεια

COM(2014) 476 final — 2014/0218 (COD).

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά την 502η σύνοδο ολομέλειάς της, της 15ης και 16ης Οκτωβρίου (συνεδρίαση της 15ης Οκτωβρίου), αποφάσισε, με 172 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 2 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 15 Οκτωβρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1343/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με ορισμένες διατάξεις περί αλιείας στην περιοχή της συμφωνίας της ΓΕΑΜ (Γενική Επιτροπή Αλιείας για τη Μεσόγειο)»

[COM(2014) 457 final — 2014/0213 COD]

(2015/C 012/19)

Στις 17 Ιουλίου 2014 και στις 31 Ιουλίου 2014 αντιστοίχως, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αποφάσισαν, σύμφωνα με το άρθρο 43 παρ. 2 της ΣΛΕΕ, να ζητήσουν γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1343/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με ορισμένες διατάξεις περί αλιείας στην περιοχή της συμφωνίας της ΓΕΑΜ (Γενική Επιτροπή Αλιείας για τη Μεσόγειο)

COM(2014) 457 final — 2014/0213 COD.

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά την 502η σύνοδο ολομέλειας, της 15ης και 16ης Οκτωβρίου 2014 (συνεδρίαση της 15ης Οκτωβρίου 2014), αποφάσισε, με 172 ψήφους υπέρ και 4 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 15 Οκτωβρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη μείωση της περιεκτικότητας ορισμένων υγρών καυσίμων σε θείο (κωδικοποιημένο κείμενο)»

[COM(2014) 466 final — 2014/0216 COD]

(2015/C 012/20)

Στις 8 Σεπτεμβρίου 2014, το Συμβούλιο αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 192 παρ. 1 της ΣΛΕΕ, να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη μείωση της περιεκτικότητας ορισμένων υγρών καυσίμων σε θείο (κωδικοποιημένο κείμενο)

COM(2014) 466 final — 2014/0216 COD.

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά την 502η σύνοδο ολομέλειας, της 15ης και 16ης Οκτωβρίου 2014 (συνεδρίαση της 15ης Οκτωβρίου 2014), αποφάσισε, με 150 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 2 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 15 Οκτωβρίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

ISSN 1977-0901 (ηλεκτρονική έκδοση)
ISSN 1725-2415 (έντυπη έκδοση)

Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
2985 Λουξεμβούργο
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

EL